

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

САВЧУК АНДРІЙ ІВАНОВИЧ

УДК 721.011.12

ДИСЕРТАЦІЯ

**АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНІ ВИРІШЕННЯ ДЕРЕВ'ЯНИХ
РЕКРЕАЦІЙНИХ ОБ'ЄКТІВ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ**

18.00.02 – «Архітектура будівель та споруд»

Подається на здобуття наукового ступеня
кандидата архітектури (доктора філософії)

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ А.І. Савчук

Науковий керівник:
Габрель Микола Михайлович,
доктор технічних наук, професор,
завідувач кафедри АП

Львів, 2020

АНОТАЦІЯ

Савчук А. І. Архітектурно-планувальні вирішення дерев'яних рекреаційних об'єктів Карпатського регіону. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури за спеціальністю 18.00.02 – «Архітектура будівель та споруд». Національний університет «Львівська політехніка» Міністерства освіти і науки України. Львів, 2020.

Дисертація присвячується дослідженню особливостей архітектурно-планувальних вирішень рекреаційних об'єктів та виявленню тенденцій у сучасній дерев'яній відпочинковій архітектурі Карпатського регіону.

У **вступі** подано загальну характеристику роботи, обґрунтовано актуальність теми, мету та завдання, вказано об'єкт і предмет дослідження, наведено методику аналізу об'єктів дерев'яної рекреаційної архітектури, висвітлено наукову новизну й практичну цінність, подано відомості про апробацію дисертаційної роботи та її структуру.

У першому розділі **«Досвід рекреаційного дерев'яного будівництва та дослідженість проблеми»** розглянуто стан дослідженості дерев'яної рекреаційної архітектури в Карпатському регіоні, уточнено категоріально-понятійний апарат, розкрито досвід рекреаційного дерев'яного будівництва в сусідніх державах.

Дерев'яна рекреаційна архітектура Карпатського регіону розглядається науковцями здебільшого в історичному контексті. Зважаючи на чималий доробок із визначеної тематики, досі не розкритим залишається питання умов та особливостей становлення й розвитку архітектурних рішень нових рекреаційних об'єктів збудованих із дерева. Актуальною є потреба доповнення існуючих наукових розробок та узагальнення отриманих результатів.

Основою дослідження стали ґрунтовні та фундаментальні праці з історії дерев'яної архітектури та методології її дослідження Січинського В. Ю., Драгана М. М., Тарануценка С. А., Павлуцького Г. Г., Логвина Г. Н., Самойловича В. П., Чепелика В. В., Прибєги Л. В., Вечерського В. В.,

Юрченка П. Г., Могитича І. Р., Тараса Я. М. Становленню й розвитку дерев'яної відпочинкової архітектури в Карпатському регіоні присвячені наукові праці Харчук Х. Р., Гошка Ю. Г., Могитича І. Р., Кіщука Т. П., Федаки П. М., Соколовського З. Б., Козакової О. М.

Ландшафтно-містобудівні особливості регіону, його архітектурні та планувальні проблеми вивчають Панченко Т. Ф., Габрель М. М., Шульга Г. М., Криворучко Ю. І. Питання теоретичних засад рекреаційного районування та структурні особливості рекреаційної галузі досліджують Лук'янова Л. Г., Цибух В. І., Покоłodна М. М., Мазур Ф. Ф. Архітектурну спадщину Галичини, питання традиції та ідентичності в архітектурі, вплив історико-культурних особливостей Карпатського регіону на рекреацію досліджують Бевз М. В., Черкес Б. С., Юрчишин Г. М., Держипільський Л. М., Білінська О. Б., Кугутяк М. В., Тимофієнко В. І., Петришин Г. П., Михайлишин О. Л., Ричков П. А., Проскураков В. І. тощо.

На основі комплексного аналізу розвитку сучасного дерев'яного рекреаційного будівництва на території Карпатського рекреаційного регіону виділено п'ять районів його поширення:

I. Яремчансько-Полянський район є найбільший територіально й знаходиться в Івано-Франківській області та включає населені пункти м. Яремче, с. Татарів, с. Микуличин, с. Яблуниця, с. Полянниця (в тому числі найбільший і найсучасніший гірськолижний курорт в Україні «Буковель»), смт Ворохта.

II. Воловецько-Пилипецький район розташовується на території Закарпатської області та межує з Івано-Франківською й Львівською; охоплює два рекреаційні центри смт Воловець та с. Пилипець.

III. Косинсько-Полянський район знаходиться на території Мукачівського і Свалявського районів Закарпатської області, до якого входять населені пункти с. Поляна, с. Синяк та с. Косино.

IV. Солотвинсько-Берегівський район розміщений у прикордонній смузі Закарпатської області та межує з Румунією й Угорщиною, включає рекреаційні центри смт Солотвино, с. Велятино та м. Берегове.

V. Трускавецько-Східницький район знаходиться на території Львівської області та охоплює великі рекреаційні центри м. Трускавець і смт Східниця.

Вивчення світового досвіду дерев'яного рекреаційного будівництва в гірських районах, зокрема країн Польщі, Словаччини, Румунії, Чехії, Австрії та Швейцарії, здійснено за трьома основними критеріями: *функціонально-планувальні вирішення, архітектурно-композиційні характеристики та інженерно-конструктивні особливості*. Виявлено закономірності й тенденції, які склалися в дерев'яній рекреаційній архітектурі цих країн. Дослідження показали, що сучасна дерев'яна архітектура в цих країнах продовжує свій розвиток у контексті регіональних традицій. Проте будівництво рекреаційних об'єктів відбувається із застосуванням новітніх технологій. У підсумку деталізовано можливості використання зарубіжного досвіду спорудження відпочинкових будівель у сучасних реаліях Карпатського регіону України.

У другому розділі **«Методи дослідження сучасної дерев'яної архітектури»** обґрунтовано загальнонаукові й емпіричні (спеціальні) методи дослідження дерев'яної рекреаційної архітектури, сформовано та узгоджено емпіричну базу. Дано оцінку науковим джерелам, які безпосередньо стосуються методології дослідження архітектури дерев'яних будівель. Увагу акцентовано на визначенні ефективнішого методичного інструментарію. Огляд здійснено в історичному контексті. Зроблено спробу врахування проблем, компонентів і невідповідностей у цій сфері, виділення головного й суттєвого. Визначення зв'язків між умовами та властивостями здійснено з використанням **системного підходу та багатфакторного аналізу**.

Для встановлення закономірностей та специфіки архітектурно-планувальних вирішень у процесі дослідження вибраних об'єктів за основу взято *аналогію, аналіз і синтез, порівняння й узагальнення*. Дослідженню конкретних процесів, явищ, класифікації та опису результатів, впровадженню їх у практичну діяльність сприяли *збір і групування фактів, розробка й перевірка гіпотез, а також оцінка процесів*.

У розкритті особливостей архітектурно-планувальних вирішень дерев'яних рекреаційних об'єктів у Карпатському регіоні застосовано

спеціальні наукові методи: *натурні обстеження, архітектурна інвентаризація, фотофіксація*. З використанням існуючих розробок сформовано інвентарну картку, яка включає в себе значну кількість параметрів. Дерев'яні рекреаційні об'єкти Карпатського регіону розглянуто від містобудівного контексту (розташування об'єкта в структурі комплексу та населеного пункту), до виявлення їх характерних особливостей (архітектурні деталі, цінні предмети екстер'єру та інтер'єру).

Опрацювання зібраного матеріалу в польових розвідках та заповнення інвентарних карток об'єктів дерев'яної архітектури зумовило подальший розвиток спеціальних методів дослідження. Узагальнюючи зібраний матеріал, виокремлено три основні критерії для оцінки архітектури дерев'яних рекреаційних об'єктів у Карпатському регіоні: *функціонально-планувальні, архітектурно-композиційні та інженерно-конструктивні вирішення*. Саме вони стали предметом детального аналізу. Сформульована методологія дозволила виявити ключові проблеми дерев'яного будівництва та в подальшому знайти шляхи їх вирішення. Інвентаризація та аналіз архітектурно-планувальних вирішень дерев'яних рекреаційних об'єктів Карпатського регіону здійснена методом формування таблиць. Таким чином вдалося отримати результати, що розкривають архітектурні особливості будівель та їх регіональні ознаки.

Для основного дослідження вибрано 120 дерев'яних рекреаційних об'єктів, споруджених упродовж 1991-2018 рр., 50 із яких проаналізовано детально. У роботі рівномірно охоплено всі області регіону. Проте головна увага зосереджена на аналізі нових дерев'яних рекреаційних об'єктів Івано-Франківської області, так як у цьому регіоні сконцентрована найбільша їх кількість. Використано статистичні джерела, проведено консультації із забудовниками та підрядниками. Крім того, для аналізу закордонного досвіду вибрано 18, а для дослідження історичних особливостей архітектури відпочинкових закладів з дерева – 12 об'єктів.

У третьому розділі «**Історія розвитку дерев'яних рекреаційних об'єктів у Карпатському регіоні**» розглянуто історичні періоди становлення й розвитку

дерев'яної рекреаційної архітектури в Карпатському регіоні. Проаналізовано стильові особливості будівель, здійснено їх функціонально-планувальну класифікацію та актуалізовано архітектурно-етнографічне районування.

На основі містобудівного аналізу території Карпатського рекреаційного регіону здійснено співставлення виділених сучасних рекреаційних районів, де зосереджена значна кількість відпочинкових об'єктів та курортних поселень. Також виявлено, що найбільшим за територією та найпотужнішим за відвідуваністю є район, який розміщений в Івано-Франківській області та включає населені пункти м. Яремче, с. Микуличин, с. Татарів, с. Поляницю, с. Яблуницю та смт Ворохту. У Львівській області історично сформовані міста-курорти – м. Трускавець і смт Східниця – стали осередками розвитку лікувально-оздоровчого туризму. У часи незалежності України постала велика кількість рекреаційних осередків, у яких або сформувалася нова рекреаційна інфраструктура, або відбувалося відновлення втрачених потужностей відпочинкової галузі (с. Мигове Чернівецької обл., смт Славське Львівської обл.). Порівняння історичних меж етнографічних районів із теперішніми рекреаційними осередками підтвердило, що межі поширення історичної та сучасної відпочинкової дерев'яної архітектури частково чи повністю збігаються з головними осередками етнографічних регіонів Гуцульщини, Бойківщини, Закарпаття та Буковини.

Проблематика визначення історичних аспектів становлення та розбудови рекреаційної галузі Карпатського регіону проаналізована в певній послідовності. На першому етапі досліджено передумови формування й розвитку рекреаційної галузі та класифіковано їх на *соціокультурні, політико-економічні* та *природно-кліматичні*. Комплекс передумов зумовив створення цілісного просторово-ландшафтного образу курортних поселень та формування розвиненої туристичної інфраструктури в регіоні. Виділено шість історичних періодів розвитку рекреаційної галузі в Карпатському регіоні. Другим етапом став аналіз стильових особливостей дерев'яної відпочинкової архітектури ХІХ – першої третини ХХ ст. Включення Галичини до європейського культурного та архітектурного процесів сприяло поширенню на її території передових

стилістичних течій. Виділяють «швейцарський» та «закопанський» стилі, які відповідно були інтерпретовані місцевими будівничими та доповнені традиційними елементами, притаманними народному будівництву. Третій етап, який охоплює другу половину ХХ ст. (радянський період), є найменш дослідженим. Він характеризується розривом культурних зв'язків Галичини із Західною Європою та фактичною її ізоляцією від зовнішніх впливів. Цей період є неоднозначний в історії рекреаційної галузі Карпатського регіону, адже за всі повоєнні роки так і не було відновлено зруйновану туристичну інфраструктуру. Проектування нових закладів відпочинку відбувалося в умовах жорсткої уніфікації, цензури «регіоналізму» та заперечення самоідентифікації з боку держави. Незважаючи на це, в регіоні продовжували розвиватися ідеї регіоналізму, які зусиллями архітекторів І. Боднарука та В. Лукомського переросли в «гуцульський стиль».

Визначення історичних особливостей функціонування рекреаційної галузі та узагальнення архітектурно-планувальних рішень дерев'яних відпочинкових об'єктів Карпатського регіону здійснено від початку становлення у 1820-х рр. до 1991 р. Виявлено головні стильові характеристики відпочинкових будівель та взаємозалежність їх від історичних періодів, політичної й соціально-економічної ситуації в регіоні. Зокрема, в австрійський та австро-угорський періоди поширення набув «швейцарський» стиль, польський період характеризується розвитком регіоналізму в Карпатах. Для радянського періоду характерним є намагання продовжити традиції стилю регіоналізму та його трансформацію в «гуцульський стиль».

Підсумовуючи історичні особливості становлення й розвитку рекреаційної архітектури Карпатського регіону сформульовано її генезу стилістики. Визначено п'ять головних стилістичних напрямків, які домінували від поч. ХІХ до кін. ХХ ст.: *класицизм, історизм, модерн, функціоналізм, радянський регіоналізм*. Крім того, досліджено розвиток типології відпочинкових закладів, розвій якої припав на першу третину ХХ ст. У цей час зафіксовано велике різноманіття типології відпочинкових закладів від малих архітектурних форм, туристичних притулків, вілл до санаторіїв та лічниць. У другій пол. ХХ ст. в

рекреаційному будівництві домінували два типи будівель: туристична база та ресторан-колиба.

У четвертому розділі **«Архітектурно-планувальні особливості нової дерев'яної рекреаційної архітектури»** подано результат опрацювання зібраного та структурованого матеріалу про нові дерев'яні рекреаційні об'єкти в Карпатському регіоні. На основі сформованих критеріїв оцінки розкрито специфіку архітектурних вирішень нових дерев'яних рекреаційних об'єктів та визначено тенденції їх розвитку.

Аналіз дерев'яних рекреаційних об'єктів Карпатського регіону показав, що серед закладів харчування найпоширенішим типом будівлі є «колиба» з традиційними архітектурно-планувальними й художніми вирішеннями. Відповідно, такі заклади поділяють на три групи: *1. Окремо стоячі придорожні кафе та ресторани; 2. Кафе-бари й ресторани, що входять у структуру відпочинкового комплексу; 3. Комерційні приміщення.* Перші дві групи закладів харчування різняться за вмістимістю й планувально-функціональними особливостями. Зокрема, окремо стоячі ресторани розраховані на понад 100 відвідувачів і мають складну функціонально-планувальну структуру та високий рівень сервісу. Заклади, які входять до структури відпочинкового комплексу, характеризуються меншою вмістимістю (50–100 осіб) та простішим функціонально-технологічним складом приміщень. До комерційних приміщень відносяться магазини, торгові ятки й павільйони (сувенірні ринки).

Досліджуючи функціонально-планувальні вирішення будівель для тимчасового проживання відпочивальників (рекреаційного житла), виявлено основну одиницю, якою є будинок котеджного типу. Його можна класифікувати на: *1. Котедж для проживання однієї невеликої групи відпочивальників; 2. Котедж готельного типу; 3. Відпочинковий котедж із зовнішніми вертикальними та горизонтальними комунікаціями* (відрізняється більшими розмірами та наявністю зовнішніх вертикальних і горизонтальних комунікацій). У планувальній організації всіх типів котеджів простежуються впливи мурованого будівництва індивідуальних житлових будинків, а також впливи матеріалу, технологій будівництва, інфраструктури та функції. Значною

мірою на якість архітектурно-планувальних вирішень впливають вимоги забудовника (інвестора). Окремо варто відзначити розвинену типологію малих архітектурних форм: *в'їзна брама, в'їзні вежі, міст, альтанка, інформаційний стенд, колісанка, дитячий ігровий комплекс, огорожа, каплиця, скульптурна композиція.*

Проаналізовано архітектурно-композиційні рішення дерев'яних рекреаційних об'єктів регіону. Внаслідок застосування основних архітектурних прийомів, притаманних «класичній колибі», в архітектурно-композиційних вирішеннях сучасних закладів харчування зберігається статичність і фронтальність композиції фасаду. Вирішальними чинниками, що впливають на формування архітектурного образу будівель, є: *кліматичні умови та ландшафт регіону, характер рельєфу ділянки, умови розташування та функції будівель і споруд, культурний аспект, етнографічний контекст, тенденції в сучасній архітектурі, попит на певні види послуг серед відпочивальників, завдання на проектування сформульовані замовником, розвиток технологій, а також майстерність і підходи до проектування архітектора.*

Архітектурно-композиційні рішення будівель для проживання відпочивальників поєднують впливи мурованої архітектури та застосування традицій регіональних шкіл народного будівництва. У ході дослідження виявлено закономірності, які розкривають взаємовплив функціонального типу котеджу, характеру рельєфу та умов розташування на пропорції будівлі. Таким чином, котеджі з індивідуальним плануванням і готельного типу за рахунок характеру рельєфу здебільшого мають фронтальну композицію. Будівлі міні-готелів через більші габарити розташовані на рівнинних ділянках рельєфу і мають горизонтальну композицію фасадів.

Визначення стилістики будівель за допомогою аналізу архітектурних деталей дозволило з'ясувати, що переважна більшість із них має регіональні ознаки. Здебільшого відбувається копіювання або пристосування архітектурних елементів без переосмислення й трансформації традицій локальних шкіл народного будівництва, а також елементів декору будівель, які застосовувалися в архітектурі інших держав. До негативізму слід віднести змішування

різностильових архітектурних деталей (кіч) та застосування нових і нетрадиційних для регіону будівельних матеріалів в оздобленні будівель, що негативно впливають на естетичну виразність та привабливість об'єктів.

Досліджуючи інженерно-конструктивні рішення в дерев'яному рекреаційному будівництві Карпатського регіону, виявлено, що основною конструктивною схемою дерев'яних рекреаційних будівель є зруб. Зрубна конструктивна схема будівель є традиційною та економічно виправданою в Карпатському регіоні. Найбільш популярна конструкція будівель з оциліндрованого бруса, виготовленого в заводських умовах. Водночас у будівництві котеджів поширення набуває так званий «дикий зруб». Розповсюджена останніми роками технологія вимагає індивідуального підходу до будівництва. Інженерно-технологічне обладнання будівель зазвичай стандартне й відповідає основним вимогам для забезпечення комфортного перебування відпочивальників. Важливим недоліком є відсутність ефективних систем пожежного захисту будівель.

Під час вивчення особливостей архітектурно-планувальних вирішень дерев'яних рекреаційних об'єктів виявлено, що при спорудженні окремо стоячих придорожніх кафе й ресторанів забудовники дотримуються практично всіх вимог і стандартів. Проте кафе, бари й ресторани, що входять у структуру відпочинкового закладу, зазвичай не відповідають вищезгаданим вимогам. Площі їх виробничих приміщень (кухня, склади, кімнати для персоналу) часто занижені, а деякі приміщення взагалі відсутні. Причинами такої ситуації є недосконале законодавство у сфері проектування та контролю за експлуатацією такого типу будівель; ще одним фактором, який збалансовує ситуацію, є те, що ці заклади харчування в своєму меню мають невеликий перелік страв та їх кількість, що видається за зміну. Тому така ситуація, в певній мірі, пояснює відхилення від дотримання чинних норм, правил та стандартів.

Рекреаційне житло традиційно більш різноманітне у плані розвитку його типології. Планування будівель для проживання відпочиваючих є дуже варіативним – від найпростішого готельного номера до котеджу з усіма зручностями та додатковими приміщеннями для оздоровлення (соляна кімната,

сауна з басейном, масажний кабінет, приміщення з чанами). Часто ці приміщення знаходяться в підвальних або напівпідвальних частинах будівлі або розташовані окремо поряд із нею. У більшості випадків такого типу будівлі функціонують як індивідуальні житлові будинки. Така ситуація доцільна тільки в тому випадку, коли власник будівлі використовує її для особистих потреб. Проте, коли в документації будівля декларується як індивідуальний житловий будинок, а використовуються в комерційних цілях, то до її власника повинні застосовувати санкції та вимоги пристосування її під заклад відпочинку згідно чинного будівельного законодавства.

Загалом рекреаційна архітектура Карпатського регіону перебуває на етапі відродження та інтерпретації сталих традицій. Відбуваються процеси переосмислення архітектурних і культурних цінностей регіону, його специфіки. Важливим стає перехід від кількісних до якісних показників під час спорудження відпочинкових закладів. Функціональне перенасичення та зростання щільності забудови рекреаційних центрів та осередків зумовлює активізацію розвитку периферійних територій.

У п'ятому розділі **«Тенденції, методичні вимоги та практичні рекомендації розвитку дерев'яної рекреаційної архітектури Карпатського регіону»** сформульовано ряд методичних та практичних рекомендацій, а також окреслено шляхи розвитку, які повинні суттєво вплинути на покращення архітектурно-планувальної організації нових дерев'яних рекреаційних об'єктів Карпатського регіону. Обґрунтовано архітектурно-планувальні вирішення нових відпочинкових об'єктів, способи та шляхи збереження й розвитку традицій дерев'яного будівництва в регіоні. Розроблено схему виділення перспективних територій Карпатського регіону для розвитку сучасної рекреаційної архітектури.

За допомогою методу порівняння й синтезу сформульовано тенденції та здійснено оцінку змін архітектурно-планувальних рішень сучасної й історичної дерев'яної рекреаційної архітектури Карпатського регіону. Виявлено позитивну динаміку розвитку функціональності в плануванні та регіоналізм в об'ємних вирішеннях дерев'яних відпочинкових будівель. Фактично підтверджено, що зі

здобуттям Україною незалежності в 1991 р. зменшилися впливи «інтернаціональних» стилів. Натомість відбулося звернення до традицій, які властиві локальним школам народного будівництва. Порівнюючи організацію рекреаційної галузі першої половини ХХ ст. з теперішніми процесами, більший акцент зроблено на розвитку туристичної інфраструктури. Нині відбувається її відновлення та динамічний розвиток при значно більших обсягах будівництва. Така ситуація позитивно впливає на загальний стан рекреаційної галузі, але водночас спричиняє значне антропогенне навантаження на рекреаційні ресурси регіону в основних центрах її поширення.

На основі комплексного аналізу універсальних підходів до архітектурно-планувальної організації сучасних відпочинкових будівель було виокремлено та обгрунтовано основні методичні вимоги розвитку дерев'яної рекреаційної архітектури Карпатського регіону: *1. Збереження спадковості та етнографічності в об'ємних вирішеннях; 2. Вимога варіативності; 3. Екологічна відповідність об'єктів; 4. Передбачення автономності та резервування ресурсів; 5. Вимога технологічності.* Застосування цих вимог покликане за допомогою універсальних підходів до розвитку об'єктів архітектури сформулювати власний підхід до проектування та спорудження відпочинкових закладів у Карпатському регіоні.

Обгрунтовано шляхи розвитку рекреаційної архітектури Карпатського регіону, суть яких полягає в комплексному розгляді ситуації, що склалася. Для збереження автентичності виокремлено таку послідовність: *1. Процес ідентифікації; 2. Спроба трансформації та переосмислення; 3. Висновки та узагальнення.* Реалізація шляхів розвитку рекреаційної галузі дозволяє вплинути на ситуацію, яка склалася на регіональному рівні.

Здійснено розробку практичних рекомендацій щодо вдосконалення та оптимізації архітектурно-планувальних вирішень дерев'яних рекреаційних об'єктів. Це допоможе втілити та перевести в практичну площину принципові засади, завдяки яким можна покращити загальний стан рекреаційної архітектури в регіоні. Практичні рекомендації до архітектурної організації дерев'яних рекреаційних об'єктів спрямовані на розвиток їх типології.

Відповідно до кожного типу будівлі розроблено схеми функціонального зонування із зазначеними рекомендованими набором приміщень, їх площею та зв'язками між ними. Вироблений теоретичний та методичний інструментарій апробований автором у практиці проектування відпочинкових об'єктів у регіоні.

ABSTRACT

Savchuk A. Architectural and planning solutions of wooden recreational objects of the Carpathian region. – On the rights of manuscript.

Thesis for PhD in Architecture, specialty 18.00.02 – "Architecture of buildings and structures". – Lviv Polytechnic National University, Ministry of Education and Science of Ukraine. Lviv, 2020.

The dissertation is devoted to research of features of architectural and planning solutions of recreational objects and revealing of tendencies in the modern wooden recreational architecture of the Carpathian region.

In the first section "**Experience of recreational wooden construction and research of the problem**", the state of research of wooden recreational architecture in the Carpathian region is considered, the categorical-conceptual apparatus and the terminology database are specified, as well as the experience of recreational wooden construction in the neighboring states is uncovered.

The wooden recreational architecture of the Carpathian region is considered by scholars in the historical context. In view of the considerable progress of the identified themes, the issue of conditions and peculiarities of the formation and development of architectural solutions of new recreational objects constructed from wood remains unpublished. In view of this, an urgent problem is the need to supplement the existing scientific developments and synthesize the results. The categorical-conceptual apparatus has been refined and a clear terminology system has been developed, which concerns the general territorial, ethnographic and infrastructure features of the region. In addition, the terms used in modern wooden construction are formulated and updated. The meaning of the term "Carpathian Recreation Region" is revealed. Based on the analysis of basic territorial models of recreational systems, the classification features of the territorial-recreational system (TRS) of the Carpathian region are determined. Analyzing the functional types of TRS, the classification of recreational facilities is proposed: *health and recreation facilities, buildings for the rest of tourists, buildings of entertaining character and small architectural forms and structures.*

Features of the location of wooden recreation facilities in the Carpathian region are disclosed. Historically formed and new centers of development of wooden recreational architecture are localized. The main problems, which are caused by groundless localization, are revealed, as well as ways of unloading the natural landscape structure and the uniform and rational use of recreational resources are revealed. The characteristics of the development of tourist infrastructure are given, which greatly influence the solution of the problems formulated.

Clarification of the terms "recreation", "architecture" and "Carpathian region" became the basis for contemporary perception and interpretation of the concept "*modern wooden recreational architecture of the Carpathian region*", which includes new recreational objects and complexes, developing architectural and planning and functional solutions for providing maximum comfort for the rest, while preserving the traditional volumetric and composite features inherent in the local schools of folk wooden construction of the Carpathians. *The new recreational object* – in the study considered as an architectural object recreational purpose, built in the region in the post-Soviet period. *A wooden recreational object* is a wooden building, which functionally combines food rooms, wellness and small groups of holidaymakers. *Recreational complex* – a set of recreational and auxiliary objects located on the same territory (section), are combined into an architectural ensemble and have common functional communications and engineering infrastructure.

The world experience of wooden recreational construction in mountainous regions is studied on the example of wooden recreational construction of Poland, Slovakia, Romania, Czech Republic, Austria and Switzerland. The research is carried out on three main features: functional-planning characteristics, architectural-compositional solutions and engineering-design features of wooden recreational buildings. As a result, certain patterns and trends in the wooden recreational architecture of these territories were revealed, and the possibilities of their use in modern realities in the territory of Ukraine are detailed.

In the second section "**Methods of research of modern wooden architecture**" theoretical general scientific and empirical (special) methods of

research of wooden recreational architecture are substantiated and formed an empirical basis.

Scientific sources that are directly related to the methodology of studying the architecture of wooden buildings have been evaluated. Attention is focused on the definition of the most effective methodology and research methods, an overview carried out in the historical context. *The system approach* is used to ensure that all directions and problems are taken into account, the main and essential allocation, and the definition of relationships between conditions and properties.

Analysis and synthesis, comparison and generalization, and analogy were taken as the basis to establish regularities and features of architectural and planning decisions in the process of research of selected objects among the general scientific theoretical methods. The study of specific phenomena, the classification and description of the results, their introduction into practical activities among the general scientific empirical methods contributed to: gathering and grouping facts, developing and testing hypotheses, as well as evaluating the substantiation of their results.

In order to study the architectural and planning solutions of wooden recreational facilities in the Carpathian region, specific scientific methods are used: complex inventory, natural surveys, architectural inventory and photographic fixation. Based on the work of previous researchers, an inventory card was generated that includes a significant number of parameters. Wooden recreation facilities of the Carpathian region are considered, as in the city-planning context (location of the object in the structure of the complex and settlement), as well as planning (architectural details, valuable exterior and interior items).

The process of collecting material in field intelligence and processing it in inventory cards provoked the further development of a special research methodology. In order to evaluate the architecture of wooden recreational facilities in the Carpathian region, summarizing the collected material, three main indicators are formulated: *functional planning, architectural-compositional and engineering-design solutions*, they became the subject of analysis. Thus, we managed to obtain the most accurate results for estimating and substantiating the architectural and planning decisions of wooden recreational objects. In addition, the methodology that

was formulated gave the opportunity to identify key problems in wooden construction and find ways to solve them. Inventory and analysis of architectural and planning solutions of wooden recreational objects of the Carpathian region are carried out by the method of forming tables. The objects are analyzed horizontally and vertically, that is, "*horizontal analysis*" reveals the regional features of the objects under study, and the "*vertical analysis*" generalizes the three above-mentioned indicators.

One hundred and twenty kinds of wooden recreational objects were selected for research, fifty of them are analyzed in detail. All selected objects are located within the Carpathian recreation area. The work covers all regions of the region in a uniform manner. However, the main focus is focused on the analysis of new wooden recreational facilities in the Ivano-Frankivsk region. Statistical sources, social surveys and in-person surveys have been used.

In the third section "**History of the development of wooden recreational facilities in the Carpathian region**", the historical periods of formation and development of wooden recreational architecture in the Carpathian region are considered. An analysis of stylistic features of buildings is given, their functional and planning classification is carried out, the problem of actualization of architectural and ethnographic zoning is disclosed.

The question of the architectural and ethnographic zoning of the Carpathians is one of the most difficult for scientists, because there are many different characteristics for analysis. Scientists usually define the boundaries of ethnographic zones with special techniques that often differ. Developments made by Yaroslav Taras, Tamara Kosmina and Leonid Prybega are the most accurate ones, so they are taken as a basis.

Having carried out a city-planning analysis of the territory of the Carpathian recreation region and investigated architectural solutions of localized wooden recreational objects, it was possible to distinguish five districts. These are areas where a significant number of recreational facilities and resort settlements that are interacting with each other are concentrated. The largest area and the most powerful traffic is the district located in the Ivano-Frankivsk region and includes the following settlements: Yaremche, Mykulychyn, Tatariv, Polyanytsya, Yablunytsya and

Vorokhta. In the Lviv region, the historically formed resort towns – Truskavets and Skhidnytsya, have become centers for the development of health-improving tourism.

When Ukraine proclaimed its independence, a large number of recreational centers appeared there, in which the new recreational infrastructure was formed or the lost capacity of the recreational sector was restored (Myhove, Chernivtsi region; Slavske, Lviv region). Comparison of historical boundaries of ethnographic regions confirmed that the centers of development of historical and modern recreational wooden architecture partially or completely coincide with the centers of ethnographic regions of Hutsulshchyna, Boykivshchyna and Zakarpattia.

The historical aspects of formation and development of the recreational industry in Galicia are analyzed. The problem is divided into three stages. The preconditions for the formation and development of the recreational sector have been studied at the first stage, classifying them as *socio-cultural, politico-economic, and natural-climatic*. The complex of preconditions resulted in the creation of a coherent spatial-landscape image of resort settlements and the formation of a developed tourist infrastructure in the region.

The second stage of the study of the historical aspects of the development of recreation in Galicia was an analysis of stylistic features of the wooden recreation architecture of the 19th - the first third of the 20th century. The inclusion of Galicia in European cultural and architectural processes contributed to the spread of advanced stylistic trends on its territory. It seems appropriate to distinguish between "Swiss" and "Zakopansky" styles, which were interpreted accordingly by local builders and supplemented by traditional elements inherent in folk construction.

The third stage of the study of the wooden recreational architecture of the region in the second half of the twentieth century. (Soviet period), when the gap between the cultural ties of Galicia with Western Europe and, in fact, its isolation from external influences takes place. This period in the history of the recreational area of the Carpathian region is very ambiguous, because in all post-war years, the destroyed tourism infrastructure has not been restored. The design of new recreation facilities was carried out in conditions of strict unification, censorship of "regionalism" and denial of self-identification by the state. Despite this, the ideas of

regionalism continue to develop in the region, which grew into a "Hutsul style" by the efforts of architects.

On the basis of the study of historical features of architectural and planning decisions of wooden recreational objects, the generalization of architectural and planning solutions of the recreational architecture of the Carpathian region from the beginning of its formation in the 1820s to 1991 was made. The main stylistic characteristics of recreation buildings and their interdependence from historical periods, political and socio-economic situation in the region are revealed. In particular, in the Austrian and Austro-Hungarian periods, the "Swiss" style has become widespread; the Polish period is characterized by the development of regionalism in the Carpathians. For the Soviet period, the continuation of the tradition of style is regionalism and its transformation into a "Hutsul style".

In the fourth section "**Architectural and Planning Features of the New Wooden Recreational Architecture**" the result of processing of the collected and structured material about new wooden recreational objects in the Carpathian region is presented. The evaluation criteria have been formed and the results, which characterize the specificity of architectural decisions of new wooden recreational objects and the tendencies of their development, are obtained.

An analysis of wooden recreational facilities of the Carpathian region has shown that among the catering establishments the most common type of building is "Kolyba" with traditional architectural and planning solutions. Such institutions are divided into two groups: *1). stand-alone roadside cafes and restaurants; 2). Cafes-bars and restaurants, which are part of the structure of the recreation complex.* These two groups differ in content functional and planning features. In particular, stand-alone restaurants are designed for the number of visitors over 100 people and have a complex functional and planning structure, a high level of service. The institutions included in the structure of the recreation complex are characterized by less capacity (50-100 people) and simpler functional and technological space of the premises.

Exploring the functional and planning solutions of buildings for the temporary residence of holidaymakers identified the main unit, which is a cottage type house. It

can be classified as: *1). a cottage with individual planning; 2). a cottage of hotel type; 3). a mini-hotel (bigger in size and external vertical and horizontal communications available)*. In the planning organization of all types of cottages there are effects of the masonry construction of individual dwellings, as well as the impact of material, construction technologies, infrastructure and functions. The requirements of the developer (investor) to a large extent affect the quality of architectural and planning decisions.

Architectural-compositional solutions of wooden recreational objects and complexes of the region are considered. Due to the use of basic architectural techniques inherent in the "classical kolyba", in the architectural and compositional solutions of modern recreation facilities static and frontal composition of the facade remains. The main and decisive factors influencing the formation of the architectural image of buildings are the climatic conditions, the landscape of the region, the nature of the relief of the site, location and function. Architectural and compositional solutions for accommodation for holidaymakers reflect the influence of stone architecture and the application of the traditions of regional public construction schools. The regularities that reveal the mutual influence of the functional type of the cottage, the nature of the relief and the conditions of location on the proportion of the building revealed during the study. Thus, cottages with individual planning and hotel type due to the nature of the relief, for the most part, have a frontal composition. The buildings of mini-hotels due to their large dimensions are located on plain areas of the relief and have a horizontal composition of the facades.

Considerable attention is paid to determining the style of buildings, the vast majority of them have the features of regionalism, this was found through the analysis of architectural details of buildings. Copying or adjusting architectural elements often occurs without rethinking and transforming traditions - both local schools of folk construction and elements of decor of buildings that were used in the architecture of other states. The mixing of various architectural details and the use of non-traditional building materials for decoration of buildings negatively affects the aesthetic expressiveness and attractiveness of objects.

Exploring engineering solutions in the wooden recreational construction of the Carpathian region revealed the main structural scheme of wooden recreational buildings, such as catering establishments, as well as for accommodation of holidaymakers, – a log building. Log houses are a traditional and economically justifiable construction for construction in the Carpathian region. The most popular construction of buildings made of cylindered beams, is made in factory conditions. At the same time, in the construction of cottages there is a so-called "wild frame" spreading. This technology requires an individual approach to construction. Engineering and technological equipment of buildings is usually standard and meets the basic requirements for comfortable stay of holidaymakers. An important drawback is the lack of effective fire protection systems for buildings. The wooden recreation architecture of the Carpathian region is at the stage of rebirth, the search for a new style is revealed in the study of the features of architectural and planning solutions of wooden recreational objects and complexes in the region. There are processes of rethinking the architectural and cultural values of the region, its specifics. The transition from quantitative to qualitative indicators in the construction of recreational facilities becomes important. The development of peripheral territories has led to overestimation of recreational centers and centers. Such objects as wooden villas with a healing and improving function are becoming popular.

In the fifth section "**Tendencies, methodological requirements and practical recommendations of development of wooden recreational architecture of the Carpathian region**" the scientifically-methodical and the practical principles of development of the new wooden architecture of the Carpathian region are formulated. The architectural and planning solutions of new recreational objects, methods of preservation and development of traditions of wooden construction in the region are substantiated.

An estimation of changes in architectural and planning decisions of the modern and historical wooden recreational architecture of the Carpathian region is carried out by the method of comparison and synthesis. The positive dynamics of the development of functionality in planning and regionalism in the bulky solutions of wooden recreation buildings are revealed. In fact, it has been confirmed that the

effects of "international" styles have diminished after Ukraine declared independence in 1991. Instead, there was an appeal to the traditions inherent in the local schools of public construction. When comparing the organization of recreational industry in the first half of the twentieth century. with current processes, more emphasis is placed on the development of tourism infrastructure. Currently, its actual restoration is underway at significantly larger volumes of construction. This situation has a positive effect on the general state of the recreational sector, but at the same time it causes a significant human-induced burden on the recreational resources of the region in the main centers of its distribution.

On the basis of the analysis of architectural and planning solutions of modern wooden recreational objects, the basic methodological requirements of the development of the wooden recreational architecture of the Carpathian region are formulated and substantiated: 1). *Preservation of heredity and ethnography in volumetric solutions.* 2). *Requirement of variability.* 3). *Environmental compliance of objects.* 4). *Foreseeing of autonomy and reservation of resources.* 5). *Requirement of manufacturability.* The methods of development are substantiated, the essence of which is to analyze comprehensively the situation of the recreational architecture of the Carpathian region on the interdisciplinary level. Among the methods that significantly affect the preservation of authenticity is singled out: 1). *Process of identification.* 2). *Attempt of transformation and rethinking.* 3). *Conclusions and generalizations.* The development of recommendations for architectural and planning decisions of wooden recreational objects has been developed, which will help to implement and translate into a practical plane the fundamental principles that can improve the general state of the recreational industry in the region. Due to the elaboration of the methodology for preserving the authenticity of the wooden recreational architecture of the region, a clear sequence of tasks has been developed. The developed theoretical and methodical tools approved by the author in the practice of designing wooden and masonry recreation facilities in the region.

Keywords: wooden recreational architecture, architectural and planning solutions, engineering and design features, Carpathian recreation region, tradition, wooden object, regionalism.

ПЕРЕЛІК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ**Статті у фахових виданнях України**

1. Савчук, А. І. (2016), «Дерев'яна рекреаційна архітектура в Карпатському регіоні в другій пол. ХХ ст.», *Архітектурний вісник КНУБА*, вип. 10, с. 381–392.

2. Савчук, А. І. (2016), «Передумови розвитку рекреаційної галузі в Карпатському регіоні в ХІХ – першій половині ХХ ст.», *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*, вип. 42, С. 209–219.

3. Савчук, А. І. (2016), «Стильові особливості дерев'яної курортної архітектури Галичини в ХІХ – першій пол. ХХ ст.», *Містобудування та територіальне планування*, вип. 60, с. 304–313.

4. Савчук, А. І. (2017), «Курортна дерев'яна забудова селища Солотвино Закарпатської області», *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*, вип. 48, с. 425–435.

5. Савчук, А. І. (2018), «Курортна дерев'яна забудова села Мигове Чернівецької обл.», *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*, вип. 50, с. 237–251.

6. Савчук, А. І. (2018), «Основні поняття і терміни в новій дерев'яній рекреаційній архітектурі Карпатського регіону», *Архітектурний вісник КНУБА*, № 14-15, с. 508–518.

7. Савчук, А. І. (2018), «Особливості архітектурно-планувальних вирішень нових дерев'яних рекреаційних об'єктів Карпатського регіону. Принципи розвитку та методи збереження традицій», *Містобудування та територіальне планування*, вип. 68, с. 482–501.

**Статті у наукових періодичних виданнях інших держав та виданнях, які
внесені до міжнародних наукометричних баз даних**

8. Savchuk, A. (2018), «New wooden recreational objects of the Carpathian region of Ukraine. Features of architectural and planning decisions», *Space&Form* :

Інші публікації, матеріали конференцій і тези доповідей

9. Савчук, А. І. (2017), «Поняття «рекреаційна архітектура Карпатського регіону», *Буд-Майстер-Клас-2017: Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених*, Київ, 28 листопада – 1 грудня, Київ: КНУБА, с. 437–438.

10. Савчук, А. І. (2018), «Карпатський рекреаційний регіон та основні центри розвитку дерев'яної архітектури», *Сучасні тенденції розвитку архітектури і містобудування : матеріали Всеукраїнської науково-технічної конференції*, Харків, 17 листопада 2017 р., Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, с. 266–277.

11. Савчук, А. І. (2018), «Проблеми архітектурно-етнографічного районування Карпатського рекреаційного регіону», *Концептуальні проблеми розвитку сучасної гуманітарної та прикладної науки: II Всеукраїнський науково-практичний симпозіум*, Івано-Франківськ, 20–21 квітня, Івано-Франківськ: Ред.-вид. відділ Ун-ту Короля Данила, с. 51–54.

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	2
ЗМІСТ	25
ВСТУП	27
РОЗДІЛ 1. Досвід рекреаційного дерев'яного будівництва та дослідженість проблеми	32
1.1. Дослідженість рекреаційної архітектури з дерева в Карпатському регіоні.....	32
1.2. Категоріально-понятійний апарат дерев'яного будівництва та структуризація рекреаційних систем регіону.....	41
1.3. Світовий досвід дерев'яного рекреаційного будівництва в гірських районах.....	51
Висновки до першого розділу.....	68
РОЗДІЛ 2. Методи дослідження дерев'яної архітектури	70
2.1. Загальнонаукові методи дослідження архітектури Карпат.....	70
2.2. Спеціальні методи дослідження дерев'яної рекреаційної архітектури.....	78
2.3. Емпірична база досліджень.....	88
Висновки до другого розділу.....	94
РОЗДІЛ 3. Історія розвитку дерев'яних рекреаційних об'єктів у Карпатському регіоні	96
3.1. Сучасна дерев'яна рекреаційна архітектура в контексті архітектурно-етнографічного районування Карпатського регіону.....	96
3.2. Дерев'яна рекреаційна архітектура XIX–XX ст.....	102
3.3. Генеза формування стилістики та архітектурно-планувальних вирішень дерев'яних рекреаційних об'єктів.....	133
Висновки до третього розділу.....	140
РОЗДІЛ 4. Архітектурно-планувальні особливості нової дерев'яної рекреаційної архітектури	142
4.1. Аналіз архітектурно-планувальних вирішень дерев'яних рекреаційних об'єктів регіону.....	142

4.2. Особливості архітектурно-композиційних вирішень рекреаційних об'єктів з дерева в регіоні.....	162
4.3. Основні підходи до інженерно-конструктивних вирішень у дерев'яному рекреаційному будівництві Карпатського регіону.....	164
4.4. Функціональні типи дерев'яних рекреаційних об'єктів Карпатського регіону	170
Висновки до четвертого розділу.....	182
РОЗДІЛ 5. Тенденції, методичні вимоги та практичні рекомендації розвитку дерев'яної рекреаційної архітектури Карпатського регіону.....	185
5.1. Тенденції розвитку нової дерев'яної рекреаційної архітектури Карпатського регіону.. ..	185
5.2. Методичні вимоги до архітектурної організації та розвитку дерев'яних рекреаційних об'єктів Карпатського регіону.....	191
5.3. Практичні рекомендації та обґрунтування шляхів розвитку нової дерев'яної рекреаційної архітектури	203
Висновки до п'ятого розділу.....	215
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	220
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ.....	223
ДОДАТОК А. Перелік публікацій, апробації та впровадження результатів дослідження	235
ДОДАТОК Б. Термінологічний словник.....	244
ДОДАТОК В. Перелік об'єктів емпіричної бази досліджень сучасної дерев'яної рекреаційної архітектури Карпатського регіону.....	248
ДОДАТОК Г. Приклад інвентаризації об'єкта дослідження.	278

ВСТУП

Карпатський рекреаційний регіон володіючи потужним потенціалом для оздоровлення, лікування та відпочинку розвивається в просторі й часі. Ще з першої пол. XIX ст. це один із головних осередків відпочинкової галузі Східної Європи. Багаті на історію Карпатські гори займають вигідне географічне положення в центрі Європи, мають добру транспортну доступність, виразний рельєф і добре збережені об'єкти матеріальної й духовної спадщини. Згідно зі статистичними даними одноразова гранична рекреаційна місткість Карпат може сягати 2 млн. осіб без шкоди для природного довкілля. Упродовж року гори можуть відвідати до 8 млн відпочивальників й 12 млн екскурсантів і туристів вихідного дня. Рекреаційний потенціал регіону, високо оцінений провідними українськими та зарубіжними вченими, безпосередньо пов'язаний із дерев'яною архітектурою. Вона зазнала суттєвого розвитку в першій третині XX ст. – стильові та функціональні ознаки будівель відзначалися своєю унікальністю й водночас відповідали загальноєвропейським тенденціям і течіям в архітектурі. Зміни в розвиток внесла Друга світова війна, упродовж якої в регіоні було знищено велику кількість відпочинкових будівель і споруд з дерева. Також відбулась втрата економічних і культурних зв'язків з європейськими державами у післявоєнний період (державна політика була спрямована на монополізацію та уніфікацію всіх процесів у розвитку архітектури й відпочинкової галузі). Активізація будівельної діяльності, освоєння та відновлення рекреаційного потенціалу Карпатського регіону розпочалися в 2000-х роках та продовжуються дотепер із різним ступенем динаміки росту, хоча чимало питань залишаються невирішеними. Наукова проблема полягає в потребі дослідження та обґрунтування нових підходів до вирішення архітектурно-планувальних завдань при спорудженні відпочинкових будівель з дерева.

Актуальність дисертаційної роботи обумовлена:

1. Новими соціально-економічними умовами розвитку рекреаційної галузі Карпатського регіону, трансформацією колективних і ринкових форм власності та систем господарювання.

2. Інтенсифікацією будівництва рекреаційних об'єктів із дерева, появою нових і трансформацією існуючих типів будівель у сучасній дерев'яній архітектурі Карпатського регіону.

3. Недостатньою обґрунтованістю архітектурних рішень дерев'яних рекреаційних об'єктів та незадовільним рівнем розробки науково-методичної бази їх розвитку.

4. Потребами комплексного розкриття питань сучасної дерев'яної архітектури Карпатського регіону, оновлення підходів до організації рекреаційних об'єктів у плані трансформації будівельних і естетичних традицій архітектури попередніх періодів.

Зв'язок роботи із науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до тематики наукових досліджень кафедри архітектурного проектування Інституту архітектури та дизайну Національного університету «Львівська політехніка» – «Теоретично-практичні основи формування житлових і громадських будівель та споруд»; в межах науково-дослідної роботи «Розробка методологічних основ просторового підходу до обґрунтування архітектурних рішень» (№ 0117U007605). Дисертація виконана у контексті реалізації «Концепції Державної цільової програми розвитку туризму та курортів на період до 2022 р.», схваленої Кабінетом Міністрів України 01.08.2013 р.; напрям теми дослідження відповідає програмним завданням Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» (№3038-VI від 17.02.2011).

Метою дослідження є виявлення особливостей архітектурно-планувальних вирішень дерев'яних рекреаційних об'єктів у Карпатському регіоні України та їх класифікація, обґрунтування напрямків подальшого розвитку, способів збереження й трансформації традицій рекреаційної архітектури в регіоні.

Завдання дослідження:

1. Здійснити аналітичний огляд і систематизувати наукові праці, в яких висвітлені історичні аспекти розвитку дерев'яної рекреаційної архітектури регіону, а також джерел, в яких відображений її сучасний стан.

2. Проаналізувати закордонний досвід дерев'яного рекреаційного будівництва в гірських районах, визначити особливості архітектурно-планувальних вирішень та тенденції розвитку.

3. Опрацювати методи дослідження дерев'яної архітектури, вдосконалити існуючий та розробити власний методичний інструментарій дослідження архітектурно-планувальних вирішень дерев'яних рекреаційних об'єктів.

4. Встановити функціонально-планувальні, композиційні та конструктивні особливості нової дерев'яної рекреаційної архітектури регіону; порівняти архітектурно-планувальні вирішення в сучасній та історичній дерев'яній рекреаційній архітектурі Карпатського регіону; визначити тенденції змін.

5. Виявити особливості архітектурно-планувальних рішень рекреаційних об'єктів у регіоні та здійснити їх класифікацію відповідно до ознак та визначених критеріїв.

6. Обґрунтувати основні методичні вимоги, визначити шляхи покращення архітектурно-планувальних вирішень та способи збереження традиції в дерев'яній рекреаційній архітектурі Карпатського регіону.

7. Розробити комплекс практичних рекомендацій нормативного врегулювання й розвитку архітектурно-планувальних вирішень.

Об'єктом дослідження є дерев'яні об'єкти рекреаційного призначення в Карпатському регіоні України.

Предмет дослідження – архітектурно-планувальні вирішення дерев'яних рекреаційних об'єктів Карпатського регіону.

Межі дослідження обумовлені його темою й сягають періоду від поч. ХІХ до поч. ХХІ ст. Детально проаналізовані рекреаційні об'єкти з дерева, споруджені протягом 1991–2018 рр. *Територіальні межі дослідження* охоплюють терени Карпатського рекреаційного регіону (гірські райони Львівської, Івано-Франківської, Чернівецької та Закарпатської областей).

Методи дослідження. Для досягнення мети й завдань дослідження розроблена методологічна модель, в якій базисними визначені комплексний (цілісний), системний, історичний та культурологічний підходи. Всебічному

дослідженню архітектурно-планувальних вирішень дерев'яних рекреаційних об'єктів сприяло застосування способів функціонально-планувального, архітектурно-композиційного й інженерно-конструктивного аналізу. Емпіричну базу для наукового аналізу створено методом натурних обстежень й архітектурно-містобудівної інвентаризації. Використано методи аналізу та синтезу, порівняння та узагальнення, а також графічного моделювання.

Наукова новизна:

вперше:

- комплексно досліджено особливості функціонально-планувальних вирішень дерев'яних рекреаційних об'єктів у Карпатському регіоні;
- на основі порівняльного аналізу та оцінки архітектурно-планувальних особливостей рекреаційних об'єктів з дерева, які споруджені в різних історичних періодах, виявлено тенденції їх трансформації та розвитку;

удосконалено:

- методи інвентаризації архітектурно-планувальних вирішень сучасної й історичної дерев'яної рекреаційної архітектури;
- методичні вимоги та способи покращення архітектурно-планувальних вирішень дерев'яних рекреаційних об'єктів у Карпатському регіоні;

подальший розвиток отримали:

- дослідження стану дерев'яної відпочинкової архітектури та рекреаційної галузі в гірських районах Карпат.

Практичне значення отриманих результатів дослідження. Розроблені в дисертації положення становлять практичну основу для вдосконалення й розвитку архітектурно-планувальної організації дерев'яних рекреаційних об'єктів Карпатського регіону, що сприятиме підвищенню соціально-економічної й екологічної ефективності проектних рішень. Дані дослідження дозволяють вирішити проблему збереження та розвитку традицій і надбань локальних шкіл народного дерев'яного будівництва при проектуванні й спорудженні нових рекреаційних об'єктів у Карпатському регіоні.

Особистий внесок здобувача. Наукові положення, розробки та висновки дисертації є результатом самостійно проведених авторських досліджень.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертаційної роботи, результати теоретичних та експериментальних досліджень були заслухані та отримали підтримку на: міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених «Буд-Майстер-Клас-2017» (Київський національний університет будівництва і архітектури, 28 листопада – 1 грудня 2017 р. – Київ); всеукраїнській науково-технічній конференції: «Сучасні тенденції розвитку архітектури і містобудування» (Харківський національний університет міського господарства ім. О.М. Бекетова, 17 листопада 2017 р. – Харків); всеукраїнському науково-практичному симпозиумі «Концептуальні проблеми розвитку сучасної гуманітарної та прикладної науки» (Івано-Франківський університет права імені Короля Данила Галицького, 20-21 квітня 2018 р. – м. Івано-Франківськ).

Публікації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження опубліковано в 11-ти наукових працях, з яких: 7 статей у наукових фахових виданнях України [1-7]; 1 стаття – у науково-періодичному виданні іншої держави [8], відповідно до міжнародного стандарту e-ISSN 2391-7725 | ISSN 1895-3247 та внесеного до наукометричних баз даних й індексованого в: ARIANTA, VazTech, BAZY BN, CEON, ICI Journals Master List, PBN; 3 публікації – матеріали і тези наукових конференцій [9-11]. Усі публікації автора одноосібні.

Структура й обсяг роботи. Дисертація складається з анотації, вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи 285 сторінок, з яких: основного тексту – 188 сторінок; таблиці й рисунки – 33 сторінки. Список використаних джерел охоплює 126 позицій на 11 сторінках; 4 додатки на 53 сторінках.

РОЗДІЛ 1.

ДОСВІД РЕКРЕАЦІЙНОГО ДЕРЕВ'ЯНОГО БУДІВНИЦТВА ТА ДОСЛІДЖЕНІСТЬ ПРОБЛЕМИ

1.1. Дослідженість рекреаційної архітектури з дерева в Карпатському регіоні.

Питання формування сучасної дерев'яної відпочинкової архітектури Карпатського регіону потребує комплексного дослідження архітектурно-планувальних вирішень об'єктів з урахуванням містобудівних, технологічних, методологічних, соціально-економічних, екологічних та культурних аспектів. Практика проектування нових рекреаційних об'єктів не підкріплена достатньою кількістю методологічних та теоретичних розробок для підвищення якості архітектурних вирішень та врегулювання містобудівних завдань.

Грунтовні та фундаментальні дослідження історії дерев'яної архітектури, які всебічно відображають її особливості, представлені в працях: Січинськго В. Ю. [60, 61], Драгана М. М. [13], Тарануценка С. А. [64, 65, 66], Павлуцькго Г. Г. [14], Логвина Г. Н. [38], Самойловича В. П. [58], Чепелика В. В. [70], Прибєги Л. В. [44], Вечерського В. В. [27], Юрченка П. Г. [77], Могитича І. Р. [40], Тараса Я. В. [67]. Вищезгадані науковці у своїх працях порушують не тільки проблеми історії дерев'яної архітектури України, а й методології дослідження, способів її збереження та відновлення, формування містобудівних засад розвитку поселень.

Монументальною працею, яка включає в себе всебічне дослідження, структурування та класифікацію власноруч зібраного матеріалу, є двотомник Михайда Драгана «Українські деревляні церкви» [13]. У ньому автор здійснює огляд тогочасних літературних джерел, вникає в символізм, який притаманний як житловому, а особливо і сакральному будівництву, вдосконалює та виводить на новий рівень методологію дослідження дерев'яної архітектури, досконало описує техніку і технологію будівництва, аналізує типи планування та об'ємні вирішення дерев'яних церков Галичини.

Послідовним та узагальюючим дослідженням сакральної дерев'яної архітектури Карпат є монографія Ярослава Тараса «Сакральна дерев'яна архітектура українців Карпат» [67] та її доповнення «Українська сакральна дерев'яна архітектура: словник-довідник» [103]. У монографії автор здійснив аналіз та структурування всіх літературних джерел, а також упорядкував графічні матеріали та креслення дерев'яних церков, розкрив особливості архітектурно-етнографічного районування; на основі наукових розробок сформулював власне бачення генези сакральної дерев'яної архітектури Карпат. Словник-довідник містить близько 500 термінів і понять, які детально розкривають історичні особливості дерев'яного народного будівництва в Карпатах.

Для доповнення бібліографічних джерел, що стосуються дослідження дерев'яної архітектури, використано напрацювання дослідників Київської та Харківської наукових шкіл. У монографії Стефана Таранушенка «Дерев'яна монументальна архітектура Лівобережної України» [65] на основі власноруч проведеної інвентаризації автор докладно зупиняється на описі пропорційних співвідношень плану й об'єму будівель, вникає в технологічні особливості спорудження храму, а також заглиблюється в проблеми походження української дерев'яної архітектури. Ще одним важливим виданням, у якому розкривається вся наукова діяльність Стефана Таранушенка є монографічний збірник «Наукова спадщина. Харківський період. Дослідження 1918–1932 рр.» [66], де повною мірою представлено особливості його наукових підходів, відгуки та рецензії сучасників. Вартісними для даного дослідження є представлені анкетні листки для складання реєстрових описів пам'яток дерев'яного будівництва.

Варто відзначити працю історика, мистецтвознавця та дослідника українського народного зодчества Григорія Павлуцького «Дерев'яні та муровані храми України» [14], де на основі порівняльного аналізу мурованого та дерев'яного будівництва автор дав характеристику їх архітектурним особливостям та взаємовпливам.

У монографії «Народна архітектура українських Карпат XV–XX ст.» [40] авторським колективом під керівництвом Гошка Ю. Г. на основі архівних документів, натурних обстежень всебічно проаналізовано житлове та монументальне народне будівництво Карпат від XV до XX ст. Крім того, подано коротку характеристику відпочинковому та житловому дерев'яному будівництву радянського періоду.

З метою поліпшення практики збереження традиційної архітектурної спадщини в Україні та пропагування архітектурно-будівельної традиції Прибегою Л. В. в книзі «Методика охорони та реставрації пам'яток народного зодчества Ураїни» [45] розроблено методологію та комплекс практичних рекомендацій по збереженню пам'яток дерев'яної архітектури.

Варто відзначити працю Самойловича В. П. «Українське народне житло (кінець XIX – початок XX ст.)» [58], де представлена типологія, розвиток плану та об'єму дерев'яного житлового будинку у всіх регіонах Уркаїни.

Становлення й розвиток дерев'яної відпочинкової архітектури в Карпатському регіоні вивчали такі науковці: Гошко Ю. Г. [40], Могитич І. Р. [40], Кіщук Т. П. [40], Федака П. М. [40], Соколовський З. Б. [62], Харчук Х. Р. [68, 69], Козакова О. М. [36]. Вплив історико-культурних особливостей Карпатського регіону на рекреацію, архітектурну спадщину та питання ідентичності Галичини вивчають: Бевз М. В. [25], Черкес Б. С. [71], Юрчишин Г. М. [78] та інші. Семантичні особливості формування та розвитку народої дерев'яної архітектури, а також її представлення у світовому контексті висвітлені в дослідженні Шевцової Г. В. [74].

В останні десятиліття проблема вивчення рекреаційної архітектури набула значної популярності. Метою досліджень були виявлення основних центрів розвитку рекреаційної галузі в Карпатському регіоні в XIX – першій половині XX ст. та характеристика історичних передумов, які вплинули на формування архітектурного образу курортних поселень означеного періоду. Основною проблемою є класифікація об'єктів рекреаційної архітектури в контексті її історичного розвитку.

Великий вклад в дослідження курортної забудови Східної Галичини в XIX – першій половині XX ст. на прикладі м.Трускавець зробила Харчук Х. Р. Результатом її наукової роботи є видана у 2008 р. монографія «Архітектура курортної забудови Трускавця XIX – першої половини XX ст.» [69]. У ній на прикладі розвитку м. Трускавець, як курортного поселення, здійснено ґрунтовне дослідження розвою рекреаційної архітектури всієї Східної Галичини. Крім того, детально висвітлено аналіз факторів, які вплинули на поширення рекреації в регіоні, архітектурно-просторовий розвиток та стильові ознаки курортної забудови в порівнянні з європейськими архітектурно-містобудівними процесами. Основну увагу Харчук Х. Р. приділила виявленню основних періодів формування курортної забудови міста Трускавця та аналізу історичних передумов і впливу стильової приналежності на формування цих періодів.

Питаннями формування архітектури туристичних притулків займалися Карашецький Я. З., Рочняк Ю. А. [46]. Також ними розглянуто різні види споруд на гірських вершинах, історію їхньої появи, виявлено основні функції, виділено головні типи цих будівель і споруд та окреслено їх архітектурно-композиційний образ.

Характеристика об'єктів високогір'я висвітлена у працях Кузюри О. [37]. У її дослідженні вперше проведено комплексний огляд спеціальних об'єктів високогір'я. Вивчено й проаналізовано специфіку історії розвитку цих об'єктів у світі та в Україні. На основі аналізу кращих об'єктів високогірної архітектури створено власну їх класифікацію. Встановлено, що на території України, де гірські ресурси особливо багаті, розвиток високогірної архітектури фактично зупинився ще в часи Другої світової війни.

Проблеми еволюції готельних будівель Західної України досліджувала Козакова О. М. [36]. У праці особлива увага приділяється аналізу функціональної програми будівель, що виконували готельні функції у хронологічному контексті. Виявлено набір функцій, притаманних готельним будівлям на території Західної України на різних історичних етапах. З'ясовано

базові функції, які незалежно від суспільно-культурних трансформацій залишалися незмінними.

Значним вкладом у дослідження віллової забудови курортних містечок Івано-Франківської обл. (Ворохта, Яремче, Делятин, Татарів, Микуличин) є книга «Курортно-рекреаційна спадщина Карпатського регіону в архітектурній освіті», видана в 2014 році на основі міжнародного українсько-польського науково-дослідного проекту (2009–2013 рр.), до участі в якому були залучені викладачі та студенти кафедри АП ІФНТУНГ. Дослідження містить матеріали натурних обстежень історичної курортно-рекреаційної архітектури Гуцульщини міжвоєнного періоду (1918–1939 рр.) [97].

Дослідження архітектури дерев'яних будівель рекреаційної галузі Карпатського регіону в другій половині ХХ ст. найменш представлені в науковій літературі. Еволюцію розвитку гірськолижних комплексів в українських Карпатах досліджував Шульга Г. М. У його праці визначено основні історичні етапи формування сучасної системи гірськолижних комплексів в Українських Карпатах, проведено детальний аналіз факторів, що впливали на розвиток гірськолижних комплексів, та охарактеризовано особливості кожного історичного етапу на теренах Українських Карпат у порівнянні з еволюційними процесами розвитку таких комплексів у світовій практиці проектування. Також окреслено основні передумови формування сучасної системи гірськолижних комплексів в Українських Карпатах [76].

Варто відзначити працю івано-франківського архітектора Соколовського З. Б., який у своїй книзі «Архітектори радянського Івано-Франківська», що має радше біографічний характер та описує творчу діяльність місцевих зодчих, дає коротку характеристику дерев'яній рекреаційній архітектурі означеного періоду. Загалом у книзі представлені світлини збудованих та фрагменти проектної документації нереалізованих будівель, які мають різне функціональне призначення. У дослідженні автор високо оцінив професійну діяльність івано-франківських архітекторів Івана Боднарука й Володимира Лукомського та їх особистий внесок у розвиток регіональної рекреаційної архітектури краю [62].

Питаннями теоретичних засад рекреаційного районування та структурними особливостями рекреаційної галузі цікавляться: Лук'янова Л. Г. [98], Цибух В. І. [98], Покоłodна М. М. [101] та ін. Ландшафтно-містобудівні особливості регіону, його архітектурні та планувальні проблеми вивчають: Габрель М. М. [100], Панченко Т. Ф. [43], Шульга Г. М. [62]. На сьогодні гострою є проблема уточнення категоріально-понятійного апарату. Тому значна частина даного дослідження присвячена проблемам визначення та актуалізації основних термінів та явищ, які впливають на формування рекреаційної галузі Карпатського регіону, а також на відпочинкову архітектуру загалом. У науковій літературі визначення терміну *«Карпатський рекреаційний регіон»* сформульоване професором Панченко Т. Ф. у монографії *«Туристичне середовище. Архітектура, природа, інфраструктура»* [43, с. 175–176]. У навчальному посібнику *«Просторовий підхід до обґрунтування архітектурних рішень»* д. т. н. Габреля М. М. та к. т. н. Габреля М. М. розкрито тенденції розвитку рекреаційних територій Карпатського регіону та їх архітектурно-просторових взаємодій у різні історичні періоди. А також подано характеристику архітектурній організації рекреаційного простору та сформульовано вимоги до формування туристично-рекреаційних об'єктів [100, с. 189–214].

У дослідженні Покоłodної М. М. *«Рекреаційна географія»* викладені та обґрунтовані поняття базової моделі територіальних рекреаційних систем та подано їх типологію [101, с. 154–166].

У праці *«Рекреаційні комплекси»* Лук'янової Л. Г. та Цибуха В. І. викладено історію розвитку рекреаційного середовища, що вплинуло на формування сучасного матеріального середовища відпочинку. Наведено типологію рекреаційного середовища, а також досліджено цілеспрямовану організацію простору рекреаційних комплексів з урахуванням різних видів і форм рекреаційної діяльності. Розглянуто види рекреаційних комплексів та їхню планувальну організацію відповідно до заданої функціональної програми – лікування, відпочинок, туризм. Викладено принципи і прийоми функціонально-технологічної організації рекреаційних установ [98].

У статті Мазур Т. М. та Король Є. І. *«Екологічні задачі розвитку туристично-рекреаційних зон Львівщини»* розглядаються стан розвитку та екологічна безпека туристично-рекреаційних територій. На основі аналізу комплексу факторів здійснений поділ на дві потенційні туристичні зони – Розточансько-Подільську та Карпатську, які отримали певні характеристики з позиції стану екології на їх територіях. Як наслідок, Карпатська туристична зона, тобто південна частина Львівської області, одержала менше негативних характеристик та вирізняється добрим станом екології загалом [39, с. 161–165].

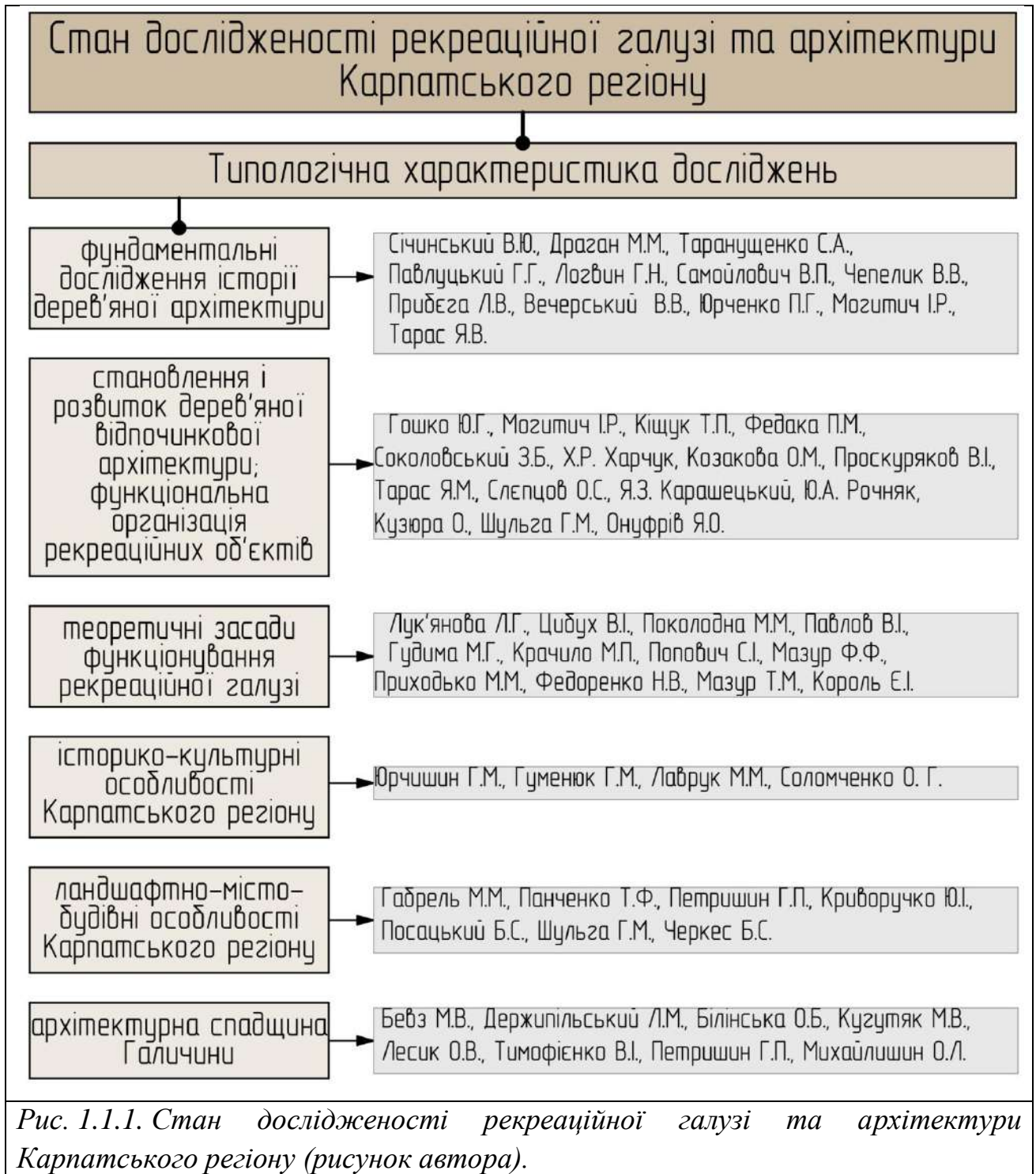
У праці Іванцюри О. В. *«Проблеми реалізації туристичного потенціалу Львівської області»* проаналізовано сучасний стан рекреаційного потенціалу області та обґрунтовано концептуальні засади розвитку рекреаційно-туристичного комплексу. Також наведено статистичні дані та показники, які стосуються ключових показників та потужностей рекреаційних ресурсів області, подано перелік лікувальних природних ресурсів та їх потужності [31, с. 75–85].

У праці Габреля М. М. та Габреля М. М. розкрито тенденції розвитку рекреаційних територій Карпатського регіону та їх архітектурно-просторових взаємодій у різні історичні періоди. Також наведено позитивні й негативні тенденції та характеристики в архітектурній організації рекреаційного простору, сформульовано вимоги до формування туристично-рекреаційних об'єктів [100, с. 189–214].

У статті Кілінської К. Й. *«Екологічний туризм на території Чернівецької області: сучасний стан та перспективи функціонування»* розглянуто питання функціонування екологічного туризму, здійснено просторовий аналіз та локалізацію приватних садиб, представлено схему формування сучасного кластеру розвитку екологічного туризму [33, с. 342–346].

У статистичному збірнику *«Туризм та відпочинок у Чернівецькій області»*, який складається з шести розділів, міститься інформація про основні показники туристичної діяльності, готельного господарства, про мережу та відвідування закладів культури й дозвілля. Також наведено дані про діяльність санаторно-курортних та оздоровчих закладів. У збірнику є інформація про

грошові витрати на відпочинок, культуру, ресторани та готелі. Крім того, подано відомості про капітальні інвестиції, міграцію населення, шляхи сполучення та пасажирообіг [93, с. 342–346].

Огляд наукових праць показав, що дослідження дерев'яної архітектури України в історичному контексті здійснено на дуже високому рівні. Значна увага науковців приділялась обстеженню дерев'яних церков та житлових будівель, починаючи з найдавніших часів, а саме з XV до кінця XX ст.

Паралельно з дослідженнями архітектурно-планувальних вирішень будівель і споруд акцент робився на методологію та належність об'єкта до певної території або етнічної групи. Таким чином, вченими запропоновано велику кількість варіантів архітектурно-етнографічного районування території Карпат та всієї України.

Дослідженість рекреаційної архітектури в Карпатському регіоні, етапи її становлення і розвитку в період від 1820 р. до сер. ХХ ст. є достатньо вивченими та доповнюються дотепер. Популярним методом дослідження є інвентаризація та опис дерев'яних і мурованих вілл у курортних поселеннях. Через спад розвитку рекреаційної галузі в другій пол. ХХ ст. зменшились обсяги будівництва, що значною мірою вплинуло і на розвиток наукових досліджень. Дана тематика зараз набирає популярності, проте стан її дослідженості є недостатнім.

У сучасній науці значна увага приділена дослідженню містобудівних засад розвитку Карпатського регіону. Вчені акцентують на найбільш проблемних питаннях: розвитку інфраструктури регіону, впровадженні принципів екологічності на всіх рівнях, збереженні та відновленні культури і традицій окремих територій, грамотному розподіленні рекреаційних та природних ресурсів, вирішенні проблем збереження та реставрації пам'яток архітектурної спадщини, архітектурного образу історичних поселень. Популярними стали дослідження в напрямі розвитку туризму. Вивчаючи явища, які відбуваються в містобудівній ситуації регіону науковці частково звертають увагу і на питання уточнення категоріально-понятійного апарату. Це питання є дуже важливим в ситуації що склалася, в сучасному дерев'яному будівництві потребують доповнення та переосмислення ряд понять і термінів. Вивчення окремих типів об'єктів дерев'яної архітектури Карпатського регіону присутні в дослідженнях сучасних науковців.

Нестача наукових напрацювань з цієї тематики зумовила потребу в самостійному науковому дослідженні архітектури сучасного дерев'яного будівництва в Карпатському регіоні. Постає потреба вирішення суміжних завдань: *розвиток уже сформованої методології дослідження дерев'яної*

архітектури; порівняння напрацювань історичних етапів розвитку рекреаційної архітектури з сучасними реаліями; виявлення особливостей архітектурно-планувальних вирішень сучасної дерев'яної архітектури в Карпатському регіоні тощо.

1.2. Категоріально-понятійний апарат дерев'яного будівництва та структуризація рекреаційних систем регіону.

Пожвавлення будівельної діяльності в Карпатському регіоні протягом останніх двох десятиліть стало причиною виникнення ряду проблем, які стосуються в т. ч. уточнення основних понять і термінів. Процеси глобалізації особливо виражені у відпочинковій архітектурі, де найбільш помітними є впровадження нових технологій і широкого асортименту матеріалів. Поступове підвищення якості будівництва та функціональності будівель, зміни в загальних уявленнях про архітектурну діяльність вплинули на формування нової термінології, семантично відмінної від традиційної. Тому виникла гостра потреба актуалізації застарілих та виведення нових термінів. Іншою проблемою є не виправдане вживання слів іншомовного походження за умови наявності їх відповідників в українській мові. Оскільки правильне означення архітектурно-планувальних та композиційних рішень безпосередньо впливає на їх якість, то це питання потребує ретельного дослідження. Також важливим є поширення правильної термінології на всіх рівнях архітектурної та будівельної діяльності через механізм, яким передбачається: а) дослідження проблеми науковцями на всіх щаблях; б) розробка чіткої термінологічної системи; в) випробування наукових досліджень та їх реалізація серед всіх учасників рекреаційного процесу. Для забезпечення повноти категоріально-понятійного апарату вибрано підхід «від загального до конкретного». Спочатку до уваги беруться загальні поняття, які дають уявлення про сам регіон, далі аналізуються терміни, які мають відношення до відпочинкової архітектури. Найважливішим етапом є уточнення термінологічної бази, що стосується дерев'яної відпочинкової архітектури Карпатського регіону [52, с. 508–518].

За твердженням Панченко Т. Ф., «*Карпатський рекреаційний регіон*» розташований у межах Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської та Чернівецької областей. Має спільні кордони і транспортне сполучення з Молдовою, Румунією, Угорщиною, Словаччиною, Польщею. Площа 56,6 тис. км² (9,3% заг. пл. тер. України). Виділяють три туристичні субрегіони: Закарпаття, Українські Карпати, Прикарпатський» [43].

Натомість Габрель М. М. виділяє субрегіон Українських Карпат у рекреаційну підсистему загальною площею 21,3 тис. км², яка територіально значно менша за площу Карпатського регіону, володіє великим і різноманітним рекреаційним потенціалом. Тут налічується понад 800 джерел і свердловин мінеральних вод, а також розвідано і затверджено 13 родовищ лікувальних вод. Надзвичайно цікава морфологічна структура: висока лісистість території, різноманітний породовий склад насаджень, багата гідрографія, мальовничі ландшафти [100, с. 214]. Логічним видається висновок, що основною територіальною одиницею є *Карпатський рекреаційний регіон*, ядром якого являється субрегіон або рекреаційна підсистема Українських Карпат, де зосереджена найбільша кількість природніх лікувальних ресурсів.

Аналізуючи базові моделі територіальних рекреаційних систем, запропонованих Поколюдною М. М. у навчальному посібнику «Рекреаційна географія», визначено, що *Карпатська територіально-рекреаційна система* має такі класифікаційні ознаки:

- *за значенням*: загальнодержавного значення (з можливістю розширення до міжнародного за умови врегулювання стихійних процесів у будівельній, архітектурній та рекреаційній діяльності, а також побудові об'єктів інфраструктури);
- *за часом проведення рекреаційних занять*: довготривалої, середньотривалої та короткотривалої рекреації;
- *за типом місцевості*: урбанізовані (міста-курорти, міста-екскурсійні центри, дачні селища) та неурбанізовані (природні парки, національні парки, природоохоронні території) [101, с. 162–165].

Опираючись на дослідження попередників, доповнено та актуалізовано визначення **Карпатський рекреаційний регіон** – це територіальна рекреаційна система загальнодержавного значення, основою якої є рекреаційна підсистема регіону Українських Карпат, де концентрується найбільша кількість та різноманіття природних ресурсів. Територіально регіон розміщений в межах чотирьох областей: Львівської, Івано-Франківської, Чернівецької та Закарпатської – і включає в себе як урбанізовані (міста-курорти, екскурсійні центри, дачні поселення, поселення з великою часткою зайнятості населення в рекреаційній діяльності), так і неурбанізовані території (природні парки, національні парки, природоохоронні території).

На основі запропонованих Зоріним І., Преображенським В. і Веденіним Ю. характеристик у територіальній рекреаційній системі Карпатського регіону можна виділити чотири функціональні типи:

1. *Лікувальний*: лікувально-кліматичний, лікувально-бальнеологічний, лікувально-грязевий.
2. *Оздоровчий*: функція відновлення, профілактика хвороб, зняття напруги і стресу, нервової та фізичної втоми.
3. *Спортивний*: фізичний розвиток рекреантів.
4. *Пізнавальний*: духовний розвиток особистості (природні та культурно-історичні комплекси) [101, с. 162–165].

Виходячи з комплексного аналізу функціональних типів територіальної рекреаційної системи Карпатського регіону, пропонується класифікація відпочинкових об'єктів:

1. *Заклади лікувально-оздоровчі*: санаторій, лічниця, лазня, купальня, шпиталь, інгаляпторій, дім здоров'я.
2. *Житлові будівлі*: вілла, відпочинковий будинок (котедж), пансіонат, готель, туристичний притулок (заклад тимчасового перебування, за функцією близький до готелю, в якому передбачалося самообслуговування).
3. *Будівлі розважального характеру*: клуб, читальня, ресторан, корчма, бар, кафе, конференц-зала, колиба (тип будівлі для пастухів і лісорубів трансформований під розважальну та функцію громадського харчування).

4. *Малі архітектурні форми та споруди:* альтанка, павільйон, надкаптажний будинок, прогулянкова галерея, кіоск, каплиця, пристань на озері, міст, трамплін, гірськолижні витяги, басейни, чани з гарячою водою [57, с. 310].

Зважаючи на те, що поняття *«територіально-рекреаційна система»* та *«рекреаційна підсистема регіону Українських Карпат»* є тотожними, виникає потреба визначення їх територіальних меж. Ці межі доцільно провести по адміністративних районах: у Львівській області: Стрийський, Дрогобицький, Самбірський, Старосамбірський, Турківський та Сколівський райони; в Івано-Франківській області: Долинський, Рожнятівський, Богородчанський, Тисменицький, Коломийський, Косівський, Надвірнянський та Верховинський райони; у Чернівецькій області: Вижницький та Путильський райони; а також всі райони Закарпатської області (рис.1.2.1.).

На території цих районів розташовані основні рекреаційні центри, значний вплив на формування яких мають:

1. Транспортна інфраструктура, а саме – автошляхи та залізничне сполучення;

2. Наявність природних (лікувальних) ресурсів;

3. Існуюча рекреаційна інфраструктура, створена в попередні періоди (з середини XIX – до кінця XX ст.);

4. Культурна привабливість (наявність історичних і архітектурних пам'яток, а також нематеріальної спадщини).

У результаті були сформовані так звані *транскарпатські коридори та рекреаційні центри*. У праці Лук'янової Л. Г. термін *«рекреаційний центр»* визначається як агломерація рекреаційних закладів і одночасно являється адміністративним центром. Залежно від місцезнаходження він може бути регіональним, зональним, районним [98, с. 336]. Концентрація таких рекреаційних центрів на порівняно невеликій території дозволяє нам говорити про утворення так званих рекреаційних районів. Тобто, мова йде вже не про одну адміністративну одиницю (місто, селище, село), а про **рекреаційний район** як структурну одиницю рекреаційного регіону, яка включає в себе значні

території рекреаційних агломерацій, зон, рекреаційних комплексів і центрів, туристичних трас, рекреаційних ресурсів, об'єднаних ключовою функцією і соціально-економічним розвитком [98, с. 334].

Таким чином, на основі аналізу території Карпатського рекреаційного регіону виділено п'ять районів (рис.1.2.2.):

I. Район. Яремчансько-Поляницький є найбільшим і розміщений в Івано-Франківській області та включає в себе такі населені пункти: м. Яремче, с. Татарів, с. Микуличин, с. Яблуниця, с. Поляниця (в тому числі найбільший і найсучасніший гірськолижний курорт в Україні «Буковель»), смт Ворохта.

II. Район. Воловецько-Пилипецький розташовується на території Закарпатської області та межує з Івано-Франківською, Львівською і включає в себе два рекреаційні центри – селище Воловець та село Пилипець.

III. Район. Косинсько-Полянський розташовується на території Мукачівського та Свалявського районів Закарпатської області, до якого входять такі населені пункти: с. Поляна, с. Синяк та с. Косино.

IV. Район. Солотвинсько-Берегівський розташований у прикордонній смузі Закарпатської області та межує з Румунією та Угорщиною і включає в себе такі рекреаційні центри: смт Солотвино, с. Велятин та м. Берегове.

V. Район. Трускавецько-Східницький розміщений на території Львівської області та має такі великі рекреаційні центри, як м. Трускавець та смт Східниця (рис.1.2.2.).

Така ситуація має як позитивні, так і негативні наслідки. До негативних варто віднести неоднорідність розміщення відпочинкових закладів та центрів, де основним видом діяльності є рекреаційна. Це у свою чергу позначається на стані економічного розвитку поселень, а також на екології через нерівномірне використання природних та рекреаційних ресурсів. Тому зараз спостерігаються явища перенасичення рекреаційного середовища в одних районах та нестачі відпочинкових закладів та комплексів на інших територіях. З іншого боку, очевидним є позитив формування регіональних рекреаційних центрів. У таких центрах здійснюється комплексний підхід до формування рекреаційного середовища. Значна кількість відпочинкових закладів сприяє здоровій конкуренції, підвищенню якості та асортименту послуг, залученню нових технологій у будівництві та ландшафтній організації простору.

Історично так склалося, що рекреаційні центри були й осередками розвитку дерев'яного будівництва й архітектури. Отже, станом на сьогодні основними поселеннями в Карпатському регіоні, де простежується цілеспрямований розвиток дерев'яної архітектури, є: у Львівській області – смт Східниця та смт Славське, с. Плав'я; в Івано-Франківській області – м. Яремче, с. Яблуниця, с. Поляниця, с. Татарів, с. Микуличин, смт Верховина, м. Косів, с. Гута; у Чернівецькій області – с. Мигове; у Закарпатській області –

сmt Солотвино, сmt Воловець, с. Пилипець, с. Шаян. Ці населені пункти є не тільки осередками ведення бізнесу в рекреаційній галузі, а й місцями відродження та розвитку регіональних особливостей архітектури та культури загалом (рис. 1.2.2.).

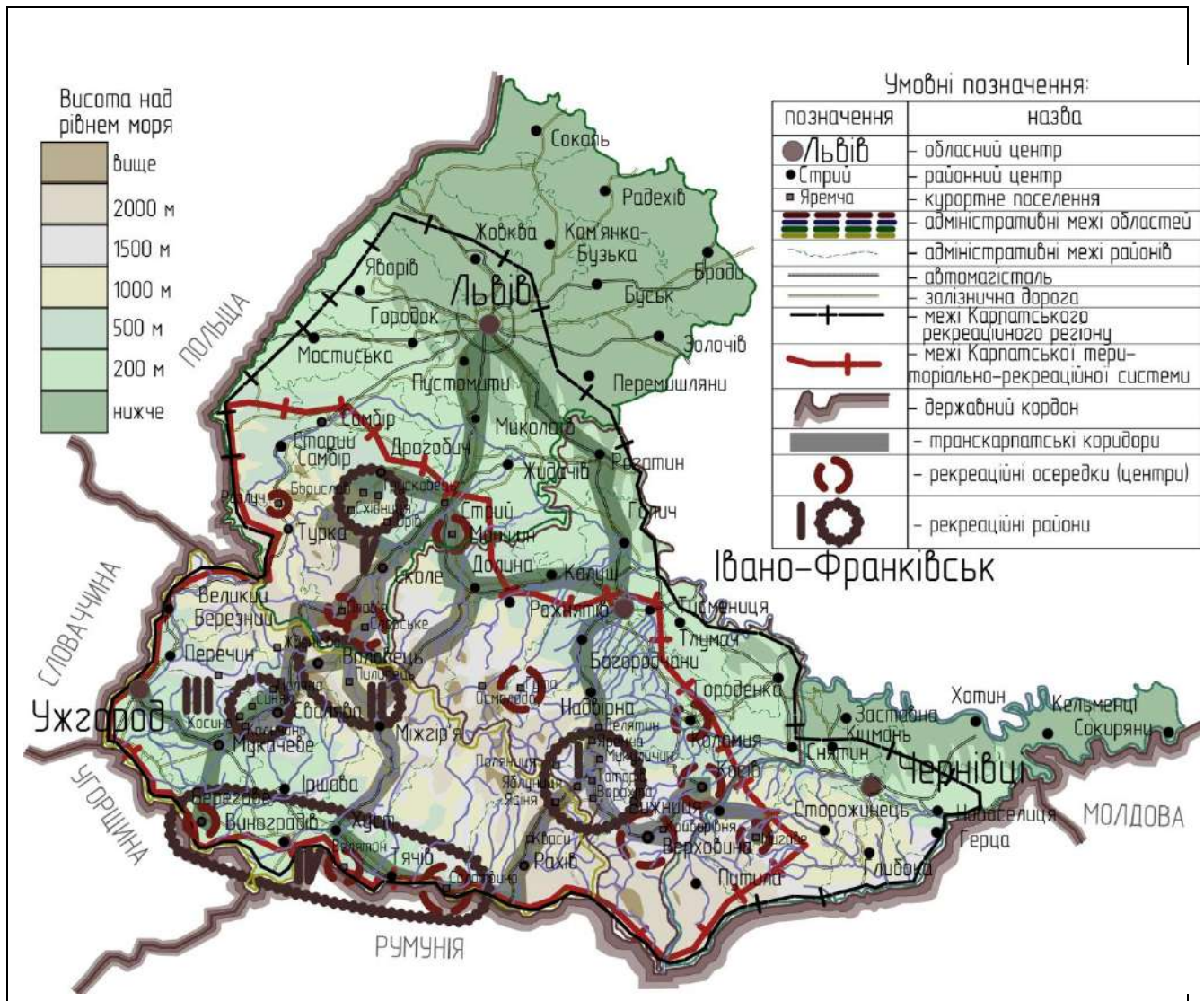

Рис. 1.2.2. Транскарпатські коридори, рекреаційні центри та рекреаційні райони (рисунок автора).

Наступним етапом дослідження є актуалізація поняття «*рекреаційна архітектура Карпатського регіону*». Доцільним є використання та поєднання термінів «архітектура» та «рекреація».

У дослідженні Сидоренко Ю. О. проаналізовано походження поняття «*рекреація*». Вперше цей термін почали застосовувати в США в кінці 90-х років XIX століття. Він з'явився із введенням нормованого робочого дня, другого вихідного дня, літніх відпусток. Рекреація, відповідно, це відновлення,

оздоровлення і простір, де здійснюються ці види діяльності. Саме таке бачення рекреації існувало у радянській літературі. Сьогодні багато американських вчених розглядають рекреацію як вид дозвільної діяльності. Джей Шиверс вважає, що єдиного універсального визначення рекреації не може бути і пропонує визначити її як *«добровільне проведення дозвілля з метою задоволення або задоволення як засобу досягнення релаксації або відновлення організму»* [59, с. 231–232].

За визначенням української дослідниці Кузьмич О. І., термін *«рекреація»* (польськ. rekreacja – відпочинок, від лат. Recreatio – відновлення, відтворення) має два значення: 1. Відпочинок, оздоровлення, культурно-пізнавальна діяльність людини на спеціальних територіях поза постійним місцем проживання (біля моря, річки, озера, у лісо- та гідропарках, у гірській місцевості тощо). Поділяється на організовану і самодіяльну, у своїй країні і за кордоном. Території рекреації характеризуються місткістю, видом відпочинку, часом, необхідним для відновлення сил і здоров'я (короткочасний і тривалий відпочинок). Просторова організація рекреації пов'язана із системами *розселення*. 2. У громадських і виробничих будинках – короткочасний відпочинок від основних занять і приміщення, пов'язані з цим відпочинком [90, с. 252].

Отже, поняття *«рекреаційна архітектура»* включає в себе проектування і спорудження будівель, споруд та їх комплексів для забезпечення рекреаційних потреб відпочиваючих. Рекреаційна архітектура Карпатського регіону тісно пов'язана з відродженням та використанням традицій регіональних шкіл народного будівництва. Ці школи мають специфічні особливості архітектурного стилю, особливості побудови деталей і пропорцій, різняться планувальними та композиційними рішеннями будівель та споруд. Рекреаційна архітектура пов'язана із застосуванням технологій як дотичних, так і віддалених галузей, таких як: екологія, будівництво, бальнеологія, відновлювальна енергетика, історія, народознавство, маркетинг та ін.

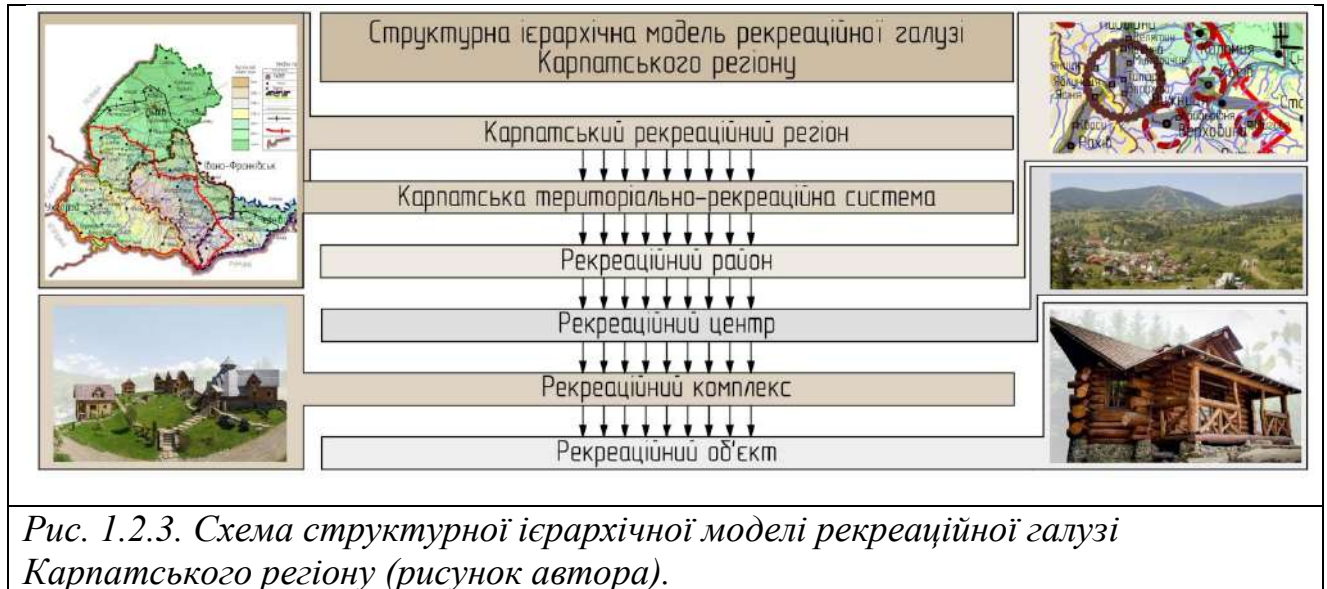
На теперішній час рекреаційна архітектура Карпатського регіону перебуває в стані розвитку, в більшій мірі стихійного, ніж організованого.

Актуалізація та уточнення категоріально-понятійного апарату, пов'язаного з рекреаційною архітектурою, дає чітке формулювання та означення явищ і процесів, які відбуваються; дозволяє правильно визначити проблеми в рекреаційній архітектурі Карпатського регіону; розробити програму досліджень та довгострокову стратегію розвитку.

У Карпатському регіоні рекреаційна архітектура часто представлена дерев'яними будівлями та спорудами. Традиція використання дерева як будівельного матеріалу має давню історію. Протягом століть сформувалися місцеві школи дерев'яного будівництва. Поняття «*дерев'яна архітектура*», сформульоване Івашко Ю. В. (стаття в електронній Енциклопедії сучасної України), має таке визначення – *споруди, побудовані з дерева: житла, храми, оборонні об'єкти та господарські приміщення. Дерев'яне будівництво було поширене у народів, які жили в лісових і лісостепових місцевостях. У дерев'яному будівництві існують дві принципово відмінні конструктивні системи: каркасна (фахверк) та зрубна. На території України характерною була зрубна конструкція, тоді як у країнах Західної Європи – фахверк. Основним художнім мотивом у зрубних будинках є ритм колод або брусів, з яких складається стіна, а також малюнок кутових врубок, профіль кронштейнів, форма одвірків, віконниць, густа сітка гонтового покриття стін і дахів. В Україні зруб робили з плениць або брусів майже однакової товщини, з них або клітей (хиж) складалися дерев'яні будівлі. Пропорційна залежність розмірів будівель від розмірів зрубин була однією з найхарактерніших особливостей дерев'яних споруд [116]. Натомість поняття «сучасна дерев'яна архітектура Карпатського регіону» відрізняється від вищезгаданого і включає рекреаційні об'єкти і комплекси, що зведені в нових законодавчих та соціально-економічних умовах пострадянського періоду. В будівництві нових дерев'яних відпочинкових будівель та споруд застосовують як нові, так і традиційні технології, матеріали, конструктивні схеми, архітектурно-планувальні та функціональні вирішення і прийоми. Об'єкти нової відпочинкової архітектури характеризуються високою функціональністю, рівнем комфортності та обслуговування.*

Таким чином, «сучасна дерев'яна рекреаційна архітектура Карпатського регіону» включає в себе рекреаційні об'єкти та комплекси, які зведені в пострадянський період, що розвивають архітектурно-планувальні й функціональні рішення для забезпечення максимального комфорту відпочивальників, при збереженні традиційних об'ємно-композиційних ознак, притаманних локальним школам народного дерев'яного будівництва Карпат.

На основі попередніх досліджень сформульовано судження, які покликані максимально точно охарактеризувати особливості сучасної дерев'яної архітектури. Таким чином, виведено поняття: «новий рекреаційний об'єкт» – у дослідженні розглянуто як архітектурний об'єкт рекреаційного призначення, що збудований у регіоні в пострадянський період; «дерев'яний рекреаційний об'єкт» – це будівля з дерева, яка функціонально може поєднувати в собі приміщення для харчування, оздоровлення та проживання невеликих груп відпочивальників; «рекреаційний комплекс» – сукупність рекреаційних та допоміжних об'єктів, що розташовані на одній території (ділянці), поєднуються в архітектурний ансамбль та мають спільні функціональні зв'язки та інженерну інфраструктуру [55, с. 437–438]. Також варто взяти до уваги термін «рекреаційне житло», наведений у ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування і забудова територій», що означає різновид розміщення туристів та відпочиваючих, представлений виключно приватними житловими будинками, призначеними для постійного проживання власників житла спільно

з тимчасовим розміщенням обмеженої кількості відпочиваючих (менше 30 осіб) і які розміщені за межами озелених територій загального користування [5, с. 9]. Такий вид рекреації набуває поширення в Карпатському регіоні на етапі становлення туристичної галузі та забезпечує можливість бюджетного відпочинку. Такий вид рекреаційної діяльності сприяє налагодженню культурних зв'язків між місцевим населенням та відпочиваючими [52, с. 508–518].

1.3. Світовий досвід дерев'яного рекреаційного будівництва в гірських районах

Природні рекреаційні ресурси Західної Європи дуже багаті й різноманітні: від Альп, найвищих гір Європи, до найнижчинніших у Європі Нідерландів, від субтропічного Середземномор'я Франції до прохолодної та вологої Ірландії [92; 59; 90].

Завдяки сприятливим рекреаційним ресурсам Європа стала провідним регіоном світу в галузі санаторно-курортного лікування, відпочинку та туризму. На розвиток рекреаційного господарства країн Європи позитивно впливають такі економіко-географічні чинники:

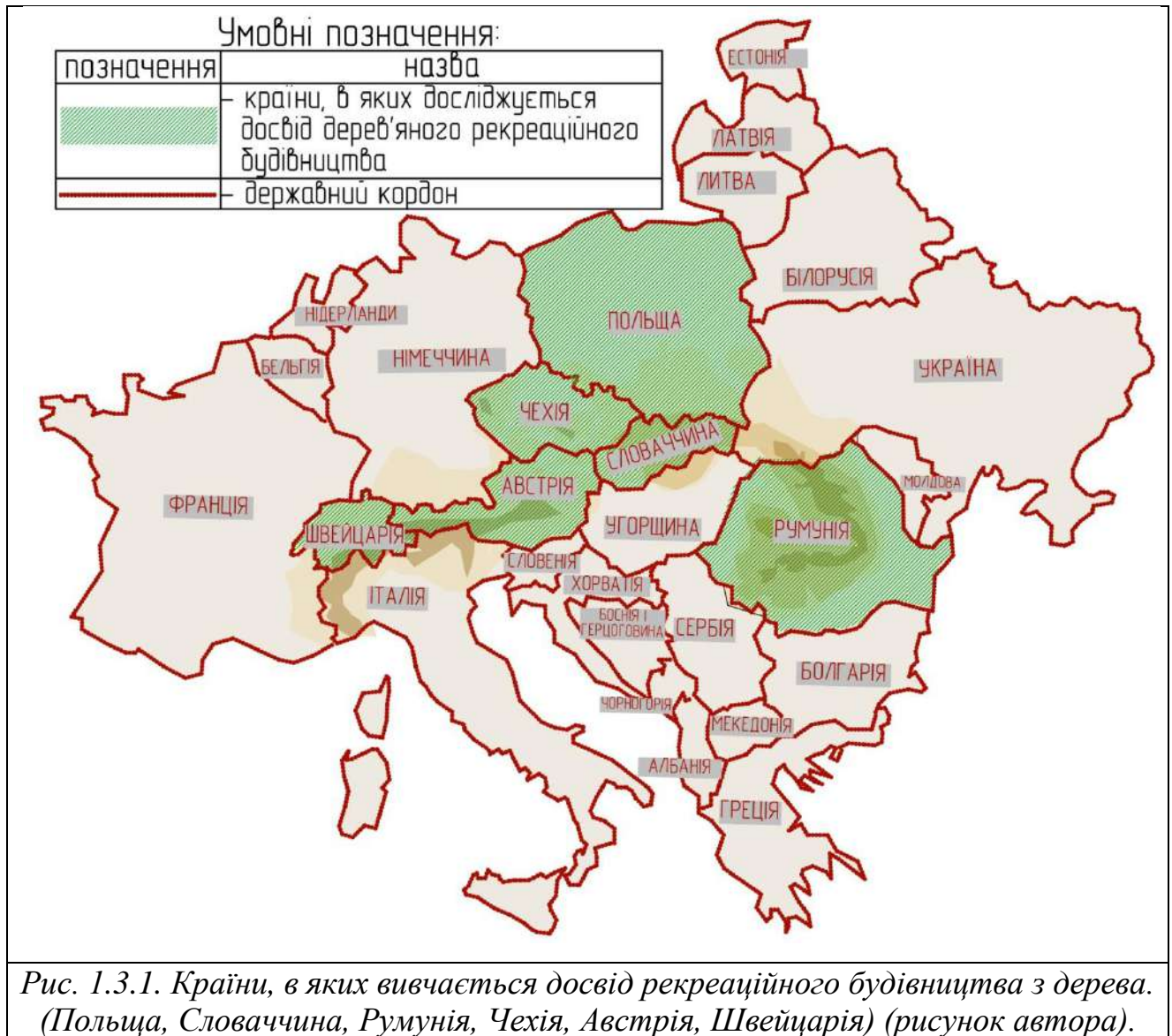
- вигідне економіко-географічне положення (близьке розташування однієї європейської країни до іншої, а також до Азіатського континенту);
- високий рівень розвитку більшості країн Європи та порівняно високий середній рівень життя у більшості європейських країн;
- густа мережа шляхів сполучення на території Європи та її зручні транспортні зв'язки з іншими регіонами світу; наявність великої кількості транспортних засобів та відносно низька вартість проїзду з однієї країни до іншої, відсутність прикордонних та митних обмежень;
- розвинута рекреаційна структура, високий рівень розвитку фонду розміщення рекреантів та значний досвід організації рекреації майже в усіх країнах Європи;
- висока соціально-економічна ефективність рекреаційного господарства.

Європа виділяється цілим комплексом сприятливих різноманітних рекреаційних ресурсів. Тут зосереджені цілющі мінеральні води, пляжі, гірські території для організації зимового спорту, туризму, альпінізму. Переважна частина цього регіону має сприятливі кліматичні умови для відпочинку та санаторно-курортного лікування. До країн з найсприятливішими рекреаційними ресурсами належать передусім приморські, з найбільшою кількістю сонячних днів (Італія, Франція, Хорватія, Монако та ін.), країни з мальовничими гірськими ландшафтами та чистим повітрям (Швейцарія, Австрія).

Територія Європи насичена цінними у пізнавальному сенсі історичними та архітектурними пам'ятками. На відносно невеликій території регіону спостерігається значна строкатість національного складу населення. Надзвичайно сприятливі природні рекреаційні ресурси вдало доповнюються його вигідним економіко-географічним положенням, зручними шляхами сполучення, численними археологічними, історичними та архітектурними пам'ятками [94, с. 126–134].

Для дослідження закордонного досвіду дерев'яного рекреаційного будівництва застосовується спрощена, узагальнена та зведена до основних показників схема, яка розроблена для аналізу архітектурно-планувальних вирішень відпочинкових будівель Карпатського регіону. *Для об'єктивності синтезу, порівняння та перенесення на українські реалії досвіду будівництва рекреаційних об'єктів до уваги беруться відпочинкові дерев'яні будівлі, які споруджені в гірських районах таких країн, як Польща, Словаччина, Румунія, Чехія, Австрія та Швейцарія.* Важливим є часовий чинник, тобто аналізуються будівлі, споруджені після 1991 року. Значною мірою на вибір досліджуваних об'єктів впливають культурно-політичний та історичний контексти. У цьому пункті, окрім порівняння архітектурних вирішень дерев'яних рекреаційних об'єктів Українських Карпат та зарубіжжя, впливає потреба виявлення відмінних та спільних рис відпочинкової архітектури Центральної і Західної Європи. У даному випадку ключовими факторами, які впливають на визначення закономірностей і тенденцій, що склалися в дерев'яному відпочинковому будівництві, є: *географічний фактор, природно-*

кліматичний фактор (наявність та локалізація рекреаційних ресурсів), культурний фактор, соціально-економічний фактор.

Камінь завжди був рідкісним будівельним матеріалом у Польщі, натомість ліси займали велику її територію. Ця обставина вплинула на історію цілого народу. Варто відзначити, що в період XVII–XVIII ст. дерев'яне

Архітектурно-планувальні вирішення рекреаційних об'єктів з дерева в гірських районах Польщі.

Місце розташування та загальні відомості про об'єкт	Фото об'єкта	Функціонально-планувальні та конструктивні вирішення об'єкта	Архітектурно-композиційні вирішення об'єкта
<p>Малопольське воєводство, Татранський повіт, біля м. Закопане</p> <p>Готель «Gościniec Góralski Dwór». Будівля запроектована і побудована в 2001 році нащадком старого горянського роду, архітектором Адамом Буковським.</p>	 <p>Фото з сайту: https://www.booking.com</p> <p>Фото з сайту: https://e-turysta.com</p>	<p>Об'єкт може одночасно прийняти до 50 відвідувачів у 20 кімнатах, розмішених нерівномірно на двох поверхах. У будівлі розташовуються 2, 3 і 4-місцеві кімнати й апартамент місткістю від 4 до 6 осіб. Кожна кімната оснащена ванною кімнатою, повним санвузлом і супутниковим телебаченням. Крім того, в будівлі є два бенкетні зали місткістю 140 відвідувачів. Будівля має зрубну конструкцію з плениць.</p>	<p>Будівля споруджена на масивному кам'яному цоколі у традиційному регіональному стилі. Складається з кількох сполучених між собою частин. Поряд із застосуванням традиційних елементів у відпочинкових номерах розташовуються панорамні та дахові вікна. Характерних ознак набуває завдяки застосуванню складних двоскатних дахів з великими стріхами, покритими гонтом, які опираються на декоративно оздоблені випуски вінців зрубу.</p>
<p>Сілезьке воєводство, Цешинський повіт, на околиці міста Вісла.</p> <p>Вілла «Jurzyków»</p>	 <p>Фото з сайту: http://wakacyjnydom.pl/domek/dom-u-lukasza/zdjecia</p>	<p>Вілла складається з трьох планувальних блоків (оздоровчо-розважального, комунікаційного та житлового), кожен з яких займає цілий поверх. У цокольному поверсі розташовується сауна, джакузі, стіл для ігор у пінг-понг і футбол, туалет. На першому поверсі є велика вітальня, бар, кухня, тераса і туалет. На верхньому поверсі є 4 спальні з двоспальними ліжками (з них 3 з балконами), два двоспальні диван-ліжка, ванна кімната з душовою кабіною. Будівля має зрубну конструкцію, поставлену на високий кам'яний цокольний поверх.</p>	<p>Будівля споруджена на масивному кам'яному цокольному поверсі та має ознаки стилю шале. Характерних ознак набуває завдяки багатому декоруванню фасадів різноманітними предметами декоративного мистецтва. На випустах балок перекриття влаштовано балкон з декоративним огороженням, профільовані випуски верхніх вінців зрубу підтримують випуск стріхи даху. Завдяки застосуванню особливостей рельєфу та масивної основи будівля має висотну композицію фасадів.</p>
<p>Малопольське воєводство, Суський повіт, м. Завоя.</p> <p>Пансіонат «Стриноль», побудований у 2008 році.</p>	 <p>Фото з сайту: http://sc.geoview.info. автор: Krystyna Forguś</p>	<p>У будівлі пансіонату на першому поверсі розташовується зал ресторану, а на мансардному поверсі є 2-, 4- і 5-місні номери, двірні апартаменти з терасою. У кожному номері є ванна кімната. У апартаментах є гідромасажна ванна. У кожному номері є телевизор. Будівля має зрубну конструкцію.</p>	<p>Будівля споруджена на невисокому фундаменті в традиційному регіональному стилі. Складається з основного прямокутного об'єму та значно меншого, приставленого до входу. Характерних ознак набуває завдяки двоскатному даху з виступаючими радіусними вікнами та скругленими гранями, покритими гонтом.</p>

будівництво Польщі вийшло на новий якісний професійний рівень. Проте паралельно існувало й більш консервативне традиційне народне будівництво в гірських місцевостях. Витіснення дерев'яною архітектурою кам'яної відбулося в XIX ст. Однією з причин такої ситуації стала діяльність художника, мистецтвознавця, письменника та архітектора Станіслава Віткевича. У формах розробленого та обгрунтованого ним «закопанського» стилю поєднані особливості народного та сакрального зодчества гірських районів Татр [28, с. 69–86].

У сучасній рекреаційній дерев'яній архітектурі Польщі розвитку набули всі типи будівель і споруд. Розростаються курортні поселення. Значний вплив на формування архітектурно-планувальних вирішень має звернення архітекторів до відродження традиційних прийомів та будівельних технік, притаманних «закопанському» стилю. Крім того, при збереженні архітектурного образу та «чистоти» стилю спостерігається висока функціональність будівель. Також у конструктивних і технологічних рішеннях присутній екологічний принцип. Акцент ставиться на застосуванні природних і традиційних будівельних матеріалів. На стінах зі зрубу відсутнє пофарбування, і деревина з часом міняє своє забарвлення під дією кліматичних факторів. Дахи рекреаційних будівель покриті дерев'яним гонтом, що надає споруді характерних традиційних рис та монументальності. Таким чином, дерев'яні рекреаційні об'єкти Польщі є одночасно функціональними та естетично привабливими й лаконічними (табл. 1.3.1.).

У кінці XIX ст., після певного застою, відроджується традиція будівництва з дерева. Споруджуються будівлі нових типів: готелі, санаторії та шале (котеджі). Проте вже в другій половині XX ст. через запровадження норм пожежної безпеки, політику у справах охорони лісів та націоналізацію сільського господарства дерев'яна архітектура зазнала певного занепаду [28, с. 171–184].

Для рекреаційної дерев'яної архітектури Словаччини характерними є поширення котеджної забудови, звернення до традицій та їх синтез і переосмислення, а також вживання в будівництві різних зарубіжних стилів.

Архітектурно-планувальні вирішення рекреаційних об'єктів з дерева в гірських районах Словаччини

Місце розташування та загальні відомості про об'єкт	Фото об'єкта	Функціонально-планувальні та конструктивні вирішення об'єкта	Архітектурно-композиційні вирішення об'єкта
<p>Жилінський край, Район Липтовски, Західні Татри, с.Боровець.</p> <p>Гірський котедж, на окраїні села, у віддаленому районі, призначений для сімейного відпочинку або для проживання невеликих компаній.</p>	 <p>Фото з сайту: https://www.1-2-3-ubytovanie.sk</p>	<p>Котедж може одночасно прийняти до 12 відвідувачів у 20 кімнатах, розміщених нерівномірно на двох поверхах. На першому поверсі будівлі розташовуються кухня-ніша, вітальня та санвузол. На мансардному поверсі розташовуються спальні та санвузол. Конструкція будівлі зрубна з «дикого зрубу».</p>	<p>Будівля споруджена на кам'яному фундаменті на похилому рельєфі. Складається з кількох сполучених між собою частин. Характерних ознак набуває завдяки застосуванню двоскатного даху з великими стріхами. Вони опираються на випусти вінців зрубу, які також підтримують лоджію мансардного поверху. Огородження лоджії виконане з дерев'яних дощок з декоративним вирізанням.</p>
<p>Тренчинський край, Округ Пр'євідза, Верхня Нітра, Нітріанське Рудно. Гірський котедж розташований неподалік гірськолижного курорту Гомолька, призначений для сімейного відпочинку або для проживання невеликих компаній.</p>	 <p>Фото з сайту: https://www.1-2-3-ubytovanie.sk</p>	<p>Котедж розрахований на проживання 13-15 відпочиваючих. На першому поверсі розташовуються вітальня, балкон, кімната з духовкою, ванна кімната (2 туалети + душова кабіна), кухня з обладнанням для 16 осіб. На верхньому поверсі є 4 кімнати (один прохід). У кожному номері є двоспальне ліжко, додаткове місце та балкон. Будівля має зрубну конструкцію з «дикого зрубу» на масивному кам'яному фундаменті.</p>	<p>Будівля споруджена на складному похилому рельєфі в канадському стилі. Характерних ознак споруди надають велика літня тераса на першому поверсі. Лоджія та виступаючі з площини схилу даху вікна мансардного поверху ускладнюють форму фасаду та порушують його симетричність.</p>
<p>Банськобистрицький край, Банськобистрицький округ, с. Старé Гори. «KOLIBA U SV. KRIŠTOFA» розташовується біля перетину магістральних автошляхів на окраїні села неподалік від м. Банска Бистрица. Біля колиби розташовується міні-готель на 5 номерів для проживання 15 осіб.</p>	 <p>Фото з сайту: https://www.booking.com</p>	<p>Будівля одноповерхова, з мансардою, складається з двох прямокутних об'ємів, які утворюють Т-подібну форму плану. Колиба вміщує 100 осіб в приміщенні та ще 40 на літній терасі. Основним планувальним елементом є камін посередині залу, який і надає будівлі ознак колиби. Поеднання зрубної і каркасної конструкції шляхом заповнення проміжків між стовпами оциліндрованими брусами в шип.</p>	<p>Будівля споруджена на рівнинному рельєфі, має невисокий кам'яний фундамент. Горизонтальна композиція зумовлена великими габаритами плану та поверховістю споруди. Крім того, статичності будівлі додають невеликі вікна та напіввальмовий чотирихилий дах зі значними випусками стріхи, покритий гонтами.</p>

Будівлі котеджів мають індивідуальне планування, де, зазвичай, на першому поверсі розташовуються вітальня, кухня, санвузол, камінний зал та тераси, а на другому чи мансардному – відпочинкові кімнати або номери та санвузли. В конструктивних вирішеннях переважає зруб. При будівництві здебільшого застосовують природні матеріали. Для покриття даху використовують дерев'яний гонт, керамічну або металеву черепицю. Проте в будівництві закладів харчування застосовують комбіновані конструктивні схеми з метою збільшення внутрішнього простору. Також простежується звернення до народних традицій в організації діяльності відпочинкових закладів. Так, в «Koliba u Sv. Kristofa», крім функції харчування, для організації відпочинку відвідувачам пропонуються послуги міні-готелю, розташованого поруч. Також на торговельному стенді можна придбати високоякісні та екологічні продукти та вироби галузі сільського господарства. Всі будівлі і споруди даного комплексу поєднуються в єдиний архітектурний ансамбль. Це сприяє покращенню естетичності як самого комплексу, так і архітектурного середовища загалом. У дерев'яній рекреаційній архітектурі Словаччини простежується результат чіткого регулювання забудови, рівномірність забудови рекреаційних територій та розподілення рекреаційних ресурсів (табл. 1.3.2.).

Становлення і розвиток рекреаційної архітектури Румунії припав на ХІХ ст., тоді почала формуватися мережа бальнеологічних курортів, вченими було відкрито 38 джерел мінеральних вод з лікувальними властивостями. У другій половині ХІХ ст. з'явилися перші туристичні асоціації [126]. Ці асоціації та туристичні організації в Румунії діяли до Першої світової війни та в міжвоєнний період. Основна діяльність цих об'єднань була спрямована на розвиток гірських районів шляхом будівництва котеджів і притулків, дорожніх об'єктів, а також на організацію лижних курсів, публікацію монографій, альманахів, путівників та карт [126].

У другій половині ХХ ст. відбувається капіталізація гірськолижних курортів, розвиток санаторно-курортних комплексів та модернізація курортів. Після 1990 року почалася тенденція зниження темпів розвитку рекреаційної галузі через погіршення соціально-економічних умов та якості життя

населення. В наш час рекреаційна галузь Румунії перебуває на етапі свого відродження. Відповідно до національної стратегії розвитку туризму Румунії на 2007–2013 роки передбачалося звернення уваги на розумне використання природних і культурних ресурсів, гармонійний розподіл території [125].

Сучасна дерев'яна рекреаційна архітектура Румунії перебуває на етапі свого становлення та розвитку. В будівництві відпочинкових об'єктів поєднуються елементи традиційного народного зодчества, яке має регіональну специфіку, та впливи загальноєвропейських тенденцій. У типології будівель для проживання відпочивальників присутні як індивідуальні котеджі, так і міні-готелі. Крім того, часто в закладах харчування на мансардному поверсі розташовуються відпочинкові номери. Функціонально-планувальна структура рекреаційних житлових будівель задовільняє вимоги для забезпечення комфорту рекреантів. Найпоширенішою в сучасному рекреаційному будівництві Румунії є зрубна конструкція, в якості основи в умовах складного рельєфу популярністю користується використання масивного кам'яного цоколя. Заклади харчування зазвичай розташовуються на рівнинних ділянках. Варто відзначити єдність планувальної структури відпочинкових будвель з ландшафтним вирішенням функціонального зонування території. Архітектурні вирішення дерев'яних рекреаційних об'єктів відображають регіональні традиції народного зодчества Румунії, яке в свою чергу є дуже різноманітним (табл. 1.3.3). У народному будівництві налічується близько 30 історично-сформованих регіональних різновидів житлових будівель [123]. Вплив загальноєвропейських тенденцій більше простежується в архітектурі закладів харчування, вирішення їх інтер'єрів, здебільшого носять національний характер.

Відпочинкова галузь у Чехії почала набувати популярності в 1950-х роках. У цей час якість архітектурно-планувальних та інженерно-конструктивних вирішень будівель була незадовільною. Багато будівель були зведені власниками земельних ділянок самотужки без попередньо розробленого проекту. Але, не зважаючи на це, дерево залишилося традиційним будівельним матеріалом при спорудженні відпочинкових об'єктів Чехії. Навіть у часи

Архітектурно-планувальні вирішення рекреаційних об'єктів з дерева в гірських районах Румунії

Місце розташування та загальні відомості про об'єкт	Фото об'єкта	Функціонально-планувальні та конструктивні вирішення об'єкта	Архітектурно-композиційні вирішення об'єкта
<p>Повіт Харгіта, місто Беїле-Тушнад, між горами Харгіта і Бодок.</p> <p>Бутік-готель «Fortuna Eсо». Призначений для сімейного відпочинку з високим рівнем комфорту.</p>	 <p>Фото з сайту: https://planetofhotels.com</p>	<p>Бутік-готель включає в себе: відпочинкові номери, загальну кімнату-вітальню, більярдну кімнату. На території розміщуються: ігровий майданчик для дітей, ресторан, парковка, сувенірний магазин, сад, відпочинкові тераси, пункт прокату велосипедів та автомобілів та ін.</p> <p>Триповерхова будівля зведена на високому кам'яному цоколі, у плані має форму видовженого прямокутника. Будинок має зрубну конструкцію з плениць із різномісрними випустами вінців.</p>	<p>Будівля споруджена на похилому рельєфі. Асиметрична композиція фасаду підкреслена трикутними фронтонами з вікнами, верхня частина яких повторює кут нахилу даху. Фасади вертикально членовані брусами, які проходять по межі вікон. Декоративними елементами виступають випустки різномісрних вінців зрубу на наріжних частинах будівлі. До головного входу ведуть кам'яні сходи з дерев'яним поруччям. Вікна дерев'яні, прямокутної форми. Дах двоскатний, покритий черепицею.</p>
<p>Повіт Брашов, м. Зэрнешти.</p> <p>Будинок для відпочинку «Cabana Casa Craita» розташований біля підніжжя гірського масиву П'ятра-Краюлюу у Південних Карпатах.</p> <p>Призначений для сімейного відпочинку або для проживання невеликих компаній.</p>	 <p>Фото з сайту: https://www.booking.com</p> <p>Фото з сайту: https://www.recomandari-de-vacanta.ro</p>	<p>Будинок розрахований на проживання 12 відпочиваючих. Тут розташовуються: 3 спальні кімнати, вітальня, кухня, їдальня, сауна, зона барбекю та дитячий майданчик.</p> <p>Двоповерховий з мансардою та великою терасою перед входом в будівлю, у плані має форму прямокутника. Перший поверх мурований, другий і третій мають зрубну конструкцію з «дикого зрубу».</p>	<p>Будівля розміщена на похилому рельєфі, збудована в стилі «шалє». Композиція фасаду асиметрична, підкреслена лоджією мансардного поверху та виступаючими з площини схилами даху. Випустки вінців зрубу, які підтримують дах та балкони бічних фасадів, є основними декоративними елементами фасадів. Вікна прямокутної форми, на головному фасаді мансардного поверху частина вікна повторює кут нахилу даху. До головного входу в будівлю веде дерев'яна сходова клітка під накриттям. Двоскатний дах покритий черепицею.</p>
<p>Повіт Долж, с. Садова</p> <p>Ресторан-готель «Cabana David».</p> <p>Комплекс передбачає номери для відпочинку та ресторан.</p>	 <p>Фото з сайту: https://planetofhotels.com</p>	<p>Будівля одноповерхова з мансардою, у плані прямокутної форми. Ресторан-готель включає в себе: ресторан, відпочинкові номери, сауну з кімнатою відпочинку, спільний санвузол. На території комплексу розміщуються: паркінг для транспортних засобів, зона барбекю, відпочинкова тераса, сад. Будівля має зрубну конструкцію з «дикого зрубу».</p>	<p>Будівля споруджена на рівнинному рельєфі. Асиметрична композиція фасаду акцентована балконом мансардного поверху та виступаючими з площини схилами даху. Декоративними елементами фасаду являються випустки вінців зрубу, які підтримують конструкцію даху. Вікна прямокутної форми. Основний вхід влаштований з боку головного фасаду. Асиметричний двоскатний дах зі зломом.</p>

поширення технологій спорудження з цегли в житловому будівництві, дерево як будівельний матеріал не втратило популярності в рекреаційному [80]. Починаючи з 1991 року, на ринку Чехії з'явилося багато будівельних фірм, які спеціалізуються на спорудженні дерев'яних будинків, крім того, ці фірми надають гарантійні терміни на несучі дерев'яні конструкції. Таким чином рекреаційне дерев'яне будівництво перейшло під нагляд професіоналів. Значного поширення в рекреаційному та житловому будівництві набула каркасна технологія зведення будівель з дерева. Причиною такої ситуації є незначний відсоток лісистості території Чехії. Така ситуація вплинула на якість та кількість відпочинкових будівель зрубної конструкції, які стали кращими архітектурними та естетичними зразками відпочинкового будівництва. Загалом дерев'яна відпочинкова архітектура Чехії характеризується лаконічністю та простотою форм у поєднанні з функціональністю планування будівель. Рекреаційні об'єкти зазвичай розташовуються за межами населених пунктів, у природньому середовищі. Заклади харчування в більшості випадків навпаки тяжіють ближче до центрів міст і поселень та до автомагістралей. Характеризуючи стильові особливості дерев'яної рекреаційної архітектури Чехії, варто відзначити збереження її регіональних традицій, які проявляються через монументальність і статичність форм у поєднанні з ритмічними повторюваними елементами масивних високих дахів. Присутні також варіації в комбінуванні будівельних матеріалів дерева та каменю. Варто відзначити застосування природних екологічних матеріалів при спорудженні відпочинкових будівель і при оздобленні їх інтер'єрів (табл. 1.3.4). Туристична галузь Австрії має значну історію. Ще з ХХ ст. велика увага приділялася підготовці професійних кадрів для роботи у сфері обслуговування, пов'язаній з розвитком туризму. У 1980-х роках Австрія, так само як і Швейцарія, пережила період, що характеризувався низькою відвідуваністю туристами. Однак, у 1990-х роках кількість туристів зросла до 17–18 млн на рік [83, с. 213–215].

Австрія випереджає всі європейські країни за рівнем розвитку зимових видів туризму. Внаслідок цього в гірській частині країни іноді як автономні

Архітектурно-планувальні вирішення рекреаційних об'єктів з дерева в
гірських районах Чехії

Місце розташування та загальні відомості про об'єкт	Фото об'єкта	Функціонально-планувальні та конструктивні вирішення об'єкта	Архітектурно-композиційні вирішення об'єкта
<p>Злінський край, Регіон Галенков, м. Всетін. Котедж «Na Usedlosti». Призначений для сімейного відпочинку або для проживання невеликих компаній</p>	 <p>Фото з сайту: http://www.ubytovani-dovolena.cz</p> <p>Фото з сайту: http://kamsi.cz</p>	<p>У чотирьох відпочинкових номерах (три двомісні та один чотиримісний) котедж може вмістити 10 відпочиваючих. На території також розміщуються: круглорічний басейн, гараж, сауна, зона барбекю.</p> <p>Будинок двоповерховий, з мансардою, у плані прямокутної форми, зведений зі зрубу за фінською технологією.</p>	<p>Будівля споруджена на рівнинному рельєфі. Головний фасад має симетричну композицію. На центральній осі – слухове вікно під двоскатним дахом. Аналогічне оформлення має тильний фасад, симетрична композиція порушена входом у будівлю. Декоративними елементами будівлі виступають випусти вінців зрубу та обрамлення вікон. Входи в будівлю влаштовані з боку головного, тильного та бічного фасадів. Вікна дерев'яні, прямокутної форми. Двоскатний дах покритий черепицею.</p>
<p>Південночеський край, м. Чеське Будейовіце. Відпочинковий котедж розташований у рекреаційній зоні. Будинок розрахований для сімейного відпочинку чи невеликої компанії. Архітектор Ateliér Kobera.</p>	 <p>Фото з сайту: https://www.drevoprozivot.cz</p>	<p>Двоповерховий, з мансардою, на мурованому кам'яному цоколі, у плані квадратної форми з відкритою терасою з боку головного та бічного фасадів. На першому поверсі розміщені: тамбур, санвузол, кухня-вітальня, з якої ведуть одномаршові сходи на другий поверх, де розташовується спальня кімната.</p> <p>Будівля має зрубну конструкцію.</p>	<p>Будинок споруджений на похилому рельєфі. Головний фасад має асиметричну композицію, основним акцентом виступає відкрита тераса під односкатним дахом. Випусти вінців зрубу, які підтримують дах, є основними декоративними елементами фасадів. Вхід у будівлю влаштований з боку правого бічного фасаду. Віконні отвори прямокутної форми з дерев'яними дверцятами. Дах двоскатний.</p>
<p>Кралоугоградський край, м. Ічін. Ресторан-готель розташований у рекреаційній зоні. Збудований 2016 р. Дизайнер Ing. Tomáš Jabůrek</p>	 <p>Фото з сайту: https://www.drevoprozivot.cz/</p>	<p>Будівля двоповерхова, з мансардою, складається з двох прямокутних об'ємів, які утворюють Г-подібну форму плану. На першому поверсі, площею 143,79 м², розміщений ресторан, на другому, площею 146,85 м², – відпочинкові кімнати.</p> <p>Будівля має зрубну конструкцію.</p>	<p>Будівля споруджена на рівнинному рельєфі. Архітектурна композиція будинку – асиметрична. На рівні першого поверху з боку головного та бічного фасадів є відкрита галерея. Ліва частина головного фасаду акцентована балконом другого поверху з огороженням у вигляді дерев'яних стовпчиків. Головний вхід у ресторан влаштований з боку головного фасаду. Вікна дерев'яні, прямокутної форми. Двоскатний дах акцентований сліпими вікнами під двоскатними дашками.</p>

системи з повним комплексом послуг діють понад 20 тис. готелів. Популярність зимових видів туризму призвела до очевидного перевантаження альпійських курортів Австрії, що в результаті створює надмірний тиск на екологічну систему. Водночас популярність літніх видів туризму постійно зменшується. Своєрідність рекреаційно-туристичного ринку Австрії визначається не лише переважанням гірських ландшафтів, а й унікальністю географічного положення. Країна знаходиться на перетині магістралей і основних туристичних потоків, які пов'язують Скандинавію із Середземномор'ям і Західну Європу зі Східною, тому тут дуже поширений транзитний туризм [99].

Політика місцевих органів влади Австрії спрямована на розвиток ринку рекреаційних послуг через організацію рекламних та маркетингових компаній, навчання туроператорів, складання каталогів, роботу та постійну взаємодію із засобами масової інформації, організацію святкових заходів. Рекреаційно-туристична маркетингова стратегія Австрії орієнтується на залучення уваги потенційних гостей країни до можливостей культурно-пізнавального, активного, екологічного й оздоровчого відпочинку. Вона спирається на три ключових поняття: «культура», «автентичність» та «інтенсивність» [114].

В Австрії добре сформована гірськолижна інфраструктура, що постійно оновлюється. Для різноманіття відпочивальникам на гірськолижних курортах пропонують відкриті та закриті басейни, катання на конях, криті тенісні корти, майданчики для сквошу, катання на санях, запряжених конями, відкриті льодові ковзанки, сауни, солярії, гірськолижні школи, дитячі садочки. Крім гірськолижного, в Австрії набули поширення кінний, екологічний, повітроплавальний (баллунінг) туризм, гастрономічні та замкові тури, сімейний відпочинок. Майже кожний готель має у своєму розпорядженні повітряні кулі, пароплани, велосипеди та навіть міні-зоопарки [108].

Сучасна дерев'яна рекреаційна архітектура Австрії, вслід за розвиненою туристичною інфраструктурою всієї країни, перебуває на високому рівні, впливає на формування загальноєвропейських тенденцій у вирішенні естетичних та функціонально-технологічних задач спорудження відпочинкових будівель. Причинами такої ситуації є значний досвід народного дерев'яного будівництва,

збереження та неперервність розвитку відпочинкової галузі, а також стабільність економічної ситуації та регулювання всіх процесів з боку влади.

Планувальні характеристики дерев'яних рекреаційних будівель в гірських районах Австрії мають складну, проте логічну та технологічно наповнену функціональну структуру. Котеджі вдало вписані в природний простір, а ландшафтна організація території функціонально поєднана з внутрішнім простором будівель через відкриті тераси, лоджії та панорамні вікна. Об'ємні вирішення відпочинкових котеджів та міні-готелів є доволі лаконічними. Основну увагу привертають складні двосхилі дахи будівель з декоративно оздобленими карнизами, профільованими випустими крокв, які утворюють великі стріхи. Великі мансардні вікна, зрізи яких повторюють кути нахилу дахів є основною новацією в сучасній дерев'яній архітектурі. Заклади харчування, крім основної функції, забезпечують потребу проживання. На мансардному поверсі зазвичай розташовуються відпочинкові номери. Такі будівлі переважно розташовані на рівнинному рельєфі. Загалом значна частина рекреаційних дерев'яних будівель має зрубну конструкцію або її варіації та поєднання зі стійково балковою. Варто відзначити, що при спорудженні відпочинкових будівель застосовуються високоякісні будівельні та оздоблювальні матеріали (табл. 1.3.5).

Традиційне будівництво швейцарських ферм і сільських будинків залежало від ряду факторів, включаючи місцевий клімат, тип сільського господарства, наявні матеріали, місцеві традиції та географічне розташування. Кожен регіон у Швейцарії розробив свій власний стиль народної архітектури, щоб задовольнити ці фактори [121]. У західній Швейцарії більшість будинків були побудовані з каменю через обмежені запаси деревини. Проте в північній Швейцарії більш поширеним було спорудження будівель з дерева з дерев'яним або кам'яним фундаментом [114]. На північному сході уздовж річки Рейн були поширені фахверкові конструкції будівель, технологію спорудження яких було запозичено з південної Німеччини [120].

Архітектурно-планувальні вирішення рекреаційних об'єктів з дерева в гірських районах Австрії

Місце розташування та загальні відомості про об'єкт	Фото об'єкта	Функціонально-планувальні та конструктивні вирішення об'єкта	Архітектурно-композиційні вирішення об'єкта
<p>Провінція Каринтія, м.Бад-Кляйнкірхгайм Відпочинковий котедж «Chalet Carrea» Призначений для сімейного відпочинку або для проживання невеликих компаній, з високим рівнем комфорту.</p>	 <p>Фото з сайту: https://www.booking.com/</p>	<p>Будівля розрахована на одночасне проживання 14 осіб. Складається з кухні, вітальні, 6 спальень, 7 ванних кімнат та оглядової тераси. Триповерховий, на кам'яному цоколі, з мансардою, у плані складної конфігурації. Будинок має зрубну конструкцію.</p>	<p>Будинок споруджений на складному рельєфі. Композиція головного фасаду асиметрична. Акцентом будівлі виступає двосвітний каміний зал з двома рядами великих панорамних вікон. Верхній ряд вікон має зрізану форму, яка повторює лінію даху. З боку головного фасаду влаштовані оглядові тераси на рівні першого та другого поверхів, на правому бічному фасаді розміщуються балкони з дерев'яним огороженням. Двоскатні дахи будівлі покриті черепицею, з боку головного та дворового фасадів розташовані слухові вікна під двоскатними дашками.</p>
<p>Провінція Каринтія, м.Кліппіцторль. Відпочинковий котедж «Klippitz Resort». Призначений для сімейного відпочинку або невеликої компанії.</p>	 <p>Фото з сайту: https://www.booking.com/</p>	<p>Будинок включає в себе: 5 відпочинкових номерів, кухню, вітальню, ванну кімнату. На території розміщені два відпочинкові котеджі, сауна, зона барбекю. Двоповерховий на невисокому кам'яному фундаменті, прямокутний у плані. Будівля має зрубну конструкцію.</p>	<p>Розміщений на похилому рельєфі. Будівля має симетричний головний фасад на дві віконні осі. Акцентами виступають балкони з дерев'яним огороженням та випусти вінців зрубу. Вікна прямокутної форми. Головний вхід в будівлю розміщений з боку тильного фасаду, на рівень другого поверху веде зовнішня схода-ва клітка. Покриття даху – дерев'яне.</p>
<p>Провінція Верхня Австрія, район Кірхдорс, м.Хінтерштодер. Готель-ресторан «Bärenhütte».</p>	 <p>Фото з сайту: http://www.hiwu.at/hinterstoder/de/winter/skigebiet/gastronomie-huetten/baerenhuetten-hoess</p> <p>Фото з сайту: https://www.snow-online.com/ski-resort/hinterstoder-hoess_images.html</p>	<p>Будинок складається з: ресторану самообслуговування, відпочинкових номерів та галереї на верхньому поверсі. Будівля одноповерхова з мансардою, у плані складної конфігурації. Будинок має зрубну конструкцію.</p>	<p>Будинок розміщений на рівнинному рельєфі. Симетрична композиція головного фасаду виділена двома виступаючими об'ємами під двоскатними дахами. Віконні отвори квадратної форми, в центральній розміщені прямокутні дахові вікна. Основними декоративними елементами будівлі виступають випусти вінців зрубу. Головний вхід влаштований з боку головного фасаду. Дахи двоскатні.</p>

У результаті історичних обставин у житловій, а потім у рекреаційній архітектурі Швейцарії розвинувся стиль «шале». Слід зазначити, що існували три типи шале, які домінували в різних частинах Швейцарії. Перший тип – це гірське шале, побудоване з бруса, зазвичай використовувалось як сезонне житло для пастухів. Для таких будівель характерними були прості двосхилі дахи, нависаючі стріхи і карнизи, які захищали зовнішні сходи і галерею. Два інших типи були пристосовані для постійного житла. Другий і третій типи шале в першу чергу відрізнялися формою своїх дахів. Оскільки на швейцарських рівнинах переважав дощовий клімат, то низинний шале мав крутий дах, який швидко скидав воду. На противагу цьому типу гірське шале має більш пологий дах, що зберігає шар снігу для ізоляції [112].

Характер рекреаційно-туристичної діяльності у Швейцарії багато в чому близький до австрійського, однак має власні особливості. На відміну від Австрії, велику роль відіграє відпочинок на великих озерах і міський туризм.

Швейцарія приваблює туристів не лише своїми природними ландшафтами, а й багатою історією, легендами і міфами, етнічною багатоманітністю. У Швейцарії туризм всіляко підтримується державними і громадськими організаціями [99].

Для сучасної рекреаційної архітектури Швейцарії притаманним є тотальне поширення стилю «шале», тобто збереження традицій народного зодчества. Варто відзначити високу якість та технологію будівництва в поєднанні із застосуванням дороговартісних оздоблювальних матеріалів як в екстер'єрі, так і в інтер'єрі. Функціонально-планувальні вирішення рекреаційних об'єктів, не зважаючи на суворий клімат, доповнені великими відкритими терасами та балконами. При спорудженні відпочинкових об'єктів на складному рельєфі застосовують масивний кам'яний цокольний поверх, простір якого використовують для комерційних або технологічних цілей. У житловому рекреаційному будівництві присутні як котеджі для відпочивальників, так і міні-готелі, значно більші за розмірами та вмістимістю. При наявності кількох будівель на території комплексу простежується їх грамотне розташування та

Архітектурно-планувальні вирішення рекреаційних об'єктів з дерева в гірських районах Швейцарії.

Місце розташування та загальні відомості про об'єкт	Фото об'єкта	Функціонально-планувальні та конструктивні вирішення об'єкта	Архітектурно-композиційні вирішення об'єкта
<p>Катон Вале, м. Нанда Відпочинковий котедж «Chalet Molavi», розміщений за 2 км від гори Мон-Фор.</p>	 <p>Фото з сайту: https://www.booking.com</p> <p>Фото з сайту: https://www.booking.com</p>	<p>Будівля двоповерхова з мансардою, споруджена на масивному кам'яному цоколі, у плані прямокутної форми. У будівлі розміщуються: 6 спальень, кухня, ванна кімната, також сауна, сад та прямий доступ до гірськолижних схилів. Будівля має зрубну конструкцію з плениць.</p>	<p>В основу архітектурного вирішення покладено характерні риси стилю «шале» Композиція фасадів – асиметрична. Акцентами виступають: тераса та балкон з дерев'яним огороженням та декоративним різьбленням, утворені випусками балок перекриття; випусти вінців зрубу, на які опирається дах; прямокутні віконні та дверні отвори з дерев'яними дверцятами. Головний вхід в будинок здійснюється з тераси другого поверху. Стріха двоскатного даху підтримується випусками дерев'яних крокв, оздоблених декоративним вирізанням.</p>
<p>Катон Вале, м.Сьон. Відпочинковий комплекс «Crans Luxury Lodges», розміщений в одному з найпрестижніших швейцарських курортів Кран-Монтана, працює з 2011 р. Площа будівлі 250 м² Призначений для сімейного відпочинку або для проживання великих компаній.</p>	 <p>Фото з сайту: https://www.booking.com</p> <p>Фото з сайту: https://www.booking.com</p>	<p>Будівля триповерхова, поставлена на масивний кам'яний цоколь, у плані має форму видовженого прямокутника. На території розміщуються 4 будинки для відпочинку, з усіх боків оточені лісом. Досліджувана будівля має вітальню з камином, кухню і ванну кімнату, а також невеликий спанцетр, просторі балкони та тераси. Котедж вміщує до 10 осіб.</p>	<p>Симетрично-осьова композиція фасаду вирішена в стилі «шале», головна вісь підкреслена виступом. Акцентами будівлі є тераси першого поверху, балкони другого і мансардного поверхів з дерев'яним огороженням. Віконні отвори прямокутної форми, на мансардному поверсі по обидва боки від ризаліту зріз верхньої частини вікон повторює кут даху. Двоскатний дах.</p>
<p>Розташовується на заході Швейцарії, Катон Во, село Гріон . Ресторан «Restaurant des Chauх». Розміщений в центральній частині гірськолижного району Villars-Gryon-Les Diablerets.</p>	 <p>Фото з сайту: https://www.myswitzerland.com</p>	<p>Двоповерхова будівля розташована на рельєфі з незначним ухилом. Перший поверх має зрубну конструкцію, другий – каркасну. У плані прямокутної конфігурації з великим залом, посередині якого розміщується камін який і надає будівлі ознак колиби.</p>	<p>Асиметрична композиція фасаду підкреслена невеликими фронтонами з прямокутними віконцями. Основними декоративними елементами виступають випусти вінців зрубу на наріжних частинах будівлі. Головний вхід влаштований з із західного боку. Віконні отвори прямокутної форми. Двосхилий дах над основним об'ємом та односхилий – над літньою терасою.</p>

стильве підпорядкування в єдиний архітектурний ансамбль, а також орієнтація на максимальне збереження природного середовища. При спорудженні відпочинкових котеджів та міні-готелів здебільшого використовується зрубна конструкція, а в будівництві закладів харчування застосовують поєднання зрубної та каркасної конструкцій. Архітектурні деталі, а саме балкони і тераси з декоративним огороженням, різьблені деталі оздоблення, випуски вінців зрубу та карнизи, які підтримують масивні стріхи, декоративно оздоблені випуски крокв і балок перекриття та великі вікна відпочинкових будівель додають їм особливої виразності. Похилі двоскатні дахи вже стали головною ознакою так званого альпійського стилю (табл. 1.3.6.).

Висновки до першого розділу.

1. У першому розділі розглянуто стан дослідженості дерев'яної рекреаційної архітектури в Карпатському регіоні. Проблема досліджена в історичному контексті. Зважаючи на чималий доробок з визначеної тематики, досі не розкритим залишається питання умов та особливостей становлення і розвитку архітектурних рішень нових рекреаційних об'єктів збудованих з дерева. З огляду на це актуальною є проблема дослідження архітектурно-планувальних вирішень рекреаційних об'єктів з дерева, обґрунтування їх архітектурної організації та розвитку.

2. У розділі уточнено категоріально-понятійний апарат, а також актуалізовано та сформульовано чітку термінологічну систему, яка стосується загальних територіальних, етнографічних, інфраструктурних термінологічно-класифікаційних особливостей регіону та рекреаційної архітектури загалом. Сформульовано й актуалізовано терміни, які використовуються в сучасному дерев'яному будівництві. Уточнення термінів «рекреація», «архітектура» та «Карпатський регіон» стало підставою для сучасного сприйняття й трактування поняття «сучасна дерев'яна рекреаційна архітектура Карпатського регіону», яка включає в себе нові рекреаційні об'єкти та комплекси з дерева, що розвивають архітектурно-планувальні й функціональні рішення для забезпечення максимального комфорту відпочивальників, при збереженні традиційних об'ємно-композиційних ознак, притаманних локальним школам народного дерев'яного будівництва Карпат.

3. Здійснена структуризація рекреаційних систем Карпатського регіону. На основі аналізу базових територіальних моделей рекреаційних систем визначено класифікаційні ознаки Карпатської територіально-рекреаційної системи (ТРС). Аналізуючи функціональні типи ТРС Карпатського регіону запропонована класифікація відпочинкових об'єктів на: лікувально-оздоровчі заклади, будівлі для проживання відпочиваючих, будівлі розважального характеру та малі архітектурні форми і споруди.

4. Розкрито особливості розташування дерев'яних відпочинкових закладів в Карпатському регіоні. Локалізовано історично-сформовані та нові осередки

розвитку дерев'яної рекреаційної архітектури. Виявлено основні проблеми, які обумовлені необґрунтованою локалізацією відпочинкових закладів на невеликій території. Визначено способи розвантаження природно-ландшафтною структури та рівномірне і раціональне використання рекреаційних ресурсів. Дано характеристику розвитку туристичної інфраструктури, що значною мірою впливає на вирішення вищезгаданих проблем.

5. Вивчено світовий досвід дерев'яного рекреаційного будівництва в гірських районах європейських країн: Польщі, Словаччини, Румунії, Чехії, Австрії та Швейцарії. Дослідження здійснено за трьома основними ознаками: функціонально-планувальні характеристики, архітектурно-композиційні рішення та інженерно-конструктивні особливості дерев'яних рекреаційних будівель. У підсумку виявлено певні закономірності та тенденції, які склалися в дерев'яній рекреаційній архітектурі даних країн, деталізовано можливості їх використання в сучасних реаліях на території України.

РОЗДІЛ 2.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОЇ ДЕРЕВ'ЯНОЇ АРХІТЕКТУРИ

2.1. Загальнонаукові методи дослідження архітектури Карпат

Методологія науки є одним з основних розділів *методології*; це складна і структурована самостійна теоретична дисципліна, яка вивчає весь комплекс явищ, що відносяться до інструментальної сфери науки та наукової діяльності, їх осмислення та функціонування. Методологія науки досліджує сукупність пізнавальних засобів, що застосовуються в науці, об'єктивні характеристики та властивості науки і наукової праці, які відіграють важливу роль в отриманні об'єктивно істинних наукових знань, а також нагромаджені емпіричні уявлення про них. На цій основі методологія науки виробляє принципи, норми, правила, які організують і спрямовують пізнавальну діяльність на досягнення нових наукових результатів [104, с. 374–375].

У сучасній науці розроблено багато підходів та методик вивчення архітектурних об'єктів. Метою цих заходів є всебічне дослідження архітектурних особливостей будівель та споруд, і, як наслідок, виведення об'єктивних результатів. Проте, з огляду на сферу застосування, методи наукового дослідження поділяються на *загальнонаукові теоретичні та загальнонаукові емпіричні*. Застосування емпіричних методів покликане максимально відобразити специфіку науки. Залежно від завдань дослідження вони можуть бути основою загальної його методології.

Емпіричне пізнання, головними пізнавальними прийомами якого є *спостереження і експеримент*, розкриває фактуальність досліджуваних явищ та кореляції між ними, дає описання їх у формі протоколів, спостережень, графіків, таблиць тощо. Об'єктами емпіричного пізнання є безпосередні фрагменти дійсності, осмислені свідомістю. На відміну від емпіричного, теоретичний *об'єкт* – це не безпосередня репрезентація дійсності, а її логічна реконструкція за допомогою абстрагування та ідеалізації. Головною для теоретичного пізнання є побудова теорії, яка являє собою форму систематизованого, узагальненого, внутрішньо несуперечливого, вірогідного

знання про сутність досліджуваних явищ. Теорія розкриває причини і формулює закони, що виражають внутрішні, суттєві, необхідні зв'язки, дають пояснення певному колу явищ і створюють можливість передбачення в даній предметній галузі. Без нагромадження емпіричного матеріалу неможливе пізнання дійсності, однак лише теорія, яка підтверджується практикою, забезпечує проникнення в сутність явищ дійсності [104, с. 198].

Для дослідження дерев'яної рекреаційної архітектури Карпатського регіону, з огляду на вже існуючі пошуки та результати теоретиків, більшою мірою застосовуються конкретно наукові методи. Проте, варто відзначити, що для об'єктивності результатів, а також для виявлення основних проблем та способів їх вирішення слід застосувати загальнонаукові теоретичні та емпіричні методи. Вченими-теоретиками, які досліджували дерев'яну архітектуру Карпат, визначено три основні напрями в загальнонауковій методології:

1. Спостереження і аналогія;

2. Аналіз і синтез;

3. Порівняння і узагальнення.

Спостереження у сфері дослідницької діяльності є початковим етапом емпіричного дослідження та характеризується цілеспрямованим активним сприйняттям дійсності з метою отримання даних про об'єкт пізнання. В дослідженні архітектурних об'єктів спостереження здебільшого є частиною експерименту як його необхідна складова частина. В структурі спостереження можна виділити такі складові основні елементи:

1. Мета спостереження, яка полягає у виділенні об'єкта архітектури та емпіричній фіксації його сутнісних властивостей;

2. Засоби спостереження – це набір інструментів та приладів, які, не розриваючи природних зв'язків спостережуваного явища чи конкретного об'єкта, створюють сприятливі умови для його вивчення;

3. Результати спостереження – оброблені у відповідності з пізнавальною метою факти, представлені у формі мовних конструкцій опису об'єкта.

Внаслідок забезпечення послідовності та повноти виконання вищезгаданих пунктів виникає так звана *мова спостереження*. Її результатом є обробка досвідної інформації, здійснювана у контексті певної теорії, для підтвердження висновків якої спостереження здійснюється і в термінах якої отримує інтерпретацію [104, с. 606].

У дослідженні архітектурних об'єктів *спостереження* виступає як цілеспрямований процес сприйняття з метою виявлення особливостей і процесів, які відбуваються. Сучасна дерев'яна архітектура Карпатського регіону перебуває на етапі становлення та розвитку, а саме в процесі динамічних змін та пошуків, на які впливає множина факторів. Для визначення стану розвитку рекреаційної дерев'яної архітектури Карпат використовуваний метод *спостереження* реалізується через безпосереднє перебування на ділянці, де розташований об'єкт, а зафіксовані дані підкріплюються шляхом вивчення джерельної бази.

Результати спостережень представлені в наступних формах: *виведені нові поняття і терміни, сформульовані основні тези, сформовані таблиці та схеми, а також архітектурний опис*. У даному дослідженні метод спостереження використовувався для вибору та аналізу локалізації рекреаційних об'єктів. Він включав формування маршруту та виїзд для дослідження архітектурних об'єктів (розташовуються на територіях населених пунктів, що входили в межі дослідження), огляд та інвентаризацію вибраних об'єктів, а також стан розвитку рекреаційного середовища загалом.

Ще одним методом, який має широке застосування та виступає як основа для забезпечення об'єктивності результатів дослідження є *аналогія*. Сутністю цього методу є перенесення знань, отриманих при аналізі конкретного архітектурного об'єкта, на йому подібний.

У дослідженні сучасної дерев'яної рекреаційної архітектури аналогія виступає як міркування, в якому робиться висновок про наявність конкретних ознак у досліджуваного об'єкта на підставі його подібності за суттєвими рисами з іншим об'єктом. Таким чином, цей метод ділиться на аналогію предметів та аналогію відношень. Аналогія предметів – це міркування, в якому

об'єктом уподібнення виступають два схожих одиничних предмети, а переносною ознакою – властивості цих предметів. Натомість аналогія відношень – це міркування, в якому об'єктом уподібнення виступають схожі відношення між двома парами предметів, а переносною ознакою є властивості цих відношень. [104, с. 21–22]. У рекреаційній архітектурі метод аналогії застосовується при аналізі та порівнянні світового та вітчизняного досвіду будівництва, де шляхом вибору об'єкта зі схожим набором характеристик можна обґрунтувати корисність та раціональність підходів, що були застосовані для нього. Отримані результати дозволяють врегулювати послідовність досліджень.

Методи *аналізу і синтезу* в дослідженні архітектурного об'єкта передбачають розкладання цілого на частини та з'єднання частин в ціле в процесі предметно-практичної або розумової діяльності. В методологічному плані аналіз є таким способом дослідження архітектурного об'єкта, що полягає у виокремленні його частин, властивостей та відношень з метою їх самостійного вивчення. В результаті отримуються часткові, абстрактні, неповні знання про об'єкт, оскільки поза увагою залишаються взаємозв'язки частин. Проте без такого розкладання на частини цілісного об'єкта неможливо досягнути його внутрішню організацію і динаміку. З іншого боку, ціле зводиться до суто механічної суми його частин, оскільки одні й ті самі елементи цілого можуть характеризуватися неоднозначними взаємозв'язками та взаємодіями. Саме на виявлення принципів систематичної єдності окремих сторін та складових частин об'єкта спрямований розумовий синтез як метод пізнання. При цьому досліджуваний об'єкт розглядається вже не просто як синкретична, нероз'єднана цілісність, а як функціональна впорядкованість форм його організації та взаємозв'язку його функціональних характеристик. Таким чином, аналіз і синтез перебувають в тісній методологічній кореляції. Вони пов'язані з такими логічними операціями, як *абстрагування, узагальнення та класифікація* [104, с. 19].

Завдяки застосуванню методу аналізу і синтезу архітектурного об'єкта впливають аналітичні та синтетичні судження. Перші базуються на істинності

результатів і встановлюються шляхом логічного аналізу та умовного розчленування особливостей архітектурно-планувальної організації досліджуваних об'єктів. Натомість синтетичні судження обґрунтовуються шляхом звернення до зовнішньої інформації в процесі з'єднання раніше розділених фактів про архітектурний об'єкт як ціле.

В основу *методу порівняння* входить зіставлення об'єктів за подібними властивостями, результатом чого є виявлення загального і відмінного в цих об'єктах. Метод порівняння в архітектурній науці має сенс лише за умови співставлення не випадкових фактів чи ознак, а закономірних, які мають високий ступінь достовірності та об'єктивності. *Метод порівняння* є ключовим при формуванні умовиводів, які стосуються узагальнення інформації, а також є логічною ланкою в загальній методології дослідження після спостереження і аналогії. Для здійснення порівняння архітектурних об'єктів сформульовано конкретні критерії, які в подальшому зіставляються. Метод порівняння відіграє ключову роль у даному дослідженні та ділиться на три основні критерії.

1. Якісне порівняння – виявлення наявності або відсутності конкретних властивостей архітектурного об'єкта; цей метод дозволяє визначити причини появи певних характеристик досліджуваного об'єкта; результат порівняння залежить від предмета дослідження та від загальної компетентності дослідника.

2. Кількісне порівняння – у процесі якого виявляються кількісні або чілові значення; в даному дослідженні кількісне порівняння здійснюється в історичному контексті.

3. Динамічне порівняння – в основі якого покладено порівняння різноманітних станів одного об'єкта, зміна його функціонального призначення в процесі експлуатації, що часто впливає на зміни територіальних систем регіону загалом.

Порівняльно-історичний метод, в основу якого покладено кількісне порівняння передбачає сукупність пізнавальних засобів, процедур, які дозволяють установити схожість і відмінність між явищами та об'єктами, що вивчаються, виявити їхню спорідненість (зв'язок за походженням) [104, с. 499–500]. Крім того, *історичний метод* дослідження передбачає розгляд процесу

розвитку об'єкта в контексті історичних змін його стану та особливостей функціонування. Цей метод використаний у дослідженнях рекреаційних об'єктів при порівнянні змін, що відбувалися в їх архітектурно-планувальній організації та розвитку з об'єктами, що створенні в попередні періоди. Також історичний метод використовується для оцінки рекреаційних процесів, що відбуваються в регіоні [107, с. 64].

Метод порівняння широко застосовується як для дослідження конкретних показників якості та функціональності архітектурних об'єктів, так і для обґрунтування динаміки змін територіальних систем, формування та розвитку рекреаційних центрів. Наукові результати, отримані методом порівняння, допомагають сформулювати комплекс принципів та методів розвитку не тільки об'єктів сучасної дерев'яної архітектури, але й знайти підходи для врегулювання територіальних та інфраструктурних проблем у регіоні.

Метод узагальнення в дослідженні сучасної дерев'яної рекреаційної архітектури полягає у виявленні суттєвих ознак конкретних об'єктів. Цей процес відбувається за допомогою використання особливостей цього методу, які базуються на універсальних засадах:

1. Розширення обсягу визначеного поняття шляхом зменшення конкретизуючих ознак його змісту.

2. Перехід від одиничних або часткових суджень до загальних (індуктивне узагальнення).

3. Виявлення закономірних принципів зв'язку певних явищ чи їх характеристик, на підставі чого можна було б здійснювати експлікацію та прогнозування динаміки всіх окремих феноменів, що знаходяться в області дії даних принципів.

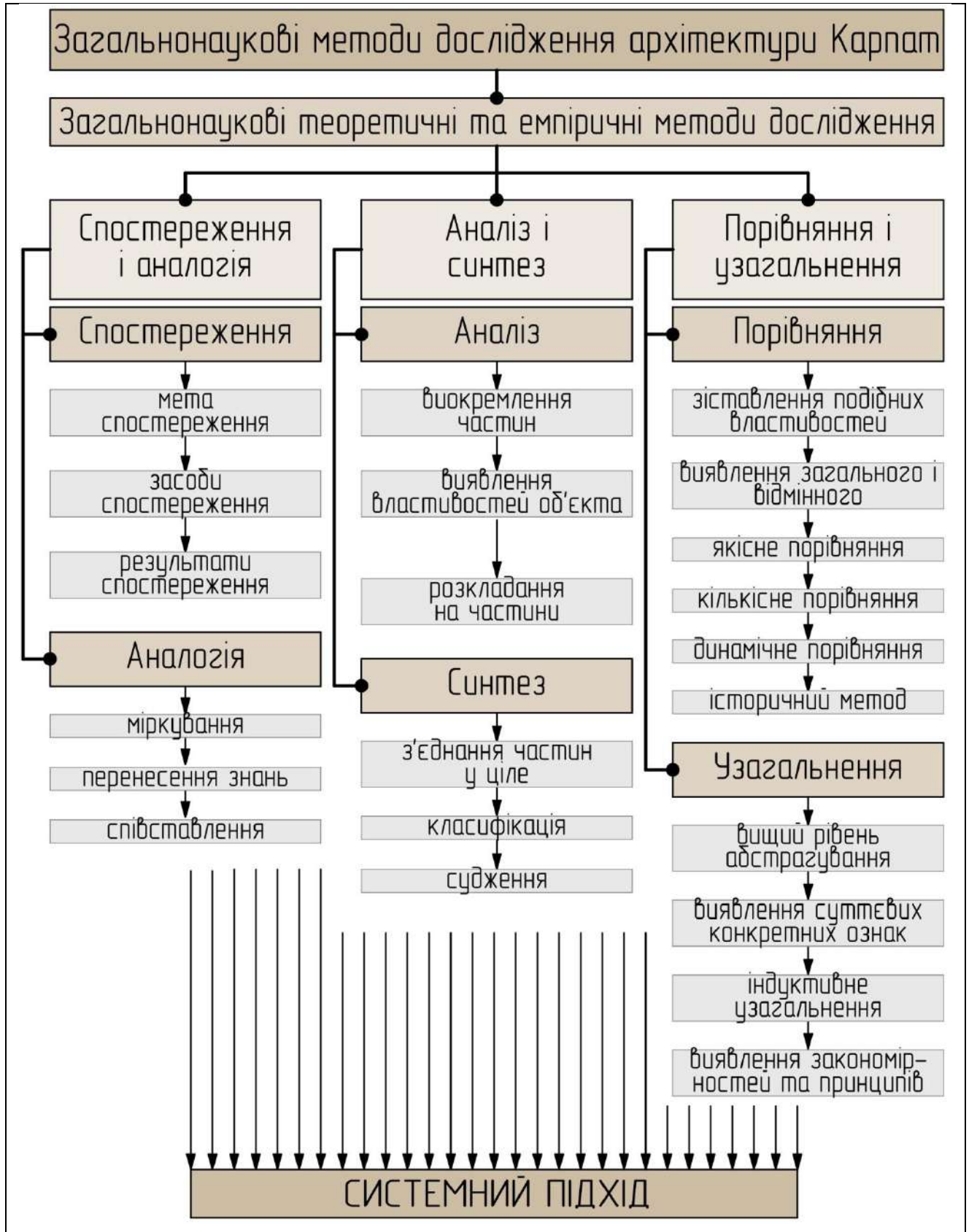

Рис. 2.1.1. Схема застосування загальнонаукових методів дослідження дерев'яної архітектури (рисунок автора).

Таким чином, узагальнення завжди пов'язане з переходом знання (як окремих думок, так і цілих теорій) на вищий рівень абстракції. Хоча при цьому

послаблюється «емпірична наочність» знань, проте завдяки узагальненню розширюється сфера їх застосовності. Граничні загальним поняттям, що відображають універсальні закономірні зв'язки і відношення, які існують в об'єктивній дійсності, є *категорії*. Узагальнене знання дає змогу глибше відобразити дійсність, проникнути в її сутність [104, с. 653].

На основі проведеного аналізу загальнонаукових методик впливає висновок, що існують вже напрацьовані методи дослідження об'єктів архітектури. У більшості робіт застосовується метод порівняльного аналізу. Також широкого застосування набули методи комплексного підходу: натурні обстеження, методи графоаналітичного та об'ємного моделювання, метод експериментального проектування. Загалом серед наукових робіт можна відзначити два найпоширеніші методологічні підходи – *це комплексний та системний*. Вважається, що ефективним у багатьох дослідженнях є *комплексний підхід*. Він фокусується на необхідності міждисциплінарних досліджень, тобто розгляду об'єкта дослідження з різних наукових дисциплін. Водночас *системний підхід* вважається одним із провідних методологічних підходів у будь-якій галузі знань. Основною засадою цього методу є розгляд об'єкта дослідження як системи. Крім цього, цей підхід передбачає розгляд структури цієї системи, виділення її елементів та підсистем. Особливістю системного підходу є вивчення функціонування, закономірностей та будови досліджуваного об'єкта [106, с. 55–56].

Системний підхід як загальнонаукова методологічна концепція є особливою стратегією наукового пізнання і практичної діяльності, яка зорієнтовує останніх на розгляд складних *об'єктів* як *систем*. Системний підхід формулює певні методологічні принципи, які забезпечують системну спрямованість наукового дослідження і практичного освоєння об'єкта: а) принцип цілісності, згідно з яким досліджуваний об'єкт виступає як щось розчленоване на окремі частини, органічно інтегровані в єдине ціле; б) принцип примату цілого над його складовими частинами, який означає, що ціле визначає функції як окремих компонентів, так і системи взагалі; в) принцип ієрархічності, який постулює субстанційну відносність розрізнення системи та

її елементів, оскільки кожен елемент може виступати складним об'єктом і бути системою нижчого рівня в той час, як кожна система – виступати елементом системи більш високого рівня, внаслідок чого предметна область теорії набуває вигляду деякої ієрархії систем; г) принцип полісистемності, за яким кожен складний об'єкт може розглядатися як деяка сукупність систем, вписаних одна в одну. Реалізуючись через множину системних понять і категорій, системний підхід розгортається в системну методологію. Теоретичною базою системного підходу виступають загальна теорія систем і спеціальні системні теорії [104, с. 584].

2.2. Спеціальні методи дослідження дерев'яної рекреаційної архітектури

З метою отримання об'єктивних результатів в цьому дослідженні широко застосовуються спеціальні методи. Історично так склалось, що увага науковців більшою мірою була прикута до дослідження сакральної та житлової дерев'яної архітектури. Проте методологічні напрацювання таких науковців, як Драгана М. М., Таранущенко С. А., Тараса Я. М., Логвина Г. Н., Прибеги Л. В., Могитича І. Р. є цінними та взяті за основу в даному дослідженні.

У двотомнику «Українські дерев'яні церкви. Генеза і розвій форм» Драган М. М. описує вже розвинені методи *механічного порівняння і стилістичного аналізу*, обґрунтовані Йозефом Стржиговським та Залозецьким В. Р. Виходячи з тверджень науковців, *метод механічного порівняння* передбачає співставлення особливостей архітектурно-планувальних вирішень будівель на різних територіях. М. Драган використання такого методу назвав небезпечним і таким, що «...не може привести до викриття дійсного стану речі в українському будівництві. Само зіставлення подібних форм без підпертя виснівків даними могла звести досліди на манівці суб'єктивних здогадів» [13, с. 57]. Таким чином, Драган М. М. *метод механічного порівняння* розглядає як спосіб виявлення схожих та відмінних рис конкретних будівель без розгляду історико-культурних обставин, які безпосередньо виникали на їх формування. При обґрунтуванні методу *стилістичного аналізу*,

запропонованого Залозецьким В. Р., Драган М. М. звертає увагу на те, що вплив історичних архітектурних стилів не є значним та визначаючим у народному будівництві та мистецтві, і навпаки «...що в народнім деревлянім будівництві головною характерною прикметою є нерозірвана розвоєва лінія» [13, с. 58]. Третім і найважливішим, сформульованим і обґрунтованим Драганом М., є *метод систематики форм*. Основою даної методики є засада, що «...розвій йде завсідиди від форм і типів простих до більш складних» [13, с. 59]. Третій спосіб дослідження, розроблений М. Драганом, дозволив у результаті підсумку прийти до максимально об'єктивних результатів та висновків. Підтвердженням цього є популярність його праць і в нинішній час, а також висока їх оцінка з боку провідних сучасних вчених.

У монографії «Історія українського мистецтва. Архітектура» Січинський В. Ю. підсумовує тонкощі застосування спеціальної методології дослідження дерев'яної архітектури Карпат. У своєму дослідженні автор виділяє основні проблеми тогочасної методології дослідження «...в багатьох авторів, що писали про деревяне будівництво, помічаємо однобічність і вузькість, коли вони торкаються цього мистецтва з якогось одного становища – *етнографічного, естетичного, історичного, мистецького, технічного*. Тому і дотеперішні методи дослідів можна визначити і поділити на: *етнографічні, історично-стилеві, типологічні, еволюційні, соціологічні*». Далі Січинський В. Ю. обґрунтовує причини такого становища «...недостача і хиба тих метод не походить з того, що кожний з авторів визначив собі певне, обмежене завдання, але в тому, що жадна з тих метод не була переведена послідовно, далеко не вичерпувала цілого матеріялу і з'являлася спорадично, випадково, а часто навіть без ясно і свідомо поставленої мети». Крім того, дослідник відмічає те, що «...треба також мати на увазі, що в вживанні певної методи, яка впливає з того чи іншого наставлення, криється небезпека, що деякі явища будуть неясними, інші зовсім зникнуть з поля зору. Наприклад, коли дослідник поставив своєю метою прослідити типи будов у залежності від етнографічних особливостей терену, може легко статися, що певні різниці тут залежать від інших

причин: *історичного розвитку форм, соціальних відносин і ін.* Або коли буде старатися в'ясувати топографію пам'яток, може впасти в іншу помилку, бо в деяких місцевостях певний тип будов був сталий лише в певну, обмежену добу, знова в інших місцевостях – у більшій мірі залежний від близькості більших культурних осередків, джерел мистецької інспірації або мистецьких течій» [60, с. 87].

Цінним у плані розвитку методології є розробки видатного вченого-мистецтвознавця Тарануценка С. А., опубліковані у збірці монографічних видань, статей, рецензій та ін. У книзі «Наукова спадщина. Харківський період. Дослідження 1918–1932 рр.» наведено два зразки анкетного листа, розробленого Тарануценком С. А. для складання реєстрових описів світських пам'яток дерев'яного будівництва. Цей анкетний листок містить шість головних пунктів:

1. *Загальні замітки (адреса і призначення будівлі).*
2. *Історія будівлі (дата побудови, будівничий, відомості про перебудови та прибудови, сучасний стан).*
3. *Конструкція будівлі.*
4. *Оздоблення будівлі (внутрішнє та зовнішнє).*
5. *Примітки (виявлені нетипові особливості будівлі).*
6. *Обмірювання та замальовки (план, фасад будівлі, план і розміри двору, орієнтація).*

Сформульована Тарануценком С. А. анкета давала можливість зібрати всю необхідну інформацію про досліджуваний об'єкт: *його історію, зовнішній вигляд, конструкцію, особливості інтер'єру та екстер'єру, геометричні розміри.* Таким чином, на початку 20-х рр. ХХ ст. за допомогою розсилки карток-анкет вдалося залучити чималу кількість фахівців для збору інформації. І як результат, значна кількість пам'яток дерев'яного зодчества були переведені під посилену охорону та захист держави [66, с. 271]. Запропонована Тарануценком С. А. анкетна картка є прообразом сучасних інвентарних карток.

В обґрунтуванні методики дослідження сакральних пам'яток Тарануценко С. А. у своїй найвизначнішій праці «Монументальна дерев'яна

архітектура Лівобережної України» також звертається до напрацьовань Стрижговського Й у сфері *механічного порівняння та стилістичного аналізу*, запропонованого Залозецьким В. Також приділена увага і *методу систематики форм*, розташованих у ланцюг поступових ускладнень, який обґрунтував і розвинув Драган М. М. Проте Таранущенко С. А. вважає: «...Кожний з цих методів міг забезпечити розв'язання лише якої-небудь сторони проблеми». Таким чином, він розвиває власний метод, даючи йому умовну назву – «*аналітичний*», який, за визначенням самого автора, передбачає так званий «допит» самої пам'ятки через всебічне її дослідження [64, с. 16]. У результаті Таранущенко С. А. спочатку було здійснено збір матеріалу як з архівних джерел, так і з власних польових розвідок. Після цього зібраний матеріал вимагав узагальнення і наукового осмислення.

Для фіксації стану пам'яток архітектури в 1970-х рр. була складена і опрацьована спеціалістами Комплексних архітектурно-реставраційних майстерень (зараз науково-проектний інститут «Укрзахідпроектреставрація») інвентарна картка. Її автори – відомі архітектори Гайда М., Горницька Л., Присяжний К., Могитич Р. [63, с. 274]. Пізніше науковцями кафедри реставрації національного університету Львівська політехніка Бевзом М. В. та Стасюк О. С. була укладена нова інвентарна картка на основі попередньої. Вона складається з *таблиць, графічної та текстової частин*. Загалом інвентарна картка має 22 основні пункти. Перша частина складається з опису загальних характеристик будівлі: *адреса, власник, назва, первісне призначення, сучасне використання, автори проекту, дата побудови, стилістична характеристика, технічний стан об'єкта та його збереженість, а також відомості про наявність цінних предметів мистецтва і техніки*. Друга, текстова частина включає в себе *опис території, опис самого об'єкта, описи елементів композиції та декору фасадів, характеристику форми, типу, матеріалу та конструкції даху, опис столярки, інтер'єрів, сходових кліток, підлог та стелі будівлі*. Крім того, сюди ще входять *детальні описи інтер'єру, наявних культурних та мистецьких цінностей, меблів*. Важливим пунктом також є *бібліографія досліджуваного об'єкта*. Третя графічна частина складається з

ситуаційного плану, фотофіксації фасадів та інтер'єрів будівлі, іконографії, графічної фіксації деталей, замірів поверхових планів. Розроблена інвентарна картка дає можливість всебічно дослідити не тільки пам'ятку архітектури, але й, фактично, будь-яку будівлю. Тому саме цей

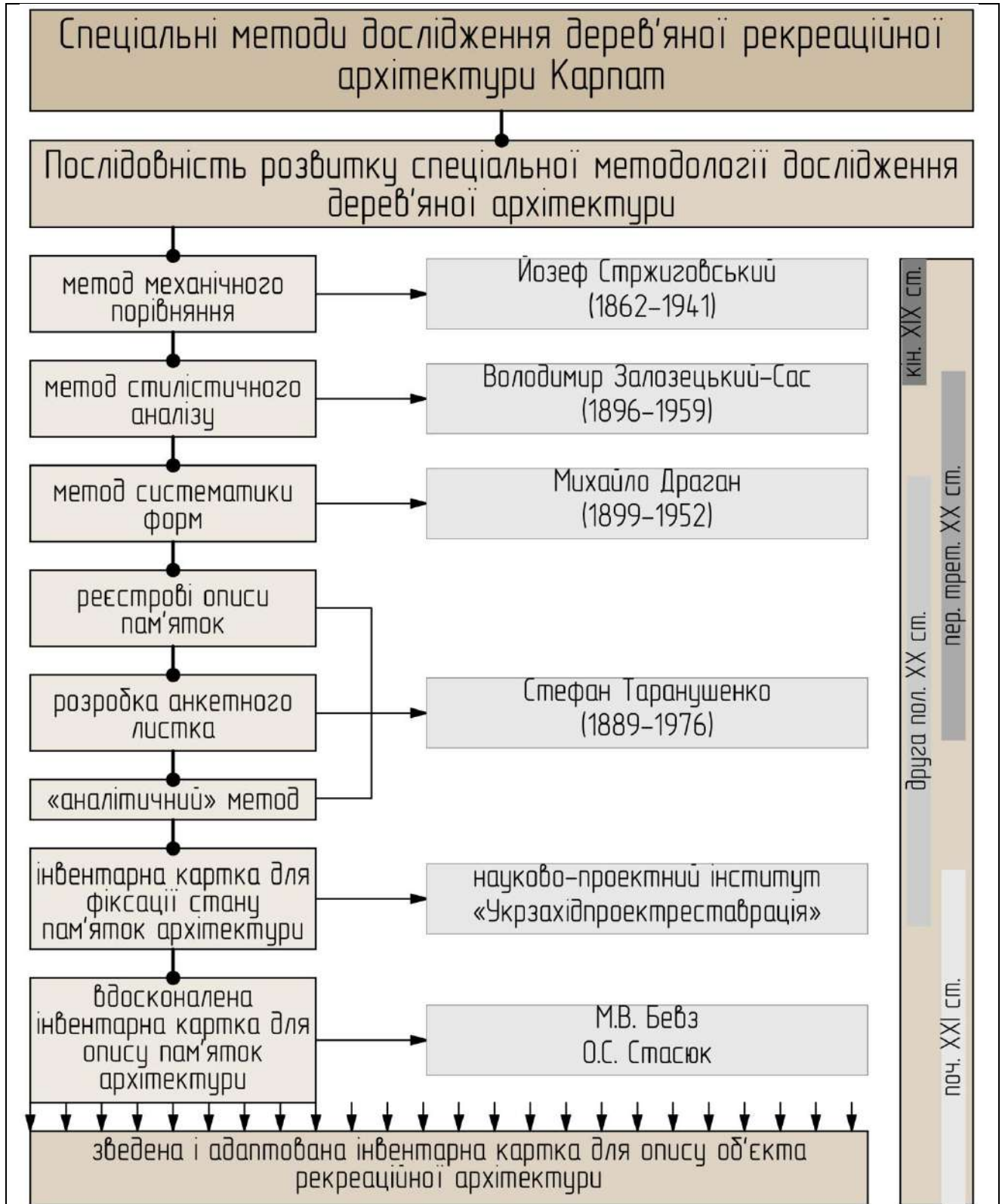

Рис. 2.2.1 Генеза розвитку спеціальних методів дослідження дерев'яної рекреаційної архітектури (рисунок автора).

зразок у силу часових обставин та генези розвитку методології досліджень став основою для розроблення власної інвентарної картки опису сучасного дерев'яного рекреаційного об'єкта. У розробленій інвентарній картці застосовуються також методологічні напрацювання Драгана М. М. та Тарануценка С. А. У власних розробках лише частково присутній елемент історичного контексту, так як інвентарна картка розрахована на дослідження рекреаційних об'єктів, вік яких не перевищує 20–30 років, більшість із них мають первісне функціональне призначення.

Отже, розроблена (автором) інвентарна картка також складається з трьох частин, графічної фіксації і текстового опису. Інформація у таблиці дає можливість визначити загальні дані про досліджуваний об'єкт, а саме: *адресу, власника, назву, форму власності, дату побудови*. Крім того, в таблиці наводяться дані про *тип об'єкта (готель, ресторан, коледж, притулок, рекреаційна споруда (МАФ), колиба, сауна, база відпочинку та ін.)*; подано відомості про *функцію та поточне використання, послуги, які надаються закладом, рівень сервісу*; після цього додаються дані про *стилістику будівлі та терміни будівництва*, оскільки технологія спорудження з дерева в окремих випадках є довготривалим процесом (спорудження будівель зі зрубу); також є інформація про *наявність цінних предметів мистецтва, техніки та культурних цінностей в екстер'єрі та інтер'єрі*. Окрема група характеристик присвячується опису *конструкції будівлі та її технічному стану*.

Текстова частина розробленої інвентарної картки аналогічна до попередньої, запропонованої Бевзом М. В. та Стасюк О. С., і також містить *детальні описи території, її загальну і композиційну характеристику, перелік та розміщення будівель на ділянці, характеристику містобудівної ситуації*. Важливим пунктом для визначення особливостей дерев'яних рекреаційних об'єктів стали: *описи елементів композиції та декору фасадів і даху, опис столярних виробів, а також детальне дослідження інтер'єру будівлі на наявність цінних предметів та зразків декоративного та професійного мистецтва, техніки*. Також було прийнято залишити пункт «бібліографія» для доповнення існуючими дослідженнями рекреаційних об'єктів.

Третя, графічна частина, складається із замальовування *ситуаційного плану та схеми розміщення об'єктів на ділянці*. Вступним етапом графічної фіксації дерев'яного рекреаційного об'єкта є *фотофіксація об'єктів на ділянці, їх архітектурних деталей та фасадів*. Також присутній пункт «іконографія», який передбачає ознайомлення з графічними напрацюваннями, фотофіксацією інших авторів та з наявним матеріалом в мережі Інтернет, на сайтах для реклами конкретних об'єктів. Ці матеріали є дуже цінними, оскільки власники відпочинкових об'єктів часто для їх популяризації застосовують найсучасніші технічні можливості для фотофіксації (аерозйомка, 3D-тури по території та всередині будівлі). Ще однією причиною використання іконографічних даних є, в окремих випадках, зокрема, відсутність можливості фізичної присутності на рекреаційному об'єкті з причини непогодження з боку власника або делегованих ним осіб. Продовжуючи тему графічної фіксації об'єкта, найважливішим пунктом є *обміри та викреслення планів, фасадів та архітектурних деталей досліджуваної будівлі*.

Таким чином, розроблена інвентарна картка для дослідження дерев'яного рекреаційного об'єкта містить 27 основних пунктів, які дають можливість визначити його основні архітектурно-планувальні характеристики. Крім того, для повноти дослідження та забезпечення наявності контексту наводяться дані про розміщення будівель у структурі рекреаційного району та особливості ландшафтної організації території, на якій розташовується досліджувана відпочинкова будівля. Приклад заповнення інвентарної картки для дослідження об'єкта дерев'яної рекреаційної архітектури наведено в додатку Г. Варто відзначити, що складанню цієї інвентарної картки передують ознайомлення з особливостями розташування об'єкта та його цінності, а також збір бібліографічних та іконографічних даних.

Розробка чіткої стратегії дослідження сучасних рекреаційних об'єктів у Карпатському регіоні найперше передбачає локалізацію об'єктів, формулювання та обґрунтування методу їх інвентаризації. Проведення інвентаризаційних робіт включило в себе: *польові розвідки та конкретні відрядження до їх розташування з подальшим описом та обмірними*

замальовками. Після чого остаточне доформування інвентарних карток дозволило детально дослідити близько 40–60 дерев'яних рекреаційних об'єктів у Карпатському регіоні. Крім того, поверхнево було досліджено (способом фотофіксації будівель, їх деталей та території) ще понад 80 об'єктів. Таким чином, відбулось нагромадження матеріалу і фактичне формування емпіричної бази дослідження з максимально можливим рівнем географічної рівномірності розташування відпочинкових будівель.

Нагромаджений під час експедицій матеріал вимагав детального його опрацювання методом узагальнення та наукового осмислення. Таким чином, для відображення та обґрунтування результатів дослідження був сформульований комплекс критеріїв для опису та оцінки архітектурно-планувальних вирішень дерев'яних рекреаційних об'єктів.

Дослідження архітектурно-планувальних вирішень дерев'яних рекреаційних об'єктів Карпатського регіону здійснено в два етапи (рис. 2.2.2). Перший передбачав локалізацію відпочинкових будівель з дерева у регіоні. Проте цьому етапу передувало вивчення спеціальних методик дослідження та інвентаризаційних описів об'єктів архітектури з боку провідних вчених-теоретиків архітектури. Після цього була здійснена інвентаризація та фотофіксація з врахуванням контексту, тобто розташування об'єкта на території, його місце в структурі поселення, а також архітектурні деталі, які надають йому індивідуальності та визначають належність до певного стилю чи етнографічного регіону.

Другий етап дослідження передбачає детальний аналіз архітектурно-планувальних вирішень вибраних дерев'яних рекреаційних будівель. Розроблено комплекс критеріїв з метою дати й обґрунтувати об'єктивну оцінку відпочинковим будівлям. Також це дозволило встановити певні закономірності в архітектурно-планувальних вирішеннях дерев'яних відпочинкових об'єктів, визначити нові і трансформацію старих (існуючих) типів будівель. Розроблена схема аналізу передбачає опис та оцінку інвентаризованих об'єктів через призму комплексу критеріїв, який складається з трьох основних груп показників:

1. Функціонально-планувальні вирішення;**2. Архітектурно-композиційні;****3. Інженерно-конструктивні.**

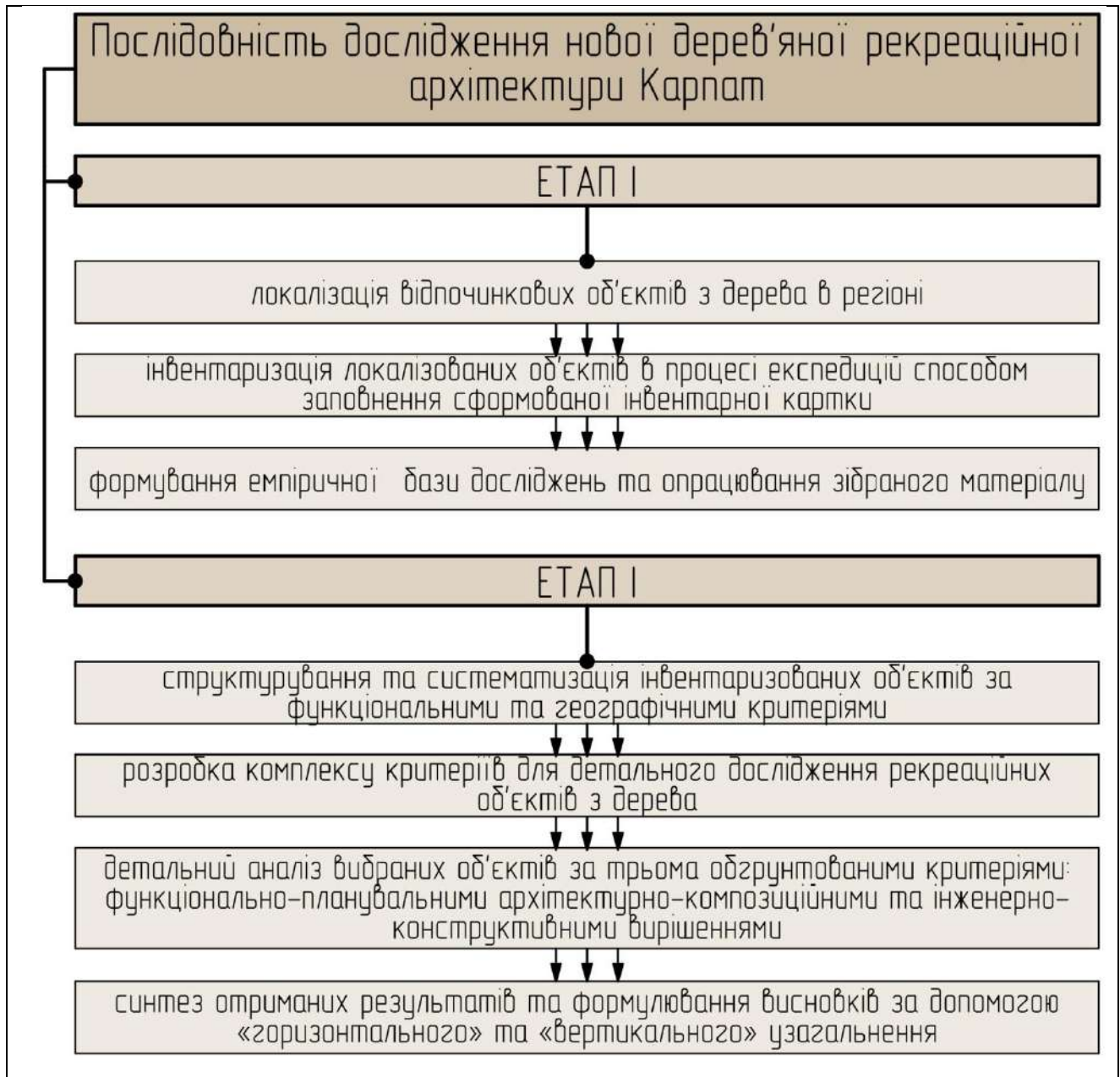
Функціонально-планувальні вирішення будівель у свою чергу діляться на складові, якими визначаються: загальні відомості про об'єкт, об'ємно-планувальні системи та функціональні характеристики. До загальних відомостей про об'єкт відносяться: дата побудови, автор проекту та площа будівлі; аналіз об'ємно-планувальних систем передбачає визначення типу планування будівлі; в пункті функціональні характеристики аналізується: тип об'єкта, функція будівлі, рівень сервісу, послуги, які надаються закладом та поточне використання будівлі.

Архітектурно-композиційні вирішення відпочинкових будівель дозволяють визначити стильові характеристики досліджуваного об'єкта. У цьому пункті аналізуються геометричні характеристики будівель, якими визначається композиція фасаду та габаритні розміри будівлі. Крім того, для встановлення стильових особливостей будівлі береться до уваги сукупність архітектурних деталей, які включають у себе: елементи композиції фасадів, елементи декору фасадів, форму даху, наявність цінних предметів мистецтва.

Інженерно-конструктивні вирішення дерев'яних відпочинкових будівель є особливо важливим питанням у процесі їх спорудження та експлуатації. Вони значною мірою формують їх архітектурний образ. Даний етап дослідження передбачає визначення конструктивної схеми будівлі та наповнення її технічним і технологічним обладнанням. Конструктивна схема дерев'яної будівлі значною мірою впливає на її об'ємно-планувальні та стилістичні вирішення. Наявність спеціального обладнання визначає найперше безпеку відпочиваючих та комфортність будівлі для проживання.

Таким чином, обґрунтована методика дослідження дерев'яних рекреаційних об'єктів дозволяє використати два способи узагальнення результатів наукової роботи. Першим є аналіз по вертикалі, тобто виявлення спільних та відмінних об'ємно-планувальних, архітектурно-композиційних та інженерно-конструктивних характеристик відпочинкових будівель. Другим

способом є узагальнення по горизонталі. Такий підхід дає можливість визначити характерні риси архітектурних будівель певних регіонів. У подальшому це дозволить осучаснити існуючі межі архітектурно-етнографічних регіонів Карпат, а також розширить значення даного поняття, ввівши нові знання про рекреаційну архітектуру, впливатиме на реформування меж етнографічних зон Карпатського регіону.

Рис. 2.2.2. Схема застосування спеціальних методів дослідження нової дерев'яної рекреаційної архітектури Карпатського регіону (рисунок автора).

Важливими для даного дослідження є методологічні напрацювання Я. М. Тараса у сфері історико- та архітектурно-етнографічного районування. У монографії «Сакральна дерев'яна архітектура українців Карпат» [67] автор на

основі глибокого аналізу досліджень та власних розробок обґрунтував принципи та моделі формування етнографічного районування Карпат у різних контекстах. Способом співставлення меж етнографічних регіонів Я. В. Тарас, враховуючи різні фактори (зміни державних і адміністративних кордонів, міграцію населення, геоморфологічні та природно-кліматичні чинники, транспортні комунікації, політичні чинники та ін.), виводить архітектурно-етнографічне районування України в період ХІХ – поч. ХХ ст. Оскільки об'єкти сучасної дерев'яної архітектури також претендують на певну приналежність до архітектурно-етнографічних зон, то розроблені вченими та підсумовані й узагальнені Я. М. Тарасом методики визначення архітектурно-етнографічних зон дозволять актуалізувати сучасний стан даного напрямку в науці. Крім того, це дозволить ввести нові типи об'єктів, а саме: *рекреаційні*, до критеріїв, які впливають на процес визначення меж архітектурно-етнографічних районів.

Варто відзначити і працю Прибеги Л. В., який у монографії «Методика охорони та реставрації пам'яток народного зодчества України» [45], сформулював основні принципи для збереження та відтворення традиційних об'єктів дерев'яної архітектури. Сформульовані та обґрунтовані автором принципи: моделювання традиційного середовища, зміцнення матеріальної структури пам'ятки, відновлення та відтворення форми пам'ятки, консервація та фрагментарна реставрація, реставраційна реконструкція цілком придатні до їх використання при розробці методології збереження і розвитку народних традицій в архітектурі сучасних дерев'яних об'єктів.

2.3 Емпірична база досліджень

Основою емпіричної бази даного дослідження є комплексний аналіз сумарно 150 об'єктів дерев'яної рекреаційної архітектури Карпатського регіону від початку її становлення до теперішнього часу.

Для визначення особливостей закордонного досвіду рекреаційного будівництва з дерева було проаналізовано функціонально-планувальні та архітектурно-композиційні вирішення 18 об'єктів. Критеріями для вибору країн та об'єктів стали: географічна близькість цих країн, подібність природно-

кліматичних умов, а також потреба порівняння особливостей дерев'яної відпочинкової архітектури країн Карпатського та Альпійського регіонів. Таким чином, для дослідження архітектурних об'єктів у країнах Європи було обрано:

- у Польщі:

1. Готель «*Gościniec Góralski Dwór*», 2001р. (Малопольське воєводство, Татранський повіт, біля м. Закопане);

2. Вілла «*Jurzyków*», (Сілезьке воєводство, Цешинський повіт, околиці міста Вісла);

3. Пансіонат «*Стриноль*», 2008р. (Малопольське воєводство, Суський повіт, м. Завоя).

- у Словаччині:

1. Гірський котедж (Жилінський край, Район Липтовски, Західні Татри, с.Боровець);

2. Гірський котедж розташований неподалік гірськолижного курорту Гомолька (Тренчинський край, Округ Пр'євідза, Верхня Нітра, Нітріанське Рудно);

3. Ресторан-готель «*Koliba u Sv.Krištofa*» (Банськобистрицький край, Банськобистрицький округ, с.Старé Гори).

- у Румунії:

1. Бутік-готель «*Fortuna Eco*» (Повіт Харгіта, місто Беїле-Тушнад, між горами Харгіта і Бодок);

2. Будинок для відпочинку «*Cabana Casa Craita*» (Повіт Брашов, м. Зернешти біля підніжжя гірського масиву П'ятра-Краюлюю у Південних Карпатах);

3. Ресторан-готель «*Cabana David*» (Повіт Долж, с.Садова).

- у Чехії:

1. Котедж «*Na Usedlosti*» (Злінський край, Регіон Галенков, м. Всетін);

2. Відпочинковий котедж (Південночеський край, м. Чеське Будейовіце);

3. Ресторан-готель (Краловоградецький край, м.Їчін).

- у Австрії:

1. Відпочинковий котедж «Chalet Caprea» (Провінція Каринтія, м.Бад-Кляйнкірхгайм);

2. Відпочинковий котедж «Klippitz Resort» (Провінція Каринтія, м.Кліппіцторль);

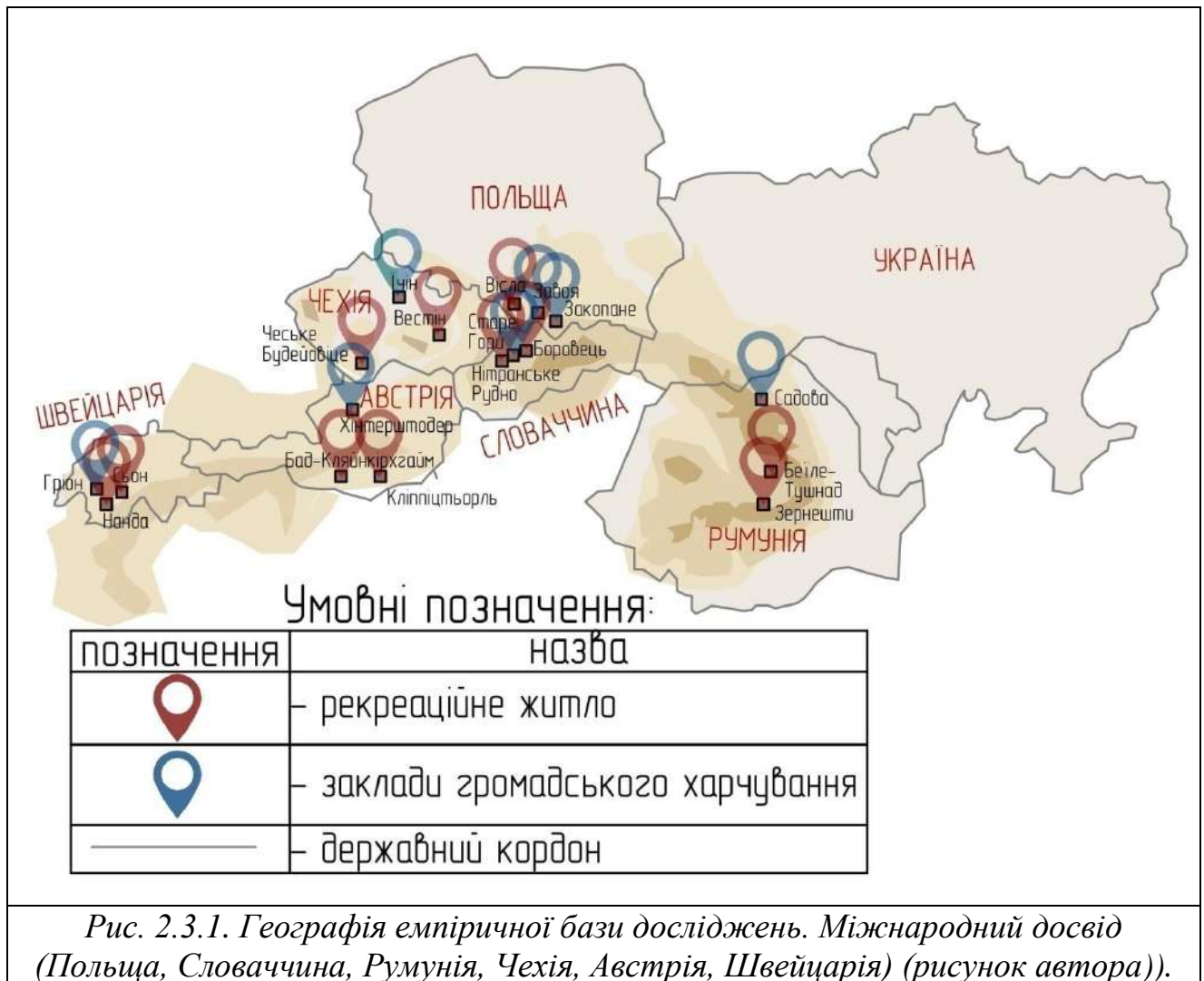
3). Готель-ресторан «Bärenhütte» (Провінція Верхня Австрія, район Кірхдорс, м.Хінтерштодер).

- у Швейцарії:

1. Відпочинковий котедж «Chalet Molavi» (Катон Вале, м. Нанда);

2. Відпочинковий комплекс «Crans Luxury Lodges» (Катон Вале, м.Сьон, розміщений на території курорту Кран-Монтана);

3. Ресторан «Restaurant des Chaux» (Розташовується на заході Швейцарії, Катон Во, поселення Гріон).

Для вивчення історичних особливостей архітектурно-планувальних вирішень взято до уваги об'єкти, які відповідають стильовим та часовим періодам розвитку рекреаційної архітектури Українських Карпат. Вибрані для аналізу будівлі розділені на часові періоди – міжвоєнний (у якому найбільшого розвитку та поширення набули ідеї модернізму та регіоналізму в архітектурі), радянський (основною характеристикою якого стало звернення архітекторів до застосування традицій народного зодчества) та сучасний (починаючи з останнього десятиліття ХХ ст.). Географія дослідження визначається наявністю архівних матеріалів та станом розвитку рекреації як галузі в певних регіонах, тому вона не є рівномірною по всьому регіону. Проте така ситуація ніяким чином не впливає на об'єктивність результатів дослідження. Для виявлення історичних особливостей архітектурних рішень дерев'яних рекреаційних будівель було обрано:

- у міжвоєнний період:

1. *Гірсько-туристична станція – біля гори Довбушанка, Надвірнянського району Івано-Франківської обл., інженер Стефан Охли, 1936 р.*

2. *Вілла Юди Шафера – с. Татарів, Яремчанська міськрада, Івано-Франківська обл., 1938 р.*

3. *Підсобне приміщення гірсько-туристичної станції – с. Яблуниця, Яремчанська міськрада, Івано-Франківська обл., інженер-архітектор Болеслав Ян Яблонский;*

4. *«Дім здоров'я» – с. Ямна, нині частина м. Яремче, Івано-Франківська обл., інженер Т. Бауер, 1928 р.*

5. *Дім Шаферів – с. Татарів, Яремчанська міськрада, Івано-Франківська обл., інженер Стефан Охли, 1938р.*

6. *Ресторан Лянкаша – с. Ямна, нині частина м. Яремче Івано-Франківська обл., інженер Стефан Охли, 1936 р.*

- у радянський період:

1. *Колишній кінотеатр «Трембіта», м. Івано-Франківськ, арх. І. Боднарук, 1955 р.*

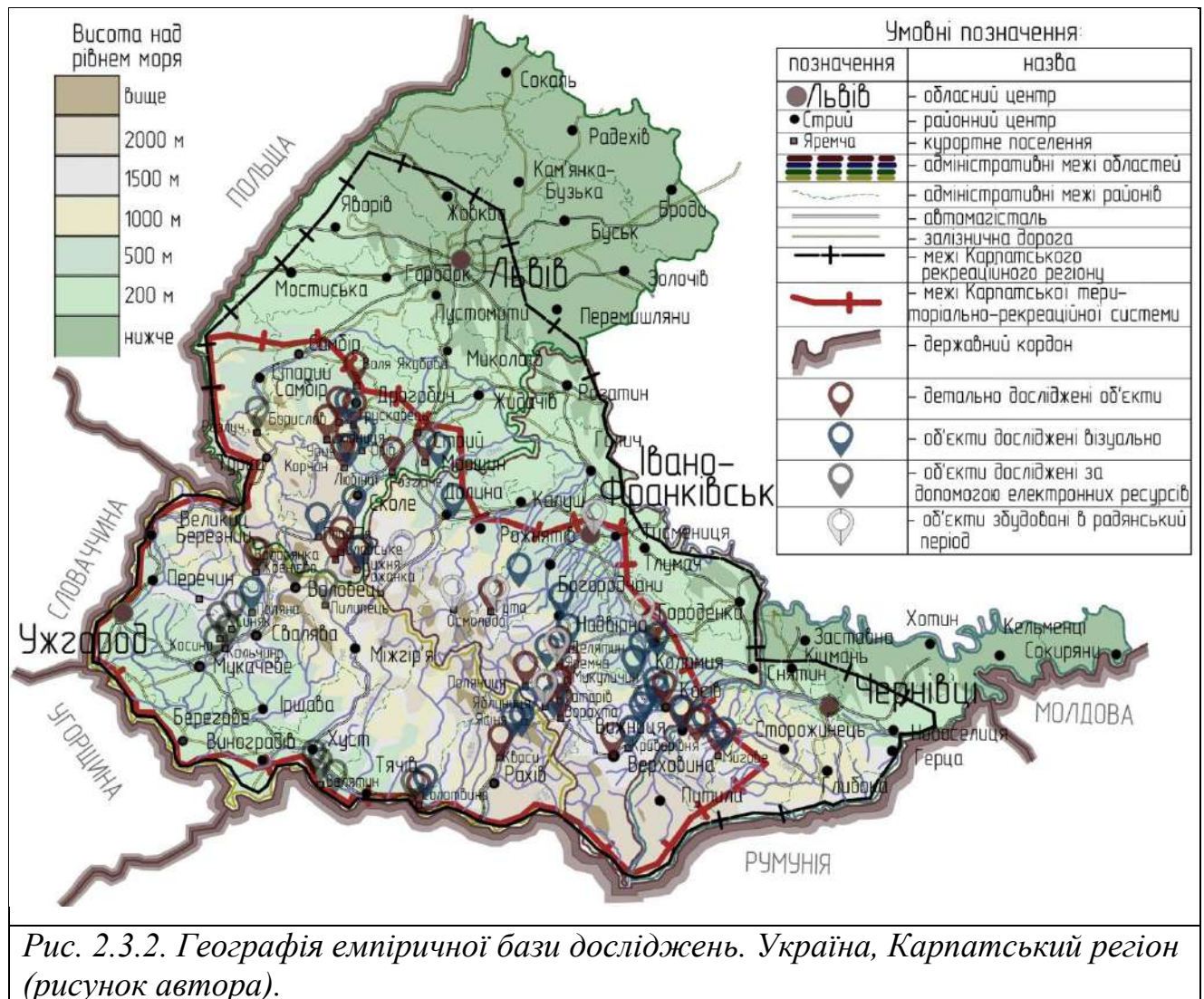
2. Ресторан «Гуцульщина», м. Яремче, Івано-Франківська обл., арх. І. Боднарук, 1956 р.

3. Турбаза «Гуцульщина», м. Яремче, Івано-Франківська обл., арх. В. Лукомський, І. Гринів, І. Боднарук, С. Валецький, 1960-ті рр.

4. Будинок в Підлютому, с. Осмолода, Рожнятівський район, Івано-Франківська обл., арх. І. Боднарук, 1970-ті рр.

5. Колиба-шашличниця в урочищі Шандра, с. Шевченкове, Долинський район, Івано-Франківська обл., арх. Д. Сосновий, 1976 р.

6. Ресторан-готель «Край неба», с. Черемхів, Коломийський район, Івано-Франківська обл., арх. Б. Мартин (авторство документально не підтверджено), 1984 р.

Основою емпіричної бази дослідження *сучасної дерев'яної рекреаційної архітектури Карпатського регіону* є аналіз 120 об'єктів, з яких 50 досліджено детально. Усі вибрані об'єкти розташовуються в межах Карпатського рекреаційного регіону. В дисертації рівномірно охоплені всі області регіону, проте головна увага зосереджена на аналізі нових дерев'яних рекреаційних об'єктів Івано-Франківської області. Тому для широкого аналізу для дослідження в Івано-Франківській області вибрано 50 об'єктів дерев'яної рекреаційної архітектури, з них по 25 одиниць з житловою та громадською функцією; у Чернівецькій області вибрано – 20 об'єктів, з них 8 з громадською і 12 з житловою функцією; у Львівській та Закарпатській областях по 25 відпочинкових об'єктів, з них по 10 з громадською та по 15 з житловою функцією. Для детального дослідження вибрано в Івано-Франківській – 20, а в Чернівецькій, Закарпатській та Львівській областях по 10 рекреаційних об'єктів.

Висновки до другого розділу.

1. У цьому розділі проаналізовано праці, які безпосередньо стосуються методології дослідження архітектури та дерев'яних рекреаційних будівель. Для визначення ефективної методології та методики дослідження здійснено огляд та ознайомлення зі способами дослідження в історичному контексті. З метою забезпечення об'єктивності та врахування всіх напрямків і проблем, виділення головного і суттєвого, визначення зв'язків між аспектами і їх властивостями для даного дослідження обрано системний підхід.

2. Для встановлення закономірностей трансформації архітектурних рішень рекреаційних об'єктів у дослідженні були взяті методи аналізу і синтезу, порівняння і узагальнення, а також аналогії. Для дослідження конкретних явищ, класифікації та опису результатів, також впровадження їх у практичну діяльність серед загальнонаукових емпіричних методів в роботі застосовано: збір та групування фактів, їх оцінку та синтез результатів.

3. Крім загальнонаукових методів, для дослідження архітектурно-планувальних вирішень дерев'яних рекреаційних об'єктів у регіоні були використано емпіричні наукові методи. Для комплексної інвентаризації досліджуваних об'єктів на основі розробок попередніх дослідників було сформовано інвентарну картку, яка включає в себе обгрунтовану множину параметрів, показників та характеристик. До них відносяться: натурні обстеження об'єкта, архітектурна інвентаризація та фотофіксація. Розроблена інвентарна картка включає в себе характеристику як містобудівного контексту (розташування об'єкта в структурі комплексу та населеного пункту), так і виявлення характерних особливостей об'єкта (архітектурні деталі, цінні предмети екстер'єру та інтер'єру).

4. Опрацювання зібраного матеріалу з польових розвідок та заповнення інвентарних карток об'єктів дерев'яної архітектури зумовило подальший розвиток спеціальних методів дослідження. Узагальнюючи зібраний матеріал, сформульовано три основних групи показників для оцінки архітектури дерев'яних рекреаційних об'єктів у Карпатському регіоні, які характеризують функціонально-планувальні, архітектурно-композиційні та інженерно-

конструктивні вирішення. Таким чином, вдалося отримати та структурувати результати для оцінки змін архітектурно-планувальних вирішень дерев'яних рекреаційних об'єктів. Сформульовані методи дали можливість виявити ключові проблеми в дерев'яному будівництві та обґрунтувати шляхи їх вирішення.

5. Узагальнення аналізу архітектурно-планувальних вирішень дерев'яних рекреаційних об'єктів Карпатського регіону проведено за методом формування таблиць. Об'єкти аналізуються по «горизонталі» та по «вертикалі». «Горизонтальний» аналіз показує регіональні особливості досліджуваних об'єктів, а «вертикальний» узагальнює функціонально-планувальні, архітектурно-композиційні та інженерно-конструктивні вирішення.

6. Емпіричною базою даного дослідження є 120 дерев'яних рекреаційних об'єктів, 50 із яких обрано для детального дослідження. Об'єкти, які вибрано для детального дослідження, розташовуються в межах всього Карпатського рекреаційного регіону, проте головна увага приділяється будівлям, розташованим у гірських районах Івано-Франківської області. З метою отримання об'єктивних результатів та повноти дослідження у міжвоєнний та радянський період було вибрано по 6 рекреаційних будівель. Це дало змогу простежити генезу розвитку та сформулювати причинно-наслідкові зв'язки при архітектурній організації сучасних закладів відпочинку. Аналіз досвіду рекреаційного будівництва здійснювався на території шести сусідніх та віддалених європейських країн і налічує 18 локалізованих та досліджених об'єктів.

РОЗДІЛ 3.

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ДЕРЕВ'ЯНИХ РЕКРЕАЦІЙНИХ ОБ'ЄКТІВ У КАРПАТСЬКОМУ РЕГІОНІ

3.1. Сучасна дерев'яна рекреаційна архітектура в контексті архітектурно-етнографічного районування Карпатського регіону

Архітектурно-етнографічне районування є однією з найскладніших проблем у сучасній українській науці. Чітко визначити межі етнографічних районів, взявши до уваги архітектуру, народне мистецтво, мовні діалекти, природні та кліматичні умови, особливості ведення господарства є надскладним завданням. Спроба накреслити карту районування за всіма характеристиками та особливостями певних груп населення призводить до великої розбіжності в поглядах на цю проблему серед науковців. З даної ситуації випливає, що найбільш об'єктивним є складання карти етнографічного районування на основі кожного окремо взятого критерію. Тобто, встановлення чітких меж шкіл храмового, індивідуального житлового та громадського будівництва.

Народне будівництво як основа архітектури та етнографії використовує понятійно-термінологічні системи, що відносяться до історичної науки етнографії та архітектури. Оскільки архітектурно-етнографічне районування пов'язане з територією, то його необхідно також співвідносити і кореспондувати з понятійно-термінологічною системою географії. Найпоширенішими є такі територіальні таксони: зона, район, регіон.

В історико-етнографічному та архітектурно-етнографічному районуваннях актуальними є аспекти, пов'язані з територією. Сьогодні немає однозначних суджень, існує багато відмінних визначень щодо окреслення історико-етнографічної та архітектурно-етнографічної території [56, с. 51–54].

Етнологи ділять територію України на вісім регіонів: Слобожанщина, Галичина, Кубанщина, Поділля, Волинь, Київщина, Чернігівщина, Таврія [67, с. 375–377].

Першим дослідженням, у якому виявлені особливості й окреслені межі етнографічних районів України, є монографія В. П. Самойловича. У ній на основі дослідження народного будівництва XVIII – XX ст. автор подає перше історико-архітектурне районування житла України XIX – поч. XX ст. У межах Карпатського регіону В. П. Самойлович виділяє такі етнографічні регіони: Бойківщину, Гуцульщину, Буковину, Покуття та Закарпаття [58, с. 19–24].

Пізніше на основі власних досліджень та аналізу наукових праць попередників Прибега Л. В. в книзі «Методика охорони та реставрації пам'яток народного зодчества України» подає архітектурно-етнографічне зонування України. Автор ділить Карпатський регіон на такі зони: Гуцульщина, Бойківщина, Лемківщина, Закарпаття, Буковина, Галичина, Покуття [45, с. 10].

В «Енциклопедії історії України» етнографічне районування засноване на поділі території України на чотири макрорегіони: Карпати, Полісся, Лісостеп, Степ. У свою чергу макрорегіон Карпати поділений на такі регіони: Лемківщина, Бойківщина, Гуцульщина, Покуття, Буковина, Закарпатська Україна [96, с. 62–64].

У дослідженні дерев'яного сакрального будівництва Тарасом Я. М. також подана схема історико-етнографічного районування. Межі етнографічних районів визначені на основі поширення шкіл народного храмового будівництва [67, с. 387].

Для об'єктивності дослідження виконано співставлення історичних меж етнографічних районів, запропонованих Косміною Т. В., Прибегою Л. В. та Тарасом Я. М. Запропоновані межі етнографічних регіонів Карпат, які встановлені вищезгаданими дослідниками, мають певні відмінності. Проте, варто відзначити, що присутня однаковість наукових досліджень у визначенні основних осередків розвитку архітектури, культури та традицій основних етнографічних зон Карпат. Після дослідження особливостей встановлення меж архітектурно-етнографічних зон та їх головних осередків було здійснено їх співставлення теперішніми

рекреаційними центрами в контексті розвитку дерев'яної рекреаційної архітектури (рис.3.1.1). Тому, на даному етапі дослідження межі вищезаданих (Розділ I., п. 1.2. Основні поняття та терміни в дерев'яному будівництві) п'яти рекреаційних районів, де простежується розвиток дерев'яної відпочинкової архітектури були нанесені на зведену схему архітектурно-етнографічного районування. У результаті такого співставлення вдалося виявити певні територіальні закономірності та дати коротку порівняльну характеристику історично сформованих та сучасних, у першу чергу культурних, а потім уже архітектурних центрів.

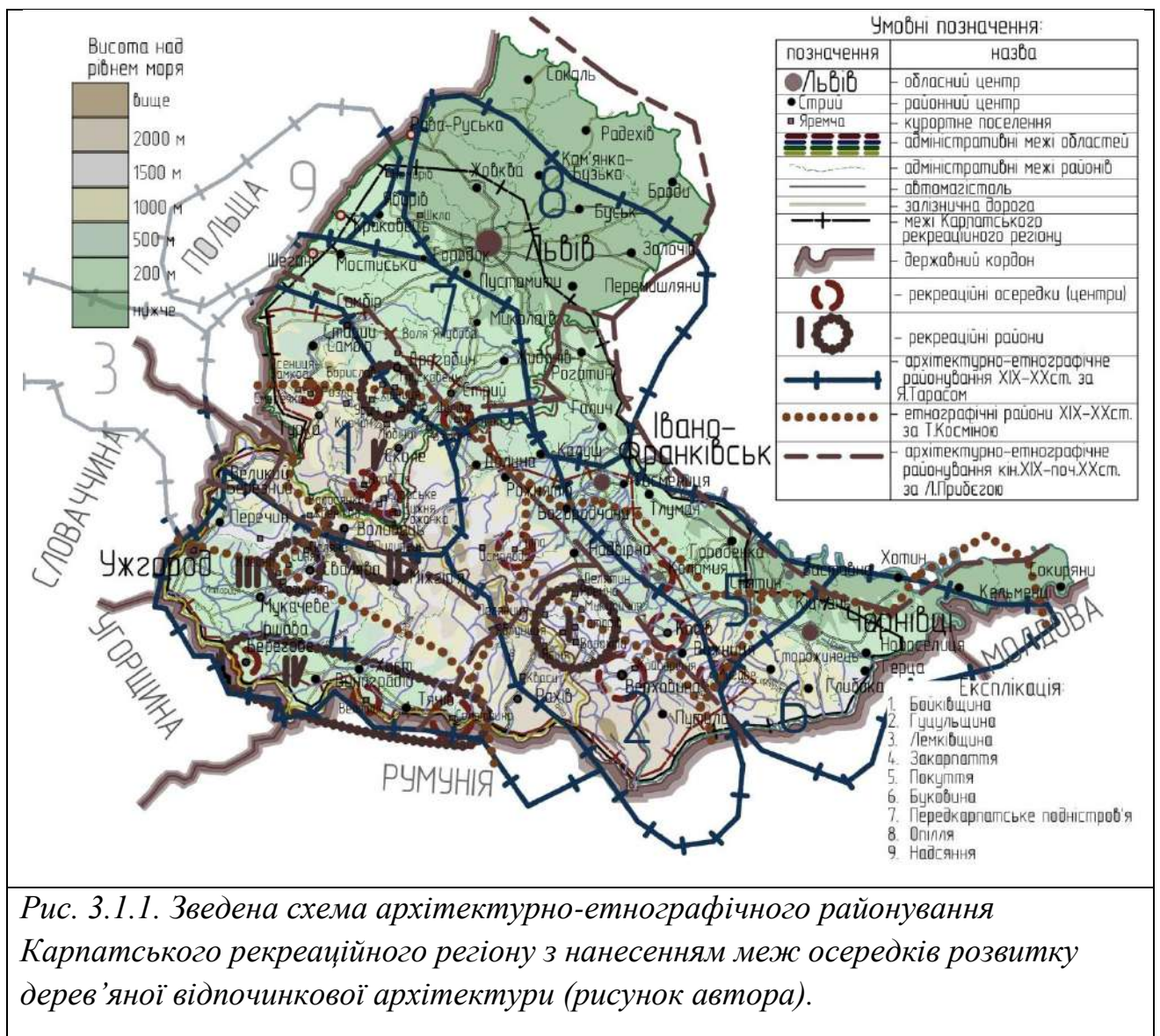

Рис. 3.1.1. Зведена схема архітектурно-етнографічного районування Карпатського рекреаційного регіону з нанесенням меж осередків розвитку дерев'яної відпочинкової архітектури (рисунок автора).

I. Район. Яремчансько-Полянський розташовується на території Івано-Франківської області та збігається з історичними межами етнографічної зони Гуцульщини. Район включає в себе такі населені пункти: м. Яремче,

с. Татарів, с. Микуличин, с. Яблуниця, с. Поляниця (найбільший і найсучасніший гірськолижний курорт в Україні «Буковель»), смт Ворохта, а також суміжну групу рекреаційних осередків у м. Косів, с. Криворівня, смт Верховина та с. Дземброня.

II. Район. Воловецько-Пилипецький розміщений у північно-східній частині Закарпатської області на межі з Івано-Франківською та Львівською. Його основу району становлять два рекреаційні центри: смт Воловець та с. Пилипець, де важливою туристичною принадою є водоспад Шипіт. Перспективи розвитку мають поселення розташовані вздовж автотраси від смт Воловець аж до Вишківського перевалу, а саме с. Гукливий, с. Подобовець, с. Ізки, с. Буковець та ін. У дослідженні Я. Тараса та Л. Прибеги ці території розміщуються на межі етнографічних районів Бойківщини та Закарпаття, натомість Т. Косміна відносить їх до Бойківщини. З позиції розгляду дерев'яної відпочинкової архітектури ця територія перебуває на перетині етнографічних районів, а також адміністративних меж Львівської, Закарпатської та Івано-Франківської областей. Відповідно Воловецько-Пилипецький рекреаційний район має значні перспективи розвитку, а сформовані культурні та архітектурні традиції характеризуються тенденцією до певного поєднання здобутків суміжних етнографічних груп.

III. Район. Косинсько-Полянський розташовується на території Мукачівського та Свалявського районів Закарпатської області. До основних населених пунктів, де розвивається туризм відносяться с. Поляна, с. Синяк, с. Кольчино, с. Чинадійово та с. Косино.

IV. Район. Солотвинсько-Берегівський простягається вздовж державного кордону з Румунією та Угорщиною. Район включає в себе здебільшого самостійні рекреаційні осередки: смт Солотвино, с. Велятин, с. Шаян, с. Королево, м. Виноградів, с. Боржава та м. Берегове. Ці два рекреаційні райони входять до етнографічної зони Закарпаття, яка у свою чергу є дуже неоднорідною в плані розвитку архітектурних рішень

дерев'яних відпочинкових будівель, національному складі населення та культурному різноманітті.

V. Район. Трускавецько-Східницький розташований на території Львівської області, де зародилась рекреаційна галузь Карпатського регіону в сучасному її розумінні. До основних осередків розвитку відпочинкової галузі належать: м. Трускавець, смт Східниця та с. Урич. Крім того, зараз відновлюється рекреаційний потенціал на інших територіях Львівської області, серед них група населених пунктів з центром у смт Славське. Також йде відбудова села Розлуч Турківського району та розвиток нового гірськолижного курорту «Плай» у с. Плав'я. Значна частина, а саме південь Львівської області є осередком розвитку та поширення бойківської культури. Тому в Трускавецько-Східницькому рекреаційному районі значного поширення набули традиції бойківського народного будівництва. На формування сучасної дерев'яної архітектури в даному районі впливає поширення загальноєвропейських архітектурних модерністичних тенденцій, які проявилися в архітектурно-планувальних вирішеннях відпочинкових будівель XIX – поч. XX ст. [49, с. 266–277].

Аналізуючи особливості архітектурно-етнографічного районування Карпатського рекреаційного регіону та опираючись на досвід попередніх досліджень, можна виділити такі особливості, які склалися навколо поставленої проблеми:

- незважаючи на глобалізаційні процеси, які зараз відбуваються у відпочинковій галузі та будівництві Карпатського регіону, збереглися та почали своє відродження етнографічні центри;

- дослідження науковців показали, що межі етнографічних районів Карпат не є сталими та можуть змінюватись відповідно до чинників, які беруться за основу, історичних періодів, соціально-економічних та політичних умов;

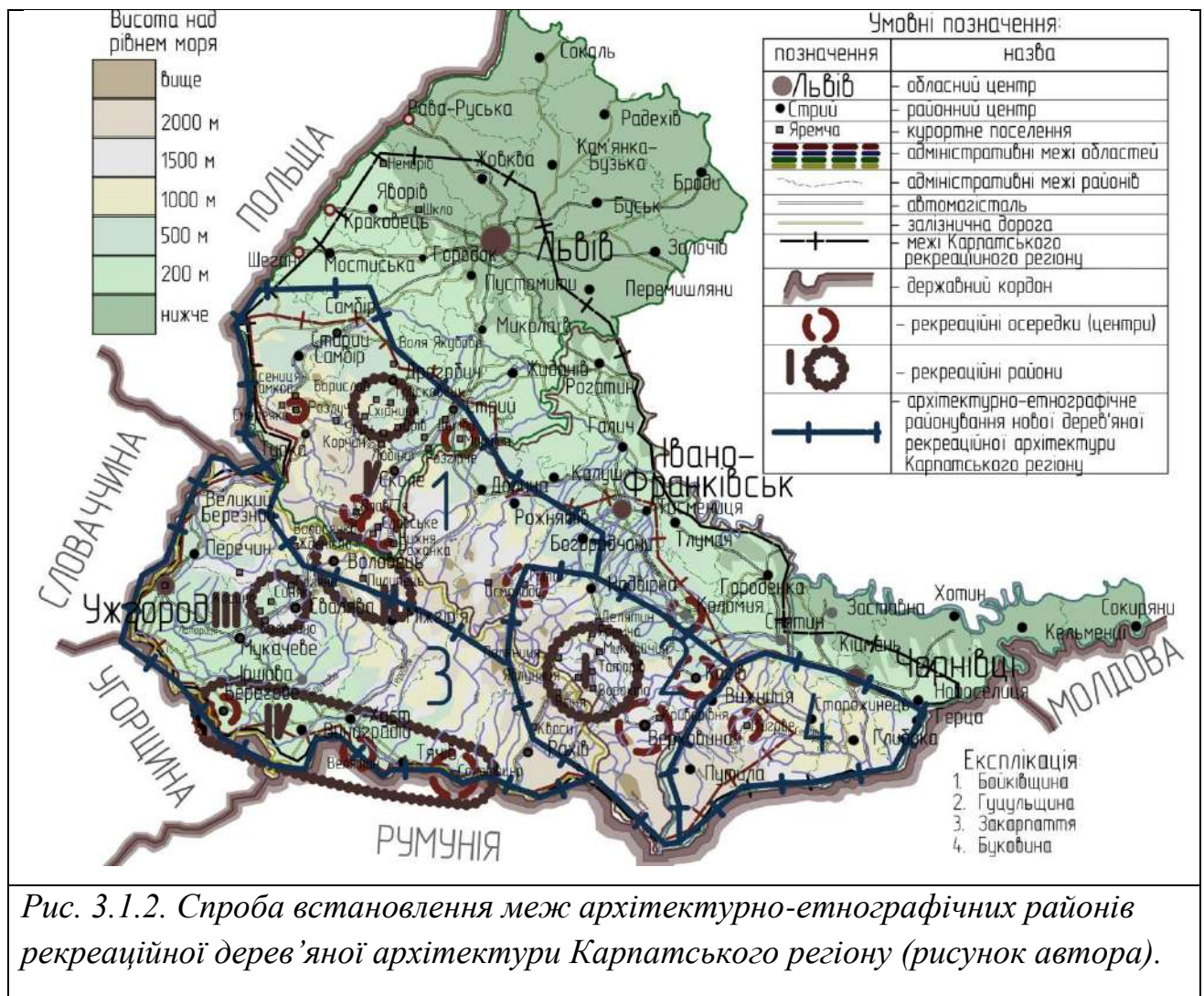
- на теперішній час межі етнографічних регіонів Карпатського регіону змінюють свою конфігурацію у відповідно до адміністративних кордонів областей;

- нівелювання чітких меж етнографічних районів призводить до того, що осередками поширення культури певної етнічної групи є або рекреаційні центри, де вона переходить у штучну форму, або віддалені території, де зберігаються її архаїчні форми;

- стрімкий розвиток відпочинкової галузі в центрах та відсталість периферійних територій негативно впливає на стан рекреаційних ресурсів, поширення інфраструктури та загальний соціально-економічний стан регіону загалом.

Одним з головних завдань у цьому пункті, на основі детального вивчення особливостей архітектурно-етнографічного районування Карпат, є спроба визначення меж поширення впливів народного будівництва на рекреаційну архітектуру регіону. В процесі дослідження особливостей архітектурно-планувальних вирішень рекреаційних об'єктів з дерева виявлено застосування надбань чотирьох шкіл народного будівництва, а саме: бойківської, гуцульської та буковинської (рис. 3.1.2). Таким чином, Закарпаття та Бойківщина територіально є найбільшими. Закарпаття охоплює майже всю область, крім Воловецько-Пилипецького рекреаційного району, який належить до Бойківщини. Застосування пропорцій та елементів, притаманних бойківській школі народного будівництва при спорудженні відпочинкових будівель поширене в передгірських та гірських районах Львівської області. Також етнографічна зона Бойківщини охоплює і частину Івано-Франківської області по межі населених пунктів: Долина, Рожнятів, Богородчани, Осмолода. Найбільш популярним та впізнаваним є етнографічний регіон Гуцульщина, який не виходить за межі Івано-Франківської області. Головними рекреаційними осередками цього регіону є населені пункти: Яремче, Микуличин, Татарів, Поляниця, Яблуниця, Косів, Ворохта, Криворівня та Верховина. Найменшим та найбільш ізольованим етнографічним регіоном, де спостерігається найменший рівень розвитку рекреаційної галузі, є Буковина. Цей регіон представлений двома рекреаційними осередками, які х знаходяться в с. Мигове та на перевалі

Німчич. Але, не зважаючи на таку ситуацію, на цих територіях зазнають активного розвитку традиції буковинської школи народного будівництва.

3.2. Дерев'яна рекреаційна архітектура XIX–XX ст.

Розвиток рекреаційної галузі Карпатського регіону в XIX – першій половині XX ст. Зміни в економіці Європи у XIX ст., які прийшли з так званою промисловою революцією, призвели до динамічного розвитку міських поселень. Швидкому росту урбанізації сприяли індустріалізація і розвиток комунікації та зв'язку (передусім залізничного транспорту). Економічне зростання та нові процеси в урбаністиці Європи XIX ст. створили сприятливі передумови для розвитку курортних поселень. Особливо це стосується країн Центральної Європи кінця XIX – початку XX ст., а саме Німеччини, Швейцарії, Австро-Угорщини та її провінцій – Чехії та Словаччини, де спостерігається формування і розвиток курортних поселень [105, с. 126–127]. Курорти країн

Центральної Європи розташовувалися переважно у гірських та передгірських місцевостях Карпат і Альп, які мали відповідний сприятливий клімат для лікування та відпочинку. Курортні поселення виникали біля джерел мінеральних вод, лікувальні властивості яких почали науково досліджуватися в Європі з 1820-х рр. [16, s. 51].

У цей час у Карпатському регіоні було відкрито значну кількість нових джерел мінеральних вод з лікувальними властивостями. Цей природний чинник поклав початок розвитку тих поселень, де знаходилися джерела мінеральних вод з науково дослідженими лікувальними їх властивостями. Особливо спричинилися до цього хімічні аналізи, проведені в цей період Теодором Торосевичем, який дослідив 26 джерел мінеральних вод і звернув увагу на їх лікувальні властивості та численність на території Карпат [20, s. 42]. У кінці XIX – на початку XX ст. курорти Галичини поповнюються численними санаторіями і лічницями, серед яких було багато комфортабельних лікувальних закладів [15, с. 24, 45–46]. Густота розміщення курортів у цей період досягла 80% від загальної кількості поселень [86, с. 156].

Активний розвиток рекреації та туризму у Східній Галичині в середині XIX – на початку XX ст. – свідчення позитивних тенденцій суспільно-економічного розвитку регіону в складі Австрійської, згодом Австро-Угорської та Польської держав. Серед важливих передумов цього процесу – унікальні природні й етнографічні особливості Карпат, територія приваблювала подорожніх незначним заселенням і була майже недослідженою. Просторова близькість та спільна історія з державами-метрополіями, де на початку XX ст. серед заможної інтелігенції були сформовані традиції організовувати подорожі, займатись лижним спортом, оздоровленням, сприяла прибуттю багатьох науковців, урядовців, досвідчених мандрівників.

Рекреація і туризм у Карпатах стали важливим чинником соціально-економічного розвитку, джерелом доходів місцевого населення. Поселення – центри рекреації і туризму – серед інших виділялись ліпшими соціально-економічними умовами розвитку. Проте загальний розвиток інфраструктури в Карпатах був на низькому рівні: незадовільний стан доріг, не прокладено

туристських маршрутів, зовсім нерозвинена сфера гостинності – заклади харчування, розміщення туристів. Незважаючи на зазначені недоліки, туризм та рекреація розвивалися інтенсивно, про це свідчить значна кількість рекламно-інформаційних матеріалів, виданих у другій половині XIX – на початку XX ст. Окрім путівників, буклетів, проспектів, карт, у ході вивчення розвитку туристських притулків використано оригінальні матеріали тогочасної преси та науково-популярні праці рекреантів.

Активному розвитку туризму і рекреації у Східних Карпатах сприяла тогочасна влада, зацікавлена в господарському освоєнні гірської території, вивченні її ресурсів, вона організаційно підтримувала пізнавальні та оздоровчі подорожі, фінансувала прокладання залізниць, будівництво мостів; за сприяння місцевих адміністрацій знакували туристські маршрути, під будівництво надавали земельні ділянки. Зокрема, суттєво активізувало розбудову інфраструктури рекреації у горах прокладання залізниці Станіславів – Вороненка. Окрім туристських баз, у Ворохті, Кременцях, Микуличині, Ямній та Яремчі побудовано значну кількість вілл і пансіонатів для мандрівників і відпочивальників. Щорічно ці заклади розміщення відвідувало до 10 тис. осіб.

Вагомим чинником розвитку інфраструктури розміщення туристів у Східних Карпатах було утворення громадських організацій, які активізували мандрівки, оздоровлення, науково-пізнавальну та спортивну роботу насамперед серед молоді – студентів та учнів. У 1873 р. у Кракові створено Татранське товариство, згодом, у 1876–1878 рр., відкрито його відділення у Станіславові й Коломиї. Окрім польського товариства, діяли й українські, зокрема, Українське туристично-краєзнавче товариство «Плай» та Карпатський лещетарський клуб.

Громадські організації знакували туристські маршрути, прокладали їх напрямами з безпечними умовами та мальовничими краєвидами для автономних мандрівок. Перше знакування маршруту проведено 1878 року на Чорногорі. Прокладання туристських маршрутів зумовило згодом необхідність створення інфраструктури з розміщення туристів – туристських притулків.

Перші туристські подорожі Східними Карпатами аматори осіб або невеликими групами організовували у 20–30-х рр. XIX ст. Лише в другій

половині XIX ст. у Східній Галичині виникли перші туристські товариства, зусиллями яких організовано подорожі та облаштовано туристичну інфраструктуру. Поява туристських товариств у Східній Галичині за часом збігається з іншими країнами, вони мали відповідники серед національних громад регіону – української, найбільше польської.

Східна Галичина була попереду в організації туристського руху в межах тодішньої Польщі та території теперішньої України. Тут сформувалися діячі, які у наукових статтях, популярних нарисах зуміли закласти наукове підґрунтя розвитку туризму – створення туристських товариств, облаштування туристичної інфраструктури.

Наприкінці XIX ст. інтенсивно розвивалися різні форми лижного спорту, зокрема, лижні туристські походи. У Східних Карпатах лижні туристські подорожі започаткував Тадеуш Смоляховський 1893 р. У Татарові аматорами лижних подорожей були Юзеф Шнайдер і Маріан Малашинський. Узимку 1897 р. Юзеф Шнайдер у складі невеликої групи вперше зійшов на Говерлу.

З метою допомоги хворим на зламі XIX–XX ст. виникають санаторії благодійницького характеру. До них належали академічний «Дім здоров'я» Братньої Помочі для пацієнтів з хворими легенями у Закопаному, «Захист» для вчителів у Закопаному, санаторій для вчителів у Щавниці, дім здоров'я друкарів у Микуличині, дім здоров'я священників у Ворохті, дім здоров'я українських академіків у Підлютому, санаторій єврейської молоді лікаря Гаммершляга в Щавниці, доми здоров'я для молоді у Ворохті, Вільшаниці [89, с. 7, 31]. Згодом інтерес до зимових лижних подорожей у доволі значної групи туристів зумовив створення у Львові Туристського лещетарського клубу (ТЛК).

Найбільший розвиток туристичної інфраструктури у Східних Карпатах припав на 30-ті роки XX ст. Туристські товариства за активної підтримки польського уряду та місцевої адміністрації інтенсивно розбудовували інфраструктуру розміщення туристів [42, с. 274–282].

Туристично-рекреаційна інфраструктура у міжвоєнний період (1920–40-ві рр.) остаточно змінилася. Поряд з купелево-водолікувальними закладами та пансіонатами для хворих формується мережа туристичних притулків,

лещатарських (гірськолижних) комплексів, «вакаційних колоній», таборів та сільських осель для відпочинку самодіяльних туристів (українська інтелігенція, студентська молодь) [44, с. 48–54].

Отже, в кінці XIX ст. в Галичині, незважаючи на несприятливі економічні умови, почався значно швидший, ніж у попередньому столітті, розвиток курортних поселень з відповідно обладнаними лікувальними та оздоровчими закладами: *лазнями, інгаляторіями, санаторіями, шпиталями; житловими будівлями: віллами, відпочинковими будинками, готелями та розважальними будівлями: клубами, читальнями, ресторанами.*

У кінці XIX – на початку XX ст. у науковій літературі наводиться такий поділ курортів: *бальнеологічні курорти, оздоровниці, туристичні місцевості.* Ці ознаки зберегли свій сенс і у наш час. Усі три типи курортних поселень мають відповідну до своїх особливостей курортну забудову [69, с. 28].

У тогочасній Польщі в міжвоєнний період було зареєстровано 956 відпочинкових місцевостей, з яких у Карпатському регіоні – 477 або 49,9%. Разом оздоровниць і дач у Галичині було 555 або 51,8% їх загального числа у Польщі [18]. У 1931 році в Галичині функціонувало 280 курортів, у тому числі у воєводствах: Краківському – 143; Станиславівському – 90; Львівському – 42; Тернопільському – 5 [19, с. 13].

На відомих курортах Галичини лікували такі групи захворювань і хвороб [19, с. 335–336]:

- **серця** – Делятин, Жегістів, Івоніч, Криниця, Рабка, Риманів, Трускавець;
- **дихальних шляхів** – Ворохта, Делятин, Заліщики, Івоніч, Любінь Великий, Рабка, Риманів, Трускавець, Щавниця;
- **шлунково-кишкового тракту** – Жегістів, Косів, Криниця, Риманів, Щавниця;
- **внутрішніх органів** – Криниця, Моршин, Риманів, Трускавець, Щавниця;
- **нирок і сечовивідних шляхів** – Жегістів, Заліщики, Криниця, Риманів, Трускавець, Щавниця;

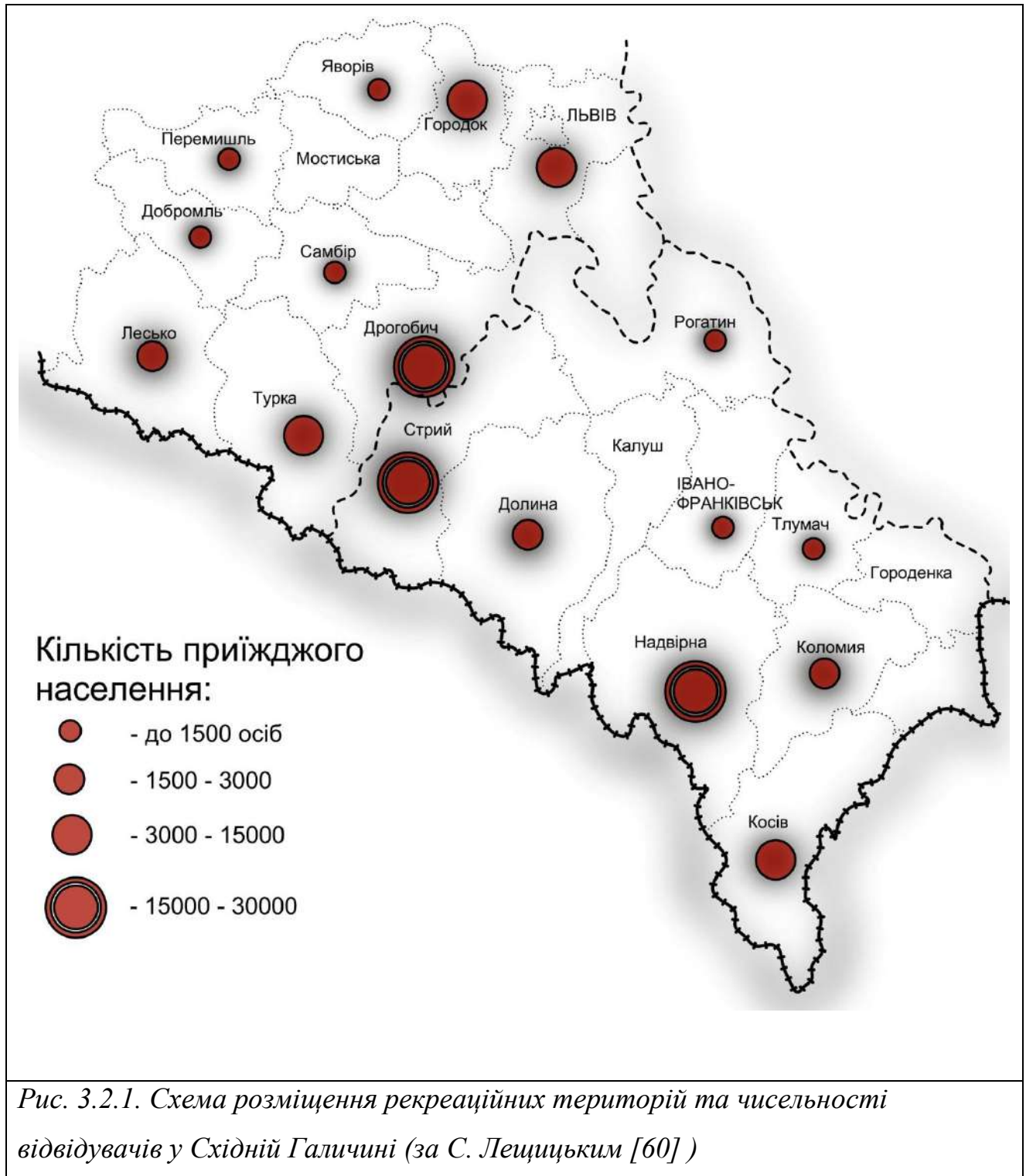
- **гінекологічні** – Делятин, Жегістів, Івоніч, Криниця, Рабка, Риманів, Трускавець, Устронь;
- **крові** – Криниця, Жегістів, Закопане, Щавниця;
- **цукровий діабет** – Криниця, Риманів, Трускавець, Щавниця;
- **подагра** – Жегістів, Косів, Криниця, Риманів, Щавниця;
- **ожиріння** – Косів, Моршин, Трускавець Івоніч, Любінь Великий, Немирів, Рабка;
- **опорно-рухового апарату** – Делятин, Івоніч, Любінь Великий, Немирів, Підгір'я-Краків, Рабка, Устронь;
- **шкіри** – Любінь Великий, Немирів, Підгір'я-Краків;
- **нервів** – Жегістів, Закопане, Косів, Криниця;
- **вади жовчного міхура** – Закопане, Заліщики, Івоніч, Рабка, Риманів;
- **туберкульоз легенів** – Ворохта, Закопане, Зелем'янка. Яремче;
- **туберкульоз шкіри, костей, суглобів** – Ворохта, Закопане, Івоніч, Рабка, Риманів;
- **отруєння важкими металами** – Любінь Великий, Немирів, Підгір'я-Краків;
- **запальних процесів** – Ворохта, Закопане, Заліщики, Криниця, Риманів, Щавниця, Яремче.

Всі курортні місцевості з економічного погляду можна було поділити на дві групи:

1. *Місцевості, в яких туристично-оздоровча галузь складала основну статтю доходу (оздоровниці і великі дачі);*
2. *Місцевості, в яких обслуговування рекреантів складало лише побічний заробіток населення (малі курорти) [34, с. 55–67].*

У 1939 році, з початком Другої Світової війни, діяльність туристських організацій у Східних Карпатах завершилася. Війна завдала значної шкоди туристській інфраструктурі. Більшість туристських притулків знищено в ході

бойових дій, незначна частка вцілілих зруйнована під час визвольних боїв УПА з військами НКВС [42, с. 274–282]. За часи Другої світової війни багато об'єктів інфраструктури, наукових доробків, статистичного матеріалу було втрачено.

Рис. 3.2.1. Схема розміщення рекреаційних територій та чисельності відвідувачів у Східній Галичині (за С. Лецицьким [60])

Діяльність товариств припинялася, робота науковців підпорядковувалася запитам військової промисловості та армії. У зв'язку з окупацією території України (Східної Галичини) всі науково-дослідні топографо-картографічні роботи припинились, гідрометеослужба була повністю воєнізованою, забезпечувала

бойові частини необхідною природничою інформацією та прогнозами. Створювалися детальні описи метеорологічних прогнозів, водних об'єктів на час наступальних операцій [95].

Виявлення значного рекреаційного потенціалу Карпатського регіону в другій половині XIX ст. та розвиток його як цілої галузі на початку XX ст. визначило долю Галичини на багато десятиліть вперед. Одним із завдань цього дослідження є узагальнення та структурування передумов, що вплинули на розвиток рекреаційної галузі в цілому. Їх доцільно класифікувати на *соціокультурні, політико-економічні та природно-кліматичні* [54, с. 209–219].

1. Соціокультурні передумови:

- *унікальні етнографічні особливості Карпатського регіону;*
- *недослідженість територій та зацікавлення науковцями різних спеціальностей їх особливостями;*
- *проведення рекреаційних заходів – спрямовані дії, участь у яких створює рекреаційний ефект для відпочиваючих; явища та процеси рекреаційної дії – нематеріальні утворення, споглядання яких призводить до задоволення рекреаційних потреб людини [41, с.130–136].*

2. Політико-економічні передумови:

- *суспільно-економічний розвиток Карпатського регіону в складі Австрійської, Австро-Угорської та Польської держав;*
- *динамічний розвиток міських поселень;*
- *утворення громадських організацій та туристичних спілок;*
- *розвиток промислового виробництва в Галичині;*
- *розвиток комунікації та зв'язку (значну роль в розвитку рекреаційної галузі Карпатського регіону зіграло прокладення залізничних шляхів, що дозволило сполучити центр з периферією).*

3. Природно-кліматичні передумови:

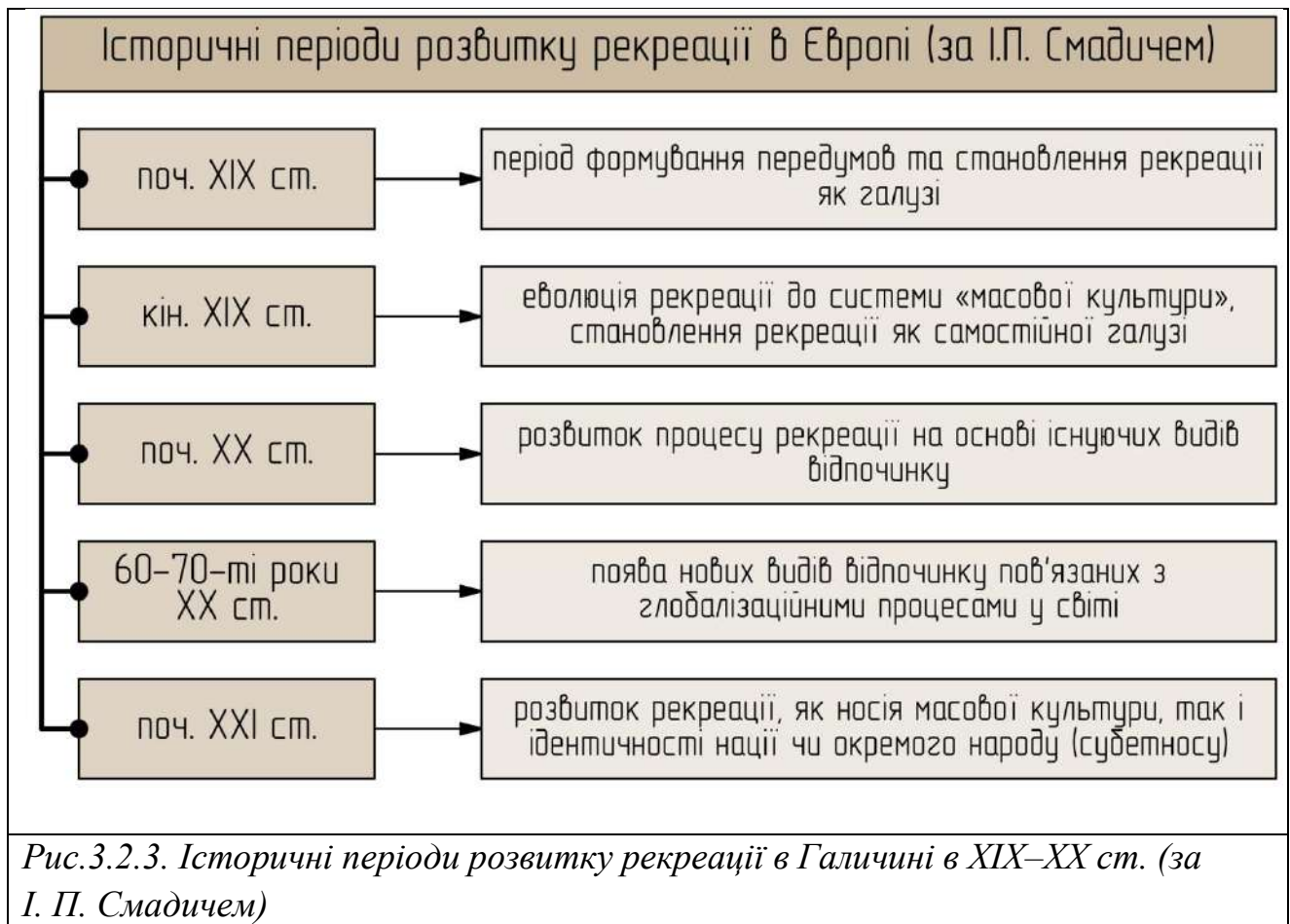
- *наукове дослідження лікувальних властивостей джерел мінеральних вод;*
- *унікальні природні особливості Карпат;*
- *сприятливий клімат для лікування та відпочинку;*

- рекреаційні властивості простору [68];
- сприятливі умови для занять як літніми, так і зимовими видами спорту;
- сприятлива екологічна ситуація в регіоні.

Рекреаційна галузь відіграла ключову роль в економічному, культурному та соціальному розвитку Галичини в XIX – першій пол. XX ст. Недослідженість природних феноменів та самотність мешканців Карпат привертали увагу діячів культури, мистецтва, науки, робітників різних галузей промисловості. Об'єкти рекреаційної інфраструктури дозволили забезпечити різноманітні потреби відпочиваючих, сформувались цілі курортні поселення, які переважно орієнтувалися на лікувально-оздоровчу діяльність.

Розглядаючи рекреаційну галузь в історичному контексті на теренах Карпастького регіону України вдалося виділити основні періоди розвитку від її зародження на початку XIX ст., поширення та занепаду в середині XX ст до сучасності (рис. 3.2.2). Об'єкти та комплекси рекреаційної галузі сформували цілісний просторово-ландшафтний образ та розвинену туристичну мережу Карпатського регіону.

Промислова революція стала причиною великих змін в економіці Європи у XIX ст., що призвело до динамічного розвитку міських поселень. Розвиток комунікації та зв'язку, передусім залізничного транспорту, сприяли донесенню новітніх технологій у віддалені куточки Австро-Угорщини. Економічне зростання та нові процеси в урбаністиці Європи XIX ст. створили сприятливі передумови для розвитку курортних поселень [105, s. 126–127]. Така тенденція поширилась і в Карпатському регіоні з 1820-х рр., коли почали науково досліджувати лікувальні властивості джерел мінеральних вод [16, s. 51].

Стильові особливості дерев'яної рекреаційної архітектури Карпатського регіону в ХІХ – першій половині ХХ ст. Сучасний зарубіжний та вітчизняний досвід свідчить про те, що використання дерева в спорудженні рекреаційних об'єктів з медичної точки зору є найбільш придатним для забезпечення оздоровчих потреб відпочиваючих. Виходячи з цієї тенденції, у світовому архітектурному процесі, а саме повернення до традиційного дерев'яного будівництва, це питання є актуальним в українських карпатських курортах, де збереглося чимало дерев'яних будівель ХІХ – першої половини ХХ ст. [69, с. 29].

Для відпочинкових місцевостей Галичини ХІХ – першої половини ХХ ст. характерна здебільшого дерев'яна віллова забудова [68, с. 255]. Крім вілл, у другій пол. ХІХ ст. будуються й інші будівлі, властиві для курортної забудови Галичини. Це лазні, інгаляторії, прогулянкові галереї, надкаптажні будинки, кіоски, альтанки [86, с. 151–172].

Курортні поселення Східної Галичини мали регіональні риси й особливості, подібні до курортів Західної Галичини, оскільки входили до складу одної провінції Австро-Угорщини. Найдавніші курорти Східної Галичини, такі як Великий Любінь, Конопківка, Моршин, Немирів, виникли на базі невеликих поселень на початку ХІХ ст.

У кінці ХІХ – на початку ХХ ст. в курортних поселеннях Східної Галичини починають будуватися вілли та вілли-пансіонати. Так, наприклад, у 1930-х рр. у Моршині налічувалося 45 вілл та вілл-пансіонатів, у Яремчі – 40, Ворохті – 20, Східниці – 8, Зелем'янці – 7 [22, с. 300].

Регіональна специфіка архітектури забудови курортів Східної Галичини ХІХ – початку ХХ ст. полягала у тому, що в цей період переважала віллова забудова у «швейцарському», «закопанському» та «садибному» стилях. «Швейцарський» прийшов у Східну Галичину з Центральної Європи, «закопанський» і «садибний» стилі – із Західної Галичини. Ці стилі засновані на спільних, традиційних для регіону Центральної Європи і Галичини будівельних матеріалах і конструктивних засадах народного будівництва мешканців Альп і Карпат. Стилi, що прийшли з Центральної Європи та Західної Галичини, під

впливом місцевих традицій зазнали певної трансформації, яка знайшла відображення в архітектурних композиціях плану, окремих архітектурних деталях та декоративних елементах.

У початковому періоді архітектурно-просторова композиція дерев'яної забудови Галичини та її образні характеристики були наслідком запозичень зразків подібної забудови у Швейцарії і Норвегії, яка розвинулася в цих країнах дещо раніше. Протягом середини – кінця XIX ст. сформувався відповідно «швейцарський» і «норвезький» стилі. Вілли, зведені у «швейцарському» і «норвезькому» стилях, існували поруч з традиційним дерев'яним народним житлом поч. XIX ст. До характерних архітектурних елементів «швейцарського» стилю належать: *дерев'яна різьблена галерея (веранда), причілковий дах, високий кам'яний цоколь; віконні і дверні прорізи, декоративно оздоблені різьбою.*

У кін. XIX – на поч. XX ст. у вілловій забудові Галичини переважає «закопанський» стиль, заснований на традиційних для регіону будівельних матеріалах і конструктивних засадах народного будівництва гуралів, мешканців Західних Карпат. Засновником «закопанського» стилю, поширеного у забудові курортів Карпат, був художник, літературний критик і письменник Станіслав Віткевіч. У 1886 році він приїхав до Закопаного на лікування. Тоді там масово будувалися вілли у «швейцарському» стилі, що не зовсім відповідали за своїм характером польській народній гуральській архітектурі [69, с. 17–43]. «Закопанський» стиль був новим на той час регіональним напрямком, сформованим у Західній Галичині в кін. XIX – на поч. XX ст. [79, s. 42]. Цей стиль набув широкого розповсюдження і виявився придатним для курортної забудови через подібні кліматичні умови і споріднені традиції дерев'яного будівництва жителів Західних та Східних Карпат. Тоді відбувалися спроби визнати його загальнослов'янським [81, s. 135–139]. Основним ідеологічним підґрунтям «закопанського» стилю була також спроба збудувати соціальну солідарність різних верств польського суспільства на національному ґрунті на противагу впливам космополітичних «ідей, які панували тоді в європейській еkleктичній архітектурі історизму». Архітектура «швейцарського» та

«норвезького» стилів відображала світогляд австрійської панівної верхівки. Архітектура «закопанського» стилю повинна була бути виразником світоглядних орієнтирів нової польської буржуазії, яка тільки зароджувалася у суспільстві Австро-Угорської монархії [69]. Водночас на початку ХХ ст. українські художники й архітектори почали формувати власний національний стиль архітектурного модерну, який мав своєрідні самобутні національні риси. Морфологічні особливості українського архітектурного модерну поч. ХХ ст., з одного боку, пов'язані з традиціями історизму другої пол. ХІХ ст., а з другого – з певними впливами європейського модерну, який почав поширюватися з середини 1890-х рр. [70, с. 132].

На теренах Східної Галичини на поч. ХХ ст. «закопанський» стиль існував одночасно зі своєрідним українським народним стилем з характерними рисами карпатської дерев'яної архітектури, який став називатися українським архітектурним модерном. Об'ємно-просторові композиції будівель, зведених у «закопанському» стилі та українському модерні у Східній Галичині, були практично однаковими, оскільки базувалися на використанні архітектурних форм народного зодчества Карпат [47, с. 275].

Процес пошуку раціональних основ архітектури, розвитку модернізму був загальмований перед початком Першої світової війни, яка вплинула на співвідношення «сил» між модерністичною та традиціоналістичною течіями. На поч. 1920-х рр. відбувся тимчасовий поворот від раціоналізму до романтизму. Війна підсилила технічний прогрес, але в більшості регіонів технічна база була знищена, спрямувавши будівництво на традиційні матеріали (цегла, дерево), які більш досконало надавалися до відбудови архітектури в традиційних формах. Таким чином, романтичні й народні тенденції, які у довоєнний період в окремих європейських країнах набули вигляду великих народно-романтичних стилів, дещо модернізувались, пристосовуючись до сучасності, і дали поштовх розвитку новій хвилі регіоналізму.

Тогочасна східно-галицька архітектура в основному відповідала напрямам розвитку польської архітектури. Після 1918 р. польська архітектура,

подібно до європейської, увійшла в хвилю традиціоналізму [85; 84, s. 166–167; 98].

Курортно-рекреаційна архітектура Карпатського регіону означеного періоду відтворює характерні часу архітектурні стилістичні напрями, а також змішування в різних варіантах модерністичних і традиційних тенденцій, які часом важко виокремити для визначення певного стилю. У вітчизняному архітектурознавстві курортна архітектура Карпатського регіону міжвоєнного періоду є малодослідженою. Існуючі та втрачені курортні (за первісним призначенням) будівлі на теренах Делятина, Дори, Яремчі, Микуличина, Татарова, Ворохти міжвоєнного періоду найперше репрезентують *регіоналізм*:

- в інтерпретованих формах традиційної *гуцульської* архітектури (перші втілення «гуцульського стилю» – синоніму нового українського національного стилю, виконані у 1900-х рр. у Львові І. Левинським, Т. Обмінським, О. Лушпинським, Л. Левинським, Ф. Левицьким та ін.) [103, с. 35];

- у формах стилю «*закопанського*» (заснований С. Віткевичем у Закопаному в 1880-х рр.);

- у рисах «*способу закопанського*» (новий галицький стиль, автором концепції якого в 1899 р. був Е. Ковач);

- у рисах «*гуцульсько-закопанської*» архітектури (теорію загальнонаціонального польсько-українського стилю на основі архітектури народів Карпат розробляв у Львові К. Мокловський; перші приклади зближення «гуцульського» і «закопанського» належать І. Левинському) [97, с. 64].

У першій пол. ХХ ст. у курортній забудові Східної Галичини відбулася радикальна зміна стильових напрямків, капітальності будівель та способу будівництва, і, відповідно, основним стильовим напрямком стає *функціоналізм*. Після варшавської міжнародної виставки в лютому-березні 1926 р. почався відхід архітектури від «народного традиціоналізму», змінилася загальна її філософія [88, s. 318–320].

Неопластицизм, ар-деко, модернізований неокласицизм, функціоналізм – стилі, що розвивались як альтернатива традиціоналізму. Спрощене трактування історичних форм і декорування зближує різні тенденції й відтворюється у

модернізованому неокласицизмі, ар-деко. Обтічні форми, палубні конструкції збагачують естетику просторових композицій функціоналізму, побудовану на пропорційних співвідношеннях геометричних об'ємів, взаємопроникненні простору [72, с. 93–94].

На території Західної України готелі в «європейській версії» відомі з поч. ХІХ ст. Утім, з функціонального погляду поява будівлі готелю сягає часів, коли люди почали подорожувати, а відтак існує чимало регіональних версій цього функціонального типу, в тому числі й в Україні [61, с. 8–22]. Будівлею, що зародилась на слов'янських землях та виконувала готельні функції, була «корчма», відома з ІХ ст. Слово «корчма» асоціюється не лише із закладом громадського харчування та вживання алкогольних напоїв. Це спростовують історико-бібліографічні джерела, які підтверджують наявність готельної функції в типологічній програмі корчми, яка включала нічліг. Корчми виникали у невеличких містах, містечках та селах, а іноді просто на тракті між окремими поселеннями [36, с. 36]. Планувальна та конструктивна структура корчем нерозривно пов'язана з традиційним народним будівництвом. Навіть такий незвичний на перший погляд тип корчми із заїздом при напільній стіні має прямі аналогії в гуцульських критих дворах зі стайнею при напільній стіні [40, с. 205].

Стараннями туристичних спілок Галичини з кін. ХІХ ст. була розпочата робота зі спорудження притулків для туристів у хребті Чорногори, що в межах Карпатської дуги, – за туристичним «рейтингом» посідає друге місце після Татр. Крім суто унікального природничого значення, Чорногора – це ще й регіон з багатим на історичні події минулим, а також збереженою матеріальною і духовною культурою гуцулів, колоритом їхнього побуту, звичаїв, традиціями ведення полонинського господарства. Чорногора володіє великим краєзнавчо-туристичним потенціалом. Починаючи з сер. ХІХ ст., вона стає основним осередком активного відпочинку та лікування на сході Австро-Угорщини, а пізніше – Польщі та Чехословаччини [37]. Перші притулки мали за основу сільську хату, у Карпатах найчастіше у вигляді дерев'яної зрубної конструкції зі спадистими дахами. Розміщення притулків на самих вершинах суперечить

ідеї захисту від негоди, а тому влаштовуються вони якщо й не на самих верхах, то здебільшого у природних захистках рельєфу, експоновані до сонця чи проти вітрів [46, с. 477].

Включення Карпатського регіону в європейський архітектурний процес у другій пол. XIX ст. та розвиток його рекреаційної галузі на поч. XX ст. визначило долю Галичини на багато десятиліть вперед. Внаслідок цього з'явилася значна кількість будівель, які своїм функціональним призначенням та архітектурно-планувальними рішеннями відповідали естетичним та технологічним вимогам означеного періоду. На основі комплексного аналізу рекреаційних об'єктів пропонується класифікація за їх функціональними характеристиками:

1. Заклади лікувально-оздоровчі: *санаторій, лічниці, лазня, купальня, шпиталь, інгаляторій, дім здоров'я.*

2. Житлові будівлі: *вілла, відпочинковий будинок, пансіонат, готель, туристичний притулок* (заклад тимчасового перебування, за функцією близький до готелю, в якому передбачалося самообслуговування).

3. Будівлі розважального характеру: *клуб, читальня, ресторан, корчма.*

4. Малі архітектурні форми та споруди з дерева: *альтанка, навільйон, надкаптажний будинок, прогулянкова галерея, кіоск, каплиця, пристань на озері, міст, трамплін* (У 1850-х рр. у Воловці було збудовано найкращий в Австро-Угорщині на той час лижний трамплін) [110].

Разом із розвитком рекреаційної галузі на теренах Карпатського регіону значних трансформацій зазнавала й архітектура. Споруджені відпочинкові та приватні будівлі в сер. XIX – першому десятилітті XX ст. набували ознак «швейцарського» та «норвезького» стилів, що відображали світогляд австрійської панівної верхівки. До типових ознак будівель у «швейцарському» стилі можна віднести:

- *високий кам'яний цоколь;*
- *акцент на горизонтальні елементи при формуванні композиції фасадів;*

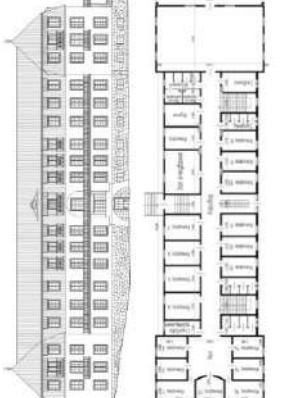
- *галерея, веранда, ризаліт, зовнішні сходи, декоровані різьбленими елементами;*
- *використання причілкових дахів;*
- *застосування різних конструктивних схем будівлі (зруб, фахверк, камінь).*

Після включення Східної Галичини в 1920-х роках до складу Польської держави архітектура курортно-рекреаційних закладів почала набувати регіональних рис. Характерні ознаки традиціоналістських напрямків курортної архітектури Східної Галичини:

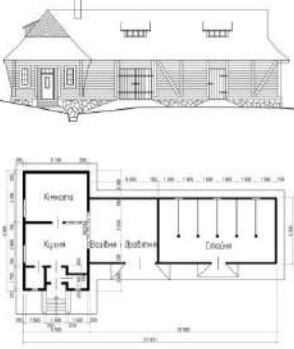
- *застосування традицій народного зодчества Карпат;*
- *кам'яний фундамент;*
- *зрубна конструкція будівлі;*
- *стрімкі дахи з декорованими виступаючими навісами;*
- *галереї, веранди та зовнішні сходи з перилами, прикрашені різьбою або контурним вирізанням дощок;*
- *трикутні фронтони декорувались різними мотивами та часто завершувалися фігурним шпилем на гребені даху;*
- *застосування різьби при декоруванні віконних та дверних прорізів.*

У міжвоєнний період рекреаційна дерев'яна архітектура була в часі найбільшого розвитку. На високому рівні були як об'ємно-композиційні вирішення будівель, так і їх функціональне планування та технологічне наповнення. З початком воєнних дій у 1939 році всі процеси були призупинені, багато вартісних будівель втрачено, також пропали і деякі види лікувально-оздоровчої діяльності.

Архітектурно-планувальні вирішення відпочинкових будівель з дерева в Галичині в XIX – пер. пол. XX ст.

Місце розташування та загальні відомості про об'єкт	Фото об'єкта	Функціонально-планувальні та конструктивні вирішення об'єкта	Архітектурно-композиційні вирішення об'єкта
Заклади харчування			
<p>Будівля ресторану Лянкоша в с. Ямна Надвірнянського повіту (нині с. Ямна Яремчанської міськради). Будівля запроєктована 1936 р. інженером Стефаном Охли (Stefan Ohly).</p>	 <p>Будівля ресторану Лянкоша в с. Ямна [8].</p>	<p>Ресторан мав вигідне розташування з точки зору як містобудівної так і географічної, оскільки розміщувався неподалік р. Прут та залізничної колії. Будівля ресторану за проектом розміщувалась на відстані 8 м від дороги п. Лянбоша, за 12 м від ресторану знаходився пансіонат. На території було приміщення для продуктів та госп. будівля з санвузлами. В плані будівля мала великий зал ресторану багатокутної форми, до якого примикають приміщення канцелярії, комори, сервізної та кухні.</p>	<p>Одноповерхова будівля розміщувалась на рівнинному рельєфі, в основі архітектурної композиції лежить принцип асиметрії. План будівлі має багатокутну форму, яка повторюється великою огороженою терасою. Акцентом виступає світловий ліхтар, розміщений в центральній частині будівлі, покритий наметовим дахом. Віконні отвори прямокутної форми. Головний вхід влаштований з боку головного фасаду. Будівля покрита пірамідальними та трискатним дахами.</p>
Будівлі для проживання відпочиваючих			
<p>Будівля гірсько-туристичної станції с. Довбушанка Надвірнянського повіту (нині частина с. Зелена Надвірнянського району). Будівля запроєктована 1936 р. інженером Стефаном Охли (Stefan Ohly).</p>	 <p>Буд. гірської-туристичної станції с. Довбушанка [9].</p>	<p>В будівлі гірсько-туристичної станції на першому поверсі розміщувались: кімната управління, кухня туристична, їдальня, кухня, службові приміщення, спальня, санвузли, веранда, хол; на рівні другого поверху було 5 житлових кімнат, в цокольному поверсі розташовувався погріб. Будівля мала зрубну конструкцію.</p>	<p>Будівля стояла на рівнинному рельєфі. Асиметрична композиція підкреслена трьома різномірними прямокутними об'ємами. Центральний підкреслений мансардними вікнами під односхилим дашком та головним входом з верандою, бічні, одна та двоповерховий об'єми акцентовані трикутними декоративно оздобленими фронтонами. Вікна прямокутної форми, обрамлені лиштвами. Стріхи напіввальмових дахів підтримуються випустами дерев'яних кроків.</p>
<p>Будівля «Дому здоров'я» в с. Ямна Надвірнянського повіту (нині с. Ямна Яремчанської міськради). Будівля запроєктована 1928 р. інженером Т. Бауером.</p>	 <p>Будівля «Дому здоров'я» в с. Ямна [7].</p>	<p>Двоповерхова будівля з високопіднятим цокольным поверхом та мансардою, у плані Н-подібної конфігурації. В цокольному поверсі розміщувалась кухня, сервізна, пивниця, допоміжні та службові приміщення. На рівні першого поверху знаходився ресторан, сервізна, кімната і кухня, житлові кімнати, вбиральні, санвузли, зал очікування та службове приміщення. Другий поверх був зайнятий житловими кімнатами, санвузлами, вбиральнею, службовою кімнатою, сервізною, галереєю та великим балконом.</p>	<p>Будівля на складному рельєфі. Симетрична композиція виділена виступаючими ризалітами. Центральна вісь виділена мурованим арочним входом в цокольному поверсі, на першому – подвійними колонами, другий поверх підкреслений арочною нішею навколо дверей. Акцентами фасадів є балкони: на рівні другого поверху по всій довжині головного та бічного фасадів, на рівні мансардного по обидва боки від центральної осі та на ризалітах другого та мансардного поверхів. Гол. вхід в буд. розм. з боку дворового фасаду, вхід в ресторан – зі сторони бічного. Бічні об'єми мають вальмові дахи, центральний – двосхилий.</p>

Закінчення таблиці 3.2.1.

<p>Будинок І. та М. Схафферів у с. Татарів Яремчанської міськради. Будівля запроєкована 1938 р. інженером Стефаном Охли (Stefan Ohly).</p>	 <p>Будинок І. та М. Схафферів у с. Татарів [10].</p>	<p>Одноповерхова з мансардою, у плані наближена до Г-подібної форми з уступами. На рівні першого поверху знаходились: веранда, житлові кімнати, адміністративне приміщення, санвузли, їдальня, сервізна, кухня та велика тераса. Другий поверх був зайнятий житловими кімнатами санвузлами, балконом та великою оглядовою терасою.</p>	<p>Будівля розмішувалась на рівнинному рельєфі. Архітектурна композиція головного фасаду симетрично-осьова. Центральна частина – триосьова, виділена виступаючим прямокутним об'ємом. На рівні першого поверху влаштована засклена галерея з головним входом в будівлю, на другому поверсі – відкритий балкон на дерев'яних стовпцях-колонках, що підтримують трикутний дах з півкруглою та бічних фасадів влаштована велика тераса з огороженням, зі сторони лівого бічного фасаду розміщений додатковий вхід у будівлю. Вікна прямокутної форми. Будівля покрита вальмовим дахом</p>
<p>Вілла Шафера в с. Татарів Надвірнянського повіту (нині с. Татарів Яремчанської міськради). Будівля запроєкована 1938 р. М. Зуцкером (M. Zucker).</p>	 <p>Вілла Шафера в с. Татарів [11].</p>	<p>Ділянка чотирикутної форми з розмірами 25x49,5x32,30x30 м, межувала з сусідніми, власниками яких були Войцик та Міхал Ілемські. Вілла розмішувалась на відстані 5 м від головної дороги, на території також знаходились господарська будівля та криниця. Житлова будівля була двоповерховою, у плані наближена до прямокутника. На рівні першого поверху розташовувались житлові кімнати, коридор, сервізна та кухня, на другому – житлові кімнати й коридор.</p>	<p>Будівля розмішувалась на рівнинному рельєфі. Симетричну композицію чотириосьового фасаду порушує головний вхід. Акцентами будівлі виступають балкони другого поверху та слухові вікна трикутної форми під двоскатними дашками. Віконні отвори прямокутної форми. Основний вхід в будівлю влаштований на головному фасаді, додаткові – з боку тильного фасаду. Вхідні та балконні двері двостулкові, у верхній частині завершуються прямокутними віконцями. Вальмові дахи зі слуховими вікнами.</p>
<p>Підсобне приміщення гірсько-туристичної станції в с. Яблуниця Надвірнянського повіту (нині с. Яблуниця Яремчанської міськради).</p>	 <p>Підсобне приміщення гірсько-туристичної станції в с. Яблуниця [12].</p>	<p>Одноповерхова будівля, на невисокому кам'яному цоколі, у плані Т-подібної конфігурації, поділена на дві частини: житлову, яка включає тамбур, житлову кімнату, кухню й допоміжні приміщення, та господарську, що складається зі стайні, возівні та дров'ятні. Будівля зрубної конструкції.</p>	<p>Будівля розмішувалась на складному рельєфі. Головний фасад має асиметричну двочастинну будову. Вхідний об'єм акцентовано одностулковим дверним полотном, обабіч якого розташовані два вікна. Віконні отвори прямокутної форми, декоровані футринами. Вхідні двері, що ведуть до житлових приміщень – одностулкові, з віконцями у верхній частині та посередині дверного полотна. Двері господарської частини будівлі одно- та двостулкові, дерев'яної конструкції. Вальмові дахи виділені слуховими прямокутними вікнами під односкатними дашками.</p>

Дерев'яна рекреаційна архітектура в Карпатському регіоні в другій пол. ХХ ст. Питання дерев'яної рекреаційної архітектури, починаючи з ХІХ – до поч. 40-х років ХХ ст., є достатньо дослідженим як з боку стилістики будівель, так і в контексті історичних подій, які впливали на розвиток галузі в цілому. Натомість дослідженням нечисленних, порівняно з попереднім періодом, відпочинкових будівель, які споруджені в другій пол. ХХ ст. в Карпатському регіоні, приділяється дуже мало уваги в серед науковців. Тому, виникає потреба виявлення та комплексного аналізу таких дерев'яних будівель і комплексів. Важливим завданням, яке полягає у виявленні особливостей дерев'яної рекреаційної архітектури цього періоду, є введення в наукове середовище імен архітекторів, які в умовах складної економічної політичної та ідеологічної ситуації змогли ввести в архітектуру Карпатського регіону характерні риси народного будівництва [48, с. 381–392].

Зміни у геополітичній ситуації 1940-х років безпосередньо повинні були відобразитися і в архітектурній діяльності. У вступі до книги «Архітектура Радянської України» охарактеризовано роль комуністичної партії у розвитку архітектури радянської України такими словами: «Становлення і ріст радянської архітектури проходили під безпосереднім впливом політики партії і Радянської держави. Рішення партії і уряду з питань архітектури і будівництва визначали спрямованість архітектури на всіх етапах її розвитку, надихаючи зодчих на нові звершення, на розроблення нових теоретичних положень, планування та реалізацію сміливих містобудівельних та архітектурних проєктів» [67, с. 7].

Тотальна індустріалізація будівництва, розпочавшись у другій половині 50-х років, торкнулась і Львова, який у цей час перебував вже в складі СРСР. Зокрема, ідеологія житлового будівництва ґрунтувалась на Постанові ЦК КПРС та Ради Міністрів СРСР від 31 липня 1957 р. «Про розвиток житлового будівництва в СРСР» і оголошувала боротьбу з «прикрашанням в архітектурі». Провідні львівські зодчі зрозуміли негативні наслідки, від масового застосування типових проєктів у забудові міста та регіону в цілому, в яких не враховувались регіональні особливості народного зодчества. Найбільша

небезпека полягала в спрощеному підході до проектування як до передумови забезпечення гідних побутових умов проживання населення, в недооцінці рівня його духовних потреб і відповідно – недооцінці значення архітектури як явища культури [29, с. 122–126].

Від 1960-х років і весь радянський період відбувалося пожвавлення туристичної галузі. Велика кількість приватних товариств мандрувала Карпатами, зупиняючись у наметових таборах, а поруч з цим на державному рівні були визначені загальносоюзні туристичні маршрути, які базувалися на частково відновлених передвоєнних будовах та новозбудованих туристичних притулках. Таким прикладом є туристична база «Лікувально-оздоровчий комплекс Пікуй» у селі Біласовиця (Воловецький р-н Закарпатської обл.), адаптований з колишньої чехословацької, а потім угорської прикордонної застави, туристична база «Едельвейс» у збереженому готелі міжвоєнного часу в Ясині (Рахівський р-н Закарпатської обл.) із притулком «Драгобрат» у масиві Свидовець біля г. Близниця. На місці знищеного притулку «Заросляк», що розташовувався у підніжжі г. Говерла, виникла велика однойменна спортивно-готельна база.

Державна підтримка такого будівництва відіграла позитивну роль, але їхня кількість була помітно меншою, ніж у попередній період (кін. XIX – перша пол. XX ст.), а рівень утримання через «загальнонародну власність» був низьким [32, с. 72-79]. З 1960-х років також спостерігається пожвавлення масового туристичного інтересу до Українських Карпат у сфері розвитку лижного спорту. Створюються добровільні спортивні товариства: «Динамо», «СКА», «Колос», «Праця». Фізкультурно-масова робота поєднується зі спортом вищих досягнень [91].

У працях архітекторів повоєнного періоду відчутні пошуки творчої інтерпретації своєрідних рис функціоналізму ще довоєнного часу. На долю випускників Львівської архітектурної школи випало завдання формувати сучасне архітектурне обличчя міст і сіл Карпатського регіону. Вони склали проекти забудови і реконструкції зруйнованого воєнними діями житлового фонду.

Стилістика функціоналізму та кубізму з часом відходила, в Карпатському краї почався період використання народного надбання регіональних рис у сучасній архітектурі. Саме Володимира Лукомського слід вважати одним із найпомітніших представників Львівської архітектурної школи. Завдяки його творчому почеркові в сучасній забудові Прикарпаття з'явилися своєрідні риси, пов'язані з народними традиціями. Йому, як одному з перших з випускників Львівської архітектурної школи післявоєнного періоду, за плідотворну діяльність на ниві архітектури в 1973 році було присвоєно звання заслуженого архітектора України. До любителів використання народних традицій у тогочасній архітектурі слід віднести і Лукію Лукомську та Степана Валецького. Але пальму першості таки варто віддати архітекторові Івану Боднарукові, який у ресторані «Гуцульщина» поєднав надбання народної та професійної архітектури. На його творчість рівнялися, його наслідувало багато архітекторів [62, с. 5–6]. Іван Боднарук народився 15 травня 1910 року в заможній селянській родині. Навчався у першій українській гімназії м. Коломиї, яку закінчив у 1928 році. Згодом І. Боднарук вступив до Краківської академії мистецтв на архітектурний відділ, який закінчив у 1936 році, отримавши звання архітектора. Впродовж 1936–1939 років працював у приватній архітектурній майстерні у Кракові. У 1943 році Іван Боднарук повернувся до Коломиї, де його взяли на роботу вчителем у державну школу деревного промислу з викладанням рисунка, геометрії та будівництва. Вже після Другої світової війни працював головним інженером комунального господарства, начальником Київської філії «Облпроекту» в м. Коломиї, а пізніше – в обласному управлінні містобудування та архітектури. У 1946 році його прийняли до Спілки архітекторів СРСР.

У 1951 році архітектор Іван Боднарук проектує в Коломиї літній кінотеатр «Комсомолец» у парку ім. Кірова. Будований з дерева, у традиціях народної архітектури, який мав стрімкі багатоярусні дахи, покриті гонтою, з трикутними декоративними «сліпими» вікнами на них. Стіни викладено з протес на рогах «у зруб». Огородження терас оздоблене декоративною різьбою по дереву, цоколь викладено з природного каменю.

Кінотеатр був розрахований на 200 місць і працював тільки в теплий період року, оскільки опалення в ньому не було [62]. Довгий час приміщення кінотеатру не використовувалось за призначенням та знаходилось у занедбаному стані. А в 2008 році комунальні служби міста розібрали будівлю через її аварійний стан [119].

У перші післявоєнні роки в обласному центрі практикували проведення обласних сільськогосподарських виставок. До шостої такої виставки, що відкрилася в середині жовтня 1955-го року, гуцульські майстри спорудили головний павільйон обласної сільськогосподарської виставки в міському парку ім. Т. Шевченка в м. Івано-Франківськ за проектом архітектора Івана Боднарука. Будинок дерев'яний, одноповерховий, викладений з поєднанням протес та брусів у «зруб з лишком», з потужними ризалітами, які розташовані на головному і тильному фасадах. Центральний об'єм двосвітний. Ризаліти накриті двосхилим дахом і завершені трикутним фронтоном та двома слуховими вікнами трикутної форми. Дахи підтримуються декоративно оздобленими випустиами протес у верхній частині стіни. Двосхилий дах з двома заломами первісно був накритий гонтою, яку пізніше замінили бляхою, в нижній частині має піднятий острішок. Цоколь викладено з тесаного каміння. Після 1957 року виставки перестали проводити, і в будинку розмістився літній кінотеатр «Трембіта». Від 1970-го кінотеатр не діяв, будинок стояв пусткою, його намагалися передати кільком господарям. У 1973 році за будівля перейшла під опіку обласної ради з туризму, був проведений капітальний ремонт. Пізніше тут працював її наступник, ЗАТ «Івано-Франківськтурист» [62]. На сьогодні ця дерев'яна будівля не використовується за своїм функціональним призначенням, хоча розміщена в рекреаційній зоні міста. Варто відзначити, що внаслідок частотої зміни власників, зовнішній вигляд будівлі не зазнав значних змін та спотворень. Можливою, причиною цього є те, що вона занесена до реєстру пам'яток архітектури місцевого значення.

У 1956 році Іван Боднарук проектує ресторан «Гуцульщина» (первісна назва «Трембіта») на 60 місць у м. Яремче на березі гірської р. Прут, біля

водоспаду Пробій. Будівля дерев'яна, кладена з протес на високому масивному цоколі з каменю. В першому поверсі з великого холу можна потрапити до основного залу, поруч є і менший. Первісно з обох залів ресторану був вихід на літні тераси циркульної форми з дерев'яним декоративним різьбленим огороженням. Але в 1970-х роках будівля ресторану зазнала значної перебудови. В цей час було збільшено великий зал за рахунок включення площі літньої тераси. По зовнішньому її контуру була встановлена стіна гранчастої форми з великими вікнами. Відповідно їй була перебудована частина даху над збільшеним залом та бічним об'ємом, який примикав до нього. Дах над залом повторював його гранчасту форму та завершувався невеликим трикутним фронтом, на чотирьох гранях були влаштовані виступаючі світлові віконця трикутної форми. Примикаючий об'єм завершувався чотирихилим верхом з такими ж трикутними світловими та «сліпими» декоративно оздобленими віконцями та фронтончиками трикутної форми. Первісно і дотепер дахи пориті гонтою. Всі виконані роботи з перебудови ресторану тільки покращили його естетичну привабливість та архітектурну цінність. На сьогодні будівля ресторану «Гуцульщина» є пам'яткою архітектури місцевого значення та охороняється законом. Візуально помітно, що частина столярних виробів, зокрема, вікна, двері та огороження терас, які були замінені, є ідентичними до тих, що були первісно встановлені. Це один з небагатьох випадків ціннісного ставлення до архітектурної спадщини краю. Вартий уваги й інтер'єр ресторану, який наповнений елементами різьби по дереву та цінними предметами декоративно-ужиткового мистецтва. Високу мистецьку цінність мають дерев'яні стеля, світильники з керамічними плафонами та колони, які оздоблені гуцульською різьбою. В інтер'єрі меншого залу домінуючою є справжня піч, оздоблена розписаним гуцульським керамічним кахелем (з різними рослинними та орнаментальними мотивами, а також сценами з життя місцевих мешканців).

На теренах Рожнятівського району Івано-Франківської області, неподалік села Осмолода в урочищі Підлюте, є ще одна рекреаційна будівля, яку довелось відбудувати архітектору Іванові Боднарку.

Підлюте – це урочище, розташоване на вузькій смузі між річкою Лімницею – найчистішою річкою в Європі та горою Лютою. Історія цієї рекреаційної місцевості бере свій початок з ХХ ст., коли з ініціативи С. Сембратовича поруч із цілющими сірководневими джерелами споруджується лікувально-відпочинкова митрополича резиденція «Кедрова палата». Вибір саме цього урочища для резиденції не випадковий: у Підлютому три мінеральні джерела. Під час Першої світової війни здравницю було зруйновано, але невдовзі її відбудував наступник митрополита – Андрей Шептицький. Утім, будівельним матеріалом вже служив не кедр, а смерека та ялина.

У радянський період митрополича резиденція в урочищі Підлюте перейшла під опіку тогочасного партійного начальства з Києва і Москви. Транспортне сполучення в гори забезпечувала вузькоколійна дорога Брошнів-Осмолода, яка на даний момент розібрана і знищена. Здебільшого основною функцією колишньої здравниці була розважальна та відпочинкова, ніж лікувальна та оздоровча. Тривалий час «Кедровими палатами» опікувався місцевий лісокомбінат, згодом – держлісгосп. У 70-х роках вони стали дачею тодішнього Голови Верховної Ради СРСР М. Підгорного. Тоді ж за нез'ясованих обставин виникла пожежа, й осідок повністю згорів. Утім, будівлю швидко відбудували та реставрували з метою наближення її до первісного вигляду [118].

При відбудові «Кедрової палати» І. Боднарук надав їй рис гуцульської архітектури, хоча ця будівля розміщена далеко за межами етнографічного регіону Гуцульщини. Вона двоповерхова, дерев'яна, викладена з протес, на масивному кам'яному цоколі. Має великі вікна першого поверху, над якими майже по всьому периметру зовнішніх стін розташовується невелике опасання, яке підтримують випусти вінців зрубу. Домінуючими в будівлі є два бічні півкруглі об'єми, накриті багатосхилим гранчастим верхом з виступаючими

віконцями трикутної форми. Первісно дах було покрито гонтою. Після повернення комплексу у власність Івано-Франківської єпархії УГКЦ (у 1999 р.) будівлю було відремонтовано, встановлено нові столярні вироби, а гонтове покриття даху замінено на металеву черепицю вишневого кольору. Загалом будівля не втратила свого естетичного вигляду та первісного архітектурно-композиційного задуму зовнішнього вирішення фасадів.

Цікавою і непересічною особистістю є архітектор Володимир Лукомський, творчість якого безпосередньо вплинула на розвиток архітектури Івано-Франківської області. Визнання і славу йому принесла турбаза «Гуцульщина» у м. Яремче, спроектована Івано-Франківською філією «Діпромiсто» в 1960–1961 рр., де В. Лукомський працював на посаді головного інженера. Працюючи над комплексом турбази «Гуцульщина», яка складається з кількох спальних і господарського корпусів, їдальні, колиби, пішохідного моста через водоспад на р. Прут, В. Лукомський зумів об'єднати групу проєктантів, направити їх зусилля на розкриття свого творчого задуму в руслі нових пошуків національного архітектурного напрямку. Співавторами комплексу турбази були Іван Гринів, Іван Боднарук, Степан Валецький. У проєктуванні також брали участь архітектори Л. Лукомська, Б. Мартин, Л. Попиченко, В. Стасів, О. Фольта. У тому, що з'явилася можливість запроєктувати такий комплекс за індивідуальним проєктом у яскраво вираженому національному дусі, велика заслуга тогочасного головного архітектора області Д. Соснового. Комплекс був побудований у 1960-х роках, а 1968 року висувався на здобуття державної премії України ім. Т. Шевченка. На сьогодні спальні корпуси турбази «Гуцульщина» через аварійний стан розібрані, а на їх місці збудований новий рекреаційний об'єкт, тому їх первісний вигляд можна аналізувати тільки за архівними фотографіями. В архітектурних рішеннях комплексу турбази «Гуцульщина» була продовжена тема, розпочата Іваном Боднаруком, що полягала в переосмисленні традицій народної і професійної карпатської архітектури. І. Боднарук, І. Гринів, В. Лукомський відродили в 1960-х роках пригаслу на тоді течію регіонального стилю [75, с. 63–69].

Цікавим за своєю архітектурою є готельно-ресторанний комплекс «Беркут» на Яблуницькому перевалі (автор Іван Гринів), навпроти якого, через дорогу, запроектовано і в 1971 році споруджено будинки-котеджі для відпочинку, які отримали неофіційну назву «Беркутята». В. Лукомський запроектував їх спільно з архітектором Б. Мартином. Інтер'єри для цих котеджів створили архітектори Л. Попиченко та З Соколовський. Слід відзначити гармонійне поєднання інтер'єрів та екстер'єрів «Беркутят».

Ще одним рекреаційним об'єктом, що вартий уваги є збудована з дерева є колиба-шашличниця в урочищі Шандра біля с. Шевченкове Долинського р-ну, Івано-Франківської обл., поруч з трасою Долина – Хуст, на березі р. Свіча. Неподалік є два лікувальні джерела, одне мінеральне, а друге з сірководневою водою. Дістатися до цього місця можна й вузькоколійною залізницею, яка теперішній час відновлена та функціонує. Автором проекту будівлі є архітектор Дмитро Сосновий, який також був прихильником застосування надбань народного зодчества та поєднання його з професійною архітектурою.

Об'ємне вирішення будівлі за стилістикою та пропорційними співвідношеннями її основних частин ближче до бойківського житлового будівництва, хоча такий тип будівлі набув значного поширення на Гуцульщині. Зараз на території комплексу розміщуються триповерховий будинок на 5 номерів, двоповерховий котедж, збережений та відремонтований ресторан-колиба на 190 місць, міні-зоопарк, альтанки та дитячий майданчик. На в'їзній брамі зазначена дата заснування – 1976 р. [111].

Однією з найпізніше споруджених з дерева рекреаційних будівель у радянський період є ресторан-готель, який зараз має назву «Край неба» та розташовується на сороковому кілометрі автотраси Івано-Франківськ – Коломия в селі Черемхів. Будівля ресторану споруджена в 1984 році з протесів, має складну конфігурацію плану фасадів та дахів. Під сучасною назвою ресторан-готель функціонує з 2007 року. На першому поверсі розташовується великий банкетний зал, до якого прибудовані господарські та виробничі приміщення, а на мансардному є 6 відпочинкових номерів. Фасад будівлі багато декорований традиційними елементами різьби та

декоративного профілювання по дереву. Акцентами виступають вхідний портал та фронтон з лоджією над ним, а також випущені до рівня фундаменту крокви даху, які утворюють літню терасу. Випусти вінців зрубу та огороження терас декоративно профільовані, що викликає певні асоціації та аналогії з оздобленням будівлі ресторану «Гуцульщина» в м. Яремче. Дахи складні, чотирисхилі, із заломами, покриті гонтом. Стріха даху опирається на випусти верхніх вінців зрубу. Будівля ресторану-готелю поставлена на рівнинному рельєфі на невисокий кам'яний фундамент. Добудовані до основного залу додаткові літні приміщення утворюють напівзамкнутий двір. Територія біля ресторану з усіх сторін, крім південно-східної, де проходить автодорога, оточена лісом. На подвір'ї відпочинкового закладу розташовуються дитячі майданчики, зони барбекю, невелике озерце з дерев'яним мостом, а також допоміжні господарські приміщення. Поруч функціонують кінний клуб та сауна. В архітектурно-планувальних вирішеннях ресторану-готелю поєднуються риси гуцульської колиби та пропорційні співвідношення притаманні покутській народній архітектурі, що надає будівлі лаконічності та монументальності.

Карпатський регіон у другій пол. ХХ ст. через політичні обставини уже не входив у європейський архітектурний простір у контексті культурних та наукових зв'язків. Порівнюючи з попереднім періодом, рекреаційна діяльність загалом мала інший характер. Усі функції регулювання та планування у сфері будівництва і туризму були централізованими з боку державної влади. Але, не зважаючи на таку ситуацію, в рекреаційній архітектурі можливим було створювати нові проекти, а не пристосовувати типові. Таким чином, на Прикарпатті було побудовано нечисленну кількість рекреаційних дерев'яних об'єктів, архітектура яких увібрала в себе здобутки попередніх періодів і відповідала тогочасним функціональним та технологічним вимогам. Але найважливішим було те, що архітекторам вдалося творчо переосмислити надбання, традиції та технологію народного зодчества і застосувати їх у своїй професійній діяльності. Результатом стало включення деяких рекреаційних будівель до реєстру пам'яток архітектури.

Варто відзначити, що змінилися й принципи та підходи до проектування такого типу будівель у плані їх типології, функціонального наповнення та розрахунку кількості відпочиваючих. Тобто, споруджувались турбази на велику кількість відвідувачів. Позитивним було те, що відроджувався потенціал рекреаційних територій, багатих на природні ресурси з лікувальними властивостями. На жаль, були допущені й технічні та технологічні помилки при будівництві літніх корпусів турбази «Гуцульщина», які були розібрані через їх аварійний стан. Причиною цього стали постійні проблеми з функціонуванням системи каналізації та відсутністю системи опалення, що сприяло прискоренню руйнування матеріальної структури будівлі [48, с. 381–392].

Популярним у цей період стало будівництво ресторанів неподалік основних автомобільних шляхів. Уперше було пристосовано до цієї функції такий тип будівлі як колиба, яка у мешканців Карпат використовувалась для притулку лісорубів та пастухів. Основним та центральним елементом інтер'єру колиби є відкрите вогнище, дим від якого виходить через отвір у даху.

У довоєнний період у курортних містечках популярним було спорудження відпочинкових вілл. У радянський період всі вілли були передані населенню, вони виконували роль житлового будинку для декількох сімей. Заміною їм стала дачна забудова, яка здебільшого розташовувалася у приміській зоні великих міст, а її архітектура не мала мистецької цінності. Єдиним дерев'яним об'єктом, який виконував функцію резиденції партійної еліти, були колишні «Кедрові палати» в урочищі Підлюте.

Отже, в радянський період у рекреаційній архітектурі Прикарпаття відбулись і позитивні зміни, хоча лікувальні властивості природних ресурсів були використані не достатньо. Творчість Івана Боднарука та Володимира Лукомського вплинула на формування архітектури наступних десятиліть та світогляду майбутніх поколінь архітекторів [48, с. 381–392].

Таблиця 3.2.2.

Архітектурно-планувальні вирішення відпочинкових будівель з дерева в
Карпатському регіоні в другій пол. XX ст.

Місце розташування та загальні відомості про об'єкт	Фото об'єкта	Функціонально-планувальні та конструктивні вирішення об'єкта	Архітектурно-композиційні вирішення об'єкта
Заклади харчування			
<p>Будівля колишнього кінотеатру «Трембіта», м. Івано-Франківськ, розташовується в парку ім. Т.Г. Шевченка Архітектор: І. Боднарук, 1955 р.</p>	 <p><i>Фото автора, 2016 р.</i></p>	<p>Первісно ця будівля була збудована як павільйон для обласних сільськогосподарських виставок. Пізніше була переобладнана під кінотеатр. Будівля одноповерхова з масивними ризалітами та двосвітнім основним об'ємом. Конструкція будівлі має поєднання протес та брусів. Дахи двосхилі із заломами первісно були покриті гонтом, тепер бляхою.</p>	<p>Одноповерхова будівля розміщується на рівнинному рельєфі, в основі архітектурної композиції лежить принцип симетрії. Акцентом виступає головний об'єм, розміщений в центральній частині будівлі, покритий чотирисхилим дахом. Вікна прямокутної форми. Головний вхід влаштований з посередині головного фасаду.</p>
<p>Ресторан «Гуцульщина», в м. Яремче Івано-Франківської обл., розташовується на правому березі р. Прут, поруч з автотрасою. Архітектор: І. Боднарук, 1956 р.</p>	 <p><i>Фасад будівлі ресторану, проект арх. І. Боднарука, 1956р.</i></p> <p><i>Фотофіксація головного фасаду, 2016 р.</i></p>	<p>У будівлі ресторану на першому поверсі розміщуються: вхідна група приміщень, два зали та літня тераса; в цокольному поверсі – виробничі та складські приміщення. Будівля має зрубну конструкцію з протес. Дахи чотирисхилі з численними слуховими вікнами та заломами, покриті гонтом.</p>	<p>Будівля розміщується на складному рельєфі. Симетрію її головного фасаду порушує примикаючий збоку об'єм залу та літньої тераси. Центральний об'єм підкреслений мансардними віконними отворами та пірамідальною формою. Віконні отвори прямокутної форми, обрамлені декоративно вирізаними наличниками. Стріхи дахів підтримуються випустами вінців зрубу. Всі елементи багатого декорування фасаду будівлі прикрашені різьбою та профілюванням по дереву.</p>
<p>Колибашашличниця в урочищі Шандра, біля с. Шевченкове Долинського р-ну Івано-Франківської обл., поруч з трасою Долина – Хуст, на березі р. Свіча Архітектор: Дмитро Сосновий, 1976 р.</p>	 <p><i>Фото головного та бічного фасадів, фото з сайту: www.shandra.if.ua, 2012 р.</i></p>	<p>У будівлі вперше в Карпатському регіоні були застосовані архітектурні вирішення колиби для організації закладу громадського харчування. Колибашашличниця складається з трьох планувальних блоків: основного квадратного об'єму, поздовжнього і поперечного прямокутних вздовж осі відповідно. Будівля мала зрубну конструкцію. Дахи чотирисхилі з трикутними слуховими вікнами та заломами, бітумним шифером.</p>	<p>Будівля розміщується на рівнинній ділянці рельєфу. Композиція головного фасаду симетрично-осьова. Центральний об'єм підкреслений прибудованою вхідною частиною з масивним фронтоном. Стріхи дахів підтримуються масивними випустами вінців зрубу. В оздобленні будівлі фактично відсутні декоративні елементи, крім вхідної частини.</p>

Закінчення таблиці 3.2.2.

<p>Ресторан-готель «Край неба» в с. Черемхів Коломийського району Івано-Франківської обл. Розташований поруч з трасою Івано-Франківськ-Коломия. Архітектор: Броніслав Мартин (непідтверджена інформація з усних джерел), 1984 р.</p>	 <p><i>фото автора, 2017 р.</i></p>	<p>Будівля має подвійну функцію: ресторану, де на першому поверсі розміщуються: вхідна група приміщень, зал, літня тераса, виробничі та складські приміщення, а також готелю на мансарді. Будівля має зрубну конструкцію з протес. Дахи чотирихилі з численними слуховими вікнами без заломів, покриті гонтом.</p>	<p>Будівля розміщується на рівнинному рельєфі. Симетрію головного фасаду порушує примикаючий збоку об'єм. Центральний об'єм підкреслений мансардними вікнами та шатровою формою даху. Великі віконні отвори першого поверху прямокутної форми, обрамлені декоративно вирізаними наличниками. Стріхи дахів підтримуються випусками крокв даху й утворюють літню терасу по периметру головного об'єму.</p>
Будівлі для проживання відпочиваючих			
<p>Будинок в Підлютому біля с. Осмолода Івано-Франківської обл., розташовується поруч з річкою Лімницею на місці митрополичої резиденції «Кедрові палати». Архітектор: І.Боднарук, 1960-ті роки.</p>	 <p><i>Фото 1970-х років (з колекції М.Фіголя)</i></p> <p><i>Сучасний вигляд будівлі (фото з сайту: http://www.rtic.if.ua)</i></p>	<p>Розміщений на похилому рельєфі. Двоповерховий з мансардою, поставлений на масивний кам'яний цокольний поверх, комбінованої зрубної та каркасної конструкції. У плані складної конфігурації з виступаючими прямокутними та півкруглою частинами, які завершуються виносом даху. Багатосхилий дах складної форми із заломом та слуховими вікнами трикутної форми. Первісно дахи були покриті гонтом, тепер металеву черепицею.</p>	<p>Архітектурна композиція будівлі має асиметричну будову. Акцентами будівлі є наріжна півкругла частина, прямокутні виступи та цокольний поверх з похилими стінами. Характерного вигляду будівлі надають великі прямокутні вікна першого та другого поверхів. Динамічна форма даху підкреслена ритмічними слуховими вікнами трикутної форми.</p>
<p>Турбаза «Гуцульщина» в м. Яремче Івано-Франківської обл., розташовується на лівому березі р. Прут. Архітектори: гол. арх. В. Лукомський, творчий колектив: І. Гринів, І. Боднарук, С. Валевський, Л. Лукомська, Б. Мартин, Л. Попиченко, В. Стасів, О. Фольта, 1960-ті роки.</p>	 <p><i>Спальний корпус турбази, фото Р. Якименко</i></p> <p><i>Сучасний вигляд уцілілого корпусу, 2016 р. (фото автора)</i></p>	<p>Турбаза займає велику територію, її корпуси розміщені на рівнинній ділянці рельєфу. Двоповерхова з мансардою, на невисокому кам'яному цоколі, комбінованої зрубної та кам'яної конструкції, у плані зигзагоподібної форми. Чотирихилі дахи із заломом первісно покриті гонтом. Тепер дерев'яні частини корпусу розібрані через аварійний стан, на їх місці зведений сучасний відпочинковий комплекс. Автентичним залишився тільки один мурований корпус, який тепер не функціонує та перебуває в занедбаному стані.</p>	<p>Значні габаритні розміри та мала поверховість надають композиції фасадів статичності та монументальності. Контрастом виступає кутова кам'яна частина корпусу, покрита наметовим дахом із залами. По периметру будівлю на першому і другому поверхах оперізують відкриті тераси з дерев'яним огороженням. Характерних рис будівля отримує завдяки конструкції даху, форма якого є стилістично спорідненою з архітектурними прийомами, застосованими зодчим І. Боднаруком при будівництві ресторану «Гуцульщина».</p>

3.3. Генеза стилістики та архітектурно-планувальних вирішень дерев'яних рекреаційних об'єктів

Починаючи з XIX ст., відбулося становлення та розвиток курортної архітектури Галичини. На її теренах почали працювати професійні архітектори та будівничі, відповідно використовуючи у своїй діяльності передові ідеї та технології європейської архітектури. Окрім самих архітекторів, значний вплив на формування архітектурно-планувальних вирішень відпочинкових будівель мала й політична ситуація та, відповідно, тогочасні державні органи. Тому історичні періоди формування, розвитку архітектурно-планувальних вирішень та стилістики будівель залежали від держави, до якої входили землі Галичини. В науковій літературі питання дослідження періодів формування архітектурної стилістики та еволюції розвитку основних функціональних типів курортних будівель на прикладі м. Трускавця здійснено Христиною Харчук у монографії «Архітектура курортної забудови Трускавця XIX – першої половини XX ст.» [69]. Зважаючи на те, що м. Трускавець є одним з перших населених пунктів у Карпатському регіоні, звідки почала свій активний розвиток рекреаційна галузь, відповідно й головні тенденції в архітектурі відпочинкових будівель розходились від центру до периферії. Враховуючи політичний та соціальний контекст, на основі аналізу почерговості змін держав та адміністративних устроїв вдалося виділити п'ять історичних періодів розвитку рекреації в Карпатському регіоні України. Перший період тривав до 1820 року, характеризувався формуванням передумов соціокультурних, політико-економічних та природно-кліматичних. Наступний, Австрійський та Австро-Угорський період тривалістю майже в ціле століття з 1820 до 1918 року. В цей час відбувається розвиток рекреаційної інфраструктури та популяризація регіону в культурних колах Європи. Завершується все падінням могутньої імперії Габсбургів та початком Першої світової війни. Третій період тривав з 1918 до 1939 року. Після окупації Галичини Польщею відбувся значний розвиток рекреаційної галузі в Галичині. Тоді значного розвитку набули периферійні території, остаточно сформувалась туристична інфраструктура та розвинулась типологія рекреаційних будівель. Шалений ріст рекреації як явища припинила

Друга світова війна. Четвертий історичний період, який припав на 1940-ві рр., став найбільш руйнівним та спричинив занепад рекреації в Галичині. В цей час було втрачено багато відпочинкових будівель, а також зруйновано рекреаційну інфраструктуру. У 1940-ві – 1991 рр. – дуже неоднозначний історичний період розвитку рекреаційної галузі з частковим її поживленням в умовах тотальної цензури та заперечення індивідуальності. Проте івано-франківським архітекторам І. Боднаруку та В. Лукомському, випускникам краківської та львівської архітектурних шкіл відповідно, вдалося не тільки зберегти, але й розвинути традиції народного зодчества Карпат. Після розпаду Радянського Союзу в 1991 році рекреація перейшла в сучасний (досліджуваний) період свого розвитку.

Сформулювавши історичні етапи розвитку рекреаційної галузі в Карпатському регіоні, варто перейти до характеристик архітектурної стилістики, в якій Х. Р. Харчук виділяє чотири основні періоди [90, с. 77–79]:

1. Класицизм (1827–1840 рр.). Домінував у європейській культурі, зокрема архітектурі до першої пол. XIX ст., ідеї якого пов'язані з відтворенням

та переосмисленням ідеалів, принципів і форм античності та опирались на філософію раціоналізму [90, с. 125]. Класицизм у рекреаційній архітектурі відрізнявся домінуванням містобудівних та паркових ансамблів, монументальністю форм, чіткістю і строгістю композицій, урівноваженістю об'ємів, пануванням прямих ліній, стриманістю декору. Водночас класицизму притаманна абстрагованість від реальних етнічних і етногеографічних особливостей формоутворення. Класицизм мало вплинув на рекреаційну архітектуру Карпатського регіону.

2. Історизм (1840–1884 рр.). Виник наприкінці XVIII – поч. XIX ст. та за своєю суттю протиставляв догмам та ідеям класицизму свободу вибору митця залежно від його естетичних вподобань. У кожній країні чи окремому регіоні стиль історизм зазнавав певного пристосування [100]. Таким чином, у рекреаційній архітектурі Карпатського регіону історизм поширився у формах «швейцарського» стилю та неоготики.

3. Модерн (1895–1920 рр.). Його основою якого стало проектування «зсередини – назовні», симетрія планів і експресивність композиції, використання криволінійних обрисів у віконних і дверних прорізах, металевих карнизах і огороженнях. Найкращим зразкам модерну властиві розкішність декоративної символічної орнаментики і скульптури. Особлива увага зверталась на нові матеріали: у конструкціях – залізобетон, метал, скло, в облицюванні – кераміка, майоліка [90, с. 169]. В рекреаційній архітектурі Карпатського регіону ідеї модерну розвинулися в численних течіях: у формах та з ознаками «закопанського» стилю; з ознаками «норвезького», «швейцарського» та «садибного стилів»; з ознаками української народної архітектури; з ознаками історизму. Не зважаючи на розвиток стилю конструктивізм, у 1920–1930-х роках поряд продовжували існувати модерністичні ідеї, які втілювались через застосування елементів народної архітектури.

4. Функціоналізм (1921–1939 рр.). Напряма в архітектурі, який зародився у кін. XIX – поч. XX ст., в основі якого лежав принцип побудови архітектурної форми як результату найбільш повної відповідності будинку (споруди) тим

побутовим, виробничим та ін. процесам, що відбуваються у ньому [90, с. 300]. На завершальний етап розвитку довоєнної рекреаційної архітектури Карпат припав розвій ідей та принципів функціоналізму, які отримали подальше застосування в післявоєнне десятиліття.

Порівнюючи стилістичні періоди з історичними, бачимо, що в Австрійському та Австро-Угорськокому періоді панівними течіями в архітектурі були *класицизм, історизм та модерн*, який став основою для розвитку *функціоналізму та конструктивізму* в 1920–30-х роках. На теренах Галичини історизм проявлявся у формах неоготики, *«норвезького» та «швейцарського»* стилів. Розвиток модерну припав на кін. XIX – поч. XX ст. Тоді в рамках модерністичних ідей своє продовження отримали *«норвезькоюй» та «швейцарський»* стилі. Крім того, появилися нові напрями у рекреаційному будівництві, а саме *«закопанський»* стиль. Важливим є те, що в цей час почали розвиватися національні напрями в архітектурі, метою яких було відобразити та інтерпритувати елементи народного зодчества. Як наслідок, у 1920–30-х роках з'явилась значна кількість рекреаційних будівель з ознаками української народної архітеткури. На завершальному етапі польського історичного періоду найбільш популярними напрями в архітеткрурі були *функціфоналізм та конструктивізм*.

Радянський період з позиції розвитку архітектурних стилів є найменш різноманітним. У повоєнні роки, за твердженням дослідника архітектури означеного періоду З. Б. Соколовського, архітектори все ще були під впливом модерністичних тенденцій та опирались на ідеї функціоналізму. Проте в умовах жорсткої ізоляції на той момент єдиним правильним рішенням було звернення до традицій народного дерев'яного зодчества. Таким чином, найбільшого розквіту набуло поєднання традиційних та сучасних технологій будівництва, розвиток та переосмислення стилістики гуцульської архітектури. Це у свою чергу вплинуло на формування сучасної дерев'яної архітектури Карпатського регіону після 1991 року (про її особливості мова піде в наступному розділі).

Характеристика архітектурних рішень відпочинкових будівель з дерева в Карпатському регіоні

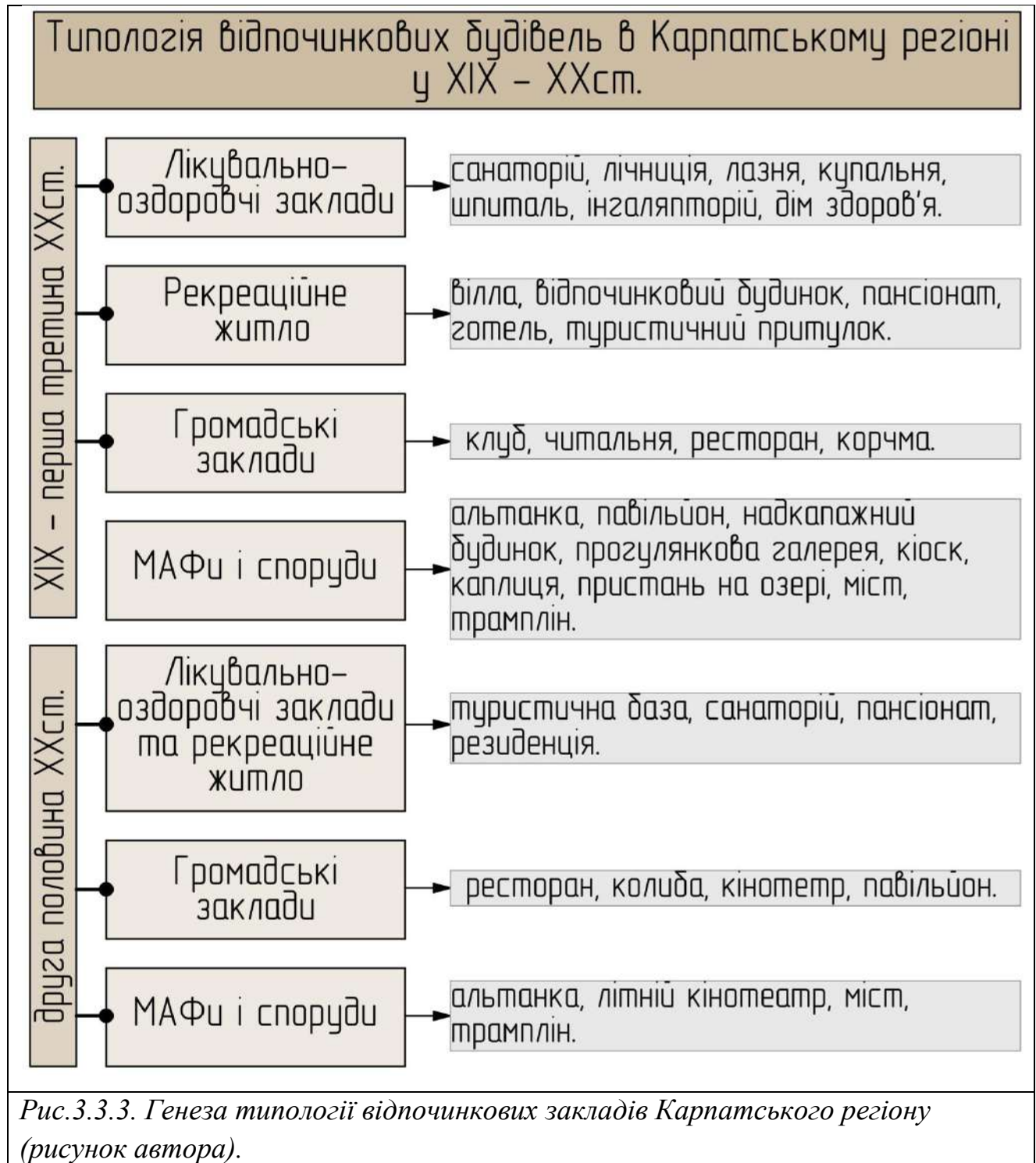

Рис. 3.3.2. Генеза та ознаки архітектурних стилів у відпочинковому будівництві Карпатського регіону (рисунок автора).

Розвиток та генеза архітектурно-планувальних вирішень дерев'яних рекреаційних об'єктів у Карпатському регіоні відбувалась відповідно до хронології історичних періодів та архітектурних стилів. Оскільки планувальні вирішення рекреаційних будівель залежать від їх функції або типу, то для виявлення їх основних планувальних характеристик варто проаналізувати розвиток типології рекреаційних будівель. Таким чином, з початком розвитку відпочинкової галузі в Галичині на поч. ХІХ ст. першими будівлями для оздоровлення були лазні, які мали планування коридорного типу. Житлові будівлі розташовувались окремо від лазні. Натомість уже в середині ХІХ ст. з поступовим розвитком рекреації та потреб відпочивальників ці два типи будівель об'єдналися. Таким чином, на першому поверсі розташовувались лазні, а на другому – житлові кімнати, хоча в цей час продовжували існувати й розділені типи громадських і житлових будівель. Для вілл, збудованих у ХІХ ст., характерним є коридорне та анфіладне планування. В період розвитку модерну (1895–1920-ті роки) найбільш поширеними відпочинковими будівлями в Галичині були дерев'яні вілли та вілли-пансіонати. В цей час розвинулись та поширились два типи планувальних вирішень: анфіладне з центральним холлом та коридорне з двостороннім розташуванням приміщень. У міжвоєнний період, крім вілл та вілл-пансіонатів, розвинувся новий тип відпочинкової будівлі – санаторій. Муровані вілли та санаторії цього періоду, побудовані в стилі функціоналізму, мали коридорний та змішаний типи планування. Для дерев'яних вілл, збудованих у формах модерну, характерний коридорний тип планування з двостороннім розташуванням приміщень [68, с. 110–115].

Крім рекреаційного житла та будівель для оздоровлення в міжвоєнний період почали з'являтися і ресторани, тобто заклади громадського харчування, які мали зальну планувальну систему. Внаслідок популяризації туристичних походів у важкодоступних місцях будувалися туристичні притулки з коридорним типом планування. З огляду на таку ситуацію можна констатувати той факт, що в 1930-х роках найбільшого розвитку зазнала саме типологія будівель рекреаційного призначення. В радянський період основного розвитку набули два типи рекреаційних будівель, а саме: санаторії (туристичні бази) та

заклади громадського харчування. Будівлі санаторіїв та туристичних баз мали коридорний тип планування з розвиненими вертикальними комунікаціями (сходові клітки, ліфти). Заклади харчування відзначались зальною системою планування, вперше відбулись спроби пристосування типу будівлі класичної «колиби» під громадський заклад. Дерев'яна рекреаційна архітектура в цьому періоді найбільше була поширена в Івано-Франківській області та має значний вплив до сьогодення часу.

Висновки до третього розділу

1. У розділі досліджуються історичні періоди становлення і розвитку дерев'яної рекреаційної архітектури в Карпатському регіоні. Також аналізуються стильові особливості будівель, здійснюється їх функціонально-планувальна класифікація. Актуалізовано архітектурно-етнографічне районування, що дає можливість поглибленого дослідження локальних відмінностей в архітектурі. Архітектурно-етнографічне районування Карпат є одним з найскладніших завдань для науковців, оскільки включає в себе дуже багато різноманітних параметрів для аналізу. Різні автори за допомогою спеціальних методик визначають межі етнографічних зон, тому часто ці межі не збігаються. У цьому дослідженні за основу взято розробки Я. Тараса, Т. Косміної та Л. Прибєги.

2. На основі містобудівного аналізу території Карпатського рекреаційного регіону та дослідження архітектурних вирішень локалізованих дерев'яних рекреаційних об'єктів виділено п'ять районів. У яких зосереджується значна кількість відпочинкових об'єктів та курортних поселень, які взаємодіють між собою. Найбільшим та найпотужнішим з позиції кількості відпочиваючих є район, який розміщений в Івано-Франківській області та включає в себе такі населені пункти: м. Яремче, с. Микуличин, с. Татарів, с. Поляниця, с. Яблуниця та смт Ворохта. У Львівській області історично сформовані міста-курорти, такі як: м. Трускавець і смт Східниця – стали осередками розвитку лікувально-оздоровчого туризму. Вже в часи незалежності України виникла численна кількість рекреаційних осередків, у яких або побудована нова рекреаційна інфраструктура (с. Мигове Чернівецької області), або відбувається відновлення втрачених потужностей рекреаційної галузі (сmt Славське Львівської області). В результаті співставлення історичних меж етнографічних районів було виявлено, що центри розвитку рекреаційної дерев'яної архітектури частково або повністю збігаються з центрами історико-етнографічних зон Гуцульщини, Бойківщини та Закарпаття.

3. Аналіз історичних аспектів становлення та розвитку рекреаційної галузі в Галичині розділено на три етапи. На першому етапі здійснено

дослідження формування передумов розвитку рекреаційної галузі. Їх класифіковано на соціокультурні, політико-економічні та природно-кліматичні. Комплекс позитивних передумов спровокував формування цілісного просторово-ландшафтного образу курортних поселень та створення розвиненої туристичної інфраструктури в Карпатському регіоні. В ході досліджень виділено шість історичних періодів розвитку рекреаційної галузі в Галичині: 1) до 1820 року – період формування передумов; 2) 1820–1918 – Австрійський та Австро-угорський період; 3) 1918–1939 – польський період; 4) 1940-і рр. – період занепаду рекреації в Галичині; 5) 1940-ві рр. – 1991 рр. – радянський період; 6) після 1991 р. – рекреація в незалежній Україні.

4. Другим етапом дослідження історичних аспектів розвитку рекреації в Галичині є аналіз стильових особливостей дерев'яної відпочинкової архітектури в XIX – першій третині XX ст. Включення Галичини в європейський культурний та архітектурний процес сприяло поширенню передових стилістичних течій на її території. Популяризації набули «швейцарський», «норвезький» та «закопанський» стилі, які були інтерпретовані місцевими будівничими та доповнені традиційними елементами, притаманними народному будівництву. Кульмінацією цього періоду стала хвиля функціоналізму та регіоналізму з ознаками української народної архітектури. Головною причиною завершення цих процесів стала Друга світова війна.

5. Третій етап дослідження дерев'яної рекреаційної архітектури Карпатського регіону охоплює другу половину XX ст. Він характеризується розривом культурних зв'язків Галичини із Західною Європою та фактично її ізоляцією. Тому через таку ситуацію в регіоні продовжує розвиватись хвиля регіоналізму, яка зусиллями архітекторів переросла в «гуцульський стиль». Цей період є дуже неоднозначним в історії рекреаційної галузі Карпатського регіону, адже в повоєнний час не було відновлено зруйновану туристичну інфраструктуру, а проектування нових закладів відпочинку відбувалося в умовах жорсткої уніфікації та цензури з боку держави.

РОЗДІЛ 4.

АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ НОВОЇ ДЕРЕВ'ЯНОЇ РЕКРЕАЦІЙНОЇ АРХІТЕКТУРИ

4.1. Аналіз архітектурно-планувальних вирішень дерев'яних рекреаційних об'єктів регіону

Ситуація, що склалася в новій дерев'яній рекреаційній архітектурі Карпатського регіону, є дуже неоднозначною. Відбуваються процеси відновлення потужностей міст-курортів, утворення нових рекреаційних центрів, перерозподіл ресурсів. Для врегулювання цих процесів виникає потреба розробки та реалізації міждисциплінарних стратегій розвитку цілого регіону. Для визначення основних цілей та завдань важливою умовою є дослідження та комплексна оцінка тенденцій, які склалися в рекреаційній галузі та архітектурі загалом. Для вирішення поставлених завдань здійснено комплексний аналіз функціонально-планувальних, архітектурно-композиційних та інженерно-конструктивних вирішень дерев'яних відпочинкових об'єктів У регіоні. Важливим етапом дослідження є визначення особливостей функціонування рекреаційної галузі та дерев'яної архітектури на регіональному рівні (відповідно до наявного адміністративного поділу).

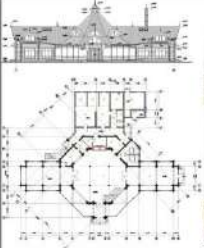

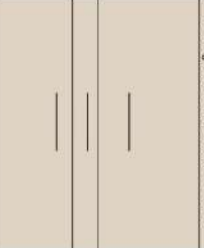
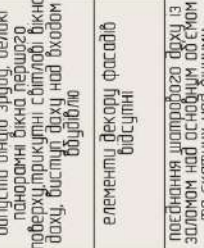
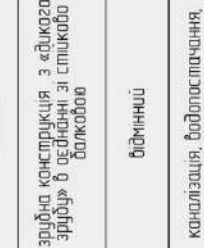
Особливості формування архітектури та функціонування закладів громадського харчування. Найчисельнішою та найбільш різноманітною є Івано-Франківська область, яка межує з усіма областями Карпатського регіону та є його основним комунікаційним вузлом. На її території перетинаються межі всіх основних локальних шкіл народного будівництва, проте найбільшого поширення тут набули гуцульські традиції як будівельні, так і загальнокультурні. Незважаючи на таку ситуацію, в рекреаційній дерев'яній архітектурі області найкраще збереглися і трансформувалися як архітектурні, так і культурно-обрядові традиції її мешканців. Детальний опис архітектурно-планувальних вирішень закладів громадського харчування наведений в таблиці 4.4.1. Порівняно невелика кількість лікувальних рекреаційних ресурсів призвела до формування і розвитку нових функціональних типів будівель та

видів рекреації. Область також є центром гірськолижного відпочинку. Нерівномірний розподіл використання природно-кліматичних ресурсів спричинив появу таких великих рекреаційних центрів, як Яремче, Микуличин, Татарів, Поляниця, Яблуниця. Ці населені пункти розташовуються вздовж автомагістралі національного значення, що веде до Яблуницького перевалу. Недосконале регулювання рекреаційних процесів та слабкий розвиток туристичної інфраструктури спричинили частковий занепад перспективних територій та таких населених пунктів, як Коломия, Косів, Ворохта, Верховина, Гута. В останнє десятиліття починає розвиватися рекреаційна галузь у Долинському напрямку до Вишківського перевалу.

Чернівецька область станом на сьогодні перебуває на етапі включення в рекреаційні процеси регіону. Причиною такої ситуації є низький рівень розвитку відпочинкової галузі та інфраструктури, а також обмежений спектр послуг, які надаються закладами відпочинку. Така ситуація породжує нерівномірність розподілу кількості відпочиваючих протягом року. Найпоширенішим видом відпочинку є заняття гірськолижними видами спорту. Важливим є те, що у відпочинковій галузі Чернівецької області відсутні процеси пошуку рекреаційних ресурсів з лікувально-оздоровчими властивостями та реалізації їх потенціалу. Тому, порівняно з іншими областями, тут значно менше закладів відпочинку як у кількісному, так і в якісному співвідношеннях. Архітектурно-планувальні рішення дерев'яних громадських закладів наведені в таблиці 4.4.2. Проте на цьому етапі архітектурні рішення дерев'яних рекреаційних будівель і споруд відповідають основним критеріям естетики та функціональності. При спорудженні нових відпочинкових об'єктів простежуються процеси відродження традицій буковинської школи народного дерев'яного будівництва. Основними центрами розвитку рекреації як галузі та відпочинкової архітектури в регіоні є с. Мигове Вижницького району та с. Підзахаричі Путильського району.

<p>Ресторан «Villa Park», Східнецький район.</p> <p>розташовується неподалік відстані 10 км від с. Східнець, на великій ділянці з розпланованим будівельним масивом. Проектні рішення на першому етапі розробляються великою командою архітектурних фірм.</p> <p>Джерело: фото автора.</p>	<p>комплекс функціонує з 2014 року</p> <p>архітектор Назар Ізотюк</p> <p>Загальна площа ресторану 1100кв.м, загальна ємність 250 осіб</p> 	<p>комплекс функціонує з 2016 року</p> <p>невідомо</p> <p>загальна ємність 260 осіб</p> <p>Джерело: фото автора.</p>	<p>комплекс функціонує з 2003 року</p> <p>архітектор Назар Чулуп</p> <p>ресторан з двома невеликими терасами над озером до 200 місць, загальна ємність 240 осіб</p> 	<p>Кафе «Карча на озері», с. Підгір'я, Богородчанський район.</p> <p>Місцевий комплекс розташовується на відстані 300 м від відпочивального центру на великій ділянці з різноманітними видами рослинності. Будівля ресторану побудована з використанням місцевих матеріалів та традиційних технологій будівництва.</p> <p>Джерело: фото автора.</p>	<p>Кафе «Коліда», с. Гупа, Богородчанський район.</p> <p>Коліда розташовується на відстані 300 м від відпочивального центру на великій ділянці з різноманітними видами рослинності. Будівля ресторану побудована з використанням місцевих матеріалів та традиційних технологій будівництва.</p> <p>Джерело: фото автора.</p>	<p>У процесі дослідження було виявлено такі закономірності і тенденції в архітектурно-композиційних рішеннях закладів харчівання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - переважання зальної об'ємно-планувальної системи; - домінування основного багатокутного об'єму будівлі в плані; - ускладнення та пропорційне збільшення плану класичної коліди; - пристосування типу будівлі «колида» під функцію закладу громадського харчівання; - уніфікація планувальних рішень колід.
<p>У процесі дослідження було виявлено такі закономірності і тенденції в архітектурно-композиційних рішеннях закладів харчівання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - домінування фронтальної статичної та кодіндованої композиції фасадів будівлі; - часткове або повне збереження симетричності будівлі у плані і в об'ємі; - наявність виступів стріхи даху, яка опирається на виступи вінци зрубу; - декоративні елементи різьблення та вирізаня з дерева - наявність стрімких складних ступінчастих наметових дахів з виступаючими світловими вікнами трикутної форми; - використання цінних предметів мистецтва та подуту в оздобленні інтер'єрів та екстер'єрів будівель. 		<p>У процесі дослідження було виявлено такі закономірності і тенденції в архітектурно-композиційних рішеннях закладів харчівання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - домінування фронтальної статичної та кодіндованої композиції фасадів будівлі; - часткове або повне збереження симетричності будівлі у плані і в об'ємі; - наявність виступів стріхи даху, яка опирається на виступи вінци зрубу; - декоративні елементи різьблення та вирізаня з дерева - наявність стрімких складних ступінчастих наметових дахів з виступаючими світловими вікнами трикутної форми; - використання цінних предметів мистецтва та подуту в оздобленні інтер'єрів та екстер'єрів будівель. 		<p>У процесі дослідження було виявлено такі тенденції в інженерно-конструктивних рішеннях закладів харчівання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - домінування зрубно конструктивної системи; - поява нових комбінацій конструктивних схем будівель, що дозволило збільшити їх площу; - основний будівельний матеріал - оциліндрований друс; - відмінний технічний стан будівель (вік досліджуваних будівель не перевищує 30 років); - наявність газових інженерних комунікацій; - відсутність систем пожежної сигналізації, внутрішнього та зовнішнього пожежогасіння. 		

Таблиця 4.4.2.

Архітектурно-планувальні вирішення закладів харчування в Чернівецькій області.

Загальні дані про об'єкт			Об'ємно-планувальні вирішення громадських будівель										Архітектурно-композиційні вирішення						Інженерно-конструктивні вирішення				Висновки та узагальнення														
адреса та назва об'єкта	характеристика ділянки	фотофіксація, обмірні креслення	загальні відомості		об'ємно-планувальні системи					функціональні характеристики			геометричні характеристики			стильові особливості			конструктивна система		технічне обладнання																
			дата побудови	автор проекту	площа будівлі (кількість відвідувачів)	анфіладна система	система з горизонтальними комунікаційними рішеннями	секційна система	зальна система	змішана (комбінована)	індивідуальне планування	тип об'єкта	функція будівлі	рівень сервісу	послуги, які надаються закладом	поточне використання	фронтальна композиція	висотна композиція	комбінована	пропорції будівлі	забарвлені розміри	елементи композиції фасаду		елементи декору фасаду	форма даху	наявність цінних предметів мистецтва будівлі	стильові особливості будівлі	зрубна конструкція	каркасна конструкція	комбінована	технічний стан будівлі	інженерні комунікації системи захисту і пожеження	кліматичне обладнання				
Чернівецька область																							<p>У процесі дослідження було виявлено такі закономірності і тенденції в об'ємно-планувальних вирішеннях закладів харчування:</p> <ul style="list-style-type: none"> - переважання зальної об'ємно-планувальної системи; - простота планування закладів харчування; - ускладнення та пропорційне збільшення плану класичної коліди; - пристосування типу будівлі «колида» під функцію закладу громадського харчування; - середня вмістимість кількості відвідувачів (до 100 осіб). <p>Висновки та узагальнення</p>														
<p>Коліда міні-готелю «Forest Star» с. Мигале, вул. Довбуша, 155, Вижницький район</p> <p>Фото з сайту: <a href="https://forest-star-migale.com.ua/></p>			<p>Заклади харчування</p> <p>комплекс функціонує з січня 2017 року</p> <p>небудома</p> <p>площа будівлі коліди – 112 м²</p> <p>восьмикутний у плані зал з каміном у центрі</p> <p>громадська будівля</p> <p>заклад харчування</p> <p>вищий</p> <p>Кабулярня на терасі ресторану (тип по організації данкети)</p> <p>заклад громадського харчування</p> <p>фронтальна композиція фасаду з акцентом на дах в будівлі</p> <p>будівля симетрична відносно глобальної осі</p> <p>ширина будівлі: 20,5 м</p> <p>висота будівлі: 9,1 м</p> <p>випусти дах збудує дві частини крок, як утворює лінійний фронтон над вхідом до даху над дахом для кращого освітлення інтер'єру будівлі</p> <p>декоративне оформлення віконних та дверних прозів</p> <p>шатровий дах, покритий металевим профілем (кут даху 35°)</p> <p>предмети оздоблення інтер'єру будівлі</p> <p>регіональний стиль</p> <p>зрубна конструкція будівлі з оциліндрованого бруса</p>										<p>будівля асиметрична, у плані складної конфігурації</p> <p>ширина будівлі: 19 м</p> <p>висота будівлі: 9,2 м</p> <p>випусти дах збудує, випусти крок, як утворює лінійний фронтон над вхідом у будівлю</p> <p>декоративне оформлення віконних та дверних прозів</p> <p>шатровий дах, покритий металевим профілем (кут даху 35°)</p> <p>предмети оздоблення інтер'єру будівлі: століжки, вироби народних майстрів</p> <p>регіональний стиль</p> <p>зрубна конструкція будівлі з оциліндрованого бруса</p>						<p>лінійна тераса ресторану «Купальська ніч» м. Вижниця, вул. Довбуша, 1а,</p> <p>лінійна тераса є частиною ресторану розташовується на невеличкій ділянці на річковому рельєфі поруч з автомобілем, крім відпочинку розміщені абсолютизм, дитячі малюнки, гайдалка.</p> <p>Джерело: фото автора.</p> <p>комплекс функціонує з 2010 року</p> <p>небудома</p> <p>зал 82 м², тераса 53 м², дит. прим. 36 м²</p> <p>загальна площа 171 м²</p> <p>шестикутний у плані дворівневий зал з великою забивкою залерею та придружаною кухнею</p> <p>громадська будівля</p> <p>заклад харчування</p> <p>вищий</p> <p>Бар, ресторан (шведський стіл та страви по меню), організація данкети</p> <p>заклад громадського харчування</p> <p>фронтальна композиція фасаду з акцентом на дах в будівлі</p> <p>будівля асиметрична, у плані складної конфігурації</p> <p>ширина будівлі: 16,6 м</p> <p>висота будівлі: 5,9 м</p> <p>випусти дах збудує, випусти крок, як утворює лінійний фронтон над вхідом до даху над дахом для кращого освітлення інтер'єру будівлі</p> <p>декоративне оформлення віконних та дверних прозів</p> <p>шатровий дах, покритий металевим профілем (кут даху 35°)</p> <p>предмети оздоблення інтер'єру будівлі: століжки, вироби народних майстрів</p> <p>регіональний стиль (межа гуцульського і дубинського)</p> <p>зрубна конструкція будівлі з профільованого бруса</p>						<p>Лінійна тераса ресторану «Купальська ніч» м. Вижниця, вул. Довбуша, 1а,</p> <p>лінійна тераса є частиною ресторану розташовується на невеличкій ділянці на річковому рельєфі поруч з автомобілем, крім відпочинку розміщені абсолютизм, дитячі малюнки, гайдалка.</p> <p>Джерело: фото автора.</p> <p>комплекс функціонує з 2015 року</p> <p>небудома</p> <p>двоповерховий ресторан на 3 зали (на першому поверсі – 100 місць), лінійна тераса та підний дах на 40 місць.</p> <p>однаповерхова будівля з прямокутним у плані основним об'ємом та акцентним вхідом</p> <p>громадська будівля</p> <p>заклад харчування</p> <p>люкс</p> <p>Бар, ресторан, організація данкети та весіль</p> <p>заклад громадського харчування</p> <p>фронтальна композиція фасаду з трикутним виступом даху акцентуючим на дах в будівлі</p> <p>будівля асиметрична, симетрию порушує планування випусти дах збудує, випусти крок, як утворює лінійний фронтон над вхідом до даху над дахом для кращого освітлення інтер'єру будівлі</p> <p>випусти дах збудує, випусти крок, як утворює лінійний фронтон над вхідом до даху над дахом для кращого освітлення інтер'єру будівлі</p> <p>декоративне оформлення віконних та дверних прозів оздоблення схоже, терас та переходи</p> <p>шатровий дах над основним об'ємом та двохстилий над дахом, покритий металевим профілем</p> <p>цінні предмети декоративно-прикладного мистецтва: вироби народних майстрів, живопис, кераміка, вишивка, цінні зразки флори та фауни</p> <p>регіональний стиль</p> <p>зрубна конструкція з профільованих пиляць</p>						<p>Ресторан-колида «Червона рідка» м. комплексу «Переділ Ніч», Путильський район</p> <p>ресторан-колида входить в структуру відпочинкового комплексу «Переділ Ніч», який розташовується на відстані 1 км від автомобіля Т-2601 (Чернівці-Руська), будівля ресторану розташовується на рельєфі з незначним ухилом, на території закладу, в зна брака, дерев'яні фігури, малі архітектурні фірми.</p> <p>Фото з сайту: <a href="http://heritage-ua.org/objects_view.php?id=CV420#prettyPhoto"></p> <p>небудома</p> <p>небудома</p> <p>загальна вмістимість 40-60 осіб</p> <p>двоповерхова будівля з восьмикутним у плані основним об'ємом та прямокутним рівнобедреним з дахом прямокутним об'ємом</p> <p>громадська будівля</p> <p>заклад харчування</p> <p>вищий</p> <p>бар, кафе</p> <p>заклад громадського харчування</p> <p>фронтальна композиція фасаду</p> <p>будівля асиметрична, симетрию порушує планування випусти дах збудує, випусти крок, як утворює лінійний фронтон над вхідом до даху над дахом для кращого освітлення інтер'єру будівлі</p> <p>випусти дах збудує, випусти крок, як утворює лінійний фронтон над вхідом до даху над дахом для кращого освітлення інтер'єру будівлі</p> <p>декоративне оформлення віконних та дверних прозів оздоблення схоже, терас та переходи</p> <p>шатровий дах над основним об'ємом та двохстилий над дахом, покритий металевим профілем</p> <p>цінні предмети декоративно-прикладного мистецтва: вироби народних майстрів, живопис, кераміка, вишивка, цінні зразки флори та фауни</p> <p>регіональний стиль</p> <p>зрубна конструкція з профільованих пиляць</p>						
<p>У процесі дослідження було виявлено такі закономірності і тенденції в архітектурно-композиційних вирішеннях закладів харчування:</p> <ul style="list-style-type: none"> - домінування фронтальної статичної композиції фасаду будівлі; - часткове або повне збереження симетричності будівлі у плані і в об'ємі; - наявність випусти даху, яка опирається на виступи вікнів зрубу; - декоративні елементи різьблення та вирізанні з дерева - наявність похилих наметових та двохстилих дахів; - використання цінних предметів декоративно-ужиткового мистецтва в оздобленні інтер'єрів та екстер'єрів будівель. 			<p>У процесі дослідження було виявлено такі закономірності і тенденції в інженерно-конструктивних вирішеннях закладів харчування:</p> <ul style="list-style-type: none"> - домінування зрубно конструктивної системи; - поява нових комбінацій конструктивних схем будівель, що дозволило збільшити їх площу; - основний будівельний матеріал – оциліндрований брус; - відмінний технічний стан будівель (вік досліджуваних будівель не перевищує 30 років); - наявність базових інженерних комунікацій; - відсутність систем пожежної сигналізації, внутрішнього та зовнішнього пожежогасіння. 																																		

Львівська область є найпершою в регіоні, де почали функціонувати рекреаційні заклади. Історично так склалось, що відпочинкова галузь та регіон загалом були включені в європейський культурний процес. Тому відпочинкові заклади, які концентрувалися на території Львівської області відповідали передовим течіям та стилям у тогочасній архітектурі Європи. Зараз рекреаційна галузь області перебуває на етапі відновлення та покращення рекреаційної інфраструктури, відбудови історичних та організації нових рекреаційних центрів. Після 1991 року на території області популярним під час будівництва дерев'яних рекреаційних об'єктів є застосування традицій регіональної школи народного будівництва. Тут домінують будівлі, в архітектурно-планувальних вирішеннях яких присутні традиційні ознаки бойківської школи народного будівництва (таблиця 4.4.3). Відпочинкові заклади здебільшого поєднуються в цілі комплекси та курортні поселення. Важливою історичною передумовою розвитку рекреації в даному регіоні була наявність значної кількості та різноманіття лікувально-оздоровчих ресурсів. Незважаючи на те, що відтоді минуло уже два століття для рекреаційної галузі Львівської області і в нинішній час основним фактором є її орієнтація на лікувально-оздоровчу функцію. Заклади харчування виступають як необхідний елемент функціонування цілої галузі. Простежується тенденція до чіткого розподілення орієнтації закладів громадського харчування, яка певною мірою характерна для всього Карпатського регіону. До першої групи відносяться невеликі будівлі, призначені для забезпечення харчування відпочиваючих конкретного відпочинкового комплексу. А заклади другої групи – це зазвичай ресторани призначені для організації великих банкетів та більше орієнтовані на потреби місцевого населення.

Закарпатська область є унікальною в структурі Карпатського регіону. Це спричинено наявністю значних лікувально-оздоровчих рекреаційних ресурсів. Крім того, вона є багатонаціональною, що відображається в особливостях архітектури будівель та культурі загалом. Така ситуація з одного боку сприяє більшій привабливості регіону, а з іншого – породжує значну кількість

проблем. Тому процеси, які відбуваються в рекреаційній галузі Закарпатської області, потребують чіткого регулювання з боку держави. Відпочинкові дерев'яні будівлі часто споруджені з порушенням норм будівництва, багато з них пристосовані тільки для використання в літній період року. У гірській (північній) частині області помітні відмінні принципи формування рекреаційної галузі, які є близькими до процесів, що відбуваються в Івано-Франківській та Львівській областях. У цій частині Закарпатської області архітектурні вирішення рекреаційних будівель поєднують у собі традиції українських етнічних груп – гуцулів та бойків. Детальний опис архітектурно-планувальних вирішень закладів громадського харчування наведений у таблиці 4.4.4.

Таблиця 4.4.3.

Архітектурно-планувальні рішення закладів харчування в Львівській області.

Загальні дані про об'єкт			Об'ємно-планувальні рішення громадських будівель										Архітектурно-композиційні рішення						Інженерно-конструктивні рішення				Висновки та узагальнення										
адреса та назва об'єкта	характеристика ділянки	фотофіксація, обмірні креслення	загальні відомості		об'ємно-планувальні системи				функціональні характеристики				геометричні характеристики		стильові особливості		конструктивна система		технічне обладнання														
			дата побудови	об'єкт	площа будівлі (кількість відвідувачів)	офисна система	система з організаторськими функціями	приміщення секційна система	зальна система	змішана (комбінована)	індивідуальне планування	тип об'єкта	функція будівлі	рівень сервісу	послуги, які надаються	закладам	використання	фронтальна композиція	висотна композиція	комбінована	пропорції будівлі	забарвлені розміри		елементи композиції фасадів	елементи декору фасадів	форма даху	наявність цінних предметів мистецтва	стилістика будівлі	зрубна конструкція	каркасна конструкція	комбінована	технічний стан будівлі	інженерні комунікації
Львівська область																							<p>У процесі дослідження було виявлено такі закономірності і тенденції в об'ємно-планувальних рішеннях закладів харчування:</p> <ul style="list-style-type: none"> - переважання зальної об'ємно-планувальної системи; - простота планування закладів харчування; - ускладнення та пропорційне збільшення плану класичної колони; - пристосування типу будівлі «колонна» під функцію закладу громадського харчування; - поширення закладів харчування з найвищим рівнем сервісу; - середня вмістимість кількості відвідувачів (до 100 осіб). 										
Ресторан «Львівський ресторан» с. Любичі, Стрийський район			комплекс функціонує з 2017 року		невідомо				зрубна будівля				ширина будівлі 29 м, висота будівлі 11,8 м		випустити вилучити зруб, вилучити крок, опертих на круглі стовпи, як і утворити літню терасу, трикутний фасад над виходом у будівлю		декоративне оформлення віконних та дверних проїзів		складний шатровий дах над основним об'ємом та двохскіпний із заломки над приміщенням, покрити бітумною черепицею (кут даху 40°)		предмети оздоблення інтер'єру та екстер'єру споруди			регіональний стиль		зрубна конструкція будівлі з оциліндрованого бруса		каналізація, водопостачання, електрика		відомий			
Будівництво відпочинкового комплексу «СЛОБОДА» с. Воля Якубова, Драгобицький р-н			проект ресторану колони з критим покривом майданчиком		запроєктована загальна площа - 620 м²				зрубна будівля				ширина будівлі 66,5 м, висота будівлі 15,0 м		випустити вилучити зруб, декоративне оздоблення та завершення фронтонів		декоративне оформлення віконних та дверних проїзів, оздоблення тераси		складний шатровий дах над основним об'ємом та двохскіпний із заломкою над приміщенням, покрити бітумною черепицею (кут даху 45°)		предмети оздоблення інтер'єру та екстер'єру споруди			регіональний стиль		зрубна конструкція будівлі з оциліндрованого бруса		каналізація, водопостачання, електрика		відомий			
Літня тераса ресторану «Шашлична на озері», с.п.т. Східниця, вул. Шевченка			комплекс функціонує з 2013 року		невідомо				зрубна будівля				ширина будівлі 17,9 м, висота будівлі 5,6 м		завершення наметового даху, похилі колони конструкції споруди		зоднічне оздоблення		наметовий дах покритий дошками (кут даху 16°)		відсутні			регіональний стиль		зрубна конструкція будівлі з оциліндрованого бруса		електрика		невідомо		невідомо	
Ресторан «е-трас», м.Трускавець, вул.Городище 8			комплекс функціонує з 2017 року		невідомо				зрубна будівля				ширина будівлі 17,9 м, висота будівлі 5,6 м		наметовий дах покритий фронтон над виходом у будівлю, форми віконних проїзів		декоративне оформлення віконних та дверних проїзів оздоблення літньої тераси		наметовий шатровий дах над основним об'ємом та двохскіпний над вікнами, покрити бітумною черепицею		цінні предмети декоративно-художнього мистецтва, у тому числі: настінні годинники, цінні зразки фарфор та фарби			регіональний стиль		зрубна конструкція будівлі з оциліндрованого бруса		каналізація, водопостачання, електрика		відомий			
Відпочинковий комплекс «Панська садиба» в с.Львів, урочище Луз (Сколівський район)			комплекс функціонує з 2017 року		невідомо				зрубна будівля				ширина будівлі 29 м, висота будівлі 11,8 м		випустити вилучити зруб, вилучити крок, опертих на круглі стовпи, як і утворити літню терасу, трикутний фасад над виходом у будівлю		декоративне оформлення віконних та дверних проїзів		складний шатровий дах над основним об'ємом та двохскіпний із заломкою над приміщенням, покрити бітумною черепицею		цінні предмети декоративно-художнього мистецтва, у тому числі: настінні годинники, цінні зразки фарфор та фарби		регіональний стиль із ознаками бойківського		зрубна конструкція будівлі з оциліндрованого бруса		каналізація, водопостачання, електрика		відомий				
Ресторан «е-трас», м.Трускавець, вул.Городище 8			комплекс функціонує з 2017 року		невідомо				зрубна будівля				ширина будівлі 17,9 м, висота будівлі 5,6 м		наметовий дах покритий фронтон над виходом у будівлю, форми віконних проїзів		декоративне оформлення віконних та дверних проїзів оздоблення літньої тераси		наметовий шатровий дах над основним об'ємом та двохскіпний над вікнами, покрити бітумною черепицею		цінні предмети декоративно-художнього мистецтва, у тому числі: настінні годинники, цінні зразки фарфор та фарби		регіональний стиль		зрубна конструкція будівлі з оциліндрованого бруса		каналізація, водопостачання, електрика		відомий				
Відпочинковий комплекс «Панська садиба» в с.Львів, урочище Луз (Сколівський район)			комплекс функціонує з 2017 року		невідомо				зрубна будівля				ширина будівлі 29 м, висота будівлі 11,8 м		випустити вилучити зруб, вилучити крок, опертих на круглі стовпи, як і утворити літню терасу, трикутний фасад над виходом у будівлю		декоративне оформлення віконних та дверних проїзів		складний шатровий дах над основним об'ємом та двохскіпний із заломкою над приміщенням, покрити бітумною черепицею		цінні предмети декоративно-художнього мистецтва, у тому числі: настінні годинники, цінні зразки фарфор та фарби		регіональний стиль із ознаками бойківського		зрубна конструкція будівлі з оциліндрованого бруса		каналізація, водопостачання, електрика		відомий				

Таблиця 4.4.4.

Архітектурно-планувальні вирішення закладів харчування в Закарпатській області.

Загальні дані про об'єкт			Об'ємно-планувальні вирішення громадських будівель							Архітектурно-композиційні вирішення							Інженерно-конструктивні вирішення				Висновки та узагальнення								
адреса та назва об'єкта	характеристика діянки	фотофіксація, обмірні креслення	загальні відомості		об'ємно-планувальні системи			функціональні характеристики		геометричні характеристики			стильові особливості				конструктивна система		технічне обладнання										
			дата побудови	автор проекту	площа будівлі (кількість відвідувачів)	оформлена система	система з горизонтальними комунікаціями	розширеннями секційна система	зальна система	змішана (комбінована)	індивідуальне планування	тип об'єкта	функція будівлі	рівень сервісу	послуги, які надаються закладом	поточне використання	фронтальна композиція	висотна композиція	комбінована	пропорції будівлі		забарвлені розміри	елементи композиції фасадів	елементи декору фасадів	форма даху	наявність цінних предметів мистецтва	стилістика будівлі	зрубна конструкція	каркасна конструкція
Закарпатська область																							<p>У процесі дослідження було виявлено такі закономірності і тенденції в об'ємно-планувальних вирішеннях закладів харчування:</p> <ul style="list-style-type: none"> - подне домінування зальної об'ємно-планувальної системи; - спрощене планування виробничих приміщень закладів харчування; - ускладнення та пропорційне збільшення плану класичної колиди; - пристосування типу будівлі «колида» під функцію закладу громадського харчування; - поширення закладів харчування з стандартним та середнім рівнем сервісу; - середня вмістимість кількості відвідувачів (до 100 осіб). 						
<p>Коліда-музей, с.Ділове, Рахівський район</p> <p>Коліда знаходиться поруч з геодезичним знаком і степою "Географічний центр Європи", на цій території також розташовані невеликий сувенірний ринок, альпанки та еколого-освітній центр.</p> <p>Джерело: фото автора.</p>			комплекс функціонує з 2010 року		невідома			невідома		невідома			невідома				невідома		невідома		невідома								
<p>Коліда готель «Горянин», с.Пилпеч, Міжгірський район</p> <p>Коліда знаходиться на території готельного комплексу, крім житлових будівель також є адмінбудівля, альпанки та невелике озеро.</p> <p>Фото з сайту https://stepdream.com/pilpec/highlander</p>			невідома		невідома			невідома		невідома			невідома				невідома		невідома		невідома								
<p>Літня тераса бази відпочинку «Рудана» смт Соломбін, Тячівський район.</p> <p>Літня тераса входить у структуру бази відпочинку, на території комплексу знаходяться 5 біполических кафе/барів, 2 басейни з лікувальними водами, альпанки, шезлонги, дитячі і спортивні майданчики та адмінбудівля для відвідувачів.</p> <p>Джерело: фото автора.</p>			комплекс функціонує з 2012 року		невідома			невідома		невідома			невідома				невідома		невідома		невідома								
<p>Коліда відпочинкового комплексу «Літній сезон», с.Вішня, Великоберезнянський район</p> <p>Коліда входить в структуру відпочинкового комплексу, побудована на узліссях, збудована на території розміщеної 5 кафе/барів, сади на б'єсхосі, басейн, спортивні майданчик з приналежностями, спеціальні для настільного тенісу, дитячий іграшковий майданчик, парковка.</p> <p>Фото з сайту http://novysezon.com/</p>			комплекс функціонує з 2007 року		невідома			невідома		невідома			невідома				невідома		невідома		невідома								
<p>Коліда відпочинкового комплексу «Арка» в с.Синьберицька Голота, Іршавський район</p> <p>Досліджена коліда входить у структуру відпочинкового комплексу, розміщена на річковій ділянці річки, на території комплексу розміщені кафе/бар, коліда, сауна, ванна, альпанки з розкопаними озерами, літній басейн, дитячий іграшковий майданчик.</p> <p>Фото з сайту https://www.booking.com/hotel/ua/arnika.uk.html</p>			комплекс функціонує з 2017 року		невідома			невідома		невідома			невідома				невідома		невідома		невідома								
<p>Висновки та узагальнення</p>			<p>У процесі дослідження було виявлено такі закономірності і тенденції в об'ємно-планувальних вирішеннях закладів харчування:</p> <ul style="list-style-type: none"> - подне домінування зальної об'ємно-планувальної системи; - спрощене планування виробничих приміщень закладів харчування; - ускладнення та пропорційне збільшення плану класичної колиди; - пристосування типу будівлі «колида» під функцію закладу громадського харчування; - поширення закладів харчування з стандартним та середнім рівнем сервісу; - середня вмістимість кількості відвідувачів (до 100 осіб). 							<p>У процесі дослідження було виявлено такі закономірності і тенденції в архітектурно-композиційних вирішеннях закладів харчування:</p> <ul style="list-style-type: none"> - домінування фронтальної статичної композиції фасадів будівлі; - часткове або подне збереження симетричності будівлі у плані і в об'ємі; - застосування методів інтерпретації місцевих народних традицій; - наявність випустів стріхи даху, яка опирається на випусту вікна зрубу; - наявність стріжких наметових та двохсхилих дахів; - використання цінних предметів декоративно-ужиткового мистецтва в оздобленні інтер'єрів та екстер'єрів будівель. 							<p>У процесі дослідження було виявлено такі закономірності і тенденції в інженерно-конструктивних вирішеннях закладів харчування:</p> <ul style="list-style-type: none"> - домінування зрубної конструктивної системи; - застосування традиційних конструктивних схем; - основний будівельний матеріал - оциліндрований брус; - відмінний технічний стан будівель (вік досліджуваних будівель не перевищує 30 років); - наявність базових інженерних комунікацій; - відсутність систем пожежної сигналізації, внутрішнього та зовнішнього пожегогасіння. 							<p>Закарпатська область є унікальною в структурі Карпатського регіону через наявність значних лікувально-оздоровчих рекреаційних ресурсів. Крім того, вона є багатонаціональною, що відображається в архітектурі та культурі. Процеси, які відбуваються в рекреаційній галузі, потребують чіткого регулювання з боку держави. Відпочинкові будівлі часто споруджені з порушенням норм будівництва, багато з них пристосовані тільки для використання в літній період року. В гірській частині області архітектурні вирішення рекреаційних будівель поєднують в собі традиції українських етнічних груп - зрубу та бойків.</p>					

Аналізуючи особливості архітектурно-планувальних вирішень дерев'яних рекреаційних об'єктів, зафіксовано їх значну різноманітність та залежність від таких факторів: клімату, характеру рельєфу, належності території до певної архітектурно-етнографічної зони, наявності конкретних рекреаційних ресурсів. У процесі локалізації об'єктів та їх подальшого детального дослідження виявлено, що переважна більшість закладів харчування в Карпатському регіоні має архітектурно-планувальні ознаки «колиб». На основі розробленої методики комплексного аналізу особливостей дерев'яних рекреаційних об'єктів виявлено їх характерні особливості, які групуються за трьома критеріями:

Функціонально-планувальні вирішення:

- *пристосування типу будівлі «колиба» під функцію закладу громадського харчування;*
- *переважання зальної об'ємно-планувальної системи;*
- *домінування основного багатокутного об'єму будівлі в плані;*
- *ускладнення та пропорційне збільшення плану класичної колиби;*
- *уніфікація планувальних вирішень закладів харчування у всіх регіонах;*
- *нехтування правилами організації виробничих приміщень закладів громадського харчування.*

Архітектурно-композиційні вирішення:

- *домінування фронтальної статичної композиції фасадів будівлі;*
- *часткове або повне збереження симетричності будівлі як у плані, так і в об'ємі;*
- *наявність значних випустів стріхи даху, яка опирається на виступи вінців зрубу;*
- *оздоблення декоративними елементами різьблення та вирізаня з дерева віконних та дверних прорізів будівель відповідно до архітектурно-етнографічного району, в якому розташований об'єкт;*
- *наявність складних ступінчастих наметових дахів з виступаючими світловими вікнами трикутної форми;*
- *стрімкий дах із заломом, кут нахилу від 30° до 45°;*
- *застосування природних матеріалів в оздобленні будівель;*

- використання цінних предметів декоративно-ужиткового мистецтва і побуту в оздобленні інтер'єрів та екстер'єрів будівель.

Інженерно-конструктивні вирішення:

- домінування зрубної конструктивної системи;
- основним будівельним матеріалом є оциліндрований брус;
- відмінний технічний стан будівель (вік більшості досліджуваних будівель не перевищує 20 років);
- наявність базових інженерних комунікацій;
- відсутність систем пожежної сигналізації, внутрішнього та зовнішнього пожежогасіння.

Ці висновки стосуються не конкретно всіх закладів харчування в Карпатському регіоні, а висвітлюють тенденції, які склалися в дерев'яному відпочинковому будівництві за останні два десятиліття.

Особливості формування архітектури та функціонування будівель для тимчасового проживання відпочиваючих. Івано-Франківська область є найпотужнішим рекреаційним осередком у всьому Карпатському регіоні де зосереджена найбільша кількість відпочинкових комплексів. В архітектурі будівель для проживання відпочиваючих наявні характерні елементи практично всіх карпатських етнографічних шкіл народного будівництва. Будівлі для проживання відпочиваючих зазвичай наповнені високотехнологічним обладнанням, помітний акцент на екологічних принципах будівництва. Також у спорудженні дерев'яних будівель присутнє застосування архітектурно-планувальних вирішень, пов'язаних з впливами мурованого будівництва (таблиця 4.4.5). Проблемним є питання нерівномірного розміщення та концентрації рекреаційного житла на території області, що впливає на загальний екологічний баланс. Скупчення відпочинкових будівель в рекреаційних центрах супроводжується порушенням нормативних протипожежних розривів між дерев'яними спорудами, а також відсутністю централізованого контролю над виконанням правил пожежної безпеки та встановленням протипожежного обладнання. Крім того, негативним фактором є недосконалість законодавчої бази, що дозволяє здавати в експлуатацію

будівлі рекреаційного призначення як індивідуальні житлові будинки. Така ситуація негативно впливає і на архітектурно-планувальні вирішення відпочинкових будівель.

Чернівецька область є найменш чисельною в плані зведення будівель для тимчасового проживання відпочиваючих. Їх характерною ознакою є застосування індивідуального планування. Крім того, при спорудженні використовують місцеві будівельні матеріали, а також традиції буковинської школи народного дерев'яного зодчества. Технологічне наповнення будівель відповідає сучасним вимогам, проте є проблеми з обладнанням будівель системами протипожежного захисту (таблиця 4.4.6). Найбільший розвиток туристичної інфраструктури та котеджної забудови в Чернівецькій області має с. Мигове Вижницького району, де зосереджені кращі зразки рекреаційної дерев'яної архітектури. При спорудженні відпочинкових житлових будівель помітне застосування в архітектурних рішеннях пропорційних співвідношень та декоративних елементів для оздоблення будівель притаманних школі буковинського народного будівництва. Різноманіття архітектурних вирішень відпочинкових котеджів проявляється через застосування різних типів планувань як із зовнішніми терасами для входів, так і внутрішніми сходовими клітками. Характерною ознакою є те, що більшість будівель поставлені на масивний кам'яний цоколь, який врізається в складний рельєф. Важливим є те, що при наявності різних типів будівель та споруд на території комплексів вони зазвичай грамотно розташовані та поєднуються в один ансамбль.

<p>Відпочинковий коледж для туристів «Синьгород» С/ІІІ, м. Богородицький район</p> <p>досліджується у коледжі зоні парку з туристичною базою; будівля розміщується на ринній ділянці рельєфу; поруч є прогулянкові алеї та дозгале ландшафтне різноманіття.</p> <p>Джерело: фото автора.</p>	<p>Відпочинковий коледж, для бази відпочинку «Синьфор» С-Червонока в с.Косівський район</p> <p>досліджується у коледжі зоні парку з туристичною базою; будівля розміщується на ринній ділянці рельєфу; поруч є прогулянкові алеї та дозгале ландшафтне різноманіття.</p> <p>Джерело: фото автора.</p>	<p>Коледж відпочинкового комплексу «Легенда Карпат» С-ІІІ, м.Косівський район</p> <p>досліджується у коледжі зоні парку з туристичною базою; будівля розміщується на ринній ділянці рельєфу; поруч є прогулянкові алеї та дозгале ландшафтне різноманіття.</p> <p>Джерело: фото автора.</p>	<p>Приватний відпочинковий коледж, с.Шешори, вул. Чорнобола, Косівський район</p> <p>досліджується у коледжі зоні парку з туристичною базою; будівля розміщується на ринній ділянці рельєфу; поруч є прогулянкові алеї та дозгале ландшафтне різноманіття.</p> <p>Джерело: фото автора.</p>	<p>У процесі дослідження було виявлено такі закономірності і тенденції в об'ємно-планувальних вирішеннях будівель для проживання відпочиваючих:</p> <ul style="list-style-type: none"> - переважання індивідуального нетипового планування коледжів; - наявність планувальної системи ступінчастого блокування коледжів; - поділ планувальних різновидів коледжів на три типи: коледж дачного типу, коледж готельного типу, міні-готель; - вплив мурованого і традиційного будівництва на планувальні вирішення дерев'яних коледжів; - широкий спектр послуг, які надаються закладами відпочинку (від номера категорії «економ» до «апартаментів»). 	<p>У процесі дослідження було виявлено такі закономірності і тенденції в архітектурно-композиційних вирішеннях будівель для проживання відпочиваючих:</p> <ul style="list-style-type: none"> - висока варіативність композиційних вирішень фасадів серед коледжів; - домінування фронтальної та висотної композиції фасадів серед міні-готелів; - влаштування літніх приміщень за рахунок використання простору під випусками стріхи даху; - залежність форми, конструкції та кутів нахилу даху від кліматичних умов та регіональних традицій народного будівництва; - оздоблення декоративними традиційними елементами різьблення та вирізання по дереву обрамлення вікон та дверей, декоративне виконання озгородження терас, лоджій та балконів. 	<p>У процесі дослідження виявлено такі закономірності і тенденції в інженерно-конструктивних вирішеннях будівель для проживання відпочиваючих:</p> <ul style="list-style-type: none"> - зрубна конструкція з оциліндрованого бруса; - застосування технології «дикого зруб»; - відмінний та добрий технічний стан будівель; - наявність високотехнологічного інженерного обладнання у відпочинкових будівлях; - відсутність систем сигналізації та пожежогашіння та кондиціювання.
--	---	---	--	--	--	---

Таблиця 4.4.6.

Архітектурно-планувальні вирішення закладів для проживання відпочиваючих в Чернівецькій області.

Загальні дані про об'єкт			Об'ємно-планувальні вирішення громадських будівель						Архітектурно-композиційні вирішення						Інженерно-конструктивні вирішення				Висновки та узагальнення																			
адреса та назва об'єкта	характеристика ділянки	фотофіксація, обмірні креслення	загальні відомості		об'ємно-планувальні системи		функціональні характеристики		геометричні характеристики			стильові особливості			конструктивна система		технічне обладнання																					
			дата побудови	автор проекту	площа будівлі	вироблена система	система з горизонтальними розміщеннями	секційна система	змішана (комбінована)	індивідуальне планування	тип об'єкта	функція будівлі	рівень сервісу	послуги, які надаються закладом	попачне використання	фронтальна композиція	висотна композиція	комбінована		пропорції будівлі	загальні розміри	елементи композиції фасадів	елементи декору фасадів	форма даху	наявність цінних предметів мистецтва	стилістика будівлі	зрубна конструкція	каркасна конструкція	комбінована	технічний стан будівлі	інженерні комунікації	системи захисту і попередження	кліматичне обладнання					
Чернівецька область																			Відпочивальний комплекс (Голельно-Карпати) «Міста» (Чернівці, вул. Вишнівецька, 178)		Відпочивальний комплекс «Григорів» (Чернівці, вул. Герасимовичів, 178)		Відпочивальний комплекс «Водоспад» (Чернівці, вул. Герасимовичів, 178)		Відпочивальний комплекс «Водоспад» (Чернівці, вул. Герасимовичів, 178)		Відпочивальний комплекс «Водоспад» (Чернівці, вул. Герасимовичів, 178)		Відпочивальний комплекс «Водоспад» (Чернівці, вул. Герасимовичів, 178)		Відпочивальний комплекс «Водоспад» (Чернівці, вул. Герасимовичів, 178)		Відпочивальний комплекс «Водоспад» (Чернівці, вул. Герасимовичів, 178)		Відпочивальний комплекс «Водоспад» (Чернівці, вул. Герасимовичів, 178)		Висновки та узагальнення	
Джерело: фото автора.			Джерело: фото автора.			Джерело: фото автора.			Джерело: фото автора.			Джерело: фото автора.			Джерело: фото автора.			Джерело: фото автора.																				
Джерело: фото автора.			Джерело: фото автора.			Джерело: фото автора.			Джерело: фото автора.			Джерело: фото автора.			Джерело: фото автора.			Джерело: фото автора.																				
Джерело: фото автора.			Джерело: фото автора.			Джерело: фото автора.			Джерело: фото автора.			Джерело: фото автора.			Джерело: фото автора.			Джерело: фото автора.																				
Джерело: фото автора.			Джерело: фото автора.			Джерело: фото автора.			Джерело: фото автора.			Джерело: фото автора.			Джерело: фото автора.			Джерело: фото автора.																				

Висновки та узагальнення

У процесі дослідження було виявлено такі закономірності і тенденції в об'ємно-планувальних вирішеннях будівель для проживання відпочиваючих:
- переважання комбінованої системи планування котеджів;
- відсутність планувальної системи ступінчастого блокування котеджів, натомість поширене їх окремістове розташування;
- поділ планувальних різновидів котеджів на два типи: котедж дачного типу та котедж готельного типу;
- вплив мурованого і традиційного будівництва на планувальні вирішення дерев'яних котеджів;
- широкий спектр послуг, які надаються закладами відпочинку (від номерів категорії «економ» до «апартаментів»).

У процесі дослідження було виявлено такі закономірності і тенденції в архітектурно-композиційних вирішеннях будівель для проживання відпочиваючих:
- висока варіативність композиційних вирішень фасадів серед котеджів;
- домінування фронтальної та комбінованої композиції фасадів серед котеджів;
- влаштування літніх приміщень за рахунок використання простору під висхідними стріхами даху;
- залежність форми, конструкції та кутів нахилу даху від кліматичних умов та регіональних традицій народної будівництва;
- оздоблення декоративними традиційними елементами різьблення та вирізання по дереву, обрамлення вікон та дверей, декоративне виконання огороження терас, лоджії та балкони.

У процесі дослідження виявлено такі закономірності і тенденції в інженерно-конструктивних вирішеннях будівель для проживання відпочиваючих:
- домінування зрубно-конструкції з оциліндрованого дриса;
- відмінний та добрий технічний стан будівель;
- наявність високотехнологічного інженерного обладнання у відпочивальних будівлях;
- відсутність систем сигналізації та пожегозахисту та кондиціонування.

У Львівській області протягом майже двох століть сформувалося багато рекреаційних поселень, які стали осередками розвитку дерев'яної відпочинкової архітектури. У їх об'ємно-композиційних вирішеннях присутні риси як народного будівництва, так і помітні впливи регіоналізму сусідніх європейських країн (Польщі, Норвегії). На території області поряд функціонують великі санаторії (побудовані в ХХ ст.) та локальні невеликі відпочинкові комплекси, які включають в себе як дерев'яні, так і муровані будівлі для проживання відпочиваючих. Більшість рекреаційних закладів орієнтовні на лікувально-оздоровчу та відпочинкову функцію. Характерною ознакою будівель для проживання відпочиваючих є стильове та архітектурно-планувальне різноманіття. Така ситуація сприяє забезпеченню всіх потреб відпочиваючих. Детальний аналіз архітектурно-планувальних вирішень об'єктів рекреаційного житла у Львівській області наведений у таблиці 4.4.7.

Виходячи з локалізації відпочинкових закладів, на території Львівської області можна виділити чотири осередки розвитку рекреаційної галузі та дерев'яної архітектури: с. Розлуч, смт Східниця, смт Славське, с. Плав'я. Вони перебувають на різних етапах свого формування, деякі мають безперервну історію функціонування з поч. ХІХ ст., інші відновлюють втрачені інфраструктуру та потужності або починають своє функціонування в ХХІ ст.

Закарпатська область є найбільш строкатою в питанні розвитку дерев'яної рекреаційної архітектури. Причиною такої ситуації є багатонаціональний склад населення та змішування різних культур. У Закарпатській області в районах зосередження значних лікувальних рекреаційних ресурсів простежується зниження якості будівництва відпочинкових закладів з дерева (таблиця 4.4.8). На цих територіях споруджується значна кількість будівель сезонного використання, які не відрізняються естетичністю та функціональністю, мають примітивне планування. Проте в північних гірських районах області поширеним є зведення котеджів дачного типу для сімейного відпочинку. Простежується тенденція до покращення якісних, технологічних та естетичних характеристик відпочинкових будівель у високогірних районах області, ближче до Львівщини

та Івано-Франківщини. Рекреаційна галузь Закарпатської області, з огляду на особливості формування архітектури відпочинкових закладів, найбільше потребує розробки стратегії з врегулювання ситуації, яка склалася в питанні дотримання чинного законодавства у сфері архітектурної та містобудівної діяльності.

При спорудженні відпочинкових будівель для тимчасового проживання відпочиваючих в Карпатському регіоні варто виділити певні тенденції, що тут склалися. Порівняно із закладами громадського харчування, рекреаційне житло є більш різноманітним у плані функціональності та стилістики. На формування його архітектурно-планувальних особливостей рівнозначно впливають як і традиції народного будівництва локальних шкіл, так і муроване будівництво. До основних тенденцій, що простежуються в Карпатському регіоні, варто віднести:

Об'ємно-планувальні вирішення:

- *переважання індивідуального нетипового планування котеджів;*
- *поділ планувальних різновидів котеджів на три типи: котедж дачного типу, котедж готельного типу, міні-готель;*
- *вплив мурованого будівництва на планувальні вирішення дерев'яних котеджів;*
- *широкий спектр послуг, які надаються закладами відпочинку (від номера категорії «економ» до «апартаментів»).*

Архітектурно-композиційні вирішення:

- *домінування висотної композиції фасадів серед котеджів готельного та дачного типів;*
- *домінування фронтальної та комбінованої композиції фасадів серед міні-готелів;*
- *влаштування літніх приміщень за рахунок використання простору під випусками стріхи даху, опираються виступами вінців зрубу та вертикальними стовпами по контуру;*
- *залежність форми, конструкції та кутів нахилу даху від кліматичних умов та регіональних традицій народного будівництва;*

- оздоблення декоративними традиційними елементами різьблення та вирізання по дереву обрамлення вікон та дверей, декоративне виконання огороження терас, лоджій та балконів.

Інженерно-конструктивні вирішення:

- домінування зрубної конструкції будівель з оциліндрованого бруса;
- застосування технології так званого «дикого зрубу» для котеджів невеликих розмірів;
- відмінний технічний стан будівель;
- наявність високотехнологічного інженерного обладнання у відпочинкових будівлях;
- відсутність систем пожежної сигналізації та пожежогасіння.

Сформульовані тенденції показали, що дерев'яна рекреаційна архітектура Карпатського регіону перебуває на етапі становлення та формування, переосмислення архітектурних стилів та напрямків минулого. Позитивними факторами є: перехід від кількісних до якісних показників в об'ємно-планувальних та технологічних рішеннях відпочинкових будівель, розвиток периферійних територій, збереження традицій народного будівництва. До негативних варто віднести: низький рівень регулювання містобудівельної діяльності, нехтування встановленням систем безпеки в дерев'яних будівлях, пряме відтворення архітектурних елементів будівель минулого без переосмислення традицій народного зодчества [53, с. 482–501; 87, р. 83–100].

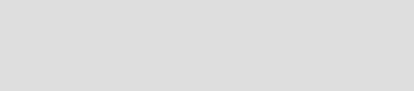
Таблиця 4.4.7.

Архітектурно-планувальні вирішення закладів для проживання відпочиваючих в Львівській області.

Львівська область	Загальні дані про об'єкт		Об'ємно-планувальні вирішення громадських будівель						Архітектурно-композиційні вирішення						Інженерно-конструктивні вирішення				Висновки та узагальнення																
	адреса та назва об'єкта	характеристика ділянки	загальні відомості		об'ємно-планувальні системи		функціональні характеристики		геометричні характеристики		стильові особливості		конструктивна система		технічне обладнання																				
			дата побудови	автор проекту	площа будівлі	виробничо-системна	система з горизонтальними комунікаційними рішеннями	секційна система	зольна система	емісія (комбінована)	індивідуальне планування	тип об'єкта	функція будівлі	рівень сервісу	послуги, які надаються закладом	поточне використання	фронтальна композиція	висотна композиція		комбінована	пропорції будівлі	забарвлені розміри	елементи композиції фасадів	елементи декору фасадів	форма даху	навісність цінних приміщень	стиплістика будівлі	зрубна конструкція	каркасна конструкція	комбінована	технічний стан будівлі	інженерні комунікації	система захисту і пожегозахисності	кліматичне обладнання	
	Будівлі для проживання відпочиваючих (рекреаційне житло)																																		
	Відпочинковий комплекс «Смєречка» в с.Львів, ц/р. Львівський район	досліджуваний коледж будівель, у стилістиці відпочинкового комплексу, на етапі проектування розпланування 3 коледжів, ресторан, басейн, альпіанка та абстасяжка		2009 рік	невідомо	невідомо				будівля має три поверхи, розроблена на проживання до 10 відпочиваючих, має два типи номерів: коледжівський «стандарт», «навіблекс» «навіблекс покращений», «смієчний» та «смієчний покращений»	коледж готельного типу	проживання туристів	стандарт, навіблекс, стандарт, смієчний, смієчний	проживання	житлова будівля, призначена для проживання туристів				будівля має висотні пропорції зоб'язуючи стрижки дахом та збудження об'єму у верхній частині			симетрию фасадів будівлі поришуться на явній кам'яній цоколю та злами даху		ширина будівлі 16,3 м висота будівлі 16,5 м	характерних рис будівля набудує зоб'язуючи масивному кам'яному цоколю, виступаючий вніч зруб, як підкріплюють стрижки даху	декоративне оформлення віконних та дверних прорізів, озарювання лоджії та терас, бурган дерев'яні шпалери, які розташовуються на зрубних дахах	декоративний дах, навіблекс покращений та будівля лоджій, навіблекс покращений, покриття черепицею (кут даху 60°)	регіональний стиль	зрубна конструкція будівлі з оциліндрованого бруса на кам'яному цоколі			зрубний (власний шумозоляція нахил)	каналізація, водопостачання, електрика	система автономного об'єднаного опалення	У Львівській області протягом майже двох століть сформувалося базата рекреаційних поселень, які стали середмість розвинути дерев'яні відпочинкові архітектури. У їх об'ємно-композиційних вирішеннях присутні риси як народного будівництва, так і починні впливи регіоналізму сусідніх європейських країн (Польщі, Норвегії). На території області поряд функціонують великі санаторії (побудовані в XX ст.) та локальні невеликі відпочинкові комплекси, які включають в себе як дерев'яні, так і муровані будівлі для проживання відпочиваючих. Більшість рекреаційних закладів орієнтовані на лікувально-оздоровчу та відпочинкову функції.
	Відпочинковий коледж «Смєречка» в с.Смєречка, Спирасандрійський район	досліджуваний коледж розміщений на пагорбі, рельєф, стіном на 2018 рік об'єкт знаходиться в стані будівництва		2015 рік	невідомо	загальна площа коледжу 295 м ²				будівля має три поверхи, розроблена на проживання 5-10 відпочиваючих, на цокольному поверсі розміщені кімнати, ванна з кімнатою, відеоспіню, на першому - відеоспіню з кухнею та ванною, на другому - три спальні і ванна	коледж індивідуальним плануванням	проживання туристів	стандарт, апартаменти	проживання з можливістю самостійного приготування їжі	житлова будівля, призначена для проживання туристів	фронтальність та стилістичність композиції фасадів досягається через наявність віконних прорізів			будівля має висотні пропорції зоб'язуючи кам'яному цоколю та стрижки дахом			будівля має асиметричний головний фасад, місцями цоколяні поверхи виконані з вертикальних кам'яних блоків	ширина будівлі 9 м висота будівлі 13,7 м	характерних рис будівля набудує зоб'язуючи масивному кам'яному цоколю, виступаючий вніч зруб, як підкріплюють стрижки даху	декоративне оформлення віконних та дверних прорізів, озарювання терас та лоджій, з використанням орнаментальних мотивів	шпалерний дах, покритий металевим черепицею (кут даху 40°)	регіональний стиль	зрубна конструкція будівлі з оциліндрованого бруса на кам'яному цоколі			відмінний	каналізація, водопостачання, електрика	система автономного об'єднаного опалення		
	Відпочинковий коледж «Смєречка» в с.Смєречка, Львівський район	досліджуваний коледж розміщений на пагорбі, рельєф, стіном на 2018 рік об'єкт знаходиться в стані будівництва		2018 рік	архітектори: Гнєсь В.П., Гнєсь Н.В.	загальна площа коледжу 250 м ²				будівля двохповерхова, розроблена на проживання 5-10 відпочиваючих, з першим поверхом загальною підземним паркуванням і користуванням та басейном і житловими номерами	коледж дачного типу	проживання туристів	апартаменти	проживання з можливістю самостійного приготування їжі	житлова будівля, призначена для сімейного відпочинку	фронтальність та стилістичність композиції фасадів досягається через наявність віконних прорізів			будівля має симетричний головний фасад, місцями цоколяні поверхи виконані з вертикальних кам'яних блоків	ширина будівлі 12,4 м висота будівлі 9,1 м	характерних рис будівля набудує зоб'язуючи масивному кам'яному цоколю, виступаючий вніч зруб, як підкріплюють стрижки даху	декоративне оформлення віконних та дверних прорізів, озарювання терас та лоджій, з використанням орнаментальних мотивів	шпалерний дах, покритий металевим черепицею (кут даху 40°)	регіональний стиль (з ознаками двайбського)	зрубна конструкція будівлі з оциліндрованого бруса на кам'яному цоколі			відмінний	каналізація, водопостачання, електрика	система автономного об'єднаного опалення					
	Відпочинковий коледж «Смєречка» в с.Смєречка, Львівський район	досліджуваний коледж розміщений на пагорбі, рельєф, стіном на 2018 рік об'єкт знаходиться в стані будівництва		2014 рік	невідомо	загальна площа коледжу 250 м ²				будівля двохповерхова, розроблена на проживання 6-10 відпочиваючих, з першим поверхом загальною підземним паркуванням і користуванням та басейном і житловими номерами	коледж готельного типу	проживання туристів	стандарт, навіблекс, лекс	проживання з можливістю самостійного приготування їжі	житлова будівля, призначена для проживання туристів	висотність композиції фасадів досягається наявністю високого кам'яного цоколю та стрижки даху			будівля має асиметричний головний фасад, симетрию поришуться на явній кам'яній цоколю та стрижки дахом	ширина будівлі 9,2 м висота будівлі 8,3 м	характерних рис будівля набудує зоб'язуючи масивному кам'яному цоколю, виступаючий вніч зруб, як підкріплюють стрижки даху	декоративне оформлення віконних та дверних прорізів, озарювання терас та лоджій	шпалерний дах, покритий металевим черепицею (кут даху 40°)	регіональний стиль	зрубна конструкція будівлі з оциліндрованого бруса на кам'яному цоколі			відмінний	каналізація, водопостачання, електрика	система автономного об'єднаного опалення					
	Відпочинковий коледж в с.Смєречка, Львівський район	досліджуваний коледж розміщений на пагорбі, рельєф, стіном на 2018 рік об'єкт знаходиться в стані будівництва		2017 рік	невідомо	загальна площа коледжу 176 м ²				будівля має два поверхи, розроблена на проживання 5-10 відпочиваючих, на першому поверсі розміщені кімнати, ванна з кімнатою, відеоспіню, на другому - відеоспіню з кухнею та ванною, на третьому - дві спальні, ванна і санітарний вузол	коледж дачного типу	проживання туристів	апартаменти	проживання з можливістю самостійного приготування їжі	житлова будівля, призначена для сімейного відпочинку	фронтальність та стилістичність композиції фасадів досягається наявністю високого кам'яного цоколю та стрижки даху			будівля має асиметричний головний фасад, симетрию поришуться на явній кам'яній цоколю та стрижки дахом	ширина будівлі 11,8 м висота будівлі 8,9 м	характерних рис будівля набудує зоб'язуючи масивному кам'яному цоколю, виступаючий вніч зруб, як підкріплюють стрижки даху	декоративне оформлення віконних та дверних прорізів, озарювання терас та лоджій	шпалерний дах, покритий металевим черепицею (кут даху 40°)	регіональний стиль	зрубна конструкція будівлі з оциліндрованого бруса на кам'яному цоколі			добрі	каналізація, водопостачання, електрика	система автономного об'єднаного опалення					
	Висновки та узагальнення		У процесі дослідження було виявлено такі закономірності і тенденції в об'ємно-планувальних вирішеннях будівель для проживання відпочиваючих: <ul style="list-style-type: none"> - переважання індивідуальної системи планування коледжів; - наявність (в даній схемі не представлено) планувальної системи блокування коледжів, натомість; - поділ планувальних різновидів коледжів на два типи: коледж дачного типу та коледж готельного типу; - вплив мурованого і традиційного будівництва на планувальні вирішення дерев'яних коледжів; - широкий спектр послуг, які надаються закладами відпочинку (від номерів категорії «економ» до «апартаментів»). 						У процесі дослідження було виявлено такі закономірності і тенденції в архітектурно-композиційних вирішеннях будівель для проживання відпочиваючих: <ul style="list-style-type: none"> - висока варіативність композиційних вирішень фасадів серед коледжів; - домінування фронтальної та комбінованої композиції фасадів серед коледжів; - влаштування літніх приміщень за рахунок використання простору під виласками стріхи даху; - залежність форми, конструкції та кутів нахилу даху від кліматичних умов та регіональних традицій народного будівництва; - оздоблення декоративними традиційними елементами вирізаня по дереву обрамлення вікон та дверей, декоративне виконання озарювання терас, лоджій та балконів. 						У процесі дослідження виявлено такі закономірності і тенденції в інженерно-конструктивних вирішеннях будівель для проживання відпочиваючих: <ul style="list-style-type: none"> - домінування зрубної конструкції з оциліндрованого бруса; - відмінний та добрий технічний стан будівель; - наявність високотехнологічного інженерного обладнання у відпочинкових будівлях; - відсутність систем сигналізації та пожежогазіння та кондиціонування. 																				

Архітектурно-планувальні рішення закладів для проживання відпочиваючих в Закарпатській області.

Загальні дані про об'єкт			Об'ємно-планувальні рішення громадських будівель							Архітектурно-композиційні рішення						Інженерно-конструктивні рішення				висновки та узагальнення											
адреса та назва об'єкта	характеристика ділянки	фотофіксація, розміри креслення	загальні відомості		об'ємно-планувальні системи			функціональні характеристики		геометричні характеристики			стильові особливості			конструктивна система		технічне обладнання													
			дата побудови	автор проекту	площа будівлі	анфіладна система	система з горизонтальними комунікаціями	приміщення	секційна система	зольна система	змішана (комбінована)	індивідуальне планування	тип об'єкта	функція будівлі	рівень сервісу	послуги, які надаються закладам	поточне використання	фронтальна композиція	висока композиція		комбінована	пропорції будівлі	забарвлені розміри	елементи композиції фасадів	елементи декору фасадів	форма даху	наявність цінних матеріалів	статилістська будівля	зрубна конструкція	каркасна конструкція	комбінована
Будівлі для проживання відпочиваючих (рекреаційне житло)																															
<p>Міні-готель бази відпочинку "Русько", с.м. Солотвине, Тячівський район</p> <p>Джерело: фото автора.</p>			невідомо		невідомо			невідомо		невідомо			невідомо			невідомо		невідомо		невідомо		<p>У Закарпатській області в районах зосередження лікувальних рекреаційних ресурсів простежується зниження якості будівництва відпочинкових будівель з дерева. На цих територіях споруджується значна кількість сезонного використання житлової будівель, які не відрізняються естетичністю та функціональністю. Також простежується тенденція до покращення якості будівництва дачного типу для сільськогосподарських будівель у високорозвинених районах області, зокрема до львівщини та івано-франківщини.</p>									
<p>Міні-готель бази відпочинку "Дорогове", с.м. Чинадієво, Івано-Франківський район</p> <p>Фото з сайту https://ua.dorogovkaz.com/kottedzh_v_chinadijevo.php</p>			невідомо		невідомо			невідомо		невідомо			невідомо			невідомо		невідомо		невідомо											
<p>Міні-готель бази відпочинку "Дорогове", с.м. Чинадієво, Івано-Франківський район</p> <p>Джерело: фото автора.</p>			2015 рік		невідомо			загальна площа коледжу становить понад 300 м ²		невідомо			невідомо			невідомо		невідомо		невідомо											
<p>Міні-готель бази відпочинку "Дорогове", с.м. Чинадієво, Івано-Франківський район</p> <p>Джерело: фото автора.</p>			2010 рік		невідомо			загальна площа коледжу 250 м ²		невідомо			невідомо			невідомо		невідомо		невідомо											
<p>Міні-готель сімейної бази відпочинку "Сімейний", с.м. Голубин, Івано-Франківський район</p> <p>Фото з сайту http://ukraine.1001idea.info/bronyuvannya-zhytla-v-karpatah-i-na-mori/zagynok-gotel-copy/</p>			2009 рік		невідомо			загальна площа коледжу понад 300 м ²		невідомо			невідомо			невідомо		невідомо		невідомо											
<p>Міні-готель бази відпочинку "Дорогове", с.м. Чинадієво, Івано-Франківський район</p> <p>Джерело: фото автора.</p>			2015 рік		невідомо			загальна площа коледжу становить понад 300 м ²		невідомо			невідомо			невідомо		невідомо		невідомо											
<p>Міні-готель бази відпочинку "Дорогове", с.м. Чинадієво, Івано-Франківський район</p> <p>Джерело: фото автора.</p>			2010 рік		невідомо			загальна площа коледжу 250 м ²		невідомо			невідомо			невідомо		невідомо		невідомо											
<p>Міні-готель бази відпочинку "Дорогове", с.м. Чинадієво, Івано-Франківський район</p> <p>Джерело: фото автора.</p>			2015 рік		невідомо			загальна площа коледжу становить понад 300 м ²		невідомо			невідомо			невідомо		невідомо		невідомо											

4.2. Особливості архітектурно-композиційних вирішень рекреаційних об'єктів з дерева в регіоні

Громадські будівлі. Заклади громадського харчування. Аналіз архітектурно-композиційних рішень закладів харчування дозволив виявити певні закономірності в їх архітектурі. В сучасних будівлях від класичної колиби зберігається статичність та фронтальність композиції фасаду. Основними факторами, що впливають на формування таких пропорцій будівель, є кліматичні умови та ландшафт регіону. Суворі зими та дощове літо зумовили збільшення стріхи даху будівлі для захисту нижніх вінців зрубу, які здебільшого ставились на невисоку кам'яну основу. Простір під великою стріхою використовується як літня тераса. Але, крім статичної композиції фасадів будівлі, є варіанти комбінації фронтальної та висотної композиції за рахунок використання високого кам'яного цоколю та характеру рельєфу – ресторан-колиба «Високий перевал» у с. Яблуниця Івано-Франківської області. Крім того, в зовнішньому вигляді ресторану-колиби помітні впливи архітектурних рішень класичного зразка гуцульського стилю ресторану «Гуцульщина» в м. Яремче, збудованого в 1950-х рр. ХХ ст. за проектом архітектора Івана Боднарука.

Декорування фасадів будівель в більшості випадків підкреслює та проявляє належність їх до певної регіональної школи народного дерев'яного будівництва. Спільним для всіх регіонів елементом композиції фасадів є випусти верхніх вінців зрубу, які мають як естетичну, так і конструктивну функцію. Для декорування фасадів використовують обрамлення віконних та дверних прорізів. Поширеним явищем у Карпатському регіоні є експонування в екстер'єрі та інтер'єрі цінних предметів народного декоративно-ужиткового мистецтва, предметів побуту та зразків флори і фауни. Кращим прикладом використання цінних предметів колекціонування є колиба-музей в с. Ділове Рахівського району Закарпатської області (розташовується поруч з геодезичним знаком і стелою «Географічний центр Європи»).

Важливим елементом дерев'яної будівлі, що надає їй характерних ознак, притаманних колибі, є дах. Традиційним для колиб є наметовий дах (верх),

часто дво- або триярусний зі зломом у нижній частині та виступаючими світловими вікнами трикутної форми. Такі форми та конструкції дахів використовують над основним багатокутним об'ємом будівлі. Примикаючі допоміжні приміщення зазвичай покривають двосхилими дахами із заломами або без них. Ще однією спільною рисою для сучасних закладів харчування є розміщений на вході (за допомогою врізання в основний намет) невеликий, з декоративно оздобленим фронтоном двосхилий дашок, який виступає акцентом будівель.

Будівлі для тимчасового проживання відпочиваючих. В архітектурно-композиційних вирішеннях будівель для проживання відпочиваючих водночас помітні впливи як мурованої архітектури, так і використання традицій регіональних шкіл народного будівництва. Крім того, в дерев'яній архітектурі Карпатського регіону при спорудженні будівель використовуються різні пропорційні співвідношення та елементи декорування. Використання традиційного оздоблення будівель різьбою та вирізанням по дереву (відпочинковий котедж курортного готелю «Коруна», с. Татарів Івано-Франківської області) чергується із застосуванням елементів регіональних стилів інших країн (гостьовий будинок-сауна з ознаками стилю шале в с. Дора, біля м. Яремче Івано-Франківської області).

Геометричні характеристики будівель відпочинкових котеджів мають велике різноманіття. Проте помітні певні закономірності в їх застосуванні, а саме: будівлі, які розташовуються в гірській місцевості або складному рельєфі, здебільшого мають висотні пропорції через наявність високого кам'яного цоколю, який є основою для головних приміщень споруди зрубної конструкції. Також сприйняття висотності композиції таких будівель посилюють стрімкі, двосхилі дахи з виступами над лоджіями та балконами мансардних поверхів. Композиції фасадів будівель міні-готелів є більш статичними, оскільки вони розташовуються на більш рівнинних ділянках ландшафту у зв'язку з габаритними розмірами. Для декорування фасадів відпочинкових житлових будівель використовують обрамлення віконних та дверних прорізів,

огороження лоджій та терас, вирізні дерев'яні шпилі, оздоблення фронтонів і вітрових дощок методом вирізання.

Конструкції та форми дахів відпочинкових котеджів мають велике різноманіття: від простих двосхилих (відпочинковий котедж № 3 комплексу «Сім вітрів» у с. Волосянка Сколівського району Львівської області) до складних, які формують архітектурний образ будівлі (відпочинкові котеджі бази відпочинку «Царинка», с. Нижня Рожанка Сколівського району Львівської області). Кути нахилу дахів відрізняються залежно від кліматичних умов та регіональних особливостей будівництва.

4.3. Основні підходи до інженерно-конструктивних вирішень у дерев'яному рекреаційному будівництві Карпатського регіону

Громадські будівлі. Заклади громадського харчування. У сучасному дерев'яному будівництві та архітектурі важливим фактором, який впливає на довговічність та комфортність будівель, є **інженерно-конструктивні вирішення**. Цей етап дослідження включає в себе аналіз конструктивних схем будівель та їх технологічного обладнання. В спорудженні дерев'яних будівель особливо важливу роль відіграє технологія будівництва. В Карпатському регіоні більшість «дрібних» відпочинкових закладів з дерева мають зрубну конструкцію. Будівельним матеріалом є оциліндрований брус заводського виготовлення. Будівництво з такого бруса є більш точним та швидшим. Крім зрубних будівель, є зразки комбінованих конструктивних систем. Наприклад, у будівлі колиби «Високий перевал» (с. Яблуниця Івано-Франківської області) зрубна конструкція поєднується з каркасною, де стовпи розміщуються на кутах, а проміжки між ними заповнюються оциліндрованим брусом.

Технологічне наповнення будівель закладів харчування забезпечується здебільшого на рівні основних систем та комунікацій (водопостачання, електрика, каналізація, опалення, кондиціонування). До негативних факторів варто віднести фактичну відсутність систем пожежної сигналізації, систем внутрішнього та зовнішнього пожежогасіння, що є необхідним в дерев'яних будівлях громадського призначення.

Будівлі для тимчасового проживання відпочиваючих. Інженерно-конструктивні вирішення дерев'яних котеджів є різноманітними, але найбільш поширеною конструкцією є зруб з оциліндрованого бруса. Проте, починаючи з 2012–2014 рр., великої популярності набуває так званий «дикий зруб», тобто будівництво з некаліброваного бруса різних розмірів у діаметрі. Такий спосіб вимагає більшої майстерності фахівців та спорудження будівлі безпосередньо на місці її розташування, а також одночасний монтаж інженерних комунікацій. Тому ця технологія вимагає більших часових затрат на будівництво (приватний відпочинковий котедж у с. Чинадійово Мукачівського району Закарпатської області). При спорудженні відпочинкових котеджів встановлюються всі інженерні комунікації та кліматичне обладнання (кондиціонери, додаткові обігрівачі та здебільшого системи водяного опалення). Значно рідше використовуються системи захисту і попередження такі, як пожежна сигналізація [87, р. 83–100].

З усіх пропонованих на ринку варіантів будівельних матеріалів з дерева в процесі дослідження виявлено 9 основних і найбільш застосовуваних у Карпатському регіоні (рис. 4.3.1, 4.3.2., 4.3.3):

«Дикий» зруб – передбачає спорудження будівель з не сушеного, очищеного від кори бруса зазвичай безпосередньо на будівельному майданчику. Така технологія спорудження вимагає витримування готової будівлі для осушки брусів протягом 1-2 років, так як усадка може становити 10-15 см на один поверх.

«Дикий» зруб калібрований – будівлі споруджуються за тим самим принципом, що і в попередньому випадку, але попередньо бруси калібруються під одну товщину в заводських умовах.

Калібрований прямокутний брус, профільований брус, брус профільований овальний – виготовляється в заводських умовах, може бути з цільної деревини або клеєний. До процесу спорудження такі бруси проходять процес осушки, що значно скорочує терміни будівництва. При виготовленні таких видів брусів використовується підбір деревини, тому на ринку присутній широкий асортимент продукції різних розмірів та профілів.

Оциліндрований брус та оциліндрований брус профільований – виготовляється в заводських умовах шляхом проточування як цільних, так і клеєних дерев'яних колод та фрезеруванням профілів і замків.

Протес (плениці) – технологія зведення близька до «дикого» зрубу, оскільки вимагає індивідуального підходу до встановлення кожного бруса. Натомість *профільований протес* за технологією виготовлення наближений до профільованого бруса, може бути з цільної деревини або з клеєної.

Широке різноманіття будівельних матеріалів з дерева, різні підходи до технології спорудження такого типу будівель сприяють їх масовому застосуванню на території всього Карпатського регіону. Крім зрубних, трапляються і комбінації конструктивних систем при спорудженні рекреаційних будівель. Таким чином, в окремих випадках для збільшення простору будівлі застосовують комбінацію зрубною та стійково-балковою конструктивною схем. Каркасна конструктивна схема не знайшла широкого застосування в регіоні.

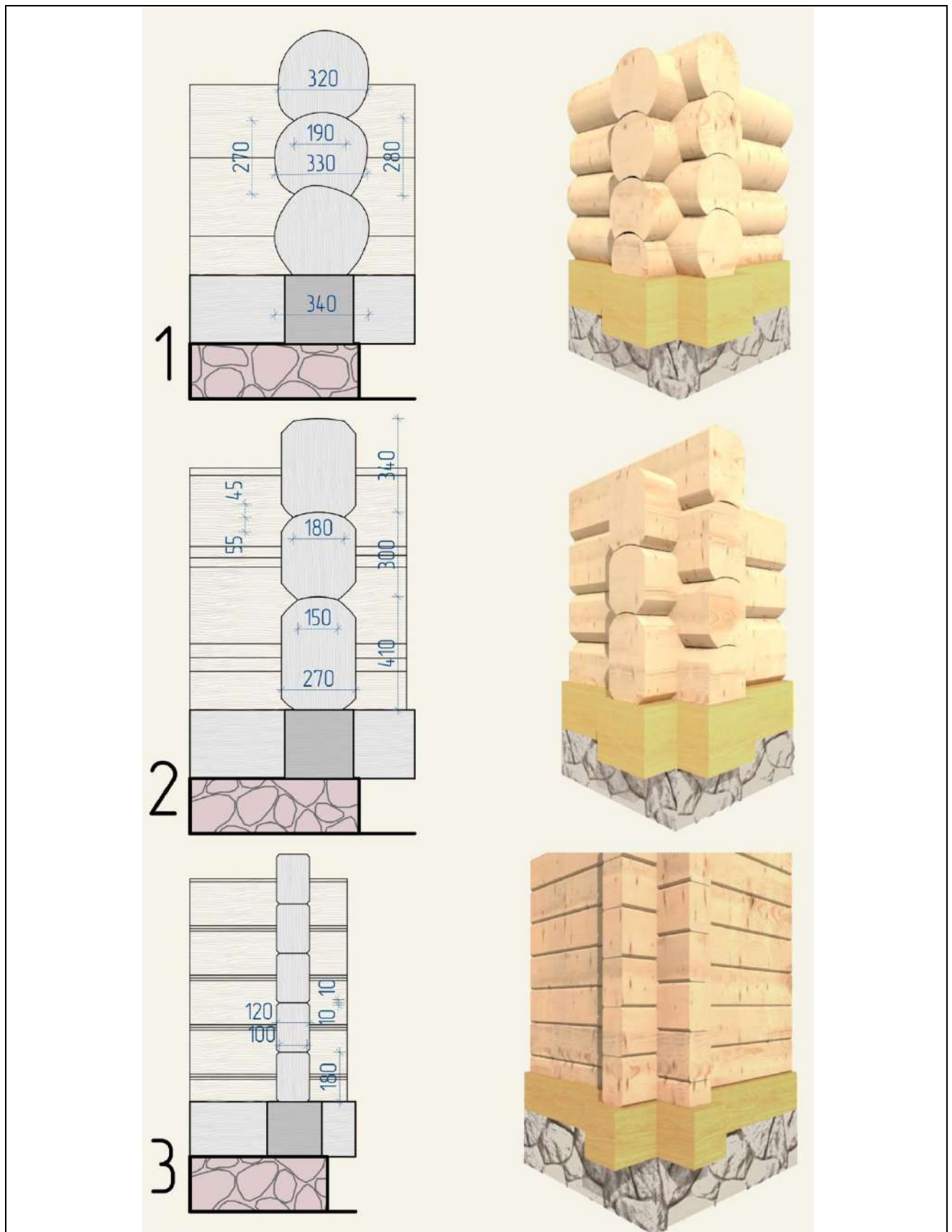

Рис. 4.3.1. Основні види зрубних конструкцій, які застосовуються при спорудженні сучасних будівель з дерева в Карпатському регіоні: 1. «Дикий» зруб; 2. «Дикий» зруб калібрований; 3. Калібрований прямокутний брус (рисунок автора).

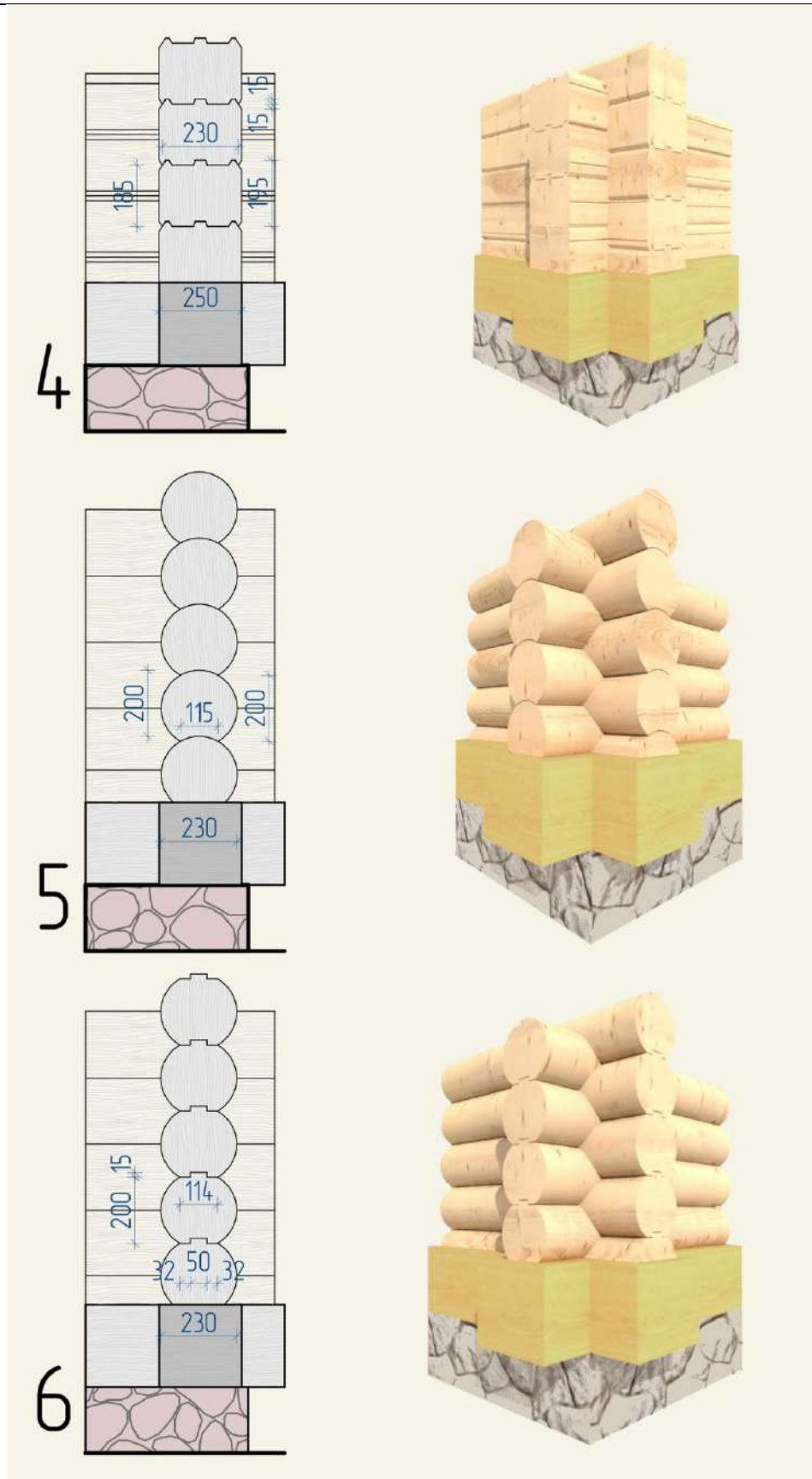

Рис. 4.3.2. Основні види зрубних конструкцій, які застосовуються при спорудженні сучасних будівель з дерева в Карпатському регіоні: 4. Профільований брус; 5. Оциліндрований брус; 6. Оциліндрований брус профільований (рисунок автора).

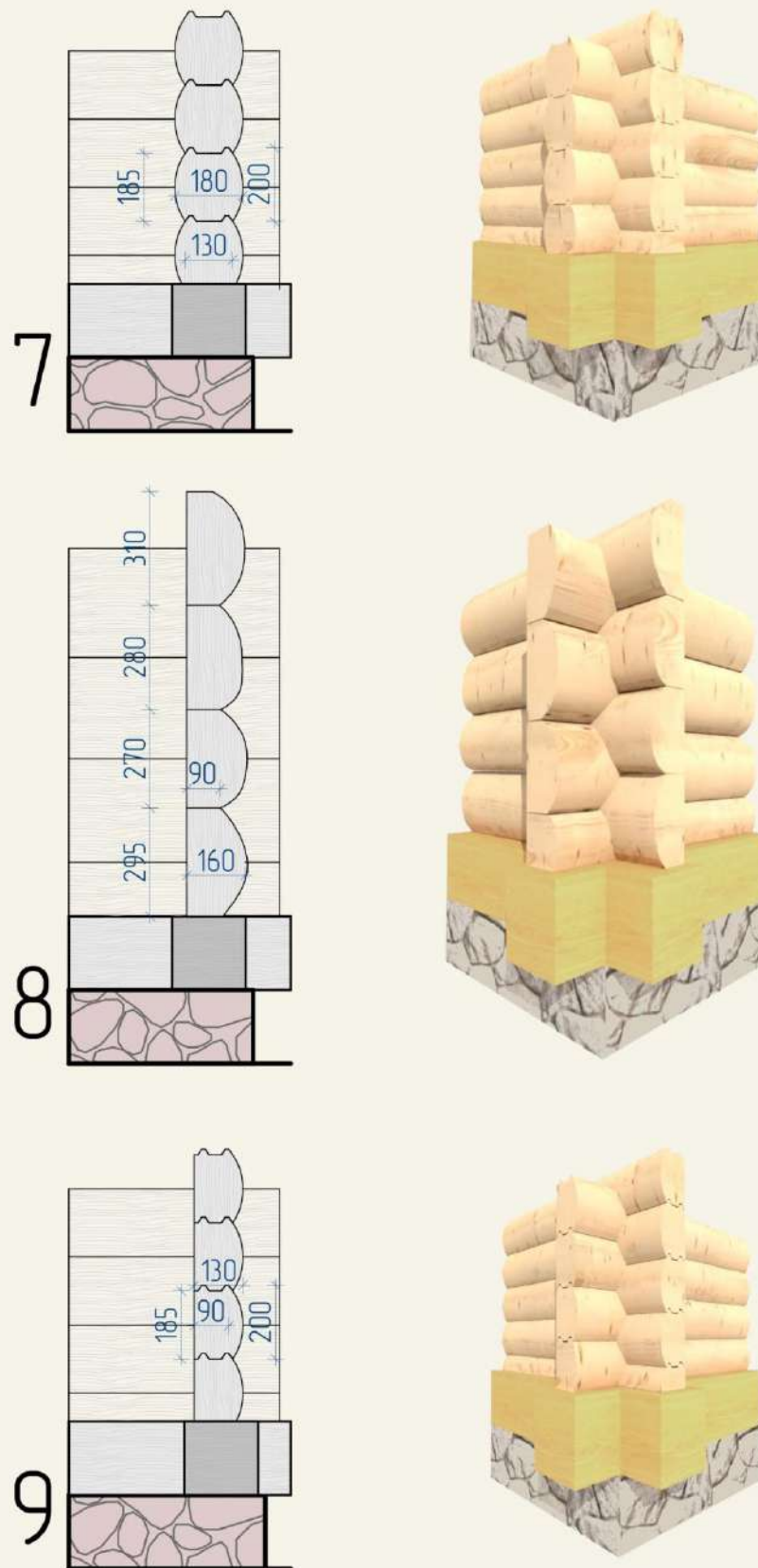

Рис. 4.3.3. Основні види зрубних конструкцій, які застосовуються при спорудженні сучасних будівель з дерева в Карпатському регіоні: 7. Брус профільований овальний; 8. Протес (плениці); 9. Профільований протес (рисунок автора).

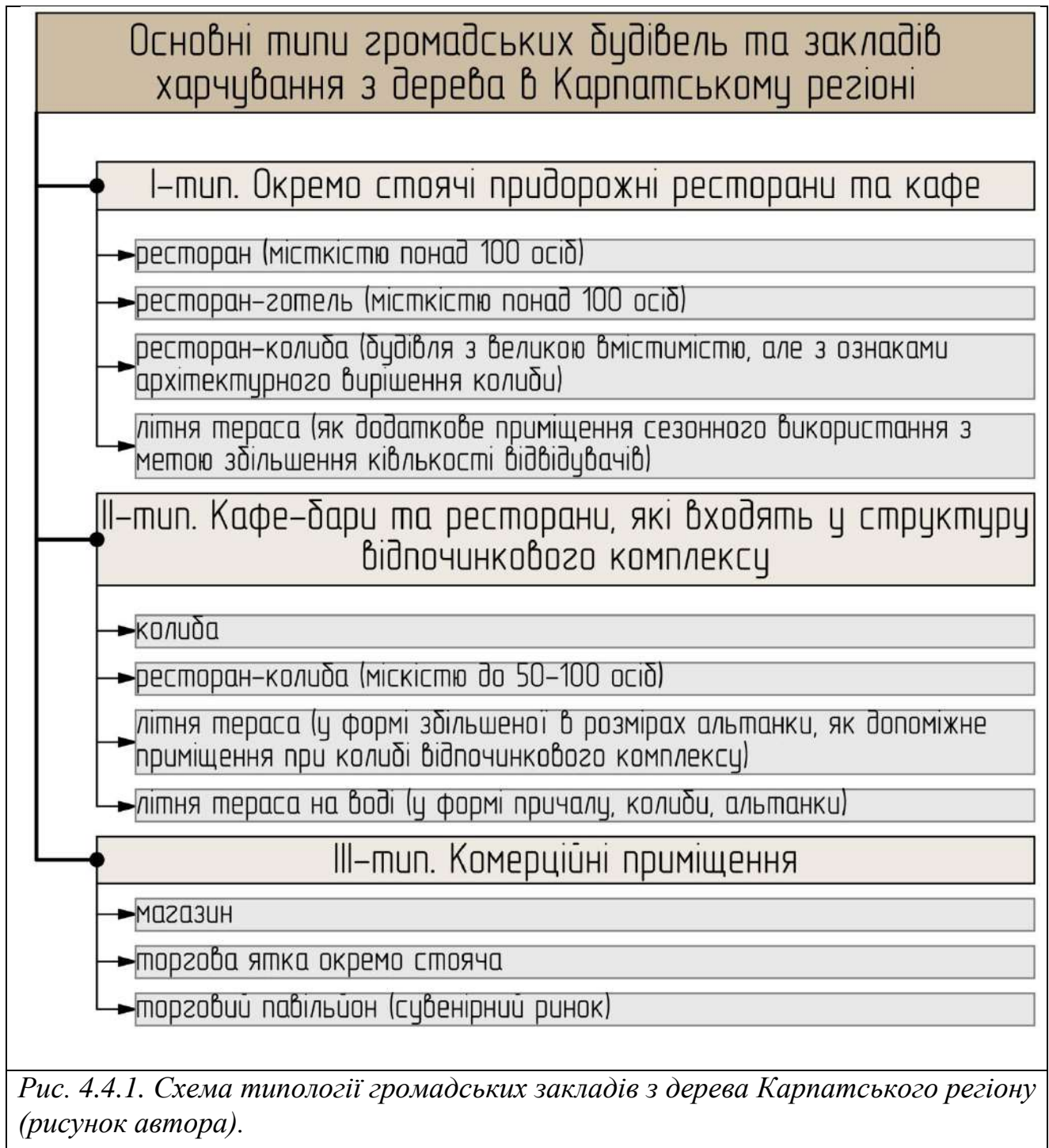
4.4. Функціональні типи дерев'яних рекреаційних об'єктів Карпатського регіону

Громадські будівлі. Заклади громадського харчування. Найпоширенішим типом будівлі, яка забезпечує функцію харчування рекреантів, є колиба. Первісно цей тип будівлі використовувався як притулок на гірських полонинах. Проте в середині ХХ ст. архітектурні ознаки колиб отримали заклади громадського харчування (колиба-шашличниця в урочищі Шандра Долинського району Івано-Франківської області).

Після 2005 року в Карпатському регіоні України відбулося поживлення будівельної діяльності. За останнє десятиліття збудована численна кількість закладів харчування, які за місцем розташування можна розділити на дві групи:

1. Окремо стоячі придорожні ресторани та кафе; 2. Кафе-бари та ресторани, які входять у структуру відпочинкового комплексу.

Переважає більшість закладів харчування, побудованих з дерева, мають архітектурно-планувальні ознаки колиб. Крім того, розвивається типологія малих архітектурних форм та комерційних приміщень. Для заохочення та приваблення відпочивальників власники відпочинкових закладів встановлюють різноманітні додаткові споруди: в'їзні брами або вежі, альтанки та гойдалки, дитячі ігрові комплекси. З метою реалізації сувенірної продукції споруджені торговельні ряди, наприклад в м. Яремче біля ресторану «Гуцульщина», які доповнюють його ансамбль. Детальна схема типології рекреаційних закладів громадського призначення комерційних будівель і споруд та малих архітектурних форм наведена на рисунках 4.4.1, 4.4.2, 4.4.3, 4.4.4, 4.4.5. З аналізу **функціонально-планувальних рішень** випливає, що заклади, які не є частиною відпочинкових комплексів, мають більшу площу та сприяють великій кількості відвідувачів. Це зумовлено тим, що заклади, крім прийому туристів, орієнтовані на проведення банкетів, тобто планових заходів. Такі будівлі здебільшого мають зальну об'ємно-планувальну систему, зал для гостей досить габаритний та може сягати від 80 м² до 150 м² (колиба «Високий перевал», с. Яблуниця Івано-Франківської області; ресторан-колиба «Куфер», с. Любинці Стрийського району Івано-Франківської області).

Заклад харчування, який входить до структури відпочинкового комплексу, зазвичай є меншим за розмірами, відповідно його вмістимість є меншою і коливається в межах від 30 до 100 осіб. Планування таких будівель включає в себе комбінацію анфіладної та зальної об'ємно-планувальної системи (колиба відпочинкового комплексу «Ведмежа гора», м. Яремче Івано-Франківської області). Дуже часто такі приміщення в цілях безпеки споруджують з негорючих будівельних матеріалів (блок, цегла).

I-тип. Типи окремо стоячих придорожніх ресторанів та кафе

ресторан (місткістю понад 100 осіб)

Фото автора
Колиба "Високий перевал" в с.Яблунця, Івано-Франківської обл.

Фото з сайту: <<http://emoe.club/outside.html>>
Ресторан "е-тоє" в м. Трускавець, Львівської обл.

ресторан-готель (місткістю понад 100 осіб)

Рисунок автора

Ресторан-готель "Шепит лісу" в с.Шепарівці, Коломийського р-ну, Івано-Франківської обл.

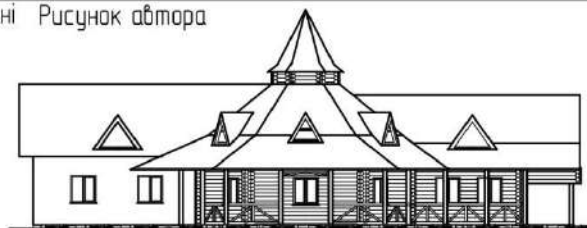

Фото автора

ресторан-колиба (будівля з великою вмісткістю, але з ознаками архітектурного вирішення колиби)

Креслення надані головним архітектором проекту
Рисунок автора

Ресторан "Villa park" в с.Підпечери, Тусменицького р-ну, Івано-Франківської обл.

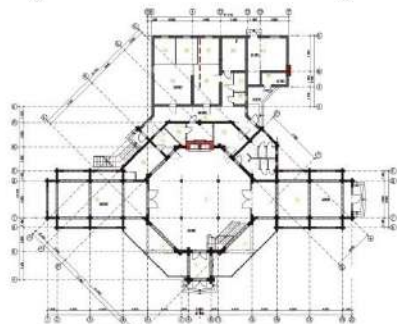

Фото автора
Ресторан-колиба "Кухер" в с.Людинці, Стрийського р-ну, Львівської обл.

літня тераса (як додаткове приміщення сезонного використання з метою збільшення кількості відвідувачів)

Рисунок автора

Літня тераса ресторанного комплексу "Купальська ніч" в м.Вижниця, Чернівецької обл.

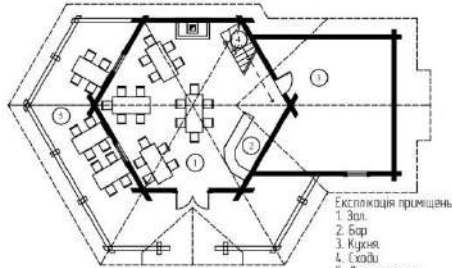
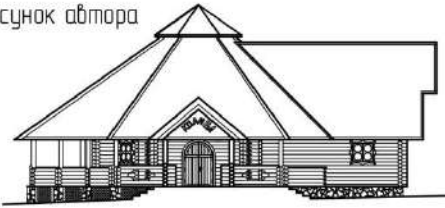
Фото автора

Рис. 4.4.2. Типи окремо стоячих придорожніх ресторанів і кафе (рисунок автора).

II-тип. Типи кафе-барів та ресторанів, які входять у структуру відпочинкового комплексу

колида

Рисунок автора

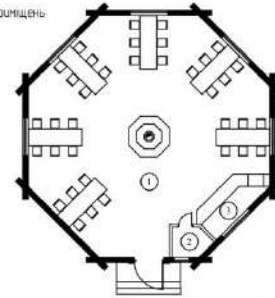
Експликація приміщень:
1. Зал
2. Бар
3. Кухня
4. Сходи
5. Літня тераса

Коліда відпочинкового комплексу "Коліда" в с.Мизобе, Вижницького р-ну, Чернівецької обл.

Рисунок автора

Експликація приміщень:
1. Зал
2. Санвузол
3. Бар

Коліда відпочинкового комплексу "Forest camp" в с.Мизобе, Вижницького р-ну, Чернівецької обл.

ресторан-колида (міскістю 50-100 осіб)

Рисунок автора

Фото автора

Коліда відпочинкового комплексу "Ведмежа гора" в м.Яремче, Івано-Франківської обл.

літня тераса (у формі збільшеної в розмірах альтанки, як допоміжне приміщення при коліді відпочинкового комплексу)

Фото автора

Літня тераса відпочинкового комплексу "Карпати Мизобе" в с.Мизобе, Чернівецької обл.

Фото автора

Літня тераса відпочинкового комплексу "Руслана" в смт Солотвина, Тячівського р-ну, Закарпатської обл.

літня тераса на воді (у формі причалу, коліди, альтанки)

Фото автора

Літня тераса на воді комплексу "Нептун" с.Старі Кривотули, Тисменицького р-ну, Івано-Франківської обл.

Фото автора

Коліда на воді ресторанного комплексу "Козацький острів" с.Чорнолізці, Тисменицького р-ну, Івано-Франківської обл.

Фото з сайту: <https://photographers.ua/photo/korchma-na-ozerah-693724/>

Літня тераса на воді ресторанно-готельного комплексу "Корчма на озерах" с.Підгір'я, Багородчанського р-ну, Івано-Франківської обл.

Рис. 4.4.3. Типи кафе-барів та ресторанів, які входять у структуру відпочинкового комплексу (рисунок автора).

III-тип. Типи комерційних приміщень

МАГАЗИН

Фото автора
Магазин "Мистецька скарбниця" м. Косів,
Івано-Франківської обл.

Фото автора
Магазин "Pitstop" поруч з рестораном "Краї неба" в
с.Черемхів, Коломийського р-ну, Івано-Франківської обл.

торгова ятка окремо стояча

Фото автора
Окремо стоячі торгові ятки біля знака "Географічний
центр Європи" с.Ділове, Закарпатської обл.

Фото автора
Сувенірний ринок з окремо стоячих торгових
яток в м.Трускавець, Львівської обл.

торговий павільйон (сувенірний ринок)

Фото автора
Сувенірний ринок біля ресторану "Гуцульщина"
м.Яремче, Івано-Франківської обл.

Фото автора
Сувенірний ринок поблизу перевалу в с.
Яблунця, Івано-Франківської обл.

Рис. 4.4.4. Типи комерційних приміщень та споруд (рисунок автора).

Класична колиба мала п'яти-, шести- або восьмикутну форму у плані. У сучасних зразках, які мають явні ознаки використання планування класичних колиб, також зберігається багатокутна форма плану. Зважаючи на зміну технологічного наповнення, збільшення габаритних розмірів та функцій будівель, їх план значно ускладнився порівняно з класичним планом колиби. До основного багатокутного (шести- або восьмикутного) примикають прямокутні об'єми, які забезпечують функції приготування їжі та зберігання продуктів.

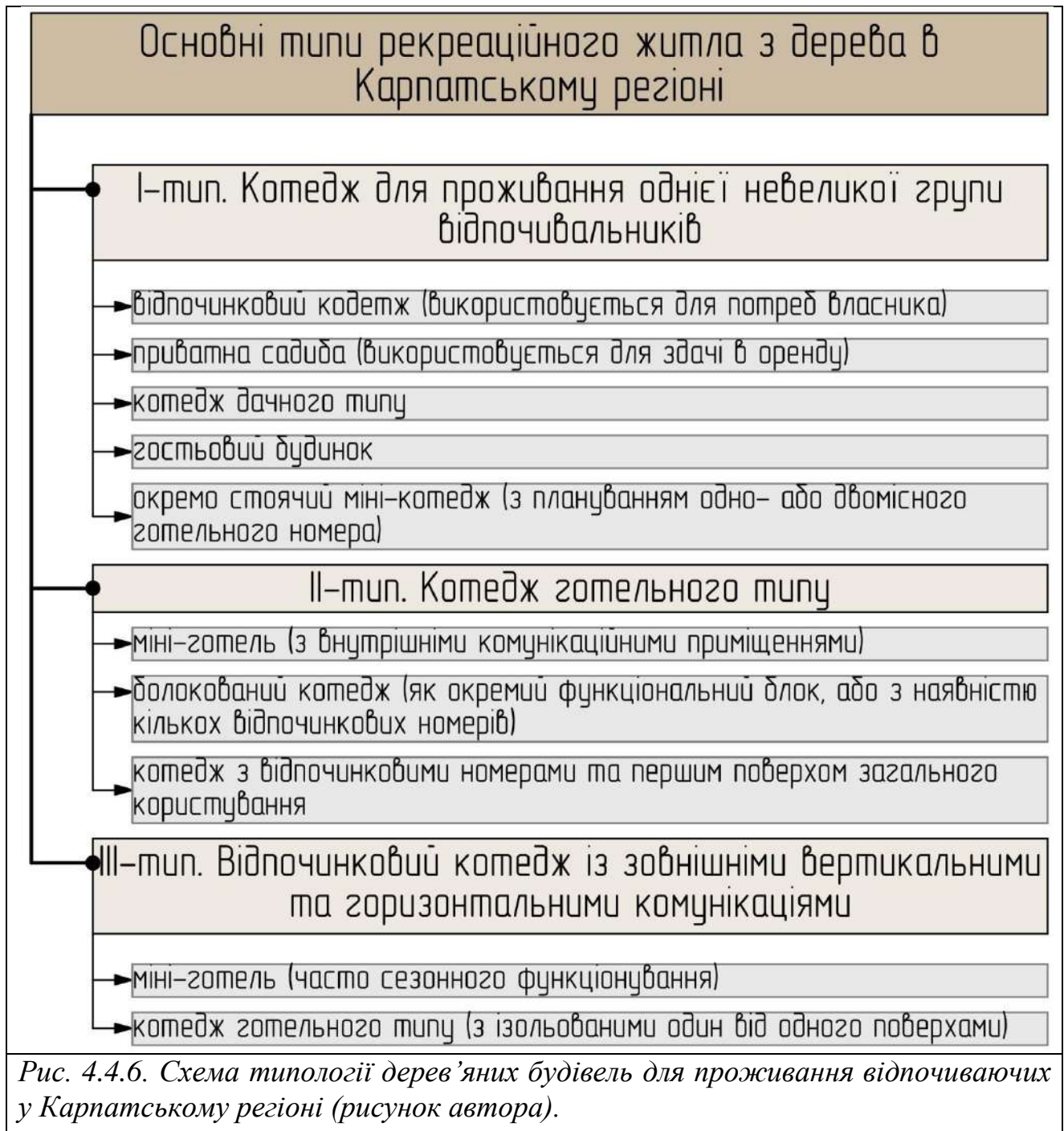
Рис. 4.4.5. Типи малих архітектурних форм (рисунок автора).

Будівлі для тимчасового проживання відпочиваючих. Рекреаційне житло. Розвиток зеленого туризму в Карпатському регіоні від початку 2000-х років зумовив поширення нових типів планування за функціонуванням, схожих до індивідуальних житлових будівель. Приватні садиби все більше почали набувати рис відпочинкових котеджів. У результаті цих змін сформувалось три типи планування котеджів: **I-тип** (рис. 4.4.7). Котедж забезпечує проживання однієї невеликої групи відпочиваючих та своїм плануванням близький до індивідуального житлового будинку (відпочинковий котедж № 3 комплексу «Сім вітрів» у с. Волосянка Сколівського району Львівської області; гостьовий житловий будинок-сауна в с. Дора, біля м. Яремче Івано-Франківської області). **II-тип** (рис. 4.4.8). Котедж готельного типу, який функціонально пристосований під міні-готель з відпочинковими номерами. Зазвичай такі будівлі мають більші габарити та загальну площу не менше 200 м² (але не більше 300 м² згідно з нормативними обмеженнями) і забезпечують проживання від 12 до 30 відпочиваючих (котедж готельно-відпочинкового комплексу «Карпати Мигове» с. Мигове Чернівецької області [50, с. 237–251]; котедж бази відпочинку «Царинка» у с. Нижня Рожанка Сколівського району Львівської області). Для цих двох типів котеджів спільною планувальною ознакою є те, що доступ до відпочинкових номерів чи кімнат здійснюється за допомогою вертикальних комунікацій, тобто внутрішніх сходових кліток. **III-тип** (рис. 4.4.9). Цей тип котеджів дещо відрізняється від двох попередніх тим, що має зовнішні вертикальні та горизонтальні комунікації, які забезпечують доступ до відпочинкових номерів (міні-готель бази відпочинку «Руслана» у смт Солотвино Закарпатської області). Детальна схема типології рекреаційних закладів громадського призначення та малих архітектурних форм наведена на рисунку 4.4.6.

Функціонально-планувальні вирішення відпочинкових котеджів мають значну кількість варіацій планувальних систем. У них фактично відсутній регіональний характер планування будівель. Здебільшого використовується індивідуальне планування, яке застосовується в мурованому

будівництві. Проте в дерев'яному будівництві відпочинкових котеджів Карпатського регіону можна виділити певні планувальні закономірності.

Котеджі дачного типу, апартаменти та індивідуальні житлові будівлі для сімейного відпочинку (використовуються для сімейного відпочинку, не здаються в оренду або виконують функцію гостьових будівель) мають вільне планування. Спільними планувальними характеристиками є наявність великого приміщення на першому поверсі, яке виконує функції вітальні, кухні-їдальні та в деяких випадках камінного залу. Крім того, в будівлях такого типу відсутні

житлові кімнати на першому поверсі, натомість влаштовуються допоміжні приміщення: санвузли, сауни, комори для зберігання продуктів та інвентарю, а також літні тераси та лоджії (приватний відпочинковий котедж у с. Чинадійово Мукачівського району Закарпатської області; гостьовий житловий будинок у с. Дора, біля м. Яремче Івано-Франківської області). У будівлях котеджів готельного типу в більшості випадків є високий кам'яний цоколь, у якому розміщені складські та допоміжні приміщення для інженерного обладнання. В окремих випадках можливе влаштування спільної кухні-їдальні (заклади з нижчим рівнем обслуговування), здебільшого кухні-ніші встановлюються у відпочинкових номерах, доступ до яких відбувається через загальну сходову клітку та коридор на кожному поверсі. До найбільш поширених категорій номерів належать: «стандарт», «економ», «напівлюкс», «люкс сімейний», «люкс» та «апартаменти».

У будівлях котеджів готельного типу фактично відсутній спільний комунікаційний простір для відпочиваючих. Цей фактор надає їм ознаки готелю, проте розміри та об'ємні вирішення притаманні категорії індивідуальних житлових будівель (котедж готельного типу «Норіс» гірсько-туристичного комплексу «Мигове», с. Мигове Чернівецької області; відпочинкові котеджі бази відпочинку «Царинка», с. Нижня Рожанка Сколівського району Львівської області). Будівлі міні-готелів мають більші розміри за котеджі, вмістимість відпочиваючих, але відрізняються плануванням. Особливістю таких будівель є влаштування зовнішніх окремих входів до відпочинкових номерів (міні-готель бази відпочинку «Руслана», смт Солотвино Закарпатської області) [51, с. 425–435]. Основними комунікаційними приміщеннями є зовнішні лоджії та тераси. Такий принцип інколи застосовується і при будівництві відпочинкових котеджів, проте це є радше винятком, а не закономірністю [53, с. 482–501].

I-тип. Типи котеджів для проживання однієї невеликої групи відпочивальників

відпочинковий котедж (використовується для потреб власника)

Рисунок автора

Фото автора

Приватний відпочинковий котедж в с.Шешори, Косівського р-ну, Івано-Франківської обл.

приватна садиба (використовується для здачі в оренду)

Фото автора

Приватний відпочинковий котедж в с.Мигобе, Вижницького р-ну, Чернівецької обл.

Фото з сайту:

https://ua.dofagovkaz.com/kottedzh_v_chinadiyovo.php

Приватний відпочинковий котедж в с.Чинадіюво, Мукачівського р-ну, Закарпатської обл.

котедж дачного типу

КОТЕДЖ ДАЧНОГО ТИПУ		
№	Назва приміщення	Площа, кв.м
1	Кухня	10,00
2	Зал	15,00
3	Спальня	12,00
4	Спальня	12,00
5	Спальня	12,00
6	Спальня	12,00
7	Спальня	12,00
8	Спальня	12,00
9	Спальня	12,00
10	Спальня	12,00
11	Спальня	12,00
12	Спальня	12,00
13	Спальня	12,00
14	Спальня	12,00
15	Спальня	12,00
16	Спальня	12,00
17	Спальня	12,00
18	Спальня	12,00
19	Спальня	12,00
20	Спальня	12,00
21	Спальня	12,00
22	Спальня	12,00
23	Спальня	12,00
24	Спальня	12,00
25	Спальня	12,00
26	Спальня	12,00
27	Спальня	12,00
28	Спальня	12,00
29	Спальня	12,00
30	Спальня	12,00
31	Спальня	12,00
32	Спальня	12,00
33	Спальня	12,00
34	Спальня	12,00
35	Спальня	12,00
36	Спальня	12,00
37	Спальня	12,00
38	Спальня	12,00
39	Спальня	12,00
40	Спальня	12,00
41	Спальня	12,00
42	Спальня	12,00
43	Спальня	12,00
44	Спальня	12,00
45	Спальня	12,00
46	Спальня	12,00
47	Спальня	12,00
48	Спальня	12,00
49	Спальня	12,00
50	Спальня	12,00
51	Спальня	12,00
52	Спальня	12,00
53	Спальня	12,00
54	Спальня	12,00
55	Спальня	12,00
56	Спальня	12,00
57	Спальня	12,00
58	Спальня	12,00
59	Спальня	12,00
60	Спальня	12,00
61	Спальня	12,00
62	Спальня	12,00
63	Спальня	12,00
64	Спальня	12,00
65	Спальня	12,00
66	Спальня	12,00
67	Спальня	12,00
68	Спальня	12,00
69	Спальня	12,00
70	Спальня	12,00
71	Спальня	12,00
72	Спальня	12,00
73	Спальня	12,00
74	Спальня	12,00
75	Спальня	12,00
76	Спальня	12,00
77	Спальня	12,00
78	Спальня	12,00
79	Спальня	12,00
80	Спальня	12,00
81	Спальня	12,00
82	Спальня	12,00
83	Спальня	12,00
84	Спальня	12,00
85	Спальня	12,00
86	Спальня	12,00
87	Спальня	12,00
88	Спальня	12,00
89	Спальня	12,00
90	Спальня	12,00
91	Спальня	12,00
92	Спальня	12,00
93	Спальня	12,00
94	Спальня	12,00
95	Спальня	12,00
96	Спальня	12,00
97	Спальня	12,00
98	Спальня	12,00
99	Спальня	12,00
100	Спальня	12,00

Рисунок автора

Фото з сайту:

<https://sanfaproperty.com/property/563/budynok-z-derev-ianoha-brusu-v-s-korchyn-skolivskiy-raion>

Котедж дачного типу в с.Карчин, Сколівського р-ну, Львівської обл.

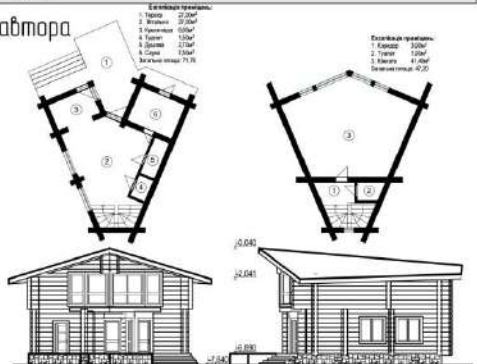
гостьовий будинок

Фото автора

Гостьовий житловий будинок-сауна в с.Дора, Яремчанської міськради, Івано-Франківської обл.

Рисунок автора

окремо стоячий міні-котедж (з плануванням одно- або двомісного готельного номера)

Фото автора

Котеджі відпочинкового комплексу "Синебір" в с.Черганівка, Косівського р-ну, Івано-Франківської обл.

Фото автора

Котеджі відпочинкового комплексу "Хата зустріч" в с.Поляниця, Івано-Франківської обл.

Фото автора

Котеджі відпочинкового комплексу "Царські палати" в с.Розгірче, стрийського р-ну, Львівської обл.

Рис. 4.4.7. Типи котеджів для проживання однієї невеликої групи відпочивальників (рисунок автора).

II-тип. Типи котеджів готельного типу

міні-готель (з внутрішніми комунікаційними приміщеннями)

Джерело: архів ДНРУ Івано-Франківської обл.

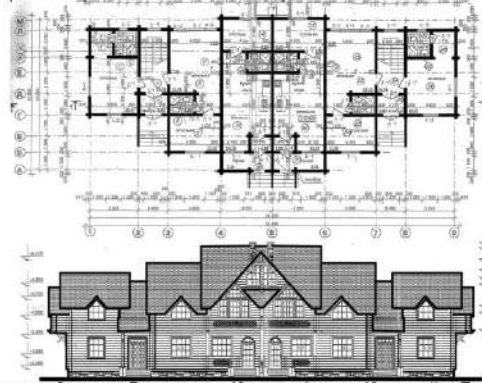

Фото з сайту: <<http://ukraine.1001idea.info/bronyuvannya-zhytla-v-karpatah-i-na-mori/zagynok-gotel-cory/>>
Міні-готель "Газдівська хижа" в с. Пулипець, Міжгірського р-ну, Закарпатської обл.

Міні-готель в смт Ворохта, Івано-Франківської обл.

блочкований котедж (як окремих функціональних блоків, або з наявністю кількох відпочинкових номерів)

Рисунок автора

Рисунок автора

Фото автора

Блочковані котеджі відпочинкового комплексу "Букобель" в с.Поляниця, Івано-Франківської обл.

Блочковані котеджі відпочинкового комплексу "Петрос" в с.Татарів, Івано-Франківської обл.

котедж з відпочинковими номерами та першим поверхом загального користування

Фото автора
Котедж готельного типу відпочинкового комплексу "Царинка" в с. Нижня Рожанка, Сколівського р-ну, Львівської обл.

Фото автора
Міні-готель "Норіс" гірсько-туристичного комплексу "Мигове" в с.Мигове, Вишницького р-ну, Чернівецької обл.

Рис. 4.4.8. Типи котеджів готельного типу (рисунок автора).

III-тип. Типи відпочинкових котеджів із зовнішніми вертикальними та горизонтальними комунікаціями

міні-готель (часто сезонного функціонування)

Фото автора

Міні-готель "бази відпочинку "Даллас" в смт Салотвино, Тячівського р-ну, Закарпатської обл.

Фото автора

Міні-готель "бази відпочинку "Руслана" в смт Салотвино, Тячівського р-ну, Закарпатської обл.

котедж готельного типу (з ізолюваними один від одного поверхами)

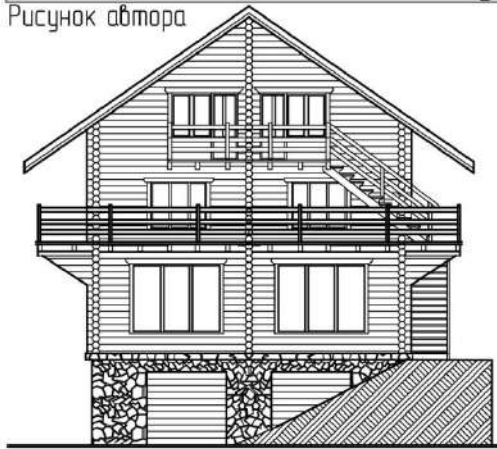

Рисунок автора

Фото автора

Котедж готельного типу в с.Мизове, Вижницького р-ну, Чернівецької обл.

Рис. 4.4.9. Типи котеджів із зовнішніми вертикальними та горизонтальними комунікаціями (рисунок автора).

Висновки до четвертого розділу

1. У четвертому розділі представлено результат дослідження зібраного та структурованого матеріалу про дерев'яні рекреаційні об'єкти в Карпатському регіоні, які споруджені в період після здобуття Україною незалежності. Виявлено, що дерев'яна рекреаційна архітектура Карпатського регіону перебуває на етапі відродження. Відбувається процес переосмислення архітектурних та культурних особливостей регіону. Важливим фактором є перехід від кількісних до якісних показників при спорудженні відпочинкових закладів. Перенасичення рекреаційних центрів та осередків зумовило розвиток периферійних територій. Популярності набуває лікувально-оздоровча функція рекреації.

2. Застосування основних архітектурних прийомів, притаманних «класичній колибі», в архітектурно-композиційних вирішеннях сучасних закладів харчування обумовило збереження статичності та фронтальності композиції фасаду. Основними та вирішальними факторами, які впливають на формування архітектурного образу будівель, є кліматичні умови, ландшафтні особливості регіону, характер рельєфу ділянки, географічне розташування та її функція. Архітектурно-композиційні вирішення будівель для проживання відпочиваючих відображають впливи мурованої архітектури та застосування традицій регіональних шкіл народного будівництва. В процесі дослідження виявлено закономірності, які показують взаємовплив функціонального типу котеджу, характеру рельєфу та географічного розташування на пропорції будівлі. Таким чином, котеджі з індивідуальним плануванням та готельного типу за рахунок характеру рельєфу здебільшого мають фронтальну композицію. Будівлі міні-готелів через більші габарити розташовуються на рівнинних ділянках рельєфу і мають горизонтальну композицію фасадів.

3. Визначення стилістики будівлі є дуже важливим питанням у дослідженні дерев'яної рекреаційної архітектури Карпатського регіону. Аналізуючи архітектурні деталі будівель, визначено, що переважна більшість із них мають ознаки регіоналізму у формах, притаманних локальним школам народного будівництва та запозичених зі стилю шале. Крім того, цей аналіз

показав, що здебільшого відбувається копіювання або пристосування архітектурних елементів без переосмислення і трансформацій як локальних шкіл народного будівництва, так і елементів декору будівель, які застосовувалися в архітектурі інших держав. Також негативним фактором є змішування різностильових архітектурних деталей та використання нетрадиційних будівельних матеріалів для оздоблення будівель, що негативно впливає на їх естетичну виразність та привабливість.

4. Досліджено, що основною конструктивною схемою дерев'яних рекреаційних будівель, як закладів харчування, так і для проживання відпочиваючих, є зруб. Зрубна конструкція будівель є традиційною та економічно виправданою в регіоні. Найбільш популярною є конструкція будівель з оциліндрованого бруса, виготовленого в заводських умовах. Проте в будівництві котеджів поширення набуває так званий «дикий зруб». Ця технологія вимагає індивідуального підходу до будівництва. Інженерно-технологічне обладнання будівель зазвичай є стандартним та відповідає основним сучасним вимогам. Поширеним недоліком є відсутність ефективних систем пожежної сигналізації та пожежогасіння.

5. Комплексний аналіз функціонально-планувальних характеристик дерев'яних рекреаційних об'єктів Карпатського регіону дозволив сформулювати їх типологію. При формуванні закладів харчування прототипом їх архітектурної організації стала «колиба». Такі заклади у свою чергу діляться на дві групи: окремо стоячі придорожні кафе та ресторани; кафе-бари та ресторани, що входять у структуру відпочинкового комплексу. Ці групи відрізняються кількісними показниками вмістимості, а відповідно і планувально-функціональними особливостями. Для функціонально-планувальних вирішень будівель тимчасового проживання відпочивальників (рекреаційного житла) основною одиницею є котедж. Цей тип будівлі у свою чергу ділиться на три типи: котедж з індивідуальним плануванням для проживання однієї невеликої групи відпочивальників; котедж готельного типу; міні-готель (відрізняється більшими розмірами та наявністю зовнішніх вертикальних та горизонтальних комунікацій). У планувальній організації всіх

типів котеджів простежуються впливи мурованого будівництва індивідуальних житлових будинків. Кожен з виявлених основних типів закладів громадського харчування та рекреаційного житла складається з розширених підтипів, які детально характеризують їх особливості. Доповнюючими стали виявлені типи комерційних приміщень і малих архітектурних форм, які часто доповнюють ансамбль комплексу чи рекреаційного середовища.

РОЗДІЛ 5.

ТЕНДЕНЦІЇ, МЕТОДИЧНІ ВИМОГИ ТА ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ РОЗВИТКУ ДЕРЕВ'ЯНОЇ РЕКРЕАЦІЙНОЇ АРХІТЕКТУРИ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ

5.1. Тенденції розвитку нової дерев'яної рекреаційної архітектури Карпатського регіону

Від початку свого зародження в першій пол. XIX ст. рекреаційна галузь, а відповідно й архітектура, пройшли різні періоди свого формування, розвою та занепаду. На формування архітектури відпочинкових будівель значною мірою впливали множина факторів. До найважливіших варто віднести: *політичну та економічну ситуацію, кліматичні та природно-ландшафтні умови території, стан розвитку інфраструктури та технологій, а також панування стильових тенденцій в архітектурі Європи.* Оцінку змін архітектурно-планувальних вирішень сучасних дерев'яних рекреаційних об'єктів у Карпатському регіоні проведено методом співставлення результатів досліджень за визначеними показниками, на основі яких сформульовано тенденції. У цьому дослідженні до уваги брались не тільки особливості архітектурно-планувальних вирішень конкретних об'єктів, а й закономірності, які склалися в рекреаційній галузі загалом. Тому було сформульовано комплекс тенденцій, який складається з двох частин. У першій частині головна увага приділяється виявленню та оцінці процесів, що відбуваються в рекреаційній галузі регіону. Крім того, проаналізовано їх впливи на формування відпочинкової архітектури. Друга частина комплексу тенденцій орієнтована на відображення архітектурно-планувальних особливостей дерев'яних рекреаційних об'єктів. Варто відзначити, що в комплексі тенденцій відображаються як позитивні, так і негативні процеси та явища, які відбуваються. Такий підхід дозволяє розробити та обґрунтувати методіку подальшого розвитку рекреаційної галузі та архітектури в майбутньому.

**Тенденції розвитку сучасної дерев'яної відпочинкової архітектури
Карпатського регіону:**

Загальні тенденції, які стосуються особливостей рекреаційної галузі та її архітектури:

ПОЗИТИВНІ:

- зменшення обсягів рекреаційного будівництва з дерева в регіоні за останні 5-7 років;
- перехід від кількісних до якісних показників в обґрунтуванні архітектурно-планувальних вирішень рекреаційних будівель;
- відновлення та поширення традицій архітектури та культури етнографічних центрів;
- звернення до ефективнішого використання природно-кліматичних ресурсів з метою оздоровлення та лікування;

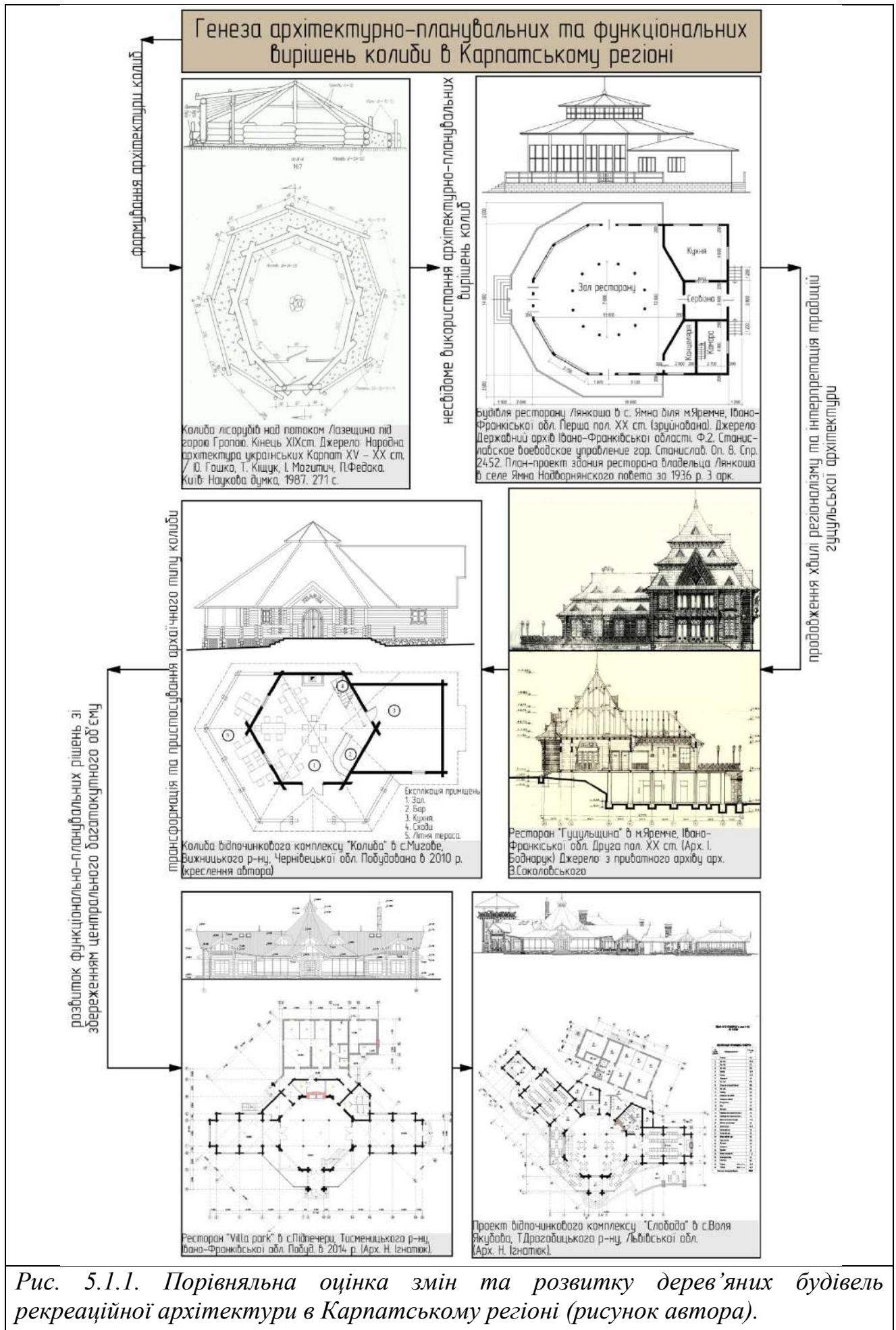
НЕГАТИВНІ:

- стихійний, неврегульований розвиток території рекреаційного призначення;
- подальше відставання розвитку туристичної та транспортної інфраструктури в регіоні в порівнянні з обсягами рекреаційного будівництва;
- відсутність дієвих програм та контролю за діяльністю для врегулювання проблем рекреаційної галузі.

Локальні тенденції, які стосуються архітектурно-планувальних вирішень дерев'яних рекреаційних об'єктів у Карпатському регіоні:

ПОЗИТИВНІ:

- забезпечення високого рівня функціональності та планування рекреаційних будівель для проживання відпочиваючих;
- звернення до застосування регіональних традицій будівництва з дерева (ця тенденція переважає в архітектурі закладів харчування та малих форм);
- висока варіативність планування та функціональності організації рекреаційного житла;
- пристосування типу будівлі «колиба» під функцію закладу харчування та поширення його по всій території Карпатського регіону з

пристосуванням пропорційних співвідношень будівлі до місцевих будівельних традицій (рис. 5.1.1);

- використання цінних предметів побуту та декоративно-ужиткового мистецтва в оздобленні інтер'єрів відпочинкових закладів (зокрема закладів харчування);

негативні:

- нехтування дотриманням вимог державних будівельних норм у питанні дотримання протипожежних розривів між дерев'яними будівлями;

- відсутність систем пожежної сигналізації та пожежогасіння в дерев'яних будівлях рекреаційного призначення;

- нехтування забудовниками закладів громадського харчування планувальних вимог до організації технологічних процесів приготування їжі (зменшення площ виробничих цехів або їх відсутність).

Рекреаційна галузь Карпатського регіону має двохсотлітню історію. За цей час змінилося багато періодів політичних, стильових, відбулися світоглядні трансформації. Протягом всього часу рекреаційна галузь Карпатського регіону переживала злети і падіння. Змінювались та розвивались техніки спорудження і технологічне наповнення будівель.

Порівняльну оцінку змін, які відбулися від початку становлення рекреації і дотепер, доцільно проводити комплексно, з урахуванням множини факторів, котрі впливали на стан відпочинкової галузі та формування архітектури. Таким чином, виведена група загальних факторів, які значною мірою впливають на всі процеси, які відбуваються (рис. 5.1.2). Важливим для функціонування будь-яких галузей та систем на конкретних територіях є політична система, наслідком зміни якої є процеси, що мають значний вплив на загальну економічну та культурну ситуацію в регіоні. На території Галичини за останні два століття змінювали один одного історичні періоди, починаючи від Австрійського та Австро-Угорського. Цей період тривав практично ціле століття – з 1820 року, часу локалізації джерел мінеральних вод та обґрунтування їх лікувальних властивостей, до 1918 року, коли почалася Перша світова війна. Тоді відбулися процеси формування передумов та розвиток

рекреаційної галузі. Архітектурно-планувальні рішення відпочинкових будівель у XIX ст. відповідали тогочасним вимогам. Другий, Польський період характеризувався процесами відновлення та розвитку туристичної інфраструктури, поширенням практики туристичних походів. Така ситуація спричинила різноманіття форм власності рекреаційних закладів. Відповідно до статусу та вподобань господарів будівлі відрізнялись типологією, стилістикою і розташуванням. На цей період припадає й розвиток архітектурно-планувального, типологічного та стильового різноманіття відпочинкових будівель та їх кількості в регіоні. Крім того, в цей час у складних політичних умовах, зародився український регіоналізм. Його ідеї архітектурно-планувальних рішень відпочинкових будівель базувались на популярних тоді модерністичних тенденціях. Стрімкий розвиток туристичної інфраструктури зробив рекреаційну галузь більш доступною для широких верств населення. Оскільки в XIX ст. рекреаційна галузь була орієнтована на найбільш заможних людей, то в цей період кількість та статус відпочиваючих значно розширились. Впродовж цих двох періодів рекреаційна галузь Карпатського регіону послідовно та впевнено розвивалась, найбільших потужностей та обсягів набула у 30-х роках XX ст. Стрімкий розвиток перервала Друга світова війна, яка стала найбільш руйнівним періодом за весь час функціонування рекреаційної галузі. Після війни настав і найбільш суперечливий у плані розвитку рекреації період. Зміна форм власності на виключно на державу, жорстка уніфікація архітектурно-планувальних рішень, повна культурна ізоляція регіону значною мірою негативно вплинули на процеси, які відбувались у рекреаційній галузі. З іншого боку, саме в цей час відбулось відтворення, переосмислення та застосування традицій локальних шкіл народного зодчества українців Карпат в архітектурно-планувальних рішеннях рекреаційних будівель з дерева. Таким чином, виник феномен гуцульської архітектури, культури та побуту. Саме тоді відбулась трансформація функції та форми колиби в заклад громадського харчування. Радянський історичний період завершився в 1991 році. Почали відбуватися процеси зміни форм власності та систем господарювання,

Порівняльна оцінка змін та розвитку дерев'яної рекреаційної архітектури в Карпатському регіоні

XIX ст.

Австрійський та Австро-Угорський періоди

- формування передумов розвитку рекреаційної галузі в Галичині;
- наукові дослідження лікувальних властивостей джерел мінеральних вод;
- будівництво первинної туристичної інфраструктури;

Польський період

- відновлення діяльності туристичних спілок;
- активний розвиток рекреації в Карпатському регіоні;
- розвиток архітектурно-планувальних вирішень відпочинкових будівель;
- розвій типології та стилістики будівель;
- переорієнтація рекреаційної галузі на всі верстви населення;

Джерело: поштівка з колекції М. Фіголя
Трускавець. Джерело "Марія". 1927р.

Джерело: поштівка з колекції М. Фіголя
Ворохта. Оселя учительська. 1927р.

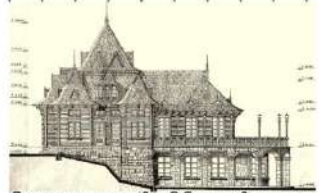

Джерело: поштівка з колекції М. Фіголя
Підлюте. Оселя для юнаків. 1932р.

XX ст.

Радянський період

- ізоляція Карпатського регіону від європейського культурного та архітектурного процесів;
- ліквідація приватної форми власності на націоналізація всіх відпочинкових закладів на користь держави;
- розвиток ідей довоєнного регіоналізму та утворення так званої "гуцульської архітектури";
- вперше застосована форма колиби для архітектурної організації закладу громадського харчування;

Джерело: з архіву З.Сколовського
Ресторан "Гуцульщина" в м.Яремче, Івано-Франківської обл. Друга пол. XX ст. (Арх. І. Боднарук)

Фото з сайту <https://uk.wikipedia.org>
Турбоза «Гуцульщина» в м. Яремче, Івано-Франківської обл., розташовується на лівому березі р. Прут.
Архітектор: гол. арх. В. Лукомський 1960-ті роки.

Фото автора
Ресторан-готель «Край неба» в с. Чернів в Коломийського району, І 1984р.

поч. XXI ст.

Сучасний період після 1991 року

- відновлення довоєнних потужностей рекреаційної галузі в Карпатському регіоні;
- інтенсифікація будівництва відпочинкових об'єктів;
- повернення до приватної власності;
- недостатній рівень регулювання процесів розвитку рекреаційної галузі;
- продовження розвитку ідей регіоналізму в поєднанні з сучасними планувальними та технологічними вимогами до організації рекреаційних будівель;

Фото з сайту <https://uk.wikivoyage.org>
Вид на гірськолижний курорт «Буковель» с. Поляниця.

Фото з сайту <http://styknews.info>
Ресторан «Аркан» с. Шевори Косівського району.

Фото автора
Відпочинкова коледж бази відпочинку «Царинка» в с. Нижня Рожанка Сколівського р-ну.

Фото з сайту: <https://stepdream.com>
Коліда готелю «Горяннин» в с. Пилипець Міжгірського району.

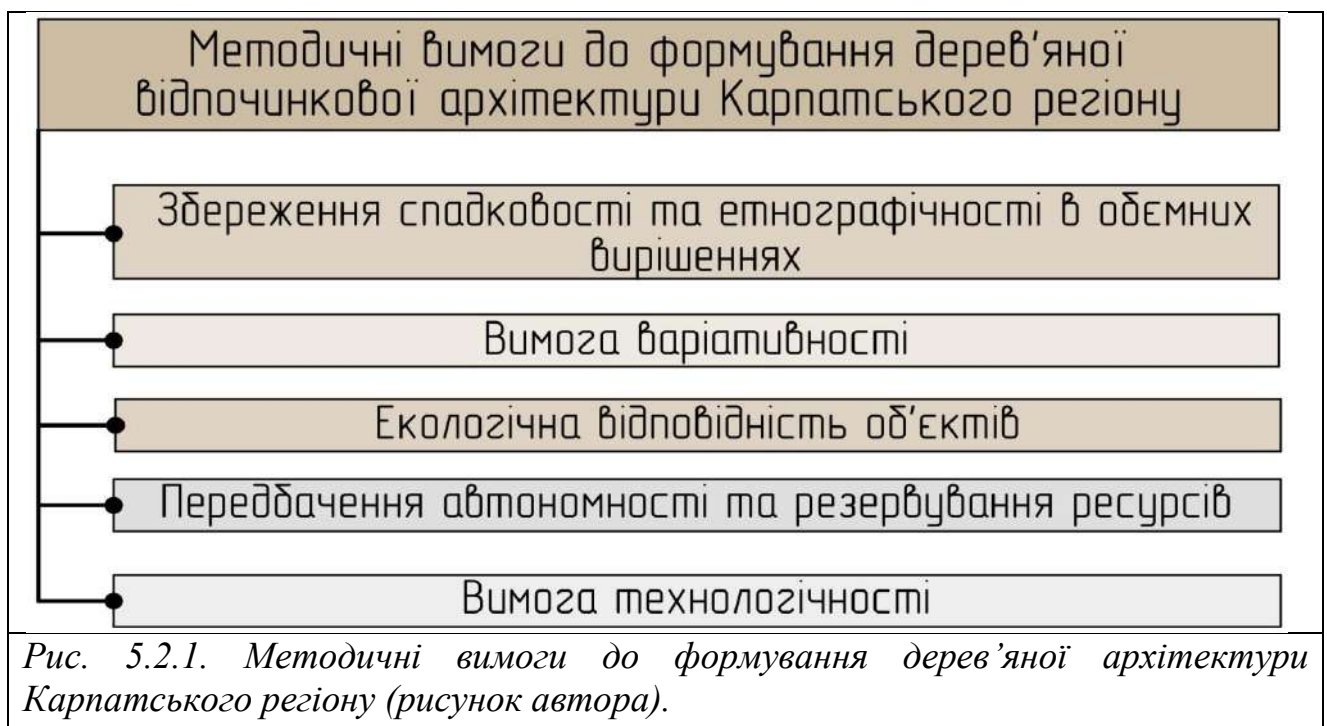
Фото автора
Коледж гот.-відпоч. компл. «Карпати Мизо́ве», с. Мизо́ве, Вижницького р-ну.

Рис. 5.1.2. Порівняльна оцінка змін та розвитку дерев'яних будівель рекреаційної архітектури в Карпатському регіоні (рисунок автора).

поступово відбувся перехід до ринкової економіки, який супроводжувався економічною кризою 1990-х – поч. 2000-х. Ці процеси спричинили гальмування розвитку рекреаційної галузі. Сучасний період характеризується стрімким відновленням та розвитком довоєнного стану інфраструктури та обсягів рекреаційного будівництва. В наш час у рекреаційній галузі збереглися певні здобутки кожного з історичних періодів. Варто відмітити орієнтацію рекреаційної галузі Карпатського регіону на розвиток національних традицій. У спорудженні відпочинкових будівель домінує поєднання сучасних підходів до будівництва в питанні планування і технологій та архітектурно-композиційних вирішень традиційних елементів народного зодчества. Також не обходиться і без запозичень стильових напрямків, які характерні та популярні в курортних місцевостях Європи. Простежується і вплив мурованого будівництва на рекреаційне житло. Загалом варто відзначити позитивну динаміку змін та розвитку рекреаційної галузі й дерев'яної архітектури.

5.2. Методичні вимоги до архітектурної організації та розвитку дерев'яних рекреаційних об'єктів Карпатського регіону

Зміни в підходах до ведення та розвитку рекреаційної галузі Карпатського регіону, починаючи з 1991 року, зумовили розробку нових способів в архітектурно-планувальній організації об'єктів, що забезпечують її функціонування. На базі комплексного аналізу архітектурно-планувальних

вирішень дерев'яних рекреаційних об'єктів сформульовано та обґрунтовано основні *методичні вимоги* подальшого їх розвитку (рис. 5.2.1):

1. Вимоги до збереження спадковості та етнографічності (рис. 5.2.2).

Питання архітектурної організації докiлля в аспекті українських традицій детально розглянуто в дослідженні Диди І. А. В науковій праці дослідниця визначає три напрями творчих пошуків закордонних архітекторів. Перший передбачає орієнтацію на створення авангардистських проектів з використанням найсучасніших матеріалів та технічних можливостей. Другий напрям – це ностальгічне повернення до архітектурних мотивів минулих історичних стилів. Третій – це інтерпретація традиційних рис народної архітектури конкретних країн в нових умовах та в нових матеріалах. Ідеї інтерпретації народних рис архітектури сучасні іноземні архітектори створюють з метою продовження в сучасних умовах старих архітектурних традицій своїх народів. Такі тенденції повернення до першоджерел посилюються в світі, а особливо в Європі.

Аналізуючи дану проблематику Дида І. А. у підсумку виводить шляхи покращення ситуації, яка виникла навколо застосування та інтерпретації традицій народного дерев'яного будівництва. Це питання не раз виникало в минулому, проблема вирішується архітектором на межі раціонального мислення і інтуїтивного відчуття. Однозначно можна стверджувати лише те, що одними з характерних традиційних рис, які роблять українську архітектуру українською, є, по-перше, спосіб архітектурної організації простору, при якому природне середовище є повноправним елементом архітектурної композиції, і, по-друге, негеометричний, скульптурний характер цієї композиції. Тому ці риси, серед всіх інших, обов'язково повинні бути збережені в сучасній архітектурній практиці, якщо ставити собі за мету продовжувати українські традиції в майбутньому. Безперечно, в Україні треба розвивати традиції української архітектури. Водночас, як показує практичний досвід останнього десятиріччя, стихійний розвиток цього процесу не дає бажаних результатів. Тому проблема збереження і розвитку українських архітектурних традицій у сучасних умовах вимагає наукового вивчення, розробки програми діяльності і

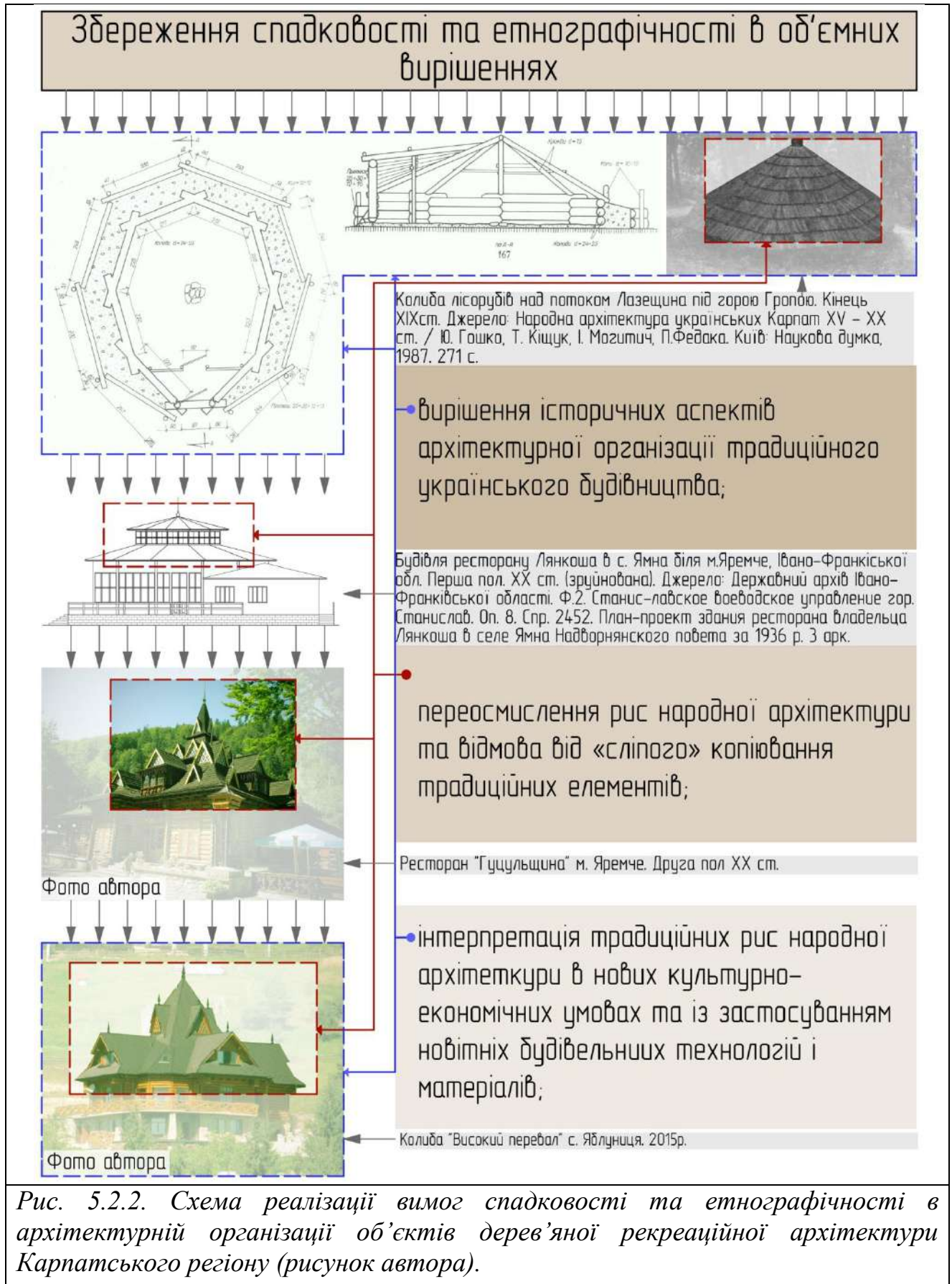

цілеспрямованого її впровадження. Важливим фактором покращення ситуації є врахування проблематики традицій української архітектури в процесі професійної підготовки архітекторів у ВНЗ. Важливо, щоб це питання не асоціювалося лише із збереженням пам'яток архітектури, а стало основою для створення оригінальної сучасної української архітектури, спроможної сказати своє власне слово у світовій архітектурній практиці [30, с. 378–382].

При проектуванні та спорудженні відпочинкових об'єктів у Карпатському регіоні архітектори та забудовники (інвестори) використовують три вищезгадані підходи до архітектурно-планувальної організації відпочинкового об'єкта. З огляду на те, що в дерев'яній архітектурі традиції народного зодчества збереглися найбільше, відповідно метод, який передбачає їх застосування є найбільш популярним. Проблемою генези дерев'яної архітектури є розуміння потреби переосмислення та розвиток традицій у конкретних умовах. Тому питання інтерпретації народних традицій, за умови збереження чистоти стилю, особливостей локальних шкіл народного будівництва та відмови від історизму (в питанні копіювання), є найскладнішим викликом на сьогоднішній день. В архітектурних вирішеннях багатьох сучасних відпочинкових будівель простежується копіювання декоративних елементів чи їх поєднання без певної логіки та послідовності. Тому реалізація поставленого завдання наслідування повинна проходити через усвідомлення архітектурних прийомів, які застосовуються при проектуванні та спорудженні рекреаційних будівель.

Вимога етнографічності. В ході дослідження нових рекреаційних об'єктів з дерева в Карпатському регіоні виявлено, що найбільша їх концентрація зосереджується в етнографічних центрах, де збереглися розвинена інфраструктура та об'єкти культурної спадщини, які є привабливими для туристів. Така ситуація передбачає розвиток не тільки центрів, але й периферійних територій. Пошук нових форм рекреації та зменшення навантаження на природні ресурси в місцях скупчення відпочинкових об'єктів покращить загальну економічну та екологічну ситуацію в регіоні. Засади вимог

етнографічності частково перегукуються з положеннями, які притаманні наслідуванню. Але в цьому випадку традиції розглядаються ширше та

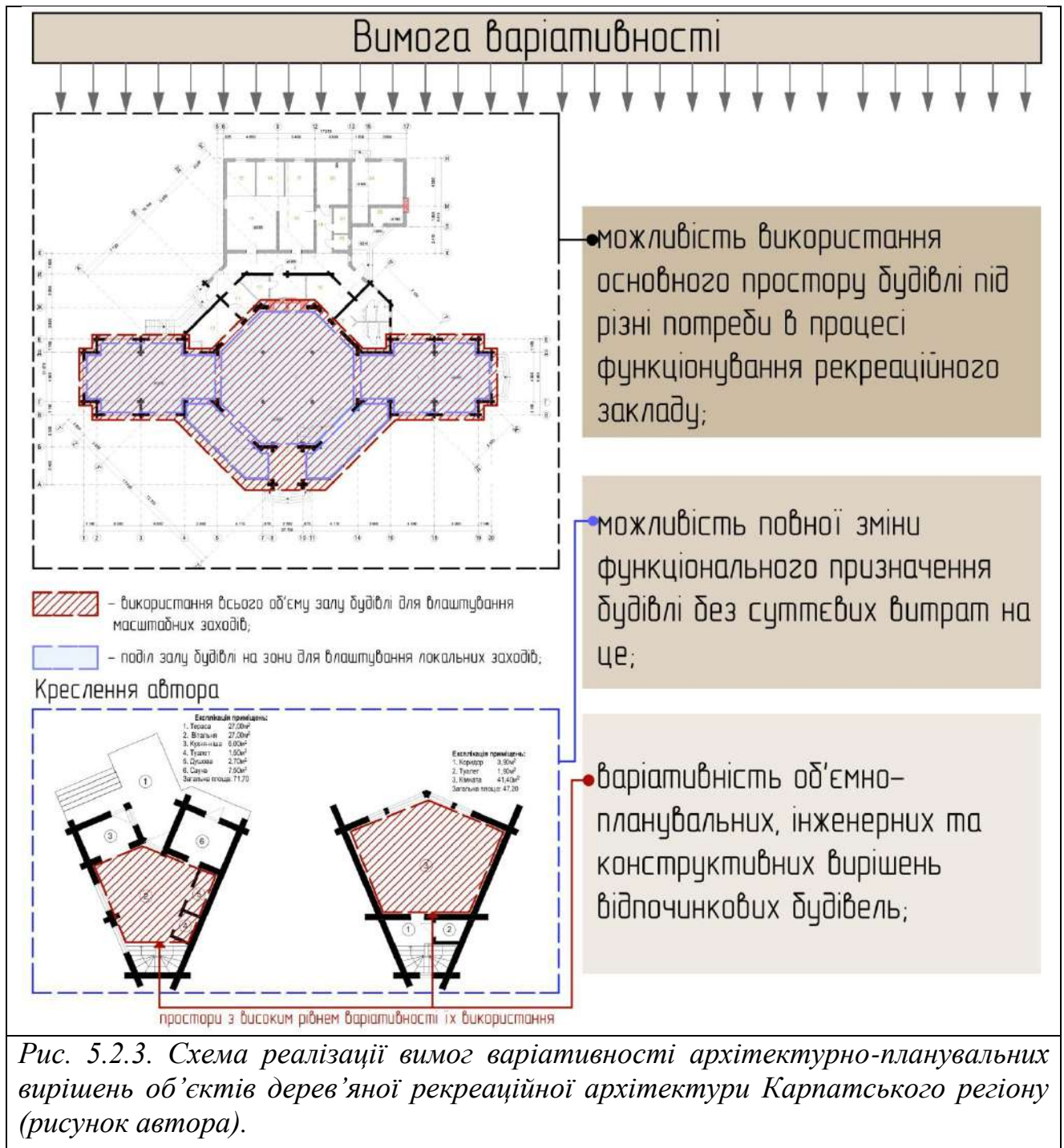
стосуються не тільки рекреаційного закладу як об'єкта архітектури, а в контексті культурного різноманіття та особливості всього регіону. Оскільки одне із визначень терміну *етнографія* – це історія народу, яка включає в себе історію його житла, одягу, харчування, його родинного укладу, форм побуту у широкому сенсі цього слова. Це історія його світогляду, народних знань, вірувань і марновірства, обрядів і звичаїв [98]. Всі ці поняття вже частково застосовуються в рекреаційній галузі Карпатського регіону з метою привернення уваги туристів та популяризації культурних особливостей краю. Питання етнографічності Карпатського регіону тісно пов'язане з проблемою архітектурно-етнографічного районування, оскільки територія Карпат протягом століть формувалась як поліетнічна та мультикультурна. Тому в сучасних умовах важливим завданням є відновлення, збереження та розвиток локальних культурних та етнографічних осередків під проводом єдиної стратегії культурного, рекреаційного та економічного процвітання регіону.

До головних етнографічних проблем, що склалися в регіоні, відносяться:

- *незадовільний стан комплексного вивчення етнічного складу Карпат;*
- *вивчення сучасних станів етнічних традицій, оцінка їх доцільності використання для урізноманітнення розвитку рекреаційної галузі;*
- *вивчення аспектів сучасної перебудови побуту і культури;*
- *вивчення сучасних етнічних процесів, їх змін у ході історичного розвитку окремих етнічних ознак і народів у цілому.*

Кінцева мета реалізації завдань етнографічності полягає в досягненні «впізнаваності» локальних культурних груп, які населяють Карпатський регіон та у відповідності історичному контексту.

2. *Вимога варіативності, (рис. 5.2.3).* В останнє десятиліття покращилася ситуація з вирішенням планувальних завдань. З'явилися нові типи функціонального планування відпочинкових будівель, збільшилася кількість комбінацій різних груп приміщень. Ця проблематика потребує докладного методологічного опрацювання та формулювання сталих прийомів проектування, які стануть основою для подальшого розширення функціональних характеристик відпочинкових будівель.

Ця вимога, за твердженням Шаталюк Ю. В., передбачає варіативність об'ємно-планувального рішення, інженерних і конструктивних систем. При єдиному архітектурно-планувальному, технологічному рішенні може виникати безліч сценаріїв використання архітектурного об'єкта.

Архітектурно-планувальні прийоми адаптації – це «якісна» зміна архітектурного об'єкта шляхом перетворення внутрішніх елементів при збереженні його загальних постійних розмірів. У цьому випадку відбуваються

процеси внутрішньої адаптації архітектурного об'єкта в межах його зовнішньої оболонки (адаптація планувальної структури). Такі прийоми адаптації дозволяють пристосовувати архітектурний об'єкт до постійно змінюваних умов і факторів протягом усього терміну його експлуатації, забезпечуючи тим самим багатофункціональність використання, а також покращуючи експлуатаційні характеристики та підвищуючи ступінь комфортності. Така адаптація будівель з універсальними просторами відбувається за допомогою розсувних стін, перегородок, завіс, перекриття, підлог.

Основними архітектурно-планувальними прийомами адаптації архітектурного об'єкта, які можуть лягти в основу розробки відповідних рішень при проектуванні адаптивних архітектурних об'єктів, є:

- *вільне планування;*
- *об'єднання або поділ функціональних зон;*
- *універсальність усієї об'ємно-планувальної структури будівлі, що дає можливість змінювати конфігурацію і набір приміщень;*
- *універсальність конфігурації окремих приміщень для можливості їх використання під різні функціональні сценарії;*
- *інтеграція різних функціональних процесів в єдиному просторі [73].*

Застосування основних засад вимоги варіативності є дуже важливим при проектуванні і спорудженні дерев'яних відпочинкових об'єктів. Реалізація головних його засад забезпечує довговічне використання відпочинкових будівель способом їх функціональної переорієнтації відповідно до ситуації, що складається на ринку рекреаційних послуг. Крім того, застосування цього принципу передбачає пошук та розробку нових планувальних, функціональних та інженерно-конструктивних рішень.

3. Екологічна відповідність об'єктів (рис. 5.2.4). У сучасних умовах дерев'яне рекреаційне будівництво повинно стати еталоном застосування та реалізації екологічних засад, починаючи з процесу проектування до реалізації

забезпечують скорочення витрат на енергоспоживання, зберігають екологічну цілісність. Ще однією важливою засадою, крім впливу рекреаційних закладів на екосистему, є застосування таких будівельних та оздоблювальних матеріалів, які в процесі експлуатації будівлі будуть безпечними та не впливатимуть негативно на відпочиваючих.

У процесі дослідження було сформульовано та обґрунтовано основні засади екологічного будівництва:

- екологічна чистота будівельних матеріалів під час виробництва та експлуатації;
- врахування природно-кліматичних факторів регіону та локальних ландшафтних особливостей ділянки на проектування;
- грамотне використання альтернативних джерел енергії та енергоощадного технологічного обладнання будівель;
- біокліматичність – забезпечення відповідності функції та форма будівлі відповідно до кліматичних умов регіону;
- правильна утилізація та вторинне використання відходів, а також встановлення замкнутих рециркуляційних систем;
- мінімізація негативних впливів будівель і споруд на природне середовище [35, с. 239–243].
- забезпечення контролю над виконанням заходів посилення пожежної безпеки, починаючи із захисту конструкції дерев'яної будівлі до встановлення відповідного обладнання для попередження та ліквідації пожежі;
- грамотне використання наявних та пошук нових джерел лікувальних рекреаційних ресурсів.

4. Передбачення автономності та резервування ресурсів (рис. 5.2.5) прогнозує такий підхід до спорудження відпочинкового об'єкта, що забезпечить експлуатаційну незалежність та можливість часткової або повної зміни його функції.

Передбачення автономності та резервування ресурсів

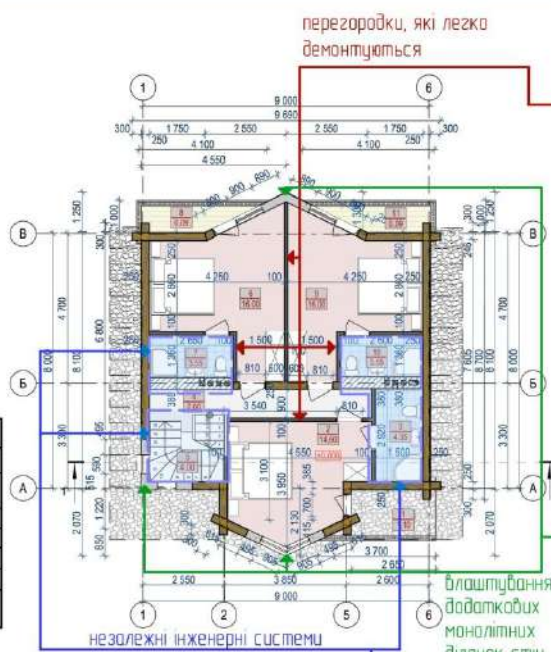
Креслення автора

Експлікація приміщень першого поверху:

№ на плані	Найменування	Площа, м ²
1	Тераса	1.10
2	Кімната	14.50
3	Санвузол	4.35
4	Коридор	7.00
5	Складові клітки	4.00
6	Кімната	16.00
7	Санвузол	3.55
8	Балкон	0.09
9	Кімната	16.00
10	Санвузол	3.55
11	Балкон	0.09
Загальна площа		70.33

Узведені позначення:

Позначення	Назва
	- Монолітна залізобетонна стіна
	- Стіна з дерев'яного профільованого бруса
	- Цегляна стіна
	- Дерев'яна перегородка
	- Мощення каменем
	- Декоративне огородження
	- Випусти вінець зрубів

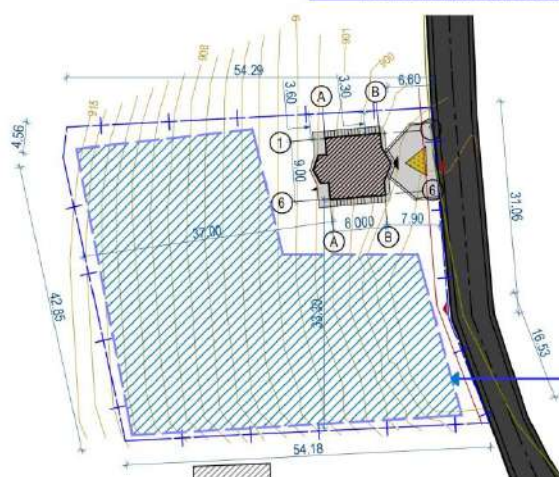

• можливість перепланування будівлі без втручання в основні несучі конструкції;

• створення доцільних надлишкових можливостей елементів будівлі;

• забезпечення експлуатаційної незалежності основних систем будівлі;

• резервування території для подальшого її розвитку;

Креслення підгоп

Рис. 5.2.5. Схема реалізації засад, спрямованих на передбачення та резервування ресурсів при проектуванні об'єктів дерев'яної рекреаційної архітектури Карпатського регіону (рисунок автора).

Вимога автономності передбачає конструктивну та експлуатаційну незалежність основних систем будівлі та їх елементів. Конструктивні, інженерні системи будівлі та їх елементи повинні мати різний ступінь конструктивної і технологічної пов'язаності між собою, що дозволяє робити їх обслуговування, вдосконалення, демонтаж або заміну, не зачіпаючи інші. Чим менший фізичний або моральний термін служби елемента, тим простішою буде його заміна [107]. Крім того, в сучасних умовах рекреаційні об'єкти з дерева часто розташовуються в місцях з обмеженим доступом до інженерних і

транспортних комунікацій. Тому питання їх автономності виникає ще на етапі проектування та зумовлює потребу створення максимально автономного об'єкта.

Вимога резервування ресурсів (доцільності резервування просторових і технологічних ресурсів з урахуванням критерію стійкості розвитку системи). Архітектурний об'єкт (особливо громадського призначення) як система має бути відкритим для розвитку, ускладнення, насичення новими функціями. Для цього необхідне створення доцільних надлишкових можливостей елементів будівлі (конструкцій, інженерної інфраструктури, простору) з оцінкою ефективності їх подальшого використання, а також розробкою стратегії подальшого розвитку [23, с. 248–249].

5. *Вимога технологічності (рис. 5.2.6)* є доповнюючою та завершальною, оскільки її реалізація дозволить зробити будівлі для відпочиваючих комфортними, безпечними та екологічними. Основні положення технологічності об'єднують у собі засади екологічності, варіативності, автономності та резервування ресурсів.

Технічні вимоги до рекреаційних будівель містять, зокрема, інженерні: забезпечення розрахункової міцності, жорсткості та стійкості будівель і споруд. Важливим критерієм виступає витривалість та стійкість, а саме збереження працездатності під дією гармонічних (з перемінним знаком) навантажень, здатність безвідмовно виконувати інженерні і інші функції протягом заданого терміну їхньої служби. Причиною такої вимоги є сейсмічність території Карпат. Окрім того, до технічних відносять також вимоги щодо капітальності, тобто довговічності та вогнестійкості (протипожежні) будівель і споруд. Протипожежні вимоги регламентують певні об'ємно-планувальні, конструктивні рішення та заходи пожежної безпеки, а у випадку спорудження будівель з дерева – жорстка регламентація протипожежних розривів. Важливе місце в технічних вимогах займають санітарно-технічні, що пред'являють до фізичних якостей середовища перебування людини: температури і вологості повітря в приміщеннях, їх чистоти, задоволенню звукового і зорового

Вимога технологічності

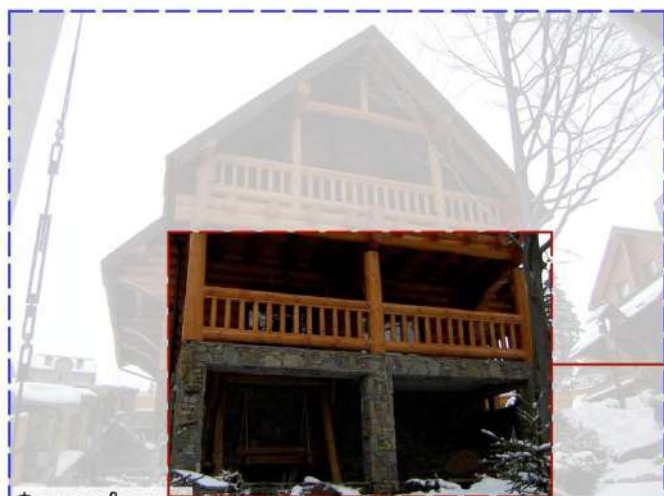

Фото автора

- забезпечення міцності та надійності конструктивних несучих елементів дерев'яної будівлі;

Фото автора

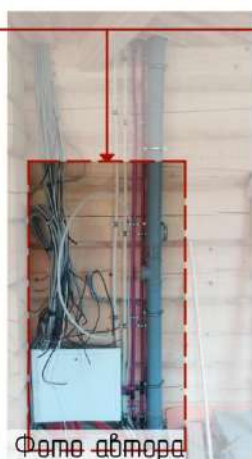

Фото автора

- обладнання рекреаційних будівель з дерева високотехнологічними кліматичними, електричними та протипожежними системами;

- захист усіх дерев'яних елементів будівлі від дії вогню, атмосферних впливів та ураження щідиниками

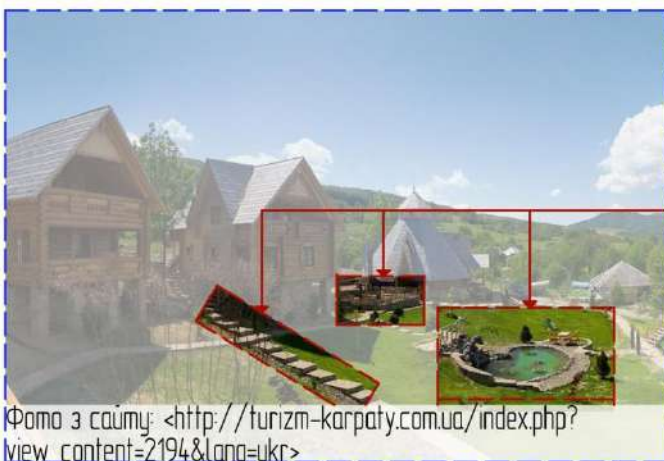

Фото з сайту: <http://turizm-karpaty.com.ua/index.php?view_content=2194&lang=ukr>

- виконання заходів по інженерному благоустрою території з врахуванням всіх експлуатаційних потреб об'єктів;

Рис. 5.2.6. Схема реалізації вимоги технологічності розвитку дерев'яної архітектури Карпатського регіону (рисунок автора).

комфорту, забезпеченню достатньої інсоляції та природного освітлення приміщень.

Експлуатаційні вимоги відносять до будівель і споруд під час їхнього використання й обслуговування. Тому вони тісно пов'язані з функціональними

і технологічними вимогами, технічними (надійність та ремонтпридатність), економічними (наприклад, з боку експлуатаційних витрат на опалення приміщень, поточних ремонтів). Ці вимоги визначаються складом, розмірами і взаємним розташуванням приміщень, їх внутрішнім оздобленням, інженерно-технічним устаткуванням і санітарно-технічним обладнанням, зручністю монтажу і демонтажу функціонального обладнання чи технологічного устаткування. Важливим питанням постає влаштування систем опалення у відпочинкових будівлях. У Карпатському регіоні, особливо у важкодоступних місцях, найпоширенішою є система опалення, де теплоносій підігрівається за допомогою твердопаливного котла. Це є негативним явищем, яке впливає в першу чергу на екологію регіону та безпеку експлуатації будівель. Причиною такої ситуації є або повна відсутність мереж газопостачання, або недостатня потужність ліній електропередачі.

5.3. Практичні рекомендації та обґрунтування шляхів розвитку нової дерев'яної рекреаційної архітектури

Для реалізації основних завдань обґрунтовано *шляхи та практичні рекомендації розвитку збереження відпочинкової дерев'яної архітектури*, їх суть полягає в комплексному розгляді ситуації, що склалася в рекреаційній архітектурі Карпатського регіону на міждисциплінарному рівні. Основними і принциповими способами збереження автентичності є (рис. 5.3.1):

Рис. 5.3.1. Шляхи розвитку нової дерев'яної архітектури Карпатського регіону (рисунок автора).

1. *Процес ідентифікації* спільнот з об'єктами архітектурної спадщини запропоновано використовувати у місцях з багатокультурною історичною спадщиною [71, с. 4–6]. Цей спосіб покликаний спровокувати процеси формування почуття приналежності та бачення подальшого розвитку архітектури та території загалом. Метод ідентифікації тісно пов'язаний із реалізацією засад, які сформульовані та обґрунтовані у вимогах наслідування та етнографічності. Ситуація, яка склалася в регіоні в плані співіснування різних етнічних та етнографічних груп, не є критичною, проте в галузі рекреаційної діяльності тільки починаються процеси осмислення та використання регіональних особливостей територій та субкультур. У Карпатському регіоні ці процеси найкраще відображаються в рекреаційній архітектурі Івано-Франківської області та пов'язані з відродженням популярності гуцульської культури, архітектури та побуту.

2. *Спроба трансформації та переосмислення* орієнтована на вивчення історичного, культурного та технологічного досвіду будівництва з дерева. Трансформація та переосмислення традицій народного будівництва є своєрідним процесом або дією внаслідок чого «щось стає іншим» [122], тобто відбувається помітна зміна форми, характеру або зовнішнього вигляду [124] при збереженні світоглядних засад. Цей спосіб є ключовим, адже передбачає творення нових сенсів у культурі та архітектурі шляхом переосмислення минулого досвіду. Процес переосмислення часто викликає певні внутрішні та зовнішні суперечності між його учасниками. Тому це завдання повинні вирішувати фахівці на міждисциплінарному рівні. Оскільки формування світогляду є процесом тривалим, однією з основних і необхідних ідей реалізації способу трансформації та переосмислення є спадкоємність. Цей процес передбачає послідовний розвиток архітектури, у ході якого вдосконалюються способи й навички архітектурного перетворення дійсності й зберігають своє значення результати цього перетворення. Спадкоємність реалізується в результатах *архітектурної діяльності* (міста, окремі споруди, наукові трактати, архітектурні концепції тощо), які зберігаються протягом багатьох поколінь, у передачі професійної майстерності, використанні традиційних засобів,

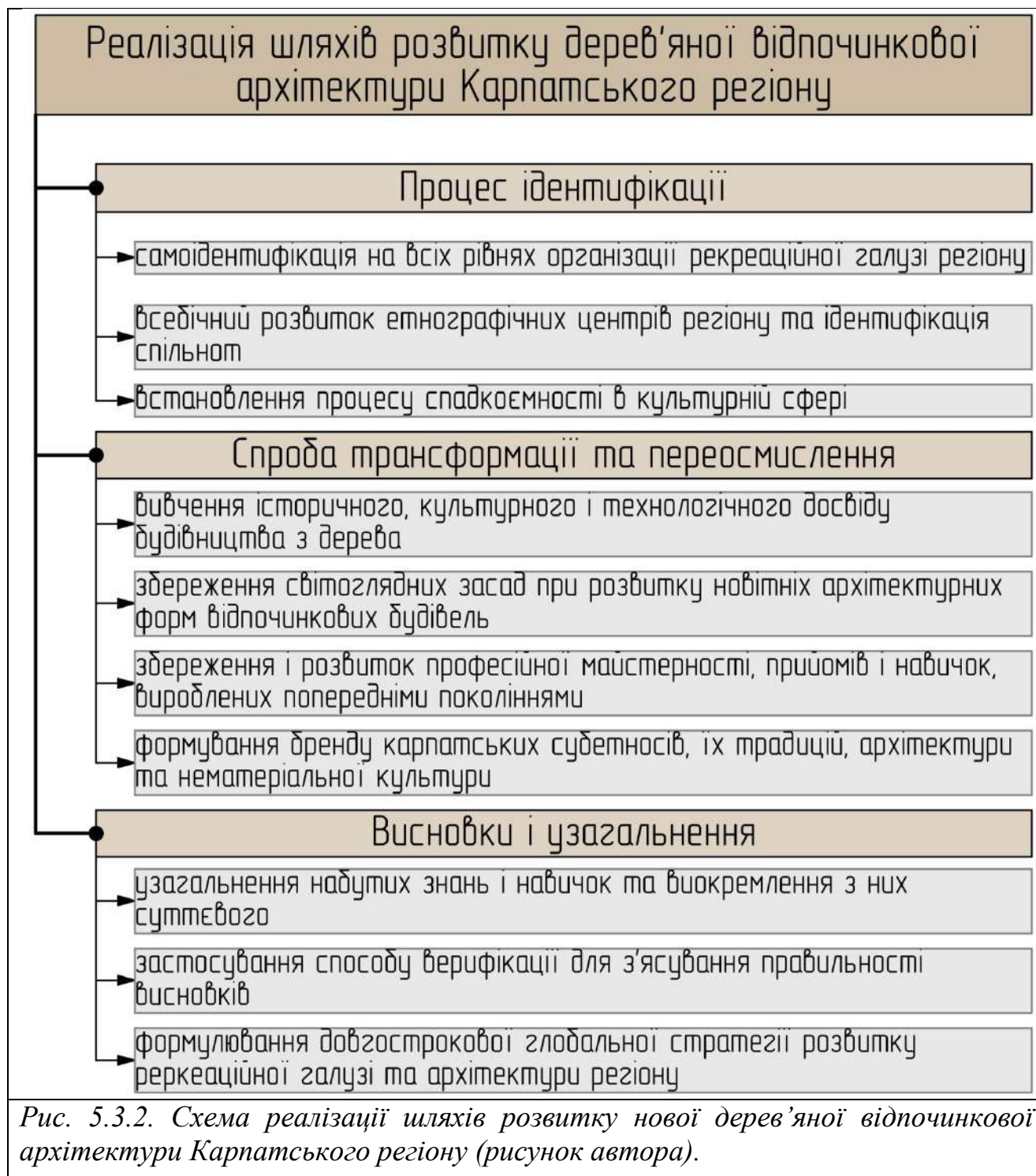
прийомів і навичок, вироблених попередніми поколіннями; у збереженні і розвитку ідейно-творчих і методологічних принципів попередніх поколінь [90, с. 231].

Основним завданням для реалізації цього підходу до формоутворення є інтерпретація народних традицій. У рекреаційній дерев'яній архітектурі Карпатського регіону найбільше відображаються традиції житлового будівництва. Крім того, починаючи з другої половини ХХ ст. і дотепер дуже популярним є використання та пристосування під сучасні вимоги типу будівлі «колиба». Будівництво колиб як закладів громадського харчування в наш час перетворилося в певний бренд. Це явище, з одного боку, стало яскравим прикладом переосмислення, трансформації та пристосування традицій народного будівництва в сучасній дерев'яній рекреаційній архітектурі українців Карпат. А з іншого, є багато зразків копіювання форм народної архітектури.

3. Висновки та узагальнення є завершальним етапом збереження, розвитку та переосмислення традицій дерев'яної рекреаційної архітектури в сучасних умовах. Спосіб узагальнення набутих знань та виокремлення суттєвого дозволить вирішити існуючі проблеми у формуванні сучасної дерев'яної архітектури Карпатського регіону.

Методом узагальнення за основу береться множина елементів та одна або декілька спільних для них властивостей. У подальшому необхідним є застосування процесу верифікації для з'ясування вірності узагальнення в кожній окремій ситуації. Верифікація застосовується для доказу того, що вірогідний факт або твердження є істинним. Особливості застосування цього способу використовуються залежно від того, як обґрунтовується істина: базується вона на приведенні одного доказу або аргументу – чи вона повинна підтверджуватися можливістю багаторазового відтворювання, тобто перевірятися практикою [109].

Відповідно до структури викладу тенденцій у сучасній дерев'яній рекреаційній архітектурі та на основі їх аналізу сформульовано практичні рекомендації. Вони передбачають комплексний підхід до вирішення проблем, які склалися в рекреаційній галузі краю та в дерев'яному відпочинковому

будівництва. Перелік практичних рекомендацій складено за принципом «від загального до конкретного». Спочатку мова йде про вирішення загальних (глобальних) проблем рекреаційної галузі, тобто формування довгострокової стратегії та принципів засад її розвитку. Ці пункти підкріплюються другою частиною рекомендацій, яка передбачає комплекс необхідних заходів для правильного процесу спорудження дерев'яного відпочинкового об'єкта. Ці рекомендації включають у себе комплекс дій з оптимізації архітектурно-

планувальних рішень, технологічного наповнення будівель, інженерного благоустрою територій та контролю за їх дотриманням та подальшим функціонуванням.

Комплекс практичних рекомендацій для розвитку сучасної дерев'яної рекреаційної архітектури Карпатського регіону складається з двох частин. Перша частина рекомендацій носить загальний характер. Її основні засади сформовані на основі аналізу території Карпатського рекреаційного регіону. Сформульовані вказівки покликані змінити ситуацію в плані покращення рекреаційного середовища шляхом його гармонізації. Також варто відзначити питання, які вирішать проблему рекламування та презентації регіону на всеукраїнському та міжнародному рівнях. Поставлені завдання доцільно реалізовувати через стратегію створення бренду рекреації в Карпатському регіоні. Ці засади перегукуються із завданнями культурно-етнографічного розвитку територій регіону. До загальних рекомендацій варто віднести і питання екологічного та інфраструктурного балансування на рівні всього Карпатського регіону. Комплекс практичних рекомендацій та шляхи їх реалізації наведені на рис. 5.3.3.

Підсумовуючи вищесказане, на рис. 5.3.4 представлено схему, на якій виділено перспективні території для розвитку рекреаційної галузі. Їх було відібрано з метою розвантаження рекреаційних центрів, розширення інфраструктури та соціально-економічного розвитку. На вибір цих територій значний вплив мав їх культурний потенціал, наявність природньо-ландшафтних та лікувальних ресурсів, а також транспортне сполучення. Крім того, на цих ділянках регіону тією чи іншою мірою вже відбуваються процеси зародження та формування первинної туристичної інфраструктури та галузі загалом. Виходячи з наведених характеристик та критеріїв вибору територій для розвитку рекреаційної галузі, а відповідно і архітектури, головну роль відігравали наявність передумов та можливості реалізації запропонованих рекомендацій.

В Івано-Франківській області перспективними для активізації розвитку рекреаційної галузі є території Верховинського, Коломийського,

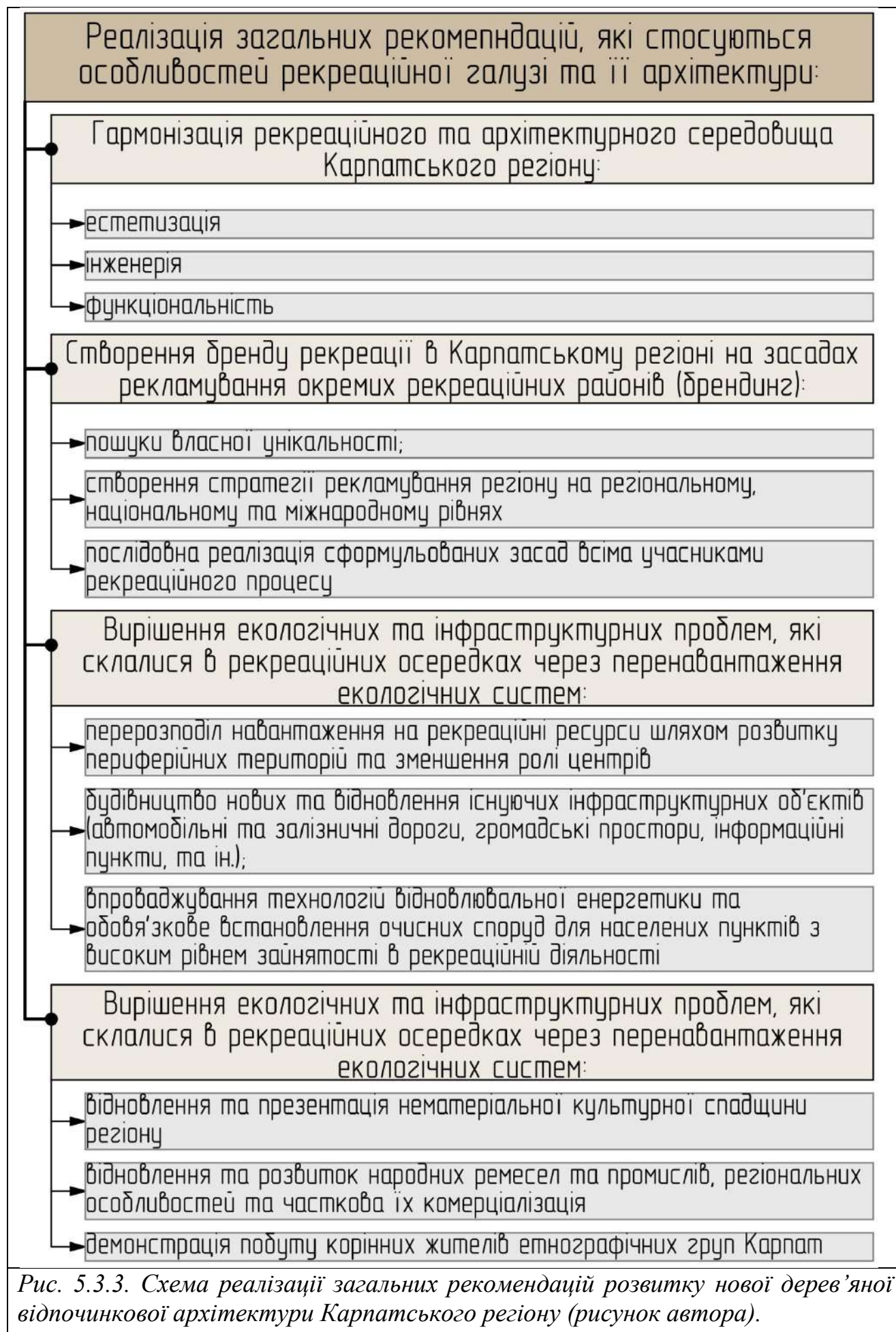
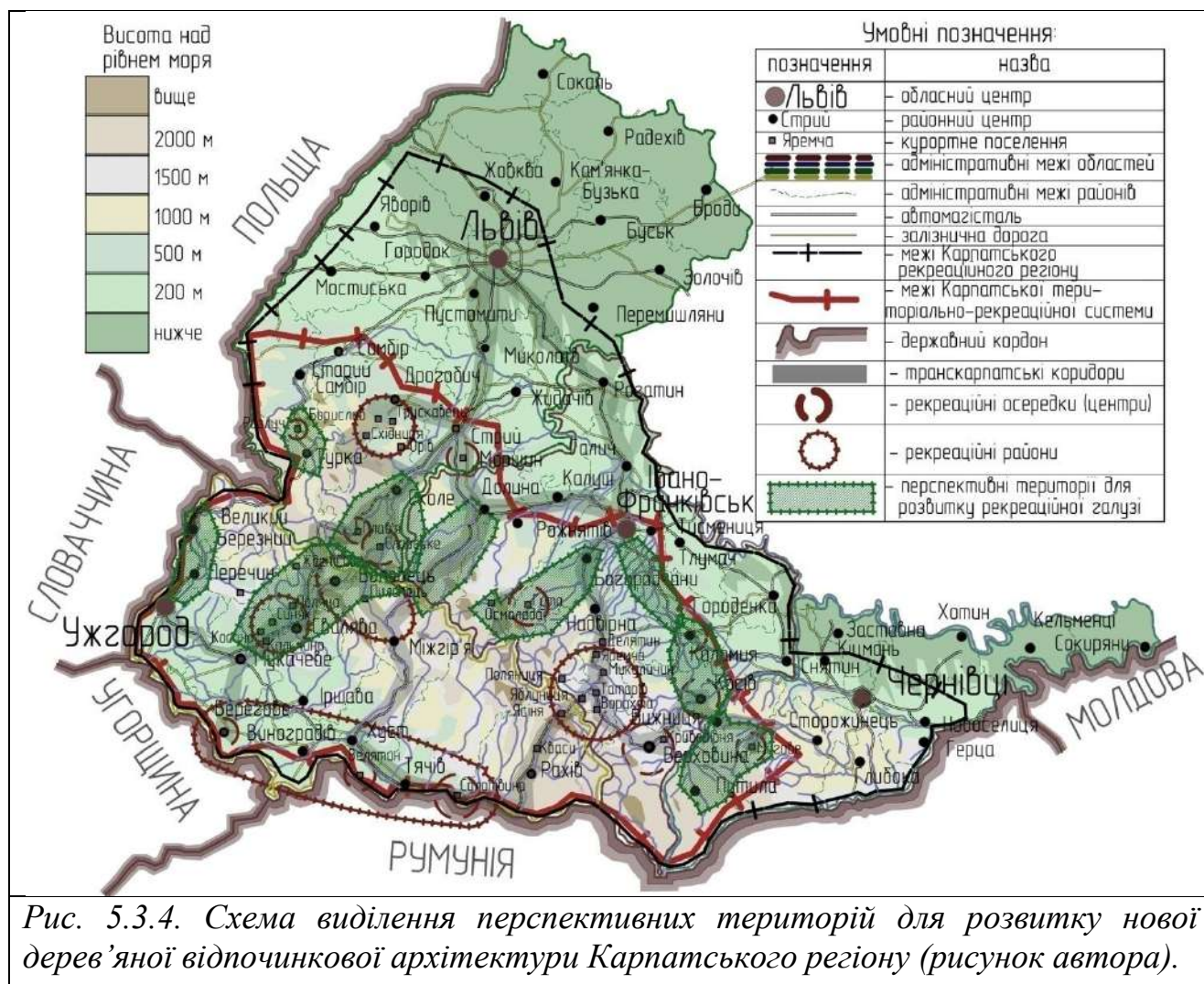

Рис. 5.3.3. Схема реалізації загальних рекомендацій розвитку нової дерев'яної відпочинкової архітектури Карпатського регіону (рисунок автора).

Рожнятівського, Богородчанського та Долинського районів. У Верховинському та Коломийському районах перспективними є території, які межують із Чернівецькою областю. У Богородчанському районі головним рекреаційним осередком, який потребує розбудови та розвитку, є с. Гута з околицями. У Рожнятівському районі для розвитку туризму та лікувально-оздоровчої рекреації перспективним є с. Осмолода. Долинський район більше наближений до Львівської області та межує із Закарпатською. Проте рекреаційна галузь тут розвивається повільно через незадовільний стан транспортної інфраструктури в сторону Вишківського перевалу. Її відновлення та розбудова значно підвищить рекреаційний потенціал населених пунктів Долинського району.

У Львівській області, крім уже відомих та сформованих курортних поселень, перспективи розвитку рекреаційної галузі є на лінії населених

пунктів смт Східниця, с. Урич, с. Плав'я, смт Славське, с. Волосянка. Також перспективними для розвитку відпочинкової галузі є Турківський район, а особливо с. Розлуч.

Закарпатська область має доволі розвантажену рекреаційну інфраструктуру. Перспективними територіями, які в майбутньому повинні утворити великий рекреаційний район зі значними осередками, є смт Воловець, с. Пилипець, а також смт Свалява. Ці території межують з Львівською та Івано-Франківською областями і мають перспективи посилення транспортного сполучення через відновлення та розбудову комунікацій та шляхів. Перспективними для розвитку рекреації є прикордонні (межують зі Словаччиною) території Великоберезнянського та Перечинського районів Закарпатської області.

У Чернівецькій області сприятливі передумови для розвитку рекреаційної галузі є на територіях Вижницького та Путильського районів.

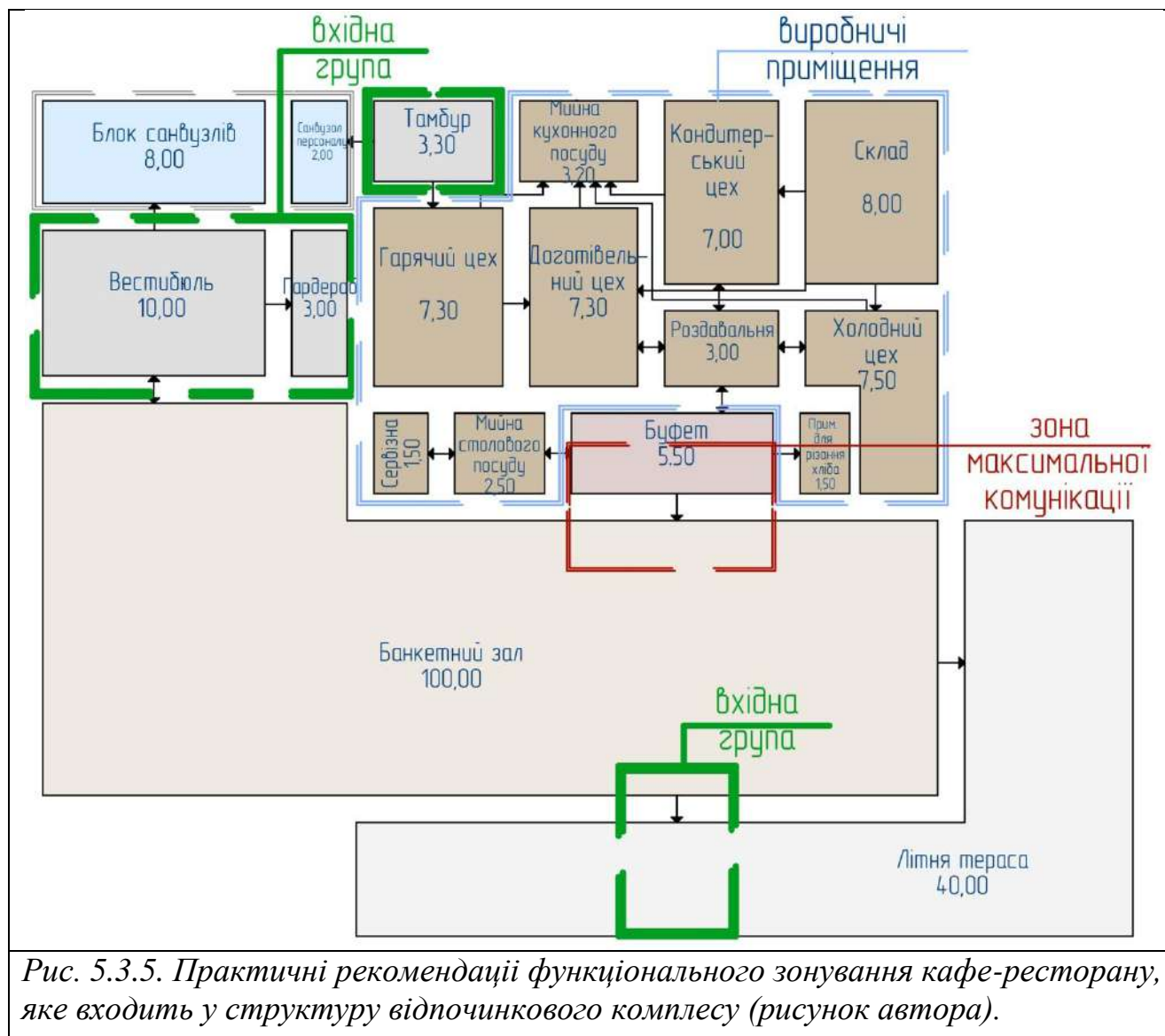
Друга частина практичних рекомендацій спрямована саме на покращення архітектурно-планувальних вирішень відпочинкових об'єктів з дерева в регіоні. Сформульовані засади базуються на оптимізації варіантів архітектурно-планувальної організації дерев'яних рекреаційних об'єктів. На перше місце висуваються аспекти функціональності, які б не суперечили вимогам чинних державних будівельних норм. Вони спрямовані на покращення планування та приведення до відповідності виявлених в процесі дослідження головних типів рекреаційних будівель.

Під час дослідження дерев'яної рекреаційної архітектури було виявлено негативні наслідки відсутності контролю за виконання державних будівельних норм у процесі спорудження. Головними недоліками такої ситуації стали невідповідність реальної функції будівлі із задекларованою в проектній документації. Це в свою чергу дозволяє замовникам ухилятися від виконання вимог, які ставляться до громадських будівель. Тому першим пунктом локальних практичних рекомендацій є потреба контролю за виконанням та жорсткі міри за недотримання державних будівельних норм. Їх реалізація можлива за умови розробки проектної документації у відповідно до

майбутнього функціонування рекреаційного об'єкта та публічного його погодження на сесіях місцевих рад та із залученням громад населених пунктів. Після введення об'єкта в експлуатацію необхідно здійснювати регулярно контролювати, чи відповідає задекларована в проектному рішенні функція будівлі своєму реальному використанню. Крім функції будівлі, варто перевіряти на етапі початку будівництва дотримання та забезпечення протипожежних розривів між дерев'яними будівлями. В Карпатському регіоні за останні роки є чимало фактів загоряння дерев'яних рекреаційних будівель навіть з летальними наслідками.

Покращення архітектурно-планувальних вирішень дерев'яних рекреаційних об'єктів пропонується реалізувати через впровадження вимог автономності та резервування ресурсів; розвиток і трансформацію планувальних вирішень традиційних будівель за принципами регіоналізму (прикладом є використання типу будівлі «колиба» під функцію закладу харчування); за допомогою свідомого використання традиційних елементів оздоблення будівель з врахуванням особливостей локальних шкіл народного дерев'яного будівництва. Грамотне застосування іноземного досвіду проектування та технологій спорудження відпочинкових об'єктів у сучасних реаліях допоможе вийти на конкурентний рівень з провідними європейськими курортами. Під час розробки проектних пропозицій та робочих проектів обов'язковою є постановка завдання зі збереження «чистоти стилю».

Розроблений комплекс практичних рекомендацій є результатом проведених досліджень з виявлення та формулювання тенденцій і принципів розвитку сучасної дерев'яної рекреаційної архітектури Карпатського регіону. Метою його розроблення є спроба формування основних шляхів розвитку, пошуку нових ідей та популяризації рекреаційної галузі, архітектури та культури Карпат. Для подальшого розвитку архітектурної організації рекреаційних закладів у регіоні розроблені логічні схеми функціонального планування до виявлених та досліджених у цій роботі типів рекреаційних будівель (рис. 5.3.5, 5.3.6, 5.3.7, 5.3.8, 5.3.9, 5.3.10).

До всіх закладів громадського харчування висувається рекомендація щодо влаштування основних несучих конструкцій виробничих і технічних приміщень із кам'яних матеріалів (цегла, блок, залізобетон). Це забезпечить покращення показників вогнестійкості будівлі на ділянках підвищеної небезпеки. Що стосується функціонального зонування, то спочатку виділено основні зони та групи приміщень. Вхідна група передбачає влаштування тамбура, вестибюля, гардероба, а також виходу на терасу для літнього відпочинку. Блок санвузлів рекомендовано розмістити поруч з технічними приміщеннями будівлі та інженерними комунікаціями. Зону максимальної комунікації рекомендується розташовувати в центральній частині банкетного залу з розрахунком на її доступність та видимість з боку входу та літньої

тераси. В закладах більшого масштабу доцільним є влаштувати додатковий бар з виходом на терасу. Блок виробничих та технічних приміщень необхідно

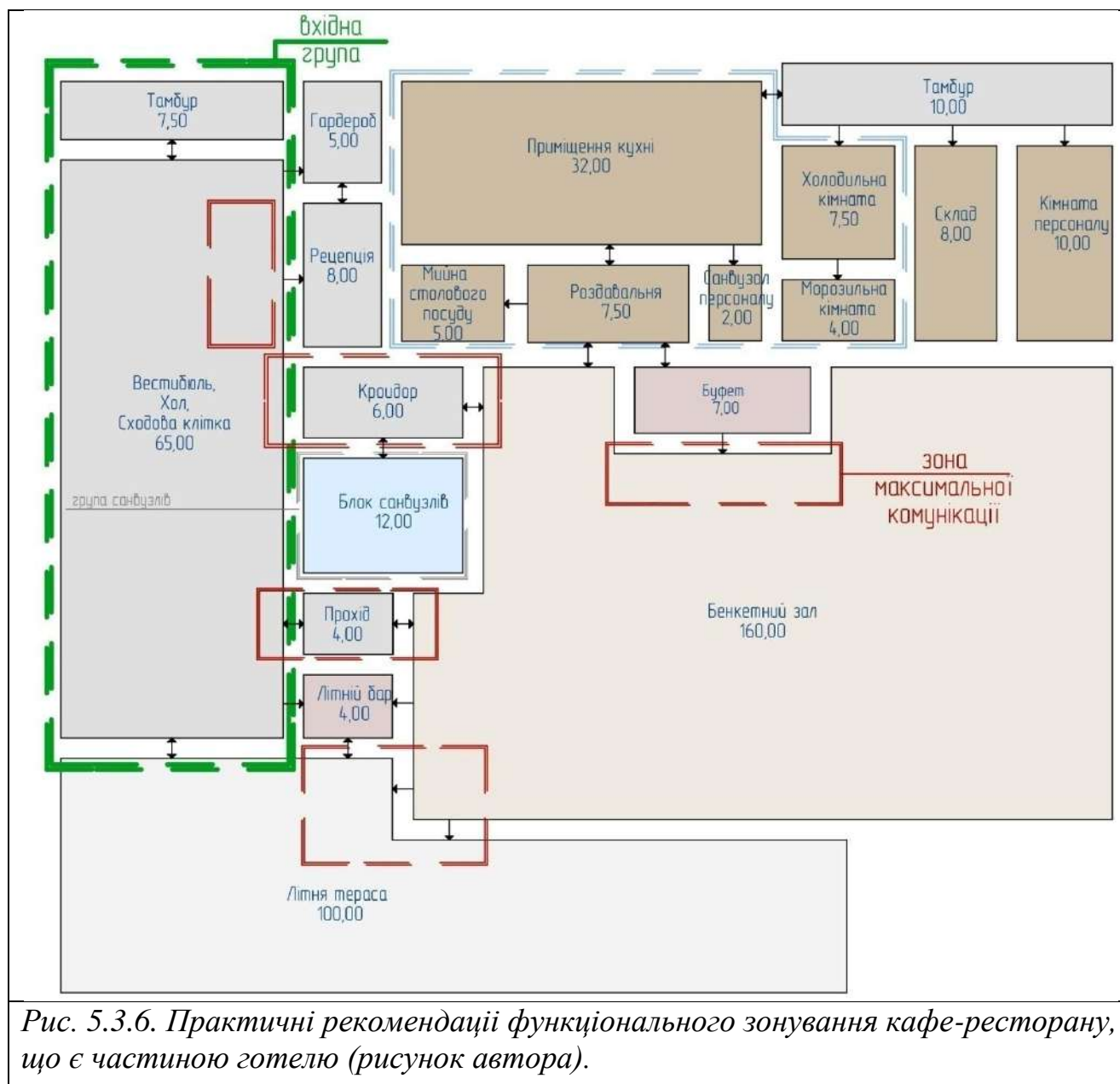

Рис. 5.3.6. Практичні рекомендації функціонального зонування кафе-ресторану, що є частиною готелю (рисунок автора).

влаштувати з окремими входами так, щоб основні шляхи входу до них не перетиналися з парадним входом будівлю. Склад, площі та розташування виробничих приміщень для великих ресторанів (місткістю понад 50 осіб) повинні розроблятися інженером-технологом. У таких закладах необхідним є відведення приміщення для персоналу, яке обладнане санвузлом, місцем відпочинку та гардеробом. Для кафе-барів з невеликою місткістю (до 50 осіб) виробничі приміщення рекомендується об'єднувати за умови чіткого зонування. Для персоналу в таких закладах рекомендується влаштувати

санвузол та гардероб. Зазначені на схемах функціонального зонування площі приміщень мають рекомендаційний характер та орієнтовані на забезпечення вимог чинних державних будівельних норм.

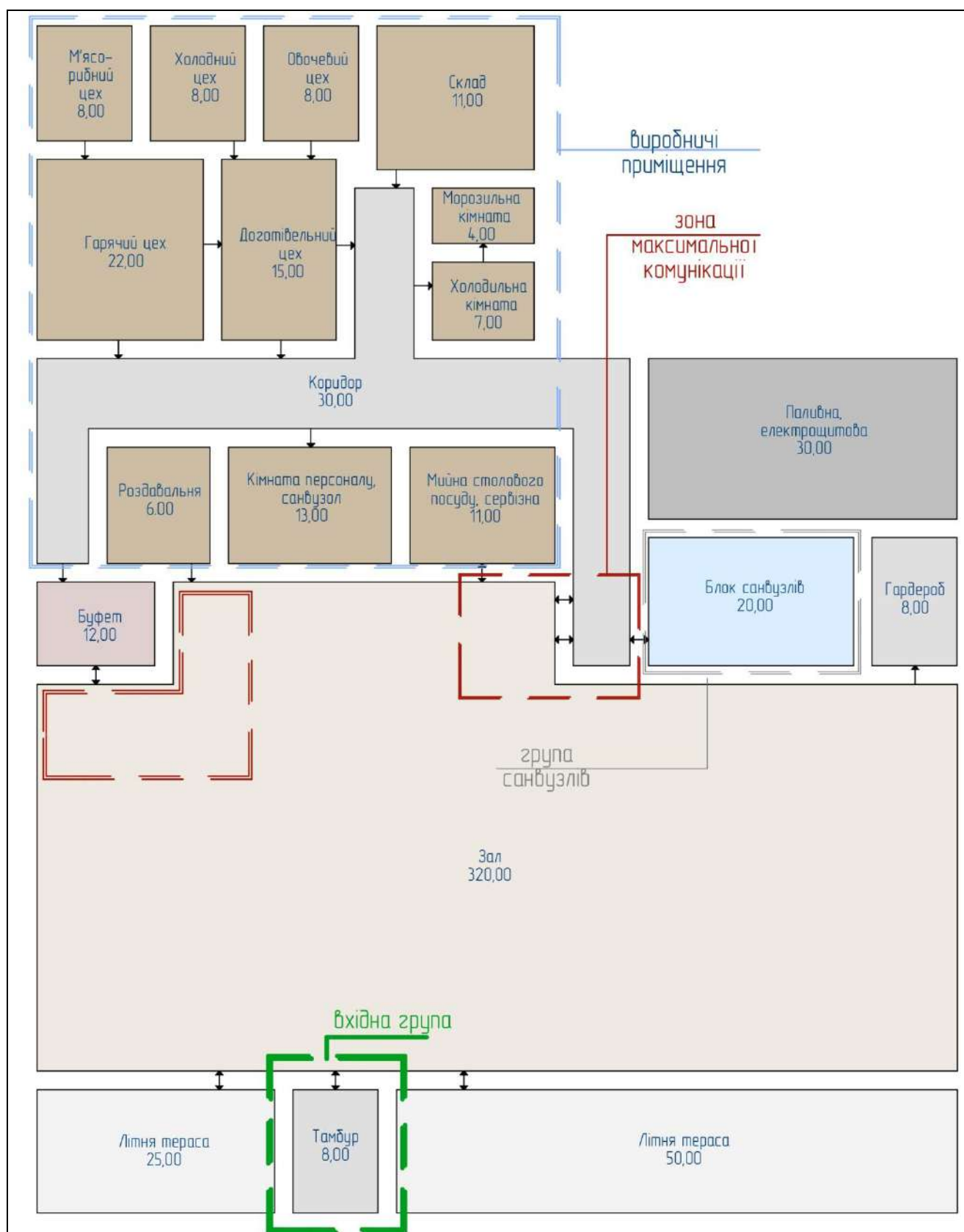

Рис. 5.3.7. Практичні рекомендації функціонального зонування окремо стоячого придорожнього ресторану (рисунок автора).

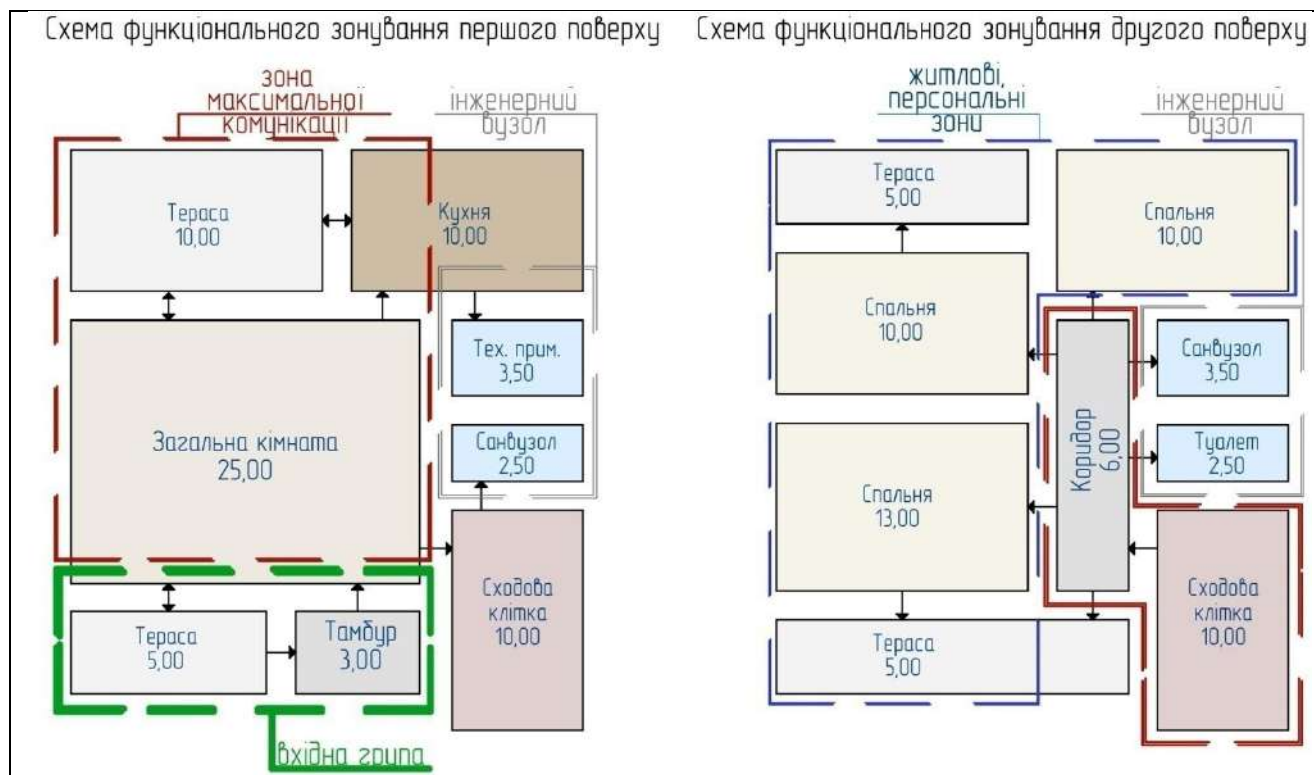

Рис. 5.3.8. Практичні рекомендації функціонального зонування котеджу для проживання однієї невеликої групи відпочиваючих (рисунок автора).

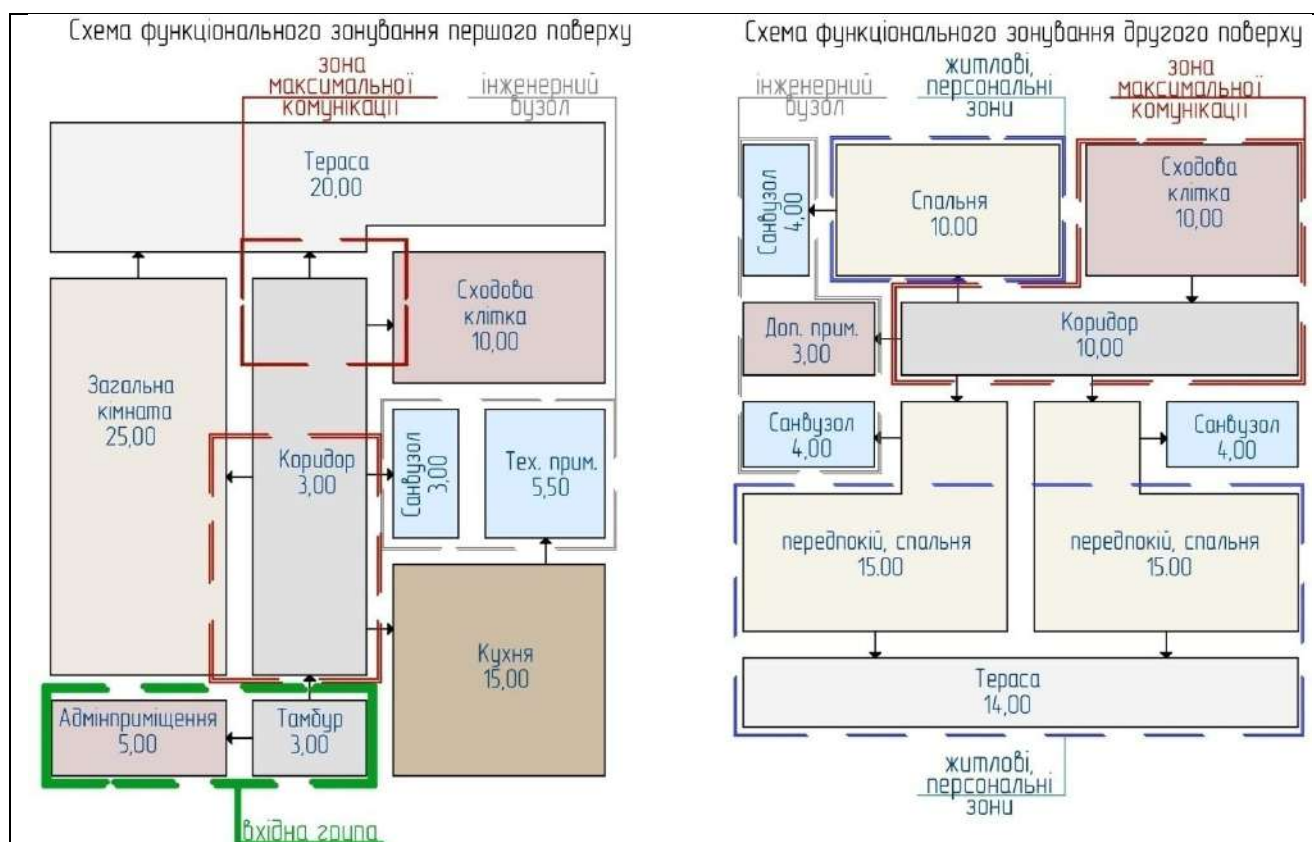
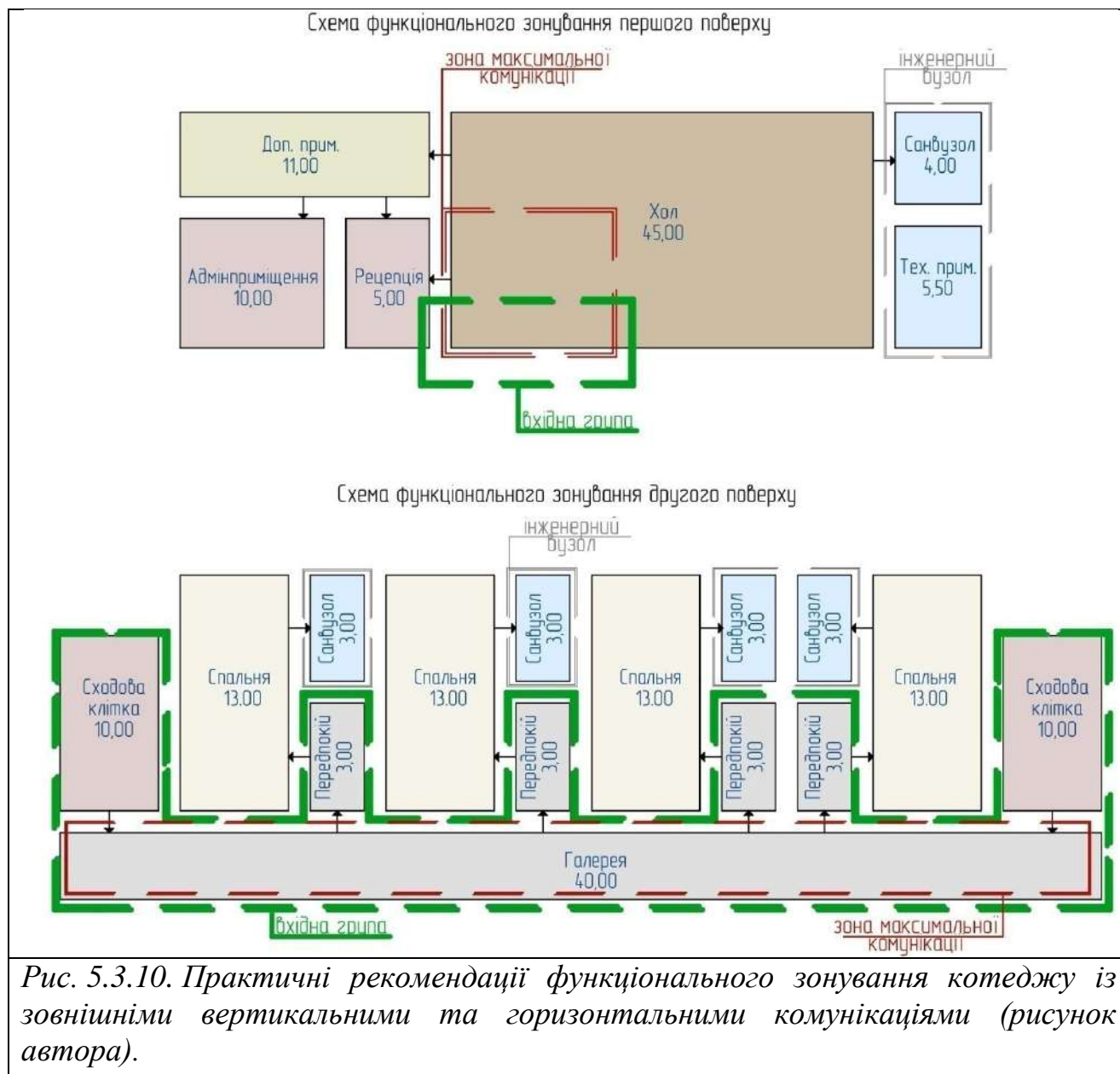

Рис. 5.3.9. Практичні рекомендації функціонального зонування котеджу готельного типу (рисунок автора).

Схеми функціонального зонування для покращення архітектурно-планувальних вирішень рекреаційного житла розроблені з урахуванням чіткого розподілу його основних типів. В усіх випадках планування першого поверху рекомендується орієнтувати на зальну систему планування. В котеджах для проживання однієї невеликої групи відпочивальників (рис. 5.3.8) доцільно влаштовувати великий зал (вітальню, камінний зал, студію), кухню, ізольовану сходову клітку та санвузол. На другому поверсі доцільно розташувати 2–3 спальні із загальним розділеним санвузлом. У котеджах готельного типу (рис.5.3.9) на першому поверсі рекомендується передбачати адмінприміщення. Планування другого поверху, в даному випадку, передбачає влаштування відпочинкових номерів з окремими санвузлами, а також відведення

допоміжного приміщення на кожному поверсі для зберігання речей для обслуговування.

Відмінним від двох попередніх є підхід до організації функціонального зонування котеджів із зовнішніми вертикальними та горизонтальними комунікаціями (рис. 5.3.9). На першому поверсі рекомендується влаштовувати вестибюль з міні-баром, адмінприміщення, технічні приміщення та санвузол.

Доступ до номерів на верхні поверхи забезпечується через зовнішні сходові клітки (обов'язково дві) та галереї (лоджії, тераси). В такому випадку необхідно враховувати вимоги шумоізоляції приміщень на етапі проектування, розташовуючи один до одного передпокої та санвузли сусідніх номерів. Для всіх типів рекреаційного житла доцільним є використання горищного простору шляхом влаштування мансардного поверху. Ці площі рекомендується використовувати під різноманітні функції, які відповідають характеру діяльності відпочинкового закладу чи особливостей регіону (конференц-зал, житло, розважальні або ігрові кімнати, культурно-просвітницькі й оздоровчі приміщення, кабінети).

Розроблений комплекс шляхів розвитку рекреаційної архітектури, залучення нових територій, обґрунтування практичних рекомендацій покращення функціонально-планувальних вирішень покликані позитивно вплинути на процеси, які відбуваються в рекреаційній галузі та будівництві загалом. Рекомендації включають у себе синтез нормативних вимог, досліджених процесів та підходів до будівництва, практичного досвіду проектування та теоретичних розробок.

Висновки до п'ятого розділу

1. У п'ятому розділі сформульовано основні засади розвитку нової дерев'яної архітектури Карпатського регіону. Обґрунтовано методичні вимоги до архітектурно-планувальних вирішень нових відпочинкових об'єктів. Виявлення та дослідження основних проблем та невідповідностей в їх архітектурних рішеннях дозволило встановити напрями та окреслити шляхи збереження традицій і розвитку дерев'яного будівництва в регіоні. На основі отриманих результатів сформульовано та обґрунтовано практичні рекомендації розвитку функціонального зонування основних типів рекреаційних будівель з дерева в регіоні.

2. За допомогою методу порівняння й синтезу здійснено оцінку змін архітектурно-планувальних рішень сучасної та історичної дерев'яної рекреаційної архітектури Карпатського регіону. Виявлено позитивну динаміку розвитку функціональності в плануванні та регіоналізмі в об'ємних вирішеннях дерев'яних відпочинкових будівель. Фактично підтверджено, що зі здобуттям Україною незалежності в 1991 р., зменшилися впливи «інтернаціональних» стилів. Натомість відбулося звернення до традицій, які властиві локальним школам народного будівництва. Порівнюючи організацію рекреаційної галузі першої половини ХХ ст. з теперішніми процесами, більший акцент зроблено на розвитку туристичної інфраструктури. Нині відбувається фактичне її відновлення при значно більших обсягах будівництва. Така ситуація позитивно впливає на загальний стан рекреаційної галузі, але водночас спричиняє значне антропогенне навантаження на рекреаційні ресурси регіону в основних центрах її поширення.

3. На основі комплексного аналізу архітектурно-планувальної організації сучасних відпочинкових будівель було виокремлено та обґрунтовано основні методичні вимоги розвитку дерев'яної рекреаційної архітектури Карпатського регіону:

1. *Збереження спадковості та етнографічності в об'ємних вирішеннях;*
2. *Вимога варіативності;*
- 3). *Екологічна відповідність об'єктів;*

4. Передбачення автономності та резервування ресурсів;

5. Вимога технологічності.

4. Обґрунтованого шляхи розвитку, суть яких полягає в комплексному розгляді ситуації, що склалася в рекреаційній архітектурі Карпатського регіону на міждисциплінарному рівні. Серед вдосконалених чинників, які суттєво вплинуть на збереження автентичності, виокремлено:

1. Процес ідентифікації;

2. Спроба трансформації та переосмислення;

3. Висновки та узагальнення.

Здійснено розробку практичних рекомендацій щодо вдосконалення та оптимізації архітектурно-планувальних вирішень дерев'яних рекреаційних об'єктів, що допоможе втілити та перевести в практичну площину принципові засади, завдяки яким можна покращити загальний стан рекреаційної галузі в регіоні. Внаслідок опрацювання шляхів та способів збереження автентичності дерев'яної рекреаційної архітектури краю розроблено чітку послідовність виконання визначених завдань. Вироблений теоретичний та методичний інструментарій апробований автором у практиці проектування дерев'яних, а також мурованих відпочинкових об'єктів у регіоні.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

1. Аналітичний огляд і систематизація наукових праць, в яких відображено особливості розвитку та сучасний стан дерев'яної рекреаційної архітектури Карпатського регіону, вказують на недостатній рівень та відсутність комплексних досліджень архітектурно-планувальних вирішень нових дерев'яних об'єктів. Систематизовано наявні наукові розробки, уточнений категоріально-понятійний апарат, межі й класифікаційні ознаки Карпатської територіально-рекреаційної системи. На основі комплексного аналізу умов та локалізації відпочинкових об'єктів, споруджених у часи незалежності, виявлено та дано характеристику п'ятьом основним рекреаційним районам Карпатського регіону з поширенням дерев'яної архітектури.

2. Встановлено характерні особливості архітектурно-планувальних, інженерно-конструктивних та функціонально-композиційних вирішень дерев'яних рекреаційних об'єктів на території європейських країн із гірською місцевістю, зокрема Польщі, Словаччини, Румунії, Швейцарії, Чехії, Австрії; подано характеристику рекреаційної галузі цих країн в архітектурно-містобудівному контексті. Підтверджено доцільність та окреслено шляхи ширшого використання світового досвіду для рекреаційної архітектури Карпатського регіону України.

3. Розроблено методичний інструментарій дослідження на основі системного підходу із застосуванням загальнонаукових методів: аналізу й синтезу, аналогії, порівняння й узагальнення. Вдосконалено історичний метод дослідження дерев'яної рекреаційної архітектури Карпатського регіону. На основі зібраного матеріалу покращено підходи до комплексного дослідження дерев'яних рекреаційних об'єктів. Порівняння зібраного й систематизованого емпіричного матеріалу скеровано на виявлення позитивних і негативних характеристик відпочинкових об'єктів, збудованих із дерева, особливостей та тенденцій змін у рекреаційній сфері та архітектурі загалом. Вдосконалено існуючий метод інвентаризації дерев'яних рекреаційних об'єктів. Введено планувальні характеристики, конструктивні й технологічні особливості побудови сучасних рекреаційних будівель з дерева. З допомогою узагальнення

визначено три основні критерії виявлення тенденцій та оцінки архітектурно-планувальних вирішень дерев'яних рекреаційних об'єктів: функціонально-планувальні, архітектурно-композиційні й інженерно-конструктивні рішення. Їх аналіз дозволив розкрити ключові завдання дослідження основних засад формування дерев'яної рекреаційної архітектури. З виявлених характеристик будівель сформовані узагальнюючі таблиці, в яких способом «вертикального» і «горизонтального» аналізу підсумовано характеристики об'єктів та їх регіональні особливості.

4. Проведено дослідження історичного контексту архітектурно-планувальних вирішень дерев'яних рекреаційних об'єктів Карпатського регіону. Сформульовано ряд передумов, які вплинули на становлення й розвиток рекреаційної галузі загалом. Аналіз регіонального контексту дав можливість ввести в архітектурно-етнографічне районування Карпат класифікаційну ознаку – рекреаційна архітектура. Підтверджено значний вплив багатонаціонального складу населення Галичини в поєднанні з етнічними групами українців Карпат на формування архітектури відпочинкових закладів у різні історичні періоди. Сформульовано генезу стилістики архітектурно-планувальних вирішень відпочинкових об'єктів Карпатського регіону в період з 1820-го до 1991-го рр. Розкрито основні історичні особливості планувальної організації відпочинкових будівель, етапи їх розвитку та домінуючі стильові напрями.

5. Виявлено й досліджено нові та трансформовані типи громадських закладів і будівель для проживання відпочивальників. Цьому сприяв аналіз зібраного емпіричного матеріалу про сучасні дерев'яні рекреаційні об'єкти в Карпатському регіоні. Зафіксовано зменшення обсягів будівництва та покращення якості архітектурно-планувальних та інженерно-технологічних вирішень. У забудовників зростає увага до майстерності спорудження та пошуку оригінальності архітектурних рішень при намаганні зберегти традиції та регіональність. Підсумовуючи дослідження архітектурно-планувальних особливостей сучасних рекреаційних будівель з дерева розкрито зміни в їх

типології, появу та комбінацію нових типів громадських і житлових закладів, а також розвинуто їх класифікацію.

6. Визначено шляхи й способи збереження, трансформації та переосмислення традицій в архітектурі, що дасть можливість покращити архітектурно-планувальні вирішення дерев'яних рекреаційних об'єктів Карпатського регіону. Аналіз та оцінка змін архітектурно-планувальних вирішень дерев'яних рекреаційних об'єктів у регіоні дозволили запропонувати комплекс методичних вимог до їх організації: збереження спадковості та етнографічності, вимога варіативності, екологічна відповідність, передбачення автономності та резервування ресурсів, вимога технологічності.

7. Розроблено комплекс практичних рекомендацій, які включають: урегулювання загальної архітектурно-містобудівної ситуації в рекреаційних центрах; відмову від «сліпого» копіювання архітектурних деталей історичних стилів та грамотне переосмислення й застосування традицій народної архітектури; реалізацію вимог екологічності, безпечності та комфортності, застосування природних традиційних матеріалів для оздоблення будівель і споруд. На основі сформульованої класифікації відпочинкових будівель з дерева розроблено структурно-логічні моделі їх архітектурно-планувальної організації із зазначенням рекомендованих приміщень, площ та зв'язків між ними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Нормативні та законодавчі акти

1. ДБН В.1.1.7–2002. Пожежна безпека об'єктів будівництва. Київ: Держбуд України, 2003.

2. ДБН В.2.2–15:2019. Житлові будинки. Київ: Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, 2019.

3. ДБН В.2.2–20:2008. Готелі. Київ: Міністерство регіонального розвитку та будівництва України, 2009.

4. ДБН В.2.2–25:2009. Підприємства харчування (заклади ресторанного господарства). Київ: Мінрегіонбуд України, 2010.

5. ДБН В.2.2–9:2018. Громадські будинки та споруди. Київ: Мінрегіон, 2019.

6. ДБН Б.2.2–12:2018. Планування і забудова територій. Київ: Мінрегіон України, 2018.

Неопубліковані документи

Державний архів Івано-Франківської області

Фонд 2 Станиславівське воєводське управління, м. Станиславів

Оп. 8.

7. Спр. 517. Проект-план спорудження будинку «Дім здоров'я» в селі Ямна, Надвірнянського повіту. 17 жовтня 1928 р. 12 арк.

8. Спр. 2452. План-проспект будівлі ресторану власника Лянкоша в селі Ямна, Надвірнянського повіту. 30 квітня 1936 р. 3 арк.

9. Спр. 2460. Проект-план спорудження будівлі гірської туристичної станції в селі Добошанка, Надвірнянського повіту. 15 травня 1936 р. 1 арк.

10. Спр. 2649. План спорудження будинку Схафферів в селі Татарів, Надвірнянського повіту. 1938 р. 24 арк.

11. Спр. 2650. Проект-план вілли власника Шафера в селі Татарів, Надвірнянського повіту. 17 жовтня 1938 р. 10 арк.

12. Спр. 2858. Проект-план побудови підсобного приміщення гірської туристичної станції в селі Яблуниця, Надвірнянського повіту. Б/д. 1 арк.

Опубліковані матеріали

13. Драган М. Українські дерев'яні церкви. Генеза і розвій форм: в двох частинах / прим. В. Александрович та ін.; упоряд. О. Савчук. Харків: Видавець Савчук О. О., 2016. 450 с.

14. Павлуцький Г. Дерев'яні та муровані храми України / передм. А. Пучков; пер. О. Ушкалова; упоряд. О. Савчук. Харків: Видавець Савчук О. О., 2017. 214 с.

15. Album uzdrowisk polskich poswicone XV zjazdow i lekarzy polskich we Lwowie w lipcu 1937 roku. Bydgoszcz: Biblioteka Polska, 1937. 48 s.

16. Krzyzanowski E. Poradnik dla leczących w Truskawcu. Jasło, 1900. 63 s.

17. Leszczycki S. Ruch uzdrowiskowo-letniskowy w Polsce. *Komunikaty Studium Turyzmu*. Kraków, 1938. № 8. 23 s.

18. Leszczycki S. Wytyczne gospodarki uzdrowiskowo letniskowej w Karpatach *Komunikaty Studium Turyzmu*. Kraków, 1938. Z. 12. УЦ29 s.

19. Przewodnik zdrojowo-turystyczny na 1931–32 rr. / pod red. H. Piotrowskiego Wydział zjednoczonych pracowników niewidomych Rzeczypospolitej Polskiej, Wyd. 2, Warszawa Zakład graficzny B. Padrecki i S-ka z o. o. 1931, 350 s.

20. Torosiewicz T. Źródła mineralne w królestwie Galicyi i na Bukowinie, pod względem fizyczno-chemicznych własności opisane. Instytut Narodowy Imienia Ossolińskich. Lwow, 1849. 173 s.

21. Witkiewicz S. Styl zakopiński. Na przelicy. Wyd. II. Lwow, 1906.

22. Zdrojowiska krajowe. Badeorte in Galizien. *Księga adresowa krol. stol. miasta Lwowa*. Rocznik VI. Lwow, 1902. 432 s.

Наукові монографії і статті

23. Анисимов Л. Принципы адаптации жилища к изменениям условий среды в контексте устойчивого развития архитектуры. *Наука, образование и*

экспериментальное проектирование в МАРХИ. Мат. науч.-практ. конф. проф.-препод. состава и молодых ученых. Москва: «Архитектура-С», 2008. С. 248–249.

24. Архитектура Украины на современном этапе / В. Дахно, В. Ежов, С. Килессо и др. Київ: Будівельник, 1984. 152 с.

25. Бевз М. Завдання збереження та регенерації цінних архітектурно-містобудівних комплексів історичних міст. *Проблеми розвитку міського середовища*. Київ, 2011. Вип. 5–6. С. 15–23.

26. Бірюльов. Ю. Мистецтво львівської сецесії. Львів: Центр Європи, 2005. 184 с.

27. Вечерський В. Українська дерев'яна архітектура: Фотоальбом. Київ: Балгія–Друк, 2006. 120 с.

28. Дерево в архітектурі і скульптурі славян. Москва: Советский художник, 1987. 272 с.

29. Джигіль Ю., Якубовський І. Ідеологічні джерела та практичні виходи львівського регіоналізму міжвоєнного періоду ХХ ст. *Вісник Національного університету «Львівська Політехніка»*. Львів, 2004. № 505: Архітектура. С. 122–126.

30. Дида І. Архітектурна організація довкілля в аспекті українських традицій. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Львів, 2004. № 505: Архітектура. С. 378–382.

31. Іванцюра О. Проблеми реалізації туристичного потенціалу Львівської області. *Науковий вісник НЛТУ України*. Львів, 2011. Вип. 21.9. С. 75–85.

32. Карашецький Я., Рочняк Ю. Формування архітектури будівель гірських туристичних притулків. *Вісник Національного Університету «Львівська Політехніка»*. Львів, 2010. № 674: Архітектура. С. 72–79.

33. Кілінська К. Екологічний туризм на території Чернівецької області: сучасний стан та перспективи функціонування. *Геополітика і екогеодинаміка регіонів*. Сімферополь, 2014. Т. 10. Вип. 2. С. 342–346.

34. Клапчук В. Рекреаційне господарство Галичини другої половини ХІХ – першої третини ХХ ст. *Карпатський край*. Івано-Франківськ, 2012. № 1. С. 55–67.
35. Ковальський Л., Чижмак Д. Тенденції формування екологічно безпечних споруд. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування: науково-технічний збірник*. Київ, 2009. Вип. 21. С. 239–243.
36. Козакова О. До питання еволюції функціональної програми готельних будівель Західної України. *Архітектурний вісник КНУБА*. Київ, 2014. №1. С. 35–49.
37. Кузюра О. Спеціальні об'єкти високогір'я: динаміка розвитку. системний аналіз. *Народознавчі зошити*. Львів, 2013. № 3 (111). С. 543–553.
38. Логвин Г. Украинские Карпаты: Книга-спутник. Москва: Искусство, 1973. 190 с.
39. Мазур Т., Король Є. Екологічні задачі розвитку туристично-рекреаційних зон Львівщини. *Проблеми розвитку міського середовища: наук. тех. збірник*. Київ: НАУ, 2012. Вип. 8. С. 151–155.
40. Народна архітектура українських Карпат ХV–ХХ ст. / Ю. Гошко, Т. Кіщук, І. Могитич, П. Федака. Київ: Наукова думка, 1987. 271 с.
41. Новикова В. Рекреаційні ресурси: місце в рекреаційній споживчій діяльності, класифікація, проблеми паспортизації та реєстрації. *Туристично-краєзнавчі дослідження: зб. наук. ст.* Київ, 2007. Вип. 7. С. 130–136.
42. Пандяк І. Становлення та розвиток туристських притулків у Східних Карпатах в Австро-Угорський та Польський періоди. *Вісник Львівського університету*. Серія географічна. Львів, 2013. Вип. 42. С. 274–282.
43. Панченко Т. Туристичне середовище. Архітектура, природа, інфраструктура. Київ: Логос, 2009. 176 с.
44. Петранівський В. Рутинський М. З історії галицького туристичного краєзнавства (друга половина ХVІІІ ст. – 1945 р.): розвиток мандрівництва. *Історія української географії*. 2005. Вип. 2 (12). С. 48–54.
45. Прибега Л. Методика охорони та реставрації пам'яток народного зодчества України. Київ: Мистецтво, 1997. 143 с.

46. Рочняк Ю., Карашецький Я. Формування архітектури споруд гірських верховин. *Вісник Національного університету «Львівська Політехніка»*. Львів, 2013. № 757: Архітектура. С. 97–103.

47. Рудницький А., Сільник О. Пам'ятка українського модерну у Львові – споруда колишньої дяківської бурси. *Вісник Національного університету «Львівська Політехніка»*. Львів, 2002. №439. С. 275–278.

48. Савчук А. Дерев'яна рекреаційна архітектура в Карпатському регіоні в другій пол. ХХ ст. *Архітектурний вісник КНУБА*. 2016. Вип. 10. С. 381–392.

49. Савчук А. Карпатський рекреаційний регіон та основні центри розвитку дерев'яної архітектури. *Сучасні тенденції розвитку архітектури і містобудування: матеріали Всеукраїнської науково-технічної конференції*. Харків. 17 листопада 2017 р. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. 2018. С. 266–277.

50. Савчук А. Курортна дерев'яна забудова села Мигове Чернівецької обл. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. Київ, 2017. Вип. 50. С. 237–251.

51. Савчук А. Курортна дерев'яна забудова селища Солотвино Закарпатської області. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. 2017. Вип. 48. С. 425–435.

52. Савчук А. Основні поняття і терміни в новій дерев'яній рекреаційній архітектурі Карпатського регіону. *Архітектурний вісник КНУБА*. Київ, 2018. № 14. С. 508–518.

53. Савчук А. Особливості архітектурно-планувальних вирішень нових дерев'яних рекреаційних об'єктів Карпатського регіону. Принципи розвитку та методи збереження традицій. *Містобудування та територіальне планування*. Київ, 2018. Вип. 68. С. 482–501.

54. Савчук А. Передумови розвитку рекреаційної галузі в Карпатському регіоні в ХІХ – першій половині ХХ ст. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. Київ, 2016. Вип. 42. С. 209–219.

55. Савчук А. Поняття «рекреаційна архітектура Карпатського регіону. *Буд-Майстер-Клас-2017*: Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених. Київ. 28 листопада – 1 грудня. Київ: КНУБА, 2017. С. 437–438.

56. Савчук А. Проблеми архітектурно-етнографічного районування Карпатського рекреаційного регіону. *Концептуальні проблеми розвитку сучасної гуманітарної та прикладної науки*: II Всеукраїнський науково-практичний симпозиум. Івано-Франківськ, 20–21 квітня 2018 р. Івано-Франківськ: ред.-вид. відділ Ун-ту Короля Данила, 2018. С. 51–54.

57. Савчук А. Сильові особливості дерев'яної курортної архітектури Галичини в ХІХ – першій пол. ХХ ст. *Містобудування та територіальне планування: Наук.-техн. збірник* / відпов. ред. М. Осетрін. Київ: КНУБА, 2016. Вип. 60. С. 304–313.

58. Самойлович В. Українське народне житло (кінець ХІХ – початок ХХ ст.). Київ: Наукова думка, 1972. 13 с.

59. Сидоренко Ю., Бармашина Л. Організація рекреаційних зон при готельних комплексах. *Проблеми розвитку міського середовища*. Київ: НАУ, 2012. Вип. 8. С. 241–245.

60. Січинський В. Історія українського мистецтва: архітектура. Нью-Йорк: НТШ в Америці, 1956. Т. 1. 180 с.

61. Січинський В. Чужинці про Україну. Львів: Слово, 1991. 40 с.

62. Соколовський З. Архітектори радянського Івано-Франківська. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2014. 107 с.

63. Стасюк О. Вдосконалення форми інвентаризації пам'яток архітектури. *Вісник національного університету «Львівська політехніка»*. Львів, 2011. № 716: С. 274–282.

64. Таранушенко С. Монументальна дерев'яна архітектура Лівобережної України. Київ: Будівельник, 1976. 336 с.

65. Таранушенко С. Дерев'яна монументальна архітектура Лівобережної України / передм., наук. ред., додатки В. Вечерський; упоряд., прим. О. Савчук. Харків : Видавець Савчук О. О., 2014. 896 с.

66. Таранушенко С. Наукова спадщина. Харківський період. Дослідження 1918–1932 рр.: монографічні видання, статті, рецензії, додатки, таранушенкознавчі студії, ілюстрації, довідкові матеріали / упоряд. О. Савчук, М. Краси́ков, С. Білокінь; наук. ред. М. Краси́ков. Харків: Видавець Савчук О. О., 2011. 692 с.

67. Тарас Я. Сакральна дерев'яна архітектура українців Карпат: культурно-традиційний аспект. Львів: ІН НАНУ, 2007. 640 с.

68. Харчук Х. Основні періоди формування курортної забудови Трускавця та їх ідеологічне підґрунтя (XIX – перша половина XX ст.). *Вісник національного університету «Львівська політехніка»*. Львів, 2004. № 505: Архітектура. С. 222–226.

69. Харчук Х. Архітектура курортної забудови Трускавця XIX – першої половини XX ст.: Монографія. Львів, 2008. 209 с.

70. Чепелик В. Морфологічні особливості українського архітектурного модерну поч. XX ст. *Архітектурна спадщина України* / редкол: М. Дьомін та ін. Київ: Українознавство, 1995. Вип. 2. Національні особливості архітектури народу України. С. 132–160.

71. Черкес Б., Юрик Я. Методологічні основи дослідження міської ідентичності та її об'єктів-символів. *Вісник національного університету «Львівська політехніка»*. Львів, 2013. № 757: Архітектура. С. 3–6.

72. Шамрук А. Сильові напрями в архітектурі Білорусі 1920–1930-х рр. *Студії мистецтвознавчі*. Київ: ІМФЕ НАН України, 2009. № 3 (27). С. 93–97.

73. Шаталюк Ю. Прийоми та принципи формування адаптивної архітектури. *Наука і життя: сучасні тенденції, інтеграція в світову наукову думку* (16–18.05.2016). URL: <http://intkonf.org/konf052016/1252-shatalyuk-yu-v-priyomi-ta-principi-formuvannya-adaptivnoyi-arhitekturi.html>. (Дата звернення: 18.10.2019). Назва з екрана.

74. Шевцова Г. Східна Європа та Україна: ступінь впливу народного житла на формотворення дерев'яної церкви. *Містобудування та територіальне планування*. Київ, 2010. Вип. 37. С. 565–572.

75. Шпільчак В., Ярема Л. Творчість архітекторів І. Боднарука, І. Гриніва, В. Лукомського в контексті розвитку архітектури Івано-Франківська і Прикарпаття 1960–1970 рр. *Науково-інформаційний вісник (Івано-Франківський університет ім. Короля Данила Галицького)*. 2010. № 1: Архітектура та містобудування. С. 63–70.

76. Шульга Г., Онуфрив Я. Еволюція розвитку гірськолижних комплексів в Українських Карпатах. *Містобудування та територіальне планування*. Київ: КНУБА, 2013. Вип. 50. С. 749–758.

77. Юрченко П. Дерев'яна архітектура України. Основні етапи розвитку на прикладах пам'яток Волині, Придніпров'я, Чернігівщини, Галичини, Карпат і Поділля. Київ: Будівельник, 1970. 191 с.

78. Юрчишин Г. Народна культура в архітектурній організації туристично-рекреаційного простору українських Карпат. *Містобудування та територіальне планування*. Київ: КНУБА, 2012. Вип. 46. С. 666–674.

79. Dobrowolski T. *Sztuka Młodej Polski*. Krakow, 1963. 453 s.

80. Domin T. *Dřevostavba pro rekreační účely* Bakalářská práce. Mendelova univerzita v Brně, 2015 50 p.

81. Estreicher K. *Srodowisko artystyczne Zakopanego w okresie Młodej Polski (1900–1914)*. *Sztuka okolo 1900. Materiały Sesji Stowarzyszenia Historyków Sztuki*. Krakow. 1967. S. 129–140.

82. Godula R., Weclawowicz T. Regionalizm a styl narodowy – kilka uwag. *Teka komisji urbanistyki i architektury*. T. XX. Warszawa, 1986. S. 79–83.

83. Hudman L., Jackson R. *Geography of travel and tourism*. Florence: Cengage Learning, 2003. 4th. P. 213–215.

84. Olszewski A. *Nowa forma w architekturze Polskiej 1900–1925: Teoria i praktyka*. Wrocław, Warszawa, Kraków: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1967. 221 s.

85. Olszewski A. *Przegląd koncepcji stylu narodowego w teorii architektury Polskiej prelomu XIX–XX w. Sztuka i kżyutka / Materiały do studiów i dyskusji*. Warszawa, 1956. № 3–4. S. 275–372.

86. Ross J. Architektura drewniana polskich uzdrowisk karpackich (1835–1914). *Sztuka 2 pol. XIX wieku. Materiaty Sesji Stowarzyszenia Historykow Sztuki*. Lodz, 1971. Warszawa, 1973. S. 158–166.

87. Savchuk A. New wooden recreational objects of the Carpathian region of Ukraine. Features of architectural and planning decisions. *Space&Form:Scientific journal of Polish Academy of Sciences and West Pomeranian University of Technology*. 2018. № 36. P. 83–100.

88. Trzeciak P. 1000 tajemnic architektury. Wyd. III. Warszawa: Nasza Ksiegarnia, 1980. 340 s.

89. Zakrzewski A. Sanatorium Mariówka i medycyna. Wspomnienia z pierwszej ćwierci XX wieku. Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk, Zakład Narodowy Imienia Ossolińskich, 1975. 234 s.

Навчальні посібники й енциклопедичні видання

90. Архітектура: короткий словник-довідник / за заг. ред. А. Мардера. Київ: Будівельник, 1995. 335 с.

91. Базилевич Н. Лижний спорт: навчально-методичний посібник. Переяслав-Хмельницький, 2010. 161 с.

92. Безуглий В. Регіональна економічна та соціальна географія світу: посібник. Київ: ВЦ «Академія», 2003. 688 с.

93. Головне управління статистики у Чернівецькій області / Туризм та відпочинок у Чернівецькій області. Статистичний збірник / за ред. Т. Сарчинської. Чернівці, 2017. 16 с.

94. Дорогунцов С. Екологія: підручник. Київ: КНЕУ, 2005. 371 с.

95. Жупанський Я. Історія географії в Україні: посібник. Київ–Чернівці: «Колір-Друк», 2006. 266 с.

96. Косміна Т. Етнографічні регіони України. *Енциклопедія історії України: У 5 т. / редкол.: В. Смолій та ін. Київ: Наук. думка, 2005. Т. 3: Е–И. С. 62–64.*

97. Курортно-рекреаційна спадщина карпатського регіону в архітектурній освіті. Міжнародний українсько-польський науково-дослідний проект (2009–2013). Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2014. 175 с.

98. Лукьянова Л., Цыбух В. Рекреационные комплексы: учеб. пособие / под. общ. ред. В. Федорченко. Київ: Вища школа, 2004. 346 с.

99. Масляк П. Рекреаційна географія. Навчальний посібник. Київ: Знання, 2008. 343 с.

100. Просторовий підхід до обґрунтування архітектурних рішень: навч. посібн. / М. Габрель, М. Габрель. Львів: СПОЛОМ, 2016. 284 с.

101. Рекреаційна географія: навч. посібник / за ред. М. Покологна. Харків: ХНАМГ, 2012. 275 с.

102. Слепцов О. Реконструкція громадських будівель і комплексів: підручник для ВНЗ / Українська академія архітектури, Київський національний університет будівництва і архітектури, Науково-практичне архітектурне бюро ЛЦЕНЗіАРХ. Київ, 2018. 272 с.

103. Тарас Я. Українська сакральна дерев'яна архітектура: словник-довідник. Львів: ІН НАНУ, 2006. 584 с.

104. Філософський енциклопедичний словник / В. Шинкарук (гол. редкол.) та ін.; Л. Озадовська, Н. Поліщук (наук. ред.). Київ: Абрис, 2002. 742 с.

105. Słownik artystów polskich / pod red. K. Mikockiej-Rachubowej i M. Bierwackiej. Warszawa: Instytut Sztuki PAN, 1998. T. IV. S. 126–127.

Дисертаційні роботи

106. Березко О. Архітектурно-планувальна організація комунікативного простору у структурі торгово-розважальних центрів: дис. на здобуття наук. ступеня канд. арх. Львів, 2017. 225 с.

107. Смадич І. Архітектурна організація об'єктів сучасної рекреації у Карпатському регіоні України: дис. на здобуття наук. ступеня канд. арх. Львів, 2016. 304 с.

Електронні ресурси та публікації в ЗМІ

108. Австрія URL: http://www.lgtinfo.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=66&Itemid=69&lang=ru(дата звернення: 18.10.2019).

Назва з екрана.

109. Верифікація URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B5%D1%80%D0%B8%D1%84%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F> (дата звернення: 18.10.2019).

110. Воловець. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D1%86%D1%8C> (дата звернення: 18.10.2019). Назва з екрана.

111. Гостинний двір «Колиба». Сайт. URL: <http://shandra.if.ua/kontakt/> (дата звернення: 18.10.2019). Назва з екрана.

112. Електронний ресурс: Bruno Giberti The chalet as archetype: the bungalow, the picturesque tradition and vernacular form TDSR VOL. III NO. 1991. P. 54–64

113. Електронний ресурс: Farmhouse in German, French and Italian in the online Historical Dictionary of Switzerland.

114. Електронний ресурс: www.turistua.com Режим доступу: Touristsite: Austria”, [Online], available at: www.turistua.com. (Accessed 20 Aug 2018).

115. Етнографія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%95%D1%82%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F> (дата звернення: 18.10.2019). Назва з екрана.

116. Івашко Ю. Дерев'яна архітектура. *Енциклопедія сучасної України*. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=26074 (дата звернення: 18.10.2019).

117. Історизм в архітектурі. URL: <https://histua.com/slovník/i/istorizm-v-arhitekturi> (дата звернення: 18.10.2019). Назва з екрана.

118. Кедрові палати. Сайт Рожнятівської центральної районної бібліотеки. URL: http://librozh.at.ua/index/quot_kedrovi_palati_quot_mitropolit_ljubiv_se_misce/0-39 (дата звернення: 18.10.2019). Назва з екрана.

119. Що скаже мер Коломиї про розвалений кінотеатр «Комсомолец». ТРК «Рідні медіа». URL:<http://kolomyya.org/se/sites/ko/8924/> (дата звернення: 18.10.2019).

120. 6 EAST MIDLANDS. The cantons of Zürich, Schaffhausen and Thurgovia are represented in the Ballenberg Open-Air Museum in an East Midlands zone. URL: <https://www.ballenberg.ch/en/themes/house-styles/6-east-midlands> (дата звернення: 18.10.2019).

121. Architecture of Switzerland. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Architecture_of_Switzerland#Art_Nouveau (дата звернення: 18.10.2019). Назва з екрана.

122. Change. Definition in English. URL: https://www.lexico.com/en/definition/change#m_en_gb0137 (дата звернення: 18.10.2019). Назва з екрана.

123. Traditional rural houses – romanian villages architecture. URL: <https://romaniadacia.wordpress.com/2014/10/28/traditional-rural-houses/#jp%20carousel-6598> (дата звернення: 18.10.2019). Назва з екрана.

124. Transformation. Definition in English. URL: <https://www.lexico.com/en/definition/transformation> (дата звернення: 18.10.2019). Назва з екрана.

125. TURISMUL in Romania. URL: <http://www.scribub.com/geografie/turism/TURISMUL-IN-ROMANIA13222.php> (дата звернення: 18.10.2019). Назва з екрана.

126. Turismul in Romania. URL: https://ro.wikipedia.org/wiki/Turismul_%C3%AEn_Rom%C3%A2nia (дата звернення: 18.10.2019). Назва з екрана.

Перелік публікацій, апробації та впровадження результатів дослідження.**А.1. Перелік опублікованих праць за темою дисертації.****Статті у наукових фахових виданнях України**

1. Савчук, А. І. (2016), «Дерев'яна рекреаційна архітектура в Карпатському регіоні в другій пол. XX ст.», *Архітектурний вісник КНУБА*, вип. 10, с. 381–392.
2. Савчук, А. І. (2016), «Передумови розвитку рекреаційної галузі в Карпатському регіоні в XIX – першій половині XX ст.», *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*, вип. 42, С. 209–219.
3. Савчук, А. І. (2016), «Стильові особливості дерев'яної курортної архітектури Галичини в XIX – першій пол. XX ст.», *Містобудування та територіальне планування*, вип. 60, с. 304–313.
4. Савчук, А. І. (2017), «Курортна дерев'яна забудова селища Солотвино Закарпатської області», *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*, вип. 48, с. 425–435.
5. Савчук, А. І. (2018), «Курортна дерев'яна забудова села Мигове Чернівецької обл.», *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*, вип. 50, с. 237–251.
6. Савчук, А. І. (2018), «Основні поняття і терміни в новій дерев'яній рекреаційній архітектурі Карпатського регіону», *Архітектурний вісник КНУБА*, № 14-15, с. 508–518.
7. Савчук, А. І. (2018), «Особливості архітектурно-планувальних вирішень нових дерев'яних рекреаційних об'єктів Карпатського регіону. Принципи розвитку та методи збереження традицій», *Містобудування та територіальне планування*, вип. 68, с. 482–501.

Статті у науковому періодичному виданні іншої держави та виданнях, які внесені до міжнародних наукометричних баз даних

8. Savchuk, A. (2018), «New wooden recreational objects of the Carpathian region of Ukraine. Features of architectural and planning decisions», *Space&Form : Scientific journal of Polish Academy of Sciences and West Pomeranian University of Technology*, No. 36, pp. 83–100.

Інші публікації, матеріали конференцій і тези доповідей

9. Савчук, А. І. (2017), «Поняття «рекреаційна архітектура Карпатського регіону», *Буд-Майстер-Клас-2017: Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених*, Київ, 28 листопада – 1 грудня, Київ: КНУБА, с. 437–438.

10. Савчук, А. І. (2018), «Карпатський рекреаційний регіон та основні центри розвитку дерев'яної архітектури», *Сучасні тенденції розвитку архітектури і містобудування : матеріали Всеукраїнської науково-технічної конференції*, Харків, 17 листопада 2017 р., Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, с. 266–277.

11. Савчук, А. І. (2018), «Проблеми архітектурно-етнографічного районування Карпатського рекреаційного регіону», *Концептуальні проблеми розвитку сучасної гуманітарної та прикладної науки: II Всеукраїнський науково-практичний симпозиум*, Івано-Франківськ, 20–21 квітня, Івано-Франківськ: Ред.-вид. відділ Ун-ту Короля Данила, с. 51–54.

Примітка. Список літератури оформлений у стилі Harvard style (за вимогами видавництва Springer), згідно із Наказом Міністерства освіти і науки України № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017.

А.2. Апробація та впровадження результатів дослідження.

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
NATIONAL UNIVERSITY POLYTECHNIC OF LVIV
DEPARTMENT OF ARCHITECTURE

Bandera str. 12, Lviv, 79646, Ukraine
tel./fax: +38 032 258 22 39
e-mail: tschers@polynet.lviv.ua

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІНСТИТУТ АРХІТЕКТУРИ

вул. С. Бандери, 12, м. Львів, 79646, Україна
тел./факс: +38 032 258 22 39
e-mail: tschers@polynet.lviv.ua

06.09.19 № 168-20-416

на № _____

В спеціалізовану раду
Д 35.052.11
при Національному університеті
«Львівська політехніка»

Довідка про впровадження

Інститут Архітектури підтверджує, що результати досліджень виконані аспірантом кафедри «Архітектурного проектування» Інституту архітектури Савчуком А. І. в його дисертаційній роботі «Архітектурно-планувальні вирішення дерев'яних рекреаційних об'єктів Карпатського регіону», а саме принципи та методи архітектурно-планувальної організації відпочинкових закладів з дерева; практичні рекомендації щодо розвитку рекреаційних центрів та способи збереження традицій в сучасній дерев'яній архітектурі є актуальними розвитку Карпатського регіону, впроваджено в навчальних програмах для спеціальності 191 Архітектура та містобудування кафедри архітектурного проектування та Інституту архітектури:

- в практичних курсах для ОКР «Бакалавр»: «Спортивно-молодіжний табір у ландшафтному середовищі» - IV семестр, «Основи та методи архітектурного проектування» - I семестр.
- в практичних курсах для ОКР «Магістр»: «Середовищний підхід до проектування архітектурних об'єктів та споруд» - I семестр.
- в науковому напрямі кафедри архітектурного проектування Національного університету «Львівська політехніка» «Теоретично-практичні основи формування житлових і громадських будівель та споруд» № державної реєстрації: 0117U007605, керівник: проф., д.т.н. Габрель М.М.

Директор Інституту архітектури
Професор, доктор архітектури

Б.С. Черкес

www.lp.edu.ua

**Івано-Франківська міська рада
УПРАВЛІННЯ АРХІТЕКТУРИ, ДИЗАЙНУ
ТА МІСТОБУДІВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

76018, м. Івано-Франківськ, вул. Незалежності, 9
тел.: (03422) 2-39-28, (0342) 50-26-80

e-mail: dma.if.mvk@gmail.com
веб-сайт: www.dma.if.ua

№ _____

08.07.2019 № 17/31.1-18/422

Акт

**впровадження результатів дисертаційного дослідження аспіранта
кафедри архітектурного проектування НУ «Львівська політехніка»
Савчука Андрія Івановича, на тему: «Архітектурно-планувальні
вирішення дерев'яних рекреаційних об'єктів Карпатського регіону»**

Управління архітектури, дизайну та містобудівної діяльності Івано-Франківської міської ради засвідчує, що результати дослідження дисертаційної роботи аспіранта кафедри архітектурного проектування НУ «Львівська політехніка» Савчука Андрія Івановича будуть використані в роботі Управління.

Вищевказані матеріали будуть використовуватись при формуванні стратегії та пропозицій розвитку рекреаційних зон та архітектурної організації відпочинкових закладів у приміській зоні міста.

Т. в. о. головного архітектора міста

А. Прокіпчук

Управління А.Д.и.М.Д.
ВІДХ № 17/31.1-18/422 від 08.07.2019

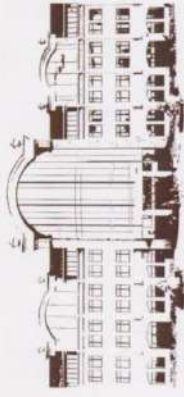
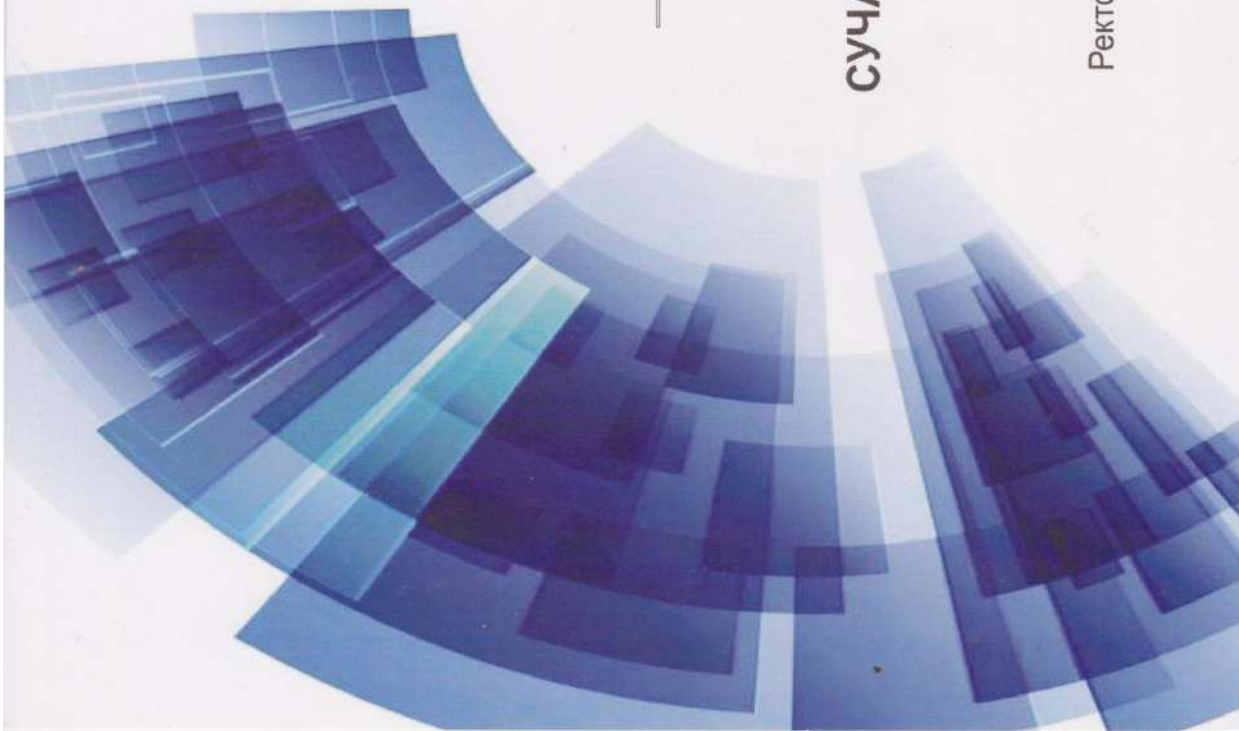
ТОВ «Архітектурне бюро А17»**АКТ****впровадження результатів дисертаційного дослідження**

Даний акт складений про те, що на основі результатів та висновків наведених в дисертаційному дослідженні Савчука Андрія Івановича: «Архітектурно-планувальні вирішення дерев'яних рекреаційних об'єктів Карпатського регіону», спеціальності 18.00.02 «Архітектура будівель і споруд» були застосовані при проектуванні та архітектурній організації рекреаційних та житлових об'єктів в с. Татарів та с. Поляниця. За допомогою реалізації практичних рекомендацій на стадії проектування було покращено функціонально-планувальну та архітектурно-композиційну характеристики майбутніх будівель.

Директор**ТОВ «Архітектурне бюро А17»****Ковальова К.В.**

УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА

СЕРТИФІКАТ

УЧАСНИКА

Савчук Андрій Іванович

приймав(ла) участь у II Всеукраїнському науково-практичному симпозиумі:

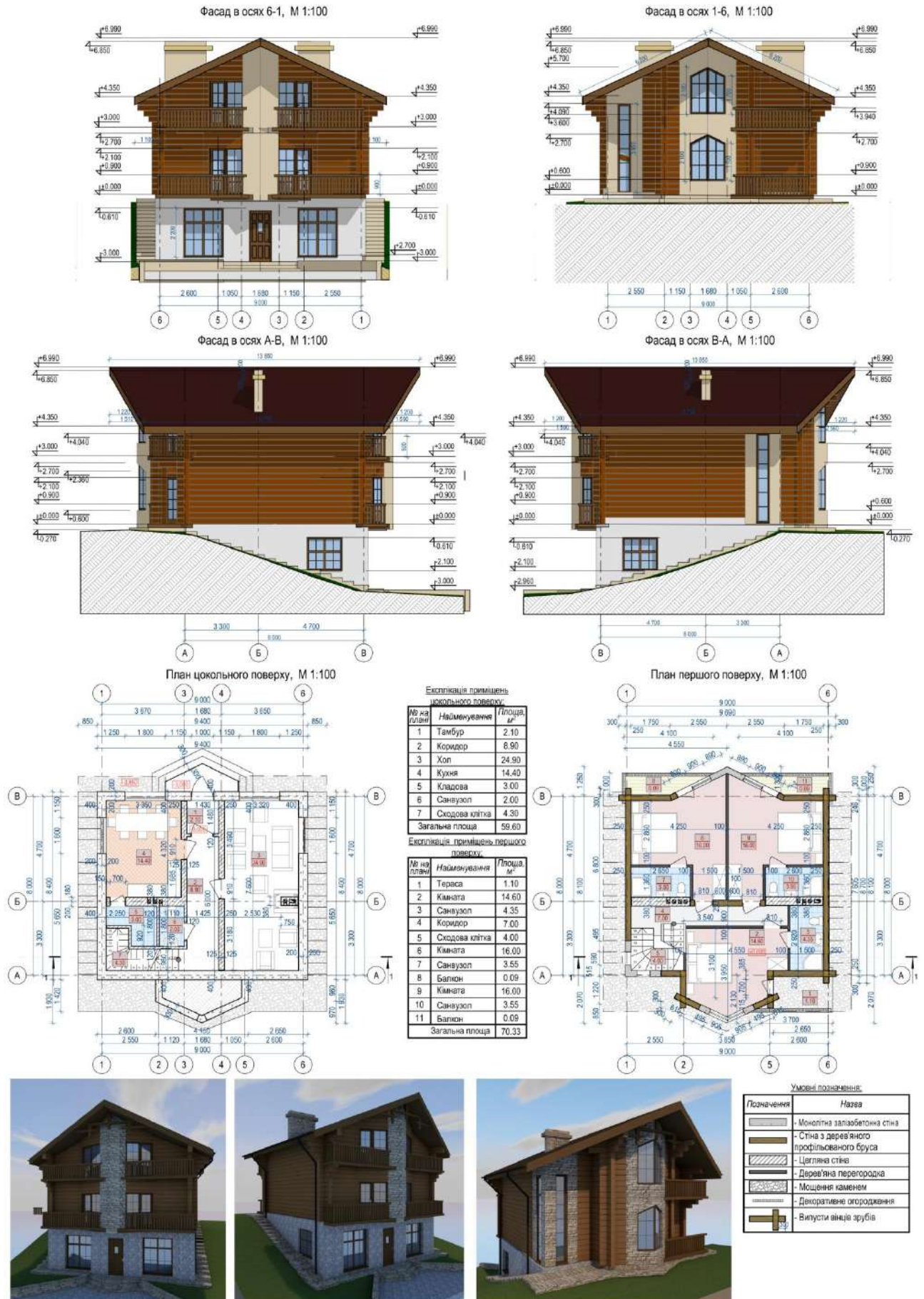
«КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРНОЇ ТА ПРИКЛАДНОЇ НАУКИ»

Україна, м. Івано-Франківськ
20-21 квітня 2018 р.

Ректор

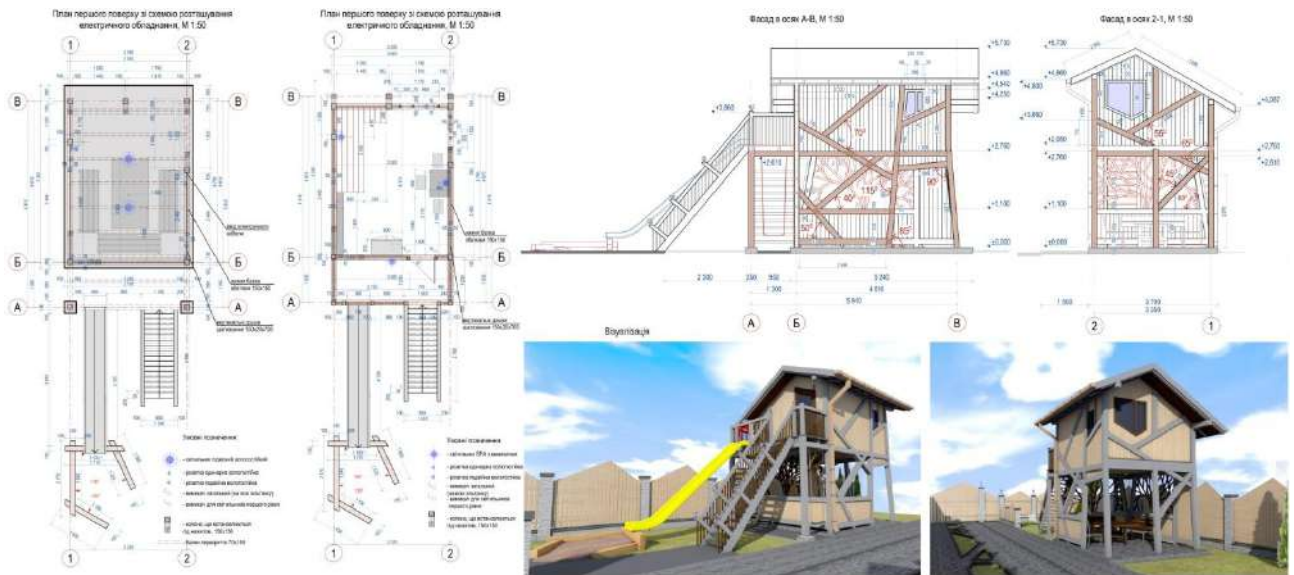
А.І. Луцький

Проект індивідуального житлового будинку в с. Поляниця, (ур. Подина), Яремчанської міськради Івано-Франківської області.

Проект кафе загального типу на 50 осіб для обслуговування приміщень відпочинково-оздоровчого призначення в с. Татарів Яремчанської міськради Івано-Франківської області.

Проект альтанки та багатофункціонального дитячого ігрового комплексу в смт Богородчани Івано-Франківської області.

Термінологічний словник

Архаїзація архітектурної форми – наслідування древнього зодчества [3, с.17].

Архітектурна школа – специфічні особливості архітектурного стилю, особливі тонкощі в ритміці побудови деталей і співмірностей (пропорцій). Персоніфіковані особливості в архітектурі. У вузькому сенсі мова йде про архітектурну школу окремих майстрів, в широкому – про регіональні або етнотериторіальні різновиди національного зодчества. Архітектурні школи бувають: 1. Національні, регіональні творчі союзи зодчих – прихильників однієї архітектурно-художньої традиції. 2. Навчальні заклади. 3. Комплекс архітектурно-педагогічних і методологічних принципів навчання в архітектурі [3, с.21].

Бальнеум (від грец. *βαλανεῖον*, «ванна кімната») – невелика баня для частого застосування. Як і терми опалювалась гарячим паром, котрий з підвалу по спеціальних каналах, влаштованих у підлозі та стінах, піднімався вгору [3, с. 24].

Брус – плоскопиляний або обтесаний лісоматеріал, розміри сторін поперечного перерізу якого більше як 100 мм, а ширина не перевищує потрібної товщини. Брус поперечним перерізом менших розмірів при відносно рівних товщині і ширині називається брусом або рейкою, а при ширині, яка значно перевищує товщину, – дошкою [1, с.53].

Вогнестійкість – це спроможність будівель, будівельних конструкцій та їх елементів зберігати свою несучу здатність, а також чинити опір виникненню наскрізних отворів чи прогріванню до критичних температур, що сприятиме поширенню вогню.

У будівлях необхідно передбачати конструктивні, об'ємно-планувальні та інженерно-технічні рішення, що мають забезпечити при пожежі: можливість евакуації людей незалежно від їхнього віку і фізичного стану назовні на прилеглу до будівлі територію; можливість врятування людей; можливість доступу особистого складу пожежних підрозділів до осередку пожежі, а також проведення заходів з урятування людей і матеріальних цінностей; нерозповсюдження пожежі на поряд розташовані будівлі, в тому числі при обваленні будівлі, що горить; обмеження матеріальних збитків, включаючи будівлю та її обладнання, при економічно обґрунтованому співвідношенні величини збитків і витрат на протипожежні заходи, пожежну охорону та і технічне оснащення [4, с.18-19].

Верх – 1). Характерне для українського церковного зодчества вінчання чи покриття будівель або окремих приміщень у вигляді піраміди чи кількох зрізаних пірамід, поєднаних призмами, які чергуються послідовно, зменшуючись. Верх не відокремлювався перекриттям від внутрішнього простору. Спочатку застосовувався в дерев'яній архітектурі, потім – у мурованій. Найпростіша форма верху – чотиригранний намет на четверику, пізніше 6- або 8-гранний намет на 6- та 8-гранній призмі. Згодом ця форма змінювалася у напрямку ускладнення геометрії елементів та збільшення їх кількості, а висота верху часто перебільшувала висоту основної споруди. 2). У широкому значенні – будь-яке шатрове, купольне та іншої форми розвинуте по вертикалі завершення будинку [1, с. 57-58].

Випуст – дерев'яна консоль, що підтримує дах або піддашшя. Утворена кінцями декількох колод зрубу, що сильно виступають зі стіни [5, с. 879].

Вінець – один горизонтальний ряд дерев'яних колод чи брусів, пов'язаних врубками і покладених по периметру будівлі. Вінець є основою зрубної конструкції дерев'яної будівлі [2, с. 220].

Галерея – комунікаційний простір у вигляді критого переходу, аркади, колонади, антресолі або протяжного балкона, що з'єднує приміщення чи частини будинку; може бути глухою, заасклою чи не бути огороженою (крім перил) [7, с. 559].

Готель – будинок з мебльованими кімнатами, призначеними для тимчасового проживання. Виникли у давнину (караван-сараї, заїжджі двори тощо). У сучасних великих

готелях, крім житлових приміщень створюється розгалужена мережа громадського побутового обслуговування (перукарня, хімчистка, вузол зв'язку тощо), громадського харчування (буфети, ресторани), а в окремих випадках – комплекс приміщень для проведення конференцій, нарад тощо [1, с. 74].

Гонт – покрівельний матеріал у вигляді вузьких і тонких дощочок, що мають клиноподібний переріз з пазом у товстій кромці, у який входить гострий край дощочки наступного ряду [1, с. 72].

Зруб – споруда з колод чи брусів, які укладають горизонтальними рядами, а в кутах і місцях перетинання з'єднують *врубками*. Поширені у житловій архітектурі України, Росії, Білорусії, а також Західної Європи [1, с. 274].

Інфраструктура (від лат. *Infra* – нижче, *structura* – будова, розміщення) – сукупність систем (будинки, споруди, мережі, організації, установи тощо), які забезпечують життєдіяльність населення: житлово-комунальне господарство, транспорт і зв'язок, побутове обслуговування, громадське харчування, охорона здоров'я і навколишнього середовища, соціальне забезпечення і страхування, інформація і масові комунікації та ін. Інфраструктура створює передумови успішного матеріального і соціального виробництва [8, с. 109-110].

Каркас – основа, скелет будівлі або споруди; стрижньова несуча система, що сприймає навантаження та впливи і забезпечує міцність і стійкість будівлі або споруди [4, с. 7].

Комплекс (від лат. *complexus* – зв'язок, поєднання) – в архітектурі та містобудуванні – сукупність будівель і споруд, об'єднаних територіально та функціонально. За призначенням розрізняють промислові (виробничі), житлові, громадські комплекси, а також містобудівні, природні та комплекси нерухомих пам'яток культури. Архітектурно-композиційна єдність окремих споруд комплексу, підпорядкування їх просторових структур та зовнішнього вигляду єдиному архітектурному задумові надає йому властивостей ансамблю [1, с. 130].

Конструкції дерев'яні – конструкції, виготовлені повністю або переважно з деревини – брусів, дощок, рейок, деревного шпону, з'єднаних врубками або металевими елементами (цвяхами, шурупами, болтами) або з'єднаних на клею (конструкції клеєні). Можуть бути суцільними і решітчастими. Конструкції дерев'яні мають малу вагу, технологічні, транспортабельні, але недостатньо вогнестійкі і потребують спеціального захисту деревини від загнивання. Здавна застосовувались у зрубках, зараз – у каркасних стінах малоповерхових будинків, в елементах горищних покриттів (крокви, стояки, мауерлати), а також у вигляді суцільних і решітчастих колон, арок, балок і просторових покриттів (шатри, склепіння, бані, оболонки). Іноді виконуються у вигляді комплексних металодерев'яних конструкцій, у яких деревина сприймає стиск, а метал – розтяг [1, с. 134].

Конструкції клеєні – конструкції, звичайно дерев'яні, рідше металеві та з інших матеріалів, усі або основні елементи яких монолітно (нерознімно) з'єднані клеєм. Склеювання дозволяє використовувати маломірну деревину для виготовлення конструкцій значних розмірів з високою несучою здатністю. Застосовуються у вигляді балок, ферм, суцільних та решітчастих склепінчастих і купольних покриттів. Клейові з'єднання металевих конструкцій, які менш міцні у порівнянні із зварними, характеризуються рівномірним розподілом напружень у місці з'єднання і гладкими поверхнями. У клеєні конструкції можуть поєднуватись два матеріали — метал і деревина, метал і пластмаса, деревина і пластмаса. Клейові з'єднання нерідко поєднуються з болтовими, клепанними, зварними тощо [1, с. 135].

Регіоналізм – особливості розвитку архітектурного стилю або стильової течії, продиктовані регіональною специфікою; напрям, коли архітектори надихаються ідеями національної ідентичності і самобутності розвитку, звернення до особливостей місцевих традицій в поєднанні з сучасністю. Регіональні особливості в різних архітектурних стилях і

їх течіях, які виражаються в архітектурно-планувальних, конструктивних і декоративних елементах, продиктовані природно-кліматичними, етнічними та іншими регіональними факторами [3, с. 99].

Рекреація (польськ. *rekreacja* – відпочинок, від лат. *recreatio* – відновлення, відтворення) – 1. Відпочинок, оздоровлення, культурно-пізнавальна діяльність людини на спеціальних *територіях* поза постійним місцем проживання (біля моря, річки, озера, у лісо- та гідропарках, у гірській місцевості тощо). Поділяється на організовану і самодіяльну, у своїй країні і за кордоном. Території рекреації характеризуються місткістю, видом відпочинку, часом, необхідним для відновлення сил і здоров'я (короткочасний і тривалий відпочинок). Просторова організація рекреації пов'язана із системами *розселення*. 2. У громадських і виробничих будинках – короткочасний відпочинок від основних занять і приміщення, пов'язані з цим відпочинком [1, с. 252].

Рекреаційна агломерація – взаємопов'язана система рекреаційних комплексів, природних рекреаційних ландшафтів, комунікацій, туристичних маршрутів та центрів обслуговування [6, с. 333].

Рекреаційна діяльність – сукупність дій спрямованих на відновлення життєдіяльності людини через: лікування-профілактику, відпочинок-рекреацію, туризм, фізичну рекреацію [6, с. 333].

Рекреаційна зона – основна структурно-планувальна одиниця рекреаційного району зі сприятливими умовами для лікування, відпочинку і туризму [6, с.333].

Рекреаційна інфраструктура – сукупність інженерно- та санітарно-технічних комунікацій, споруд і обладнання комунально-господарських і побутових комплексна, їх автоматизація на основі сучасних інформаційних технологій [6, с. 333].

Рекреаційні комплекси – 1. Містобудівні утворення різноманітного функціонального спрямування, які складаються з рекреаційних закладів, об'єднаних єдиним архітектурно-планувальним рішенням, спільною просторовою композицією та організацією обслуговування. 2. Сукупність різних за функцією рекреаційних закладів вмістимістю понад 1000 місць, об'єднаних однією функціональною програмою (туризм, лікування, відпочинок) [6, с. 334].

Рекреаційні утворення – 1. Природне або урбанізоване середовище перетворене під рекреаційну функцію. 2. Функціональна сукупність рекреаційного, природного (парк, лісопарк, гідропарк, водні басейни, нові насадження, лижні схили) та урбанізованого (рекреаційні заклади, поселення, комплекси, агломерації) середовища, перетворена під рекреаційну функцію [6, с. 334].

Рекреаційний район – основна структурна одиниця рекреаційного регіону, яка включає в себе значні території рекреаційних агломерацій, зон, рекреаційних комплексів і центрів, туристичних трас, рекреаційних ресурсів, об'єднаних ключовою функцією і соціально-економічним розвитком [6, с. 334].

Рекреаційний регіон – великий планувальний елемент в структурі системи рекреаційних утворень [6, с. 334].

Рекреаційні ресурси – 1. Засоби (природні, трудові, культурно-історичні, фінансові, матеріально-технічні, бісоціальні), які визначають існування рекреаційної діяльності. 2. Поєднання різних природних і антропогенних факторів, наявність яких дозволяє створити благополучні умови для рекреаційної діяльності [6, с. 335].

Рекреаційна система – сукупність взаємодіючих структур, елементів та явищ, направлена на забезпечення рекреаційних потреб суспільства [6, с. 335].

Рекреаційне середовище – 1. Результат взаємодії, взаємопроникнення і взаємовдосконалення трьох комплексних факторів: рекреаційних ресурсів, рекреаційного утворення, рекреаційної діяльності [6, с. 335]. 2. Сукупність об'єктивних властивостей простору, призначеного для відпочинку і лікування, які чуттєво сприймаються людиною.

Рекреаційне середовище утворюється природними умовами, ландшафтом, предметно-просторовими формами (будинки і споруди, благоустрій тощо), а також організаційними умовами відпочинку й лікування. Рекреаційне середовище являє собою ієрархічну систему від мікросередовища приміщень, пляжів, теренкурів та ін. локальних просторів до середовища комплексу відпочинку (лікування) і великих географічних (кліматичних) рекреаційних регіонів [1, с. 273].

Рекреаційний центр – визначається агломерацією рекреаційних закладів і одночасно являється адміністративним центром. Залежно від місцезнахоження може бути регіональним, зональним, районним [6, с. 336].

Санаторій – лікувально-профілактичний заклад, призначений для лікування переважно природними чинниками (клімат, лікувальні грязі, мінеральні води) у поєднанні з дієтотерапією, лікувальною фізкультурою, фізико- і фармакотерапією за раціонального режиму лікування та відпочинку [7, с. 568].

Санаторно-курортні заклади – лікувально-профілактичні заклади для лікування і відпочинку. Найчастіше розташовані у курортній місцевості з природними лікувальними властивостями, пристосованими для життя і відпочинку [7, с. 568].

Туристська база, турбаза – будинок або комплекс будинків і споруд для обслуговування туристів. У комплексі турбази передбачаються житлові приміщення готельного типу, приміщення для громадського харчування, навчально-методичної роботи, ремонту, зберігання та прокату туристського спорядження. Туристичні бази найчастіше розташовуються на усталених туристичних маршрутах [1, с. 290].

Тераса – 1) відкритий балкон на рівні першого поверху житлового будинку, встановлений на колонах, аркових перекриттях або житловому приміщенні; 2) горизонтальний майданчик на схилі, обмежений із боків кам'яними стінами [2, с. 223].

Фронтон – завершення портика чи будівлі, що являє собою вертикальну площину здебільшого трикутної форми, по боках обмежену схилами даху [5, с. 881].

Шалівка – дощате покриття стін у вигляді вертикальних або горизонтальних рядів [10, с. 223].

ЛІТЕРАТУРА

1. Архітектура: Корот. словник-довідник / А. П. Мардер, Ю. М. Євреїнов, О. А. Платицька та ін.; За заг. ред. А. П. Мардера, – К. : Будівельник, 1995.– 335 с.: іл.
2. Архітектура України. Велика ілюстрована енциклопедія. – Х.: Веста, 2010. – 224 с.: іл.
3. Архитектура. Терминологический словарь / составитель Хаялина Ф.Р. – Оренбург; ИПК ГОУ ОГУ, 2008. – 202с.
- 4 Гетун Г.В. Основи проектування промислових будівель: Навч. посіб. - К.: Г44 Кондор, 2006-210с.
5. Дерев'яна монументальна архітектура Лівобережної України. Повна редакція / Стефан Таранушенко ; переднє слово С. І. Білокінь; передм., наук. ред., додатки В. В. Вечерський ; упоряд., прим. О. О. Савчук. – Харків : Видавець Савчук О.О., 2014. – 896 с. ; 1033 іл. – Серія «Слобожанський світ». Випуск 8.
6. Лукьянова Л. Г., Цыбух В. И. Рекреационные комплексы: Учеб. пособие / Под общ. ред. В. К. Федорченко. – К.: Вища шк., 2004. – 346 с.; ил.
7. Лінда С. М. Архітектурне проектування громадських будівель і споруд: Навч. - осібник. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2010. – 608 с.

**Перелік об'єктів емпіричної бази досліджень сучасної дерев'яної
рекреаційної архітектури Карпатського регіону**

<i>Місце розташування та загальна характеристика об'єкта</i>	<i>Фото об'єкта</i>
Івано-Франківська область	
Громадські заклади	
<p>1. Колиба в с. Стара Гута Богородчанського району. Побудована в 1992 р. Одноповерхова будівля зрубної конструкції з плениць, складається з шестикутного основного об'єму, в якому розміщується зал, та прямокутного, де є кухня з додатковими приміщеннями. Головний фасад симетричний відносно центральної осі, акцентом виступає вхід у будівлю під двоскатним дашком. Основними світловими отворами є вікна трикутної форми, розміщені в конструкції даху. Наметовий дах із заломами увінчує світловий ліхтар з високим шпилем, дах над прямокутним об'ємом двоскатний із заломами.</p>	 <p>Джерело: фото автора.</p>
<p>2. Літня тераса відпочинкового комплексу «Корчма на озерах» в с. Підгір'я Богородчанського району. Розміщена на водоймі. Одноповерхова, відкрита каркасна конструкція. План складається з двох об'ємів: прямокутного, який завершений різновисокими та частково спадаючими до основи дахами та примикаючого до нього шестикутного, що має наметовий дах із заломом. Тераса зведена у вигляді пірсу, поставленого на бетонні цоколі, з настилом із дощок та дерев'яним декоративно профільованим огородженням. Відкриті дерев'яні стовпи каркасу оздоблені декоративним вирізанням. Дахи покриті гонтом.</p>	 <p>Фото з сайту: https://photographers.ua/photo/korchma-na-ozerah-693724/</p>
<p>3. Колиба відпочинкового комплексу «Високий перевал» у с. Вишків Долинського району. Розміщена на рівнинному рельєфі, біля р. Мізунка. Двоповерхова будівля зрубної конструкції, складається з основного шестигранного та примикаючого прямокутного об'ємів. Головний фасад симетричної конструкції, акцентований головним входом у будівлю та терасою другого поверху. Віконні отвори прямокутної форми та дерев'яної конструкції. Наметовий дах із заломом над шестигранним об'ємом та двоскатний над прямокутним, по периметру будівля опоясана широким піддашшям.</p>	 <p>Фото з сайту: http://pereval.in.ua/servisy/kolyba/</p>
<p>4. Колиба відпочинкового комплексу «Бескид» у с. Мислівка, Долинського району. Розміщена на рівнинному рельєфі, розрахована на 60 місць. Одноповерхова, зрубної конструкції, у плані складної конфігурації. Асиметрична композиція фасаду складається з трьох різновисоких об'ємів. У центральному одноповерховому влаштований головний вхід у будівлю. Домінантою виступає восьмигранний дворівневий зал, завершений наметовим дахом з віконними отворами під двоскатними дашками. Вікна прямокутної форми. Різної форми та конструкції дахи покриті черепицею.</p>	 <p>Фото з сайту: http://beskid-resort.com.ua/service/restorannyj-kompleks-kolyba/</p>

5. Колиба відпочинкового комплексу «Ведмідь» у с. Мислівка Долинського району. Розміщена на рівнинному рельєфі. Одноповерхова, зрубної конструкції, складається з основного шестигранного та примикаючого прямокутного об'ємів. Головний фасад симетричний, акцентований головним входом у будівлю, трикутним фронтоном другого поверху; завершений сліпим ліхтарем під наметовим дахом із флюгером. Декоративними елементами будівлі виступають випусти вінців зрубу. Дах над головним шестигранним об'ємом наметовий із трикутними вікнами, по периметру опоясаний широким піддашшям, інша частина будівлі під двоскатним дахом. Будівля покрита гонтою.

Фото з сайту:

https://doltour.at.ua/publ/zakladi_z_rozmishhennja/gotelno_vidpochinkovij_kompleks_vedmid/1-1-0-3

6. Відпочинковий комплекс «Шепіт лісу» на вул. Лісовій, 8 у с. Шепарівці Коломийського району. Розміщений на рівнинному рельєфі. Двоповерховий з мансардою, зрубної конструкції, у плані прямокутної форми з уступами. Асиметричний фасад акцентований високою вежею, в якій влаштовані головний вхід і відкрита лоджія другого поверху та трикутними фронтонами під двоскатними дашками мансардного поверху. По вертикалі фасад членують випусти вінців зрубу. Віконні отвори прямокутної форми, дерев'яні, декоровані футринами. Двері двостулкові, дерев'яні, увінчані декоративним замковим каменем. Дах двосхилий, покритий металевим профілем, вежа покрита наметовим дахом із заламами.

Джерело: фото автора.

7. Магазин сувенірів «Мистецька скарбниця» в м. Косів. Розміщений на рівнинному рельєфі. Одно-, двоповерховий, зрубної конструкції, у плані прямокутної форми. По фасаді будівля двочастинна, асиметрична композиція підкреслена двоповерховим об'ємом. Головний вхід виділений прямокутними віконними отворами, розміщеними обабіч від нього. Решта вікон дерев'яні з аромним завершенням, декоровані футринами. Дахи шатрові із заламами, покриті гонтою.

Джерело: фото автора.

8. Ресторан «Аркан» на вул. Т. Шевченка, 91в с. Шешори Косівського району. Розміщений на складному рельєфі. Будівля триповерхова на високому кам'яному фундаменті, у плані складної конфігурації. Головною домінантою виступає восьмикутний у плані об'єм з відкритими терасами каркасної конструкції. По периметру будівлю оперізує огороження з елементами, що нагадують вершини гір. Справа розміщена аналогічна одноповерхова відкрита тераса з дерев'яними огороженням. Обидва об'єми завершені наметовими дахами з трикутними шипцями.

Фото з сайту: <http://styknews.info/foto-novyny/najtsikavishi-i-najdyvnishi-budivli-ukrayiny>

9. Колиба приватної садиби «Гомул» у с. Шешори Косівського району. Розміщена на рівнинному рельєфі. Одноповерхова на невисокому цоколі, у плані складної конфігурації, побудована з дикого зрубу. Асиметрична композиція фасаду виділена головним входом у будівлю під двоскатним дашком. Двері декоративно різьблені, обрамлені футринами. Вікна прямокутної форми, дерев'яні, декоровані футринами. Будівля покрита двоскатними та наметовим дахами.

Джерело: фото автора.

10. Колиба сімейно-оздоровчого комплексу «Ведмежа гора» на вул. Грушевського, 29 в м. Яремче. Розміщена на складному рельєфі. Одноповерхова, складається з восьмикутного у плані об'єму, збудованого з дикого зрубу, та прямокутного, частково мурованого, на високому цоколі. Над ним розміщена відкрита тераса з дерев'яним огородженням у вигляді різьблених стовпців. Декоративними елементами виступають випуски вінців зрубу та різьблені дерев'яні частини будівлі. Головний вхід у вигляді двостулкових дверей із ви-різьбленим зображенням ведмежої голови. Віконні отвори дерев'яні, прямокутної форми, обрамлені ли-штвою. Увінчує головний восьмигранний об'єм на-метовий дах зі світловим ліхтарем та слуховими вікнами трикутної форми під двоскатними дашками, решта дахів – двосхилі, покриті гонтом.

Джерело: фото автора.

11. Торгові ряди біля ресторану «Гуцульщина» в м. Яремче. Розміщені на рівнинному рельєфі. Одноповерхові, на невисокому цоколі, у плані мають форму видовженого прямокутника. Основними домінуючими частинами виступають слухові дахові вікна трикутної форми під двоскатними дашками та двома сліпими ліхтарями під наметовими дахами, увінчаними різьбленими шпильями. Декоративними елементами будівлі є різьблене огороження відкритих терас та інші різьблені дерев'яні частини будівлі. Вальмовий дах із заламами покритий гонтом.

Джерело: фото автора.

12. Колиба «Черемша» в с. Гвізд Надвірнянського району. Розміщується на похилому рельєфі. Одноповерхова, на невисокому цоколі, зрубною конструкції, план складається з двох частин: шестикутника, в якому розміщений зал та прямокутника, де знаходиться кухня з допоміжними приміщеннями. Симетрично-осьова композиція виділена головним входом в будівлю у вигляді відкритої веранди під двосхилим дахом. Слухові віконні отвори трикутної форми під двосхилими дашками розміщені на даху будівлі. Дахи двосхилі, покриті металочерепицею, шестикутний об'єм завершує наметовий дах зі світловим ліхтарем, дашок якого покритий гонтою.

Джерело: фото автора.

13. Кафе-колиба-магазин «У Миколи» в с. Поляниця Яремчанської міськради, на території гірськолижного курорту «Буковель». Розміщена на складному рельєфі. Двоповерхова, зрубною конструкції, у плані складної конфігурації. Композиція фасадів асиметрична, головний фасад виділений шестикутним у плані об'ємом, в якому влаштований вхід у будівлю під односкатним дашком. Віконні отвори дерев'яні, прямокутної форми на першому поверсі, верхня частина вікон другого поверху утворює трикутну форму, що підкреслює схили даху. Багатошипцевий дах влаштований над шестикутним об'ємом, інша частина будівлі під двосхилими дахами, покриття у вигляді металочерепиці.

Джерело: фото автора.

14. Колиба відпочинкового комплексу «Гостинна хата» на вул. М. Грушевського в с. Микуличин Яремчанської міської ради. Розміщена на рівнинному рельєфі. Одноповерхова на невисокому мурованому цоколі, дворівнева, зрубної конструкції, у плані складної конфігурації. Композиція фасадів будівлі асиметрична, домінантою виступає центральна частина під наметовим дахом, увінчана сліпим ліхтарем із флюгером. Віконні отвори дерев'яні, прямокутної форми, декоровані футринами. Головний вхід у вигляді дерев'яних одностулкових дверей розміщений з боку головного фасаду. Двоскатні та наметовий дахи покриті металевим профілем.

Джерело: <https://www.google.com.ua/maps> (2019)

15. Колиба «Високий перевал» у с. Яблуниця Яремчанської міськради. Розміщена на складному рельєфі. Одноповерхова, дворівнева, на високому мурованому цокольному поверсі, у плані складної конфігурації. В основі будівлі закладений багатокутник, до якого з чотирьох боків примикають прямокутні об'єми, завершені фронтонами трикутної форми. Акцентом будівлі виступає оглядова тераса на рівні першого поверху з дерев'яним огороженням, яку підтримують масивні колони цокольного поверху. Віконні отвори прямокутної форми, обрамлені футринами. Центральний об'єм увінчаний наметовим дахом із трикутними слуховими вікнами, до нього примикають напіввальмові дахи. Покриття у вигляді металочерепиці. Акцентами виступають дерев'яні шпилі на гребенях даху.

Джерело: фото автора.

16. Колиба «Крутий заїзд» у с. Яблуниця Яремчанської міськради. Розміщена на похилому рельєфі. Одноповерхова, на невисокому мурованому цоколі, зрубної конструкції, у плані складної конфігурації. Симетрична композиція фасаду акцентована головним входом у будівлю, до якого ведуть одномаршові сходи з дерев'яним поруччям. Домінантою виступає високий наметовий дах у центральній частині будівлі. Напіввальмові дахи та наметовий покриті горизонтальними дошками.

Джерело: фото автора.

17. Торгові ряди в с. Яблуниця Яремчанської міськради. Розміщені на рівнинному рельєфі. Одноповерхові, зрубної конструкції, у плані мають форму видовженого прямокутника. Декоративними елементами виступають випуски вінців зрубу. Двоскатні дахи покриті металочерепицею, акцентовані слуховими вікнами трикутної форми під двоскатними дашками.

Джерело: фото автора.

18. Готельно-ресторанний комплекс «Княжий двір» на вул. Галицькій, 96 в м. Тисмениця. Розміщений на рівнинному рельєфі, до складу будівлі входять готельні номери та ресторан-колиба. Двоповерховий на невисокому мурованому цоколі, зрубної конструкції, у плані нагадує форму трилисника, з північного боку два крила об'єднані мурованою частиною будівлі, в якій розміщені виробничі та складські приміщення. Симетричний головний фасад акцентований дещо втопленим входом у будівлю та балконом другого поверху з дерев'яним огороженням. Домінантою будівлі виступає світловий ліхтар на шестигранному барабані з прямокутними світловими отворами. Вікна дерев'яні, прямокутної форми. Дахи двоскатні та наметові, що покривають світловий ліхтар.

Джерело: фото автора.

19. Колиба «Шершень» на вул. Шевченка, 99 в с. Підлужжя, Тисменицького району. Розміщена на рівнинному рельєфі. Одноповерхова будівля зрубної конструкції з плениць, складається з восьмикутного основного об'єму, в якому розміщується зал та прямокутного, де є кухня з додатковими приміщеннями. Головний фасад симетричний відносно центральної осі, акцентом виступає вхід в будівлю під двоскатним дашком. Основними світловими отворами є вікна трикутної форми, розміщені в конструкції даху. Наметовий дах увінчує світловий ліхтар з флюгером, дах над прямокутним об'ємом двоскатний.

Фото з сайту:

<https://www.youtube.com/watch?v=Mk5NLgcHZeQ>

20. Ресторан «Villa Park» на вул. Січових Стрільців, 65 в с. Підпечери Тисменицького району. Розміщений на рівнинному рельєфі. Двоповерховий на невисокому мурованому цоколі, побудований з дикого зрубу. У плані будівля складної конфігурації: основа центральної частини у формі багатокутника, до якого з трьох сторін примикають прямокутні об'єми. Загальна композиційна структура головного фасаду симетрична, центральна вісь виділена головним входом в будівлю, бічні акцентовані балконами другого поверху. Віконні отвори прямокутної форми: на першому поверсі вітринні, на другому – зі зрізаними кутами, утворюють трикутну форму, що підкреслює форму даху, слухові дахові вікна трикутної форми під двоскатними дашками. Наметовий дах зі світловим ліхтарем, який виступає домінантою будівлі та двосхилі дахи покриті керамічною черепицею.

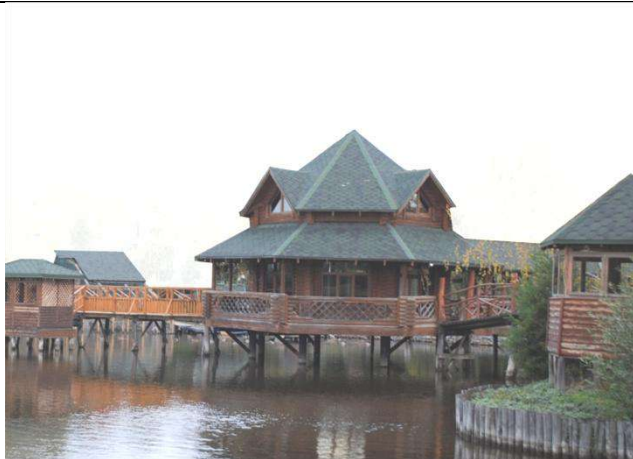
Джерело: фото автора.

21. Відпочинкова альтанка з пірсом культурно-оздоровчого комплексу «Нептун» в с. Старі Кривотули Тисменицького району. Розміщена на водоймі. Одноповерхова з дерев'яним пірсом, каркасної конструкції, у плані восьмикутної форми. Вхід на пірс оформлений у вигляді дерев'яних різьблених стовпів, завершених двоскатними дашками. Основа пірсу металевої конструкції з дерев'яним настилом із дощок та дерев'яним огороженням. Дверний отвір альтанки у вигляді двостулкових дерев'яних дверей. Віконні отвори дерев'яні, прямокутної форми, розміщені по периметру. Наметовий дах з трикутними слуховими вікнами завершений світловим ліхтарем з аналогічними віконними отворами.

Джерело: фото автора.

22. Колиба «Козацький острів» на вул. Панській, 1 в с. Чернолізці, Тисменицького району. Розміщена на водоймі. Одноповерхова, на високих дерев'яних палях, зрубної конструкції, у плані восьмикутної форми. До колиби з північного боку веде пірс під двоскатним дашком, із західного – відкритий пірс з відпочинковими альтанками, зі східного – дерев'яний міст з декоративним огороженням. Композиція фасадів симетрично-осьова, головна вісь виділена головним входом в будівлю у вигляді двостулкових дверей. Вікна дерев'яні, прямокутної форми, обрамлені футринами. Увінчує будівлю світловий ліхтар під наметовим дахом, акцентований трикутними фронтонами з віконцями. Верхня частина повторює трикутну форму даху, вікна обрамлені футринами.

Джерело: фото автора.

23. Колиба-ресторан «Авто-гриль» на вул. Говерлянській, 21 в смт Ворохта Яремчанської міської ради. Розміщена на рівнинному рельєфі. Одноповерхова з підвалом, зрубної конструкції, у плані складної конфігурації. Симетрична композиція фасаду підкреслена головним входом у будівлю під двоскатним дашком із заламами. Обабіч входу розміщені дві літні тераси під односкатними дахами та входи в підвальні приміщення. Центральна частина будівлі у плані восьмикутної форми, покрита наметовим дахом із фронтонами та трикутними віконцями. Завершує дах сліпий ліхтар під наметовим дашком. Інша частина будівлі покрита двоскатним дахом.

Фото з сайту:
https://ua.igotoworld.com/ua/poi_object/74189_restoran-avto-gril-mislivec-vorohta.htm

24. Колиба відпочинкового комплексу «Гостинець» у с. Кривопілля Верховинського району. Розміщена на рівнинному рельєфі. Одноповерхова, дворівнева, зрубної конструкції, у плані складної конфігурації. Домінантою виступає шестикутний об'єм, в якому розміщується дворівневий зал під наметовим дахом. Головний фасад асиметричний, акцентом виступає вхід у будівлю під двоскатним дашком. Основними світловими отворами є вікна трикутної форми, розміщені в конструкції даху. Наметовий дах увінчує сліпий ліхтар під наметовим дашком.

Фото з сайту: <http://www.verhovyna.in.ua/gostynets.html>

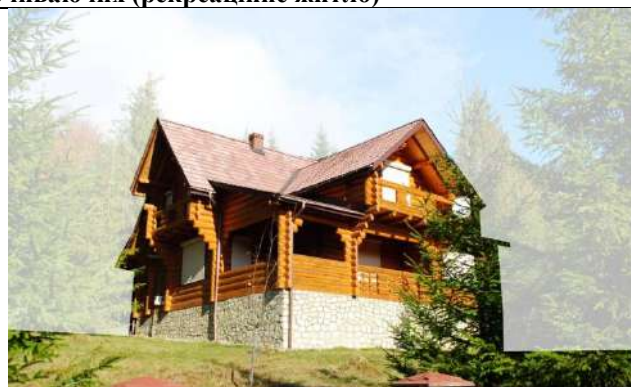
25. Колиба відпочинкового комплексу «Магурка» на вул. Чорновола 2-А в смт Верховина. Розміщена на рівнинному рельєфі. Одноповерхова на невисокому цоколі, каркасної конструкції, у плані складної конфігурації. Асиметрична композиція фасадів акцентована наметовим дахом із світловим ліхтарем. Головний вхід у будівлю здійснюється з відкритої тераси. Віконні отвори дерев'яні, обрамлені декорованими футринами. Напіввальмові, двоскатні та наметовий дахи покриті бітумною черепицею.

Фото з сайту:
<https://www.karpaty.info/ua/uk/if/vh/verkhovyna/restaurants/kolyba.mahurka/>

Будівлі для проживання відпочиваючих (рекреаційне житло)

1. Відпочинковий котедж у с. Гута Богородчанського району. Розміщений на складному рельєфі. Одноповерховий, зрубної конструкції, з мансардою та підвалом, у плані прямокутної форми, площею 152 м². Головний фасад симетричний, акцентований балконом другого поверху та відкритою оглядовою терасою першого. Віконні отвори прямокутної форми, декоровані футринами. Дахи двоскатні, покриті черепицею.

Джерело: фото автора.

2. Відпочинковий котедж у с. Гута

Богородчанського району. Розміщений на складному рельєфі. Двоповерховий з підвалом, у плані складної конфігурації з уступами, зрубної конструкції. Асиметрична композиція головного фасаду виділена тригранним виступом, що увінчується трикутним фронтоном. З боку лівого бічного фасаду розміщується оглядова тераса. Віконні отвори дво- та тристулкові, дерев'яної конструкції. Багатошпцевий дах покритий черепицею, з боку тильного фасаду розташована вежа під наметовим дахом.

Джерело: фото автора.

3. Відпочинковий котедж у м. Косів. Розміщений на рівнинному рельєфі. Одноповерховий з мансардою та підвалом, зрубної конструкції, у плані прямокутної форми з уступами. Вежі, які є домікантами будівлі, покриті наметовими дахами із заломами. Асиметрична композиція фасадів акцентована тригранними ризалітами з боку головного та бічного фасадів. Основними декоративними елементами виступають випуси вінців зрубу, які розділяють фасади по вертикалі. Вікна прямокутної форми, обрамлені футринами. Головний вхід в будівлю розміщений з боку бічного фасаду під двоскатним дашком значного виносу. Дах складної конфігурації, покритий бітумною черепицею.

Джерело: фото автора.

4. Будівля туристично-мистецького комплексу «Масток Святого Миколая» в с. Пістинь, Косівського району. Одноповерхова з цоколем і мансардним поверхом, у плані прямокутної форми. Головний фасад асиметричний, акцентований мезоніном з балконом, огороженим дерев'яним поруччям. Обабіч мезоніну розміщені два світлові отвори трикутної форми під двоскатними дашками. Віконні отвори дерев'яні, прямокутної форми, в мезоніні – з арочним завершенням. Вхід у будівлю розміщений з боку головного фасаду, до нього веде одномаршова сходові клітка, огорожена дерев'яною балюстрадою. Двері двостулкові, дерев'яні, в мезоніні з напівциркульним арковим завершенням. Дах двоскатний із заломами, покритий черепицею. На мезоніні головного фасаду влаштований наметовий дах із заломами, з боку дворового фасаду мезонін під односкілим дахом.

Джерело: фото автора.

5. Відпочинковий котедж бази відпочинку «Легенда Карпат» на вул. Косівській, 165 в с. Старі Кути Косівського району. Розміщений на рівнинному рельєфі. Одноповерховий з мансардою, на невисокому цоколі, зрубної конструкції. У плані будівля має форму видовженого прямокутника. Композиція головного фасаду симетрично-осьова. З боку головного та тильного фасадів розміщені відкриті галереї та сходові клітки, що ведуть на рівень другого поверху. Вікна дерев'яні, прямокутної форми, декоровані футринами. Головний вхід розміщений з боку головного фасаду. Двоскатний дах покритий металочерепицею.

Джерело: фото автора.

6. Відпочинковий котедж бази відпочинку «Синевир» на вул. Косівській, 1 в с. Черганівка Косівського району. Розміщений на похилому рельєфі. Одноповерховий на невисокому цоколі, зрубної конструкції, у плані прямокутної форми. Головний фасад має асиметричну композицію, акцентом виступає відкрита галерея з дерев'яною балюстрадою та декоративно різьбленими стовпами, які підтримують піддашся. Щипець будівлі обшитий дошками. Вікна та двері прямокутної форми, декоровані футринами. Дах напіввальмовий чотирисхилий, покритий гонтою.

Джерело: фото автора.

7. Відпочинковий котедж у с. Шешори Косівського району. Розміщений на рівнинному рельєфі. Одноповерховий з мансардою, на невисокому цоколі, в плані прямокутної форми, побудований з дикого зрубу. Асиметрична композиція фасаду виділена двома трикутними фронтонами мансардного поверху та головним входом у будівлю з відкритою галереєю під односкатним дашком. Лівий бічний фасад акцентований двома відкритими терасами першого і другого поверхів. Декоративними елементами будівлі виступають випуски вінців зрубу. Віконні отвори прямокутної форми. Двосхилий дах покритий бітумною черепицею.

Джерело: фото автора.

8. Фінський котедж дачного типу сімейно-оздоровчого комплексу «Ведмежа гора» на вул. Грушевського, 29 в м. Яремче. Розміщений на складному рельєфі. Одноповерховий з мансардою, на високому мурованому цокольному поверсі, у плані прямокутної форми з уступами. Конструкція будівлі виконана з профільованого бруса. Асиметрична композиція фасадів завершена щипцями. Південно-східний фасад акцентований головним входом в будівлю та балконом другого поверху, з боку південного фасаду розміщена оглядова тераса з дерев'яним різьбленим огороженням. Віконні отвори дерев'яні, прямокутної форми, обрамлені футринами, на північному фасаді – прямокутні зі зрізаним кутом, що підкреслюють форму даху. Багатощипцевий дах покритий металочерепицею.

Джерело: фото автора.

9. Відпочинкові котеджі сімейно-оздоровчого комплексу «Ведмежа гора» на вул. Грушевського, 29 в м. Яремче. Розміщені на складному рельєфі. Одноповерхові з мансардою, на високому мурованому цоколі, у плані прямокутної конфігурації. Симетрична композиція головного фасаду акцентована відкритими балконами з огороженням у вигляді дерев'яних стовпців, що на рівні цокольного поверху підтримуються мурованими колонами. Основними декоративними елементами будівлі виступають випуски вінців зрубу. Віконні отвори дерев'яні, прямокутної форми, обрамлені лиштвою. Дахи одно- та двоскатні, покриті металочерепицею.

Джерело: фото автора.

10. Гостьовий житловий будинок-сауна в с. Дора Яремчанської міськради. Розміщений на рівнинному рельєфі. Одноповерховий з мансардою, на невисокому мурованому цоколі, у плані п'ятикутної форми. Композиція головного фасаду має асиметричну будову. Акцентом виступає вікно мансардного поверху значних розмірів. Основними декоративними елементами є випуски вінців зрубу та обрамлення лиштвою віконних та дверних отворів. Головний вхід в будівлю втоплений у площину фасадної стіни. Вікна дерев'яні, прямокутної форми. Значного виносу двосхилий дах покритий бітумною черепицею.

Джерело: фото автора.

11. Міні-готель «Альтаір» в с. Поляниця Яремчанської міської ради. Розміщений на складному рельєфі, побудований 2012 р. На першому поверсі знаходиться ресторан, решта поверхів – житлові. Двоповерховий з мансардою, на високому мурованому цокольному поверсі, зрубної конструкції, у плані має форму видовженого прямокутника. Головний фасад симетричний відносно центральної осі. Центральна частина виділена прямокутним у плані еркером, обабіч якого розміщені балкони з дерев'яним огороженням. Аналогічними еркерами акцентовані решта фасадів будівлі. Віконні отвори першого поверху з лучковим завершенням, на інших поверхах вікна прямокутної форми, обрамлені лиштвою. Багатошпцевий дах покритий металевою черепицею.

Джерело: фото автора.

12. Відпочинковий котедж у с. Поляниця Яремчанської міської ради. Розміщений на рівнинному рельєфі. Двоповерховий на невисокому мурованому цоколі, зрубної конструкції, у плані має форму видовженого прямокутника. Головний фасад асиметричний, акцентований головним входом в будівлю. Лівий бічний фасад виділений балконом під двоскатним дашком. Збагаченню архітектури будівлі додають різноманітної форми вікна: прямокутної, восьмикутної та прямокутної зі зрізаними кутами. Декоративними елементами виступають випуски вінців зрубу та обрамлення віконних отворів футринами білого кольору. Багатошпцевий дах покритий металочерепицею.

Джерело: фото автора.

13. Відпочинкові блоковані котеджі відпочинково-оздоровчого комплексу «Буковель» у с. Поляниця Яремчанської міської ради. Розміщені на рівнинному рельєфі. Котедж двоповерховий на невисокому цоколі, зрубної конструкції, у плані прямокутної форми. Композиція головного фасаду асиметрична, акцентована відкритими лоджіями. Вхід до номерів першого поверху розміщений з боку правого бічного фасаду, на другий здійснюється сходами з дерев'яним огороженням. Віконні отвори прямокутної форми, обрамлені футринами. Двосхилий дах покритий металевою черепицею.

Джерело: фото автора.

14. Відпочинковий котедж у с. Полянця Яремчанської міськради. Розміщений на складному рельєфі. Котедж двоповерховий на високому кам'яному цокольному поверсі, зрубної конструкції з оциліндрованого бруса, у плані прямокутної форми. Композиція головного фасаду симетрична, акцентована відкритими лоджіями. Віконні отвори прямокутної форми, обрамлені футринами. Огородження лоджій виконане з декоративно профільованих дощок. Складні двоскатні дахи покриті гонтом.

Джерело: фото автора.

15. Житловий котедж курорт-готелю «Коруна» в ур. Піги, 660 в с. Татарів Яремчанської міської ради. Розміщений на складному рельєфі. Двоповерховий з мансардою, на високому цоколі, зрубної конструкції, у плані прямокутної форми з уступами. Композиція головного фасаду симетрично-осьова, центральна вісь акцентована головним входом в будівлю, увінчана трикутним фронтоном. Головні та бічні фасади на першому та другому поверхах оперізують лоджії з декоративними різьбленими елементами. Дворовий фасад виділений прямокутним у плані виступом під двоскатним дахом. Віконні та дверні отвори дерев'яні, прямокутної форми, обрамлені декоративними різьбленими футринами. Двоскатні та напіввальмовий дахи покриті гонтою.

Джерело: фото автора.

16. Готель відпочинкового комплексу «Петрос» у с. Татарів Яремчанської міської ради. Розміщений на рівнинному рельєфі. Комплекс включає в себе шість зблокованих котеджів. Одноповерхові з підвалом і мансардою, зрубної конструкції, у плані прямокутної конфігурації. Архітектурна композиція фасадів симетрична, центральна вісь акцентована трикутним фронтоном. Декоративними елементами будівлі виступають прямокутні у плані балкони з дерев'яним огороженням та випусти вінців зрубу. Віконні та дверні отвори прямокутної форми, декоровані футринами. Двоскатні дахи покриті металочерепицею.

Джерело: фото автора.

17. Приватна садиба «Горянка» в с. Яблуниця, неподалік туристичної бази «Беркут», Яремчанської міської ради. Побудована в 2012 р., розміщена на складному рельєфі. Одноповерхова з підвалом та мансардою, зрубної конструкції, у плані складної конфігурації. Асиметричні фасади будівлі акцентовані відкритими балконами під двоскатними дахами. Віконні отвори прямокутної форми, декоровані футринами. Вхід в будівлю, до якого веде дерев'яна сходові клітка, розміщений на рівні першого поверху. Двоскатні дахи покриті металочерепицею.

Джерело: фото автора.

18. Відпочинковий котедж «Гостинний двір М» на вул. Довбуша, 5 в смт Ворохта Яремчанської міської ради. Розміщений на складному рельєфі. Двоповерховий з мансардою, на високому мурованому цокольному поверсі, зрубної конструкції, у плані має форму видовженого прямокутника з уступами. Головний фасад симетричний відносно центральної осі. Центральна частина виділена тригранним виступом з відкритими балконами. Декоративними елементами фасадів виступають випуски вінців зрубу, оформлення дерев'яних фронтонів, відкриті балкони з металевим огороженням. Віконні отвори прямокутної форми, обрамлені лиштвом. Багатошпицевий дах покритий металевою черепицею.

Фото з сайту: <http://www.yaremcha.com.ua/m.html>

19. Котедж відпочинкового комплексу «Гостинець» у с. Кривопілля Верховинського району. Розміщений на рівнинному рельєфі. Котедж двоповерховий на невисокому цоколі, каркасної конструкції, у плані прямокутної форми. Композиція головного фасаду симетрична, акцентована відкритою верандою першого поверху та відкритою лоджією другого. Вхід в будівлю розміщений з боку головного фасаду. Віконні отвори прямокутної форми, обрамлені футринами. Двоскатний дах покритий шифером, акцентований світловими віконними отворами трикутної форми під двоскатними дашками.

Фото з сайту: <http://www.verhovyna.in.ua/gostynets.html>

20. Приватна садиба «Дземброня» в с. Дземброня Верховинського району. Розміщена на складному рельєфі. Будинок одноповерховий з мансардою на високому мурованому цоколі, зрубної конструкції, у плані прямокутної форми з уступами. Симетрична композиція головного фасаду порушена влаштованими сходами, що ведуть на рівень першого поверху. Акцентом фасаду виступає балкон першого поверху на мурованих стовпах з ажурним різьбленим огороженням та дерев'яний фронтон підковоподібної форми. Віконні отвори прямокутної форми, на другому поверсі головного фасаду з лучковим завершенням. Напіввальмові та двоскатні дахи покриті гонтою.

Фото з сайту: <https://www.karpaty.info/ua/uk/if/vh/dzembronya/houses/dzembronya/>

21. Котедж відпочинкового комплексу «Верховина» в с. Ільці Верховинського району. Розміщений на рівнинному рельєфі. Двоповерховий на невисокому цоколі, зрубної конструкції, у плані прямокутної конфігурації з уступами. Асиметричний головний фасад будівлі акцентований відкритою терасою першого поверху та лоджією другого. Віконні отвори прямокутної форми, декоровані футринами, з боку дворового фасаду вікно має лучкове завершення. Вхід в будівлю, до якого ведуть муровані сходи, розміщений з боку головного фасаду. Двоскатні дахи покриті металочерепицею.

Фото з сайту: <http://verkhovyna.life/verkhovyna>

22. Котедж бази відпочинку «Ялинка» в с. Вишків Долинського району. Розміщений на рівнинному рельєфі. Одноповерховий з мансардою, на невисокому цоколі, зрубної конструкції, у плані складної конфігурації. Архітектурна композиція фасаду асиметрична. Головним акцентом виступає відкрита тераса з дерев'яним огороженням під односкатним дахом, який підтримують дерев'яні різьблені стовпці. Декоративними елементами виступають випуски вінців зрубу та обрамлення вікон футринами. Вхід в будівлю влаштований з боку головного фасаду. Дах покритий металочерепицею.

Фото з сайту:
http://monolittour.lviv.ua/katalog_1/vishkiv_150/jalinka_-_bv_182/1/

23. Котедж відпочинкового комплексу «Ведмідь» у с. Мислівка Долинського району. Розміщений на рівнинному рельєфі. Триповерховий, на масивному кам'яному цокольному поверсі, зрубної конструкції, у плані прямокутної конфігурації. Композиція фасаду симетрична відносно центральної осі. Головним акцентом будівлі виступає зовнішня сходові клітка з дерев'яним огороженням. Бічні фасади виділені двоскатними дашками. Віконні отвори прямокутної форми, обрамлені лиштвом. Двоскатні дахи покриті металевою черепицею.

Фото з сайту:
<https://www.flickr.com/photos/ifportal/2317507226/>

24. Готель «Карпатські джерела» в с. Микуличин Яремчанської міської ради. Розміщений на складному рельєфі. Будівля зрубної конструкції, у плані наближена до прямокутника. Архітектурна композиція фасаду має симетричну структуру, головна вісь виділена віконними прорізами по всій висоті будівлі. Бічні осі акцентовані балконами з дерев'яним огороженням. Центральна вісь дворового фасаду підкреслена відкритими лоджіями з аналогічним огороженням. Віконні отвори прямокутної форми, обрамлені декоративно різьбленими футринами. Динамічна композиція головного фасаду утворена лінією двоскатного даху, який покритий металевою черепицею.

Фото з сайту:
<https://www.booking.com/hotel/ua/karpatski-dzherela.uk.html>

25. Відпочинкові котеджі «Хата зустріч» у с. Поляниця Яремчанської міськради. Розміщені на рівнинній ділянці рельєфу. Комплекс включає в себе чотири окремостоячі, але на мінімальній відстані один від одного котеджі. Одноповерхові з мансардою, зрубної конструкції, у плані прямокутної форми. Архітектурна композиція фасадів симетрична, центральна вісь акцентована трикутним фронтоном. Двоскатні дахи покриті металочерепицею.

Джерело: фото автора.

Місце розташування та загальна характеристика об'єкта	Фото об'єкта
Чернівецька область Громадські заклади	
<p>1. Літня тераса ресторану «Купальська ніч» у м. Вижиця. Розміщена на рівнинному рельєфі. Одноповерхова на невисокому мурованому цоколі, каркасної конструкції, у плані має форму видовженого прямокутника. Композиція головного фасаду симетрична. Центральна вісь виділена головним входом у вигляді динамічної форми двоскатного дашка на висоту споруди. З боку тильного фасаду добудована відкрита тераса з дерев'яним огороженням під односкілим дахом. Напіввальмовий дах покритий гонтою, акцентований двома слуховими вікнами трикутної форми.</p>	 <p>Джерело: фото автора.</p>
<p>2. Колиба в с. Мигове Вижицького району. Розміщена на складному рельєфі. Одноповерхова на високому цоколі, зрубної конструкції, у плані шестикутної форми. Симетрична композиція фасаду акцентована головним входом у будівлю у вигляді двоскатного дашка, що підтримується двома дерев'яними стовпами. По периметру будівлю оперізує відкрита тераса з дерев'яним огороженням. Головний вхід – двостулковий з арочним завершенням. Віконні отвори дерев'яні, прямокутної форми, обрамлені декоративно різьбленими футринами. Наметовий дах покритий металевою черепицею.</p>	 <p>Джерело: фото автора.</p>
<p>3. Колиба «Forest camp» на вул. Довбуша, 15 в с. Мигове Вижицького району. Розміщена на похилому рельєфі. Одноповерхова, зрубної конструкції, у плані має форму восьмикутника. Симетрична композиція фасаду підкреслена головним входом у будівлю під двоскатним дашком. Декоративними елементами будівлі є випуски вінців зрубу та обрамлення лиштвами віконних та дверного отворів. Вхід у будівлю у вигляді одностулкового дверного полотна. Основними світловими отворами є вікна прямокутної форми. Наметовий дах покритий металевою черепицею.</p>	 <p>Фото з сайту: https://forest-camp-mygovo-migovo.hotelmix.com.ua/</p>
<p>4. Ресторан «Гетьман» у с. Мигове Вижицького району. Розміщений на рівнинному рельєфі. Одно-двоповерховий на невисокому кам'яному цоколі, у плані складної конфігурації. Одноповерховий об'єм будівлі має зрубну конструкцію, інші частини є мурованими. Композиція головного фасаду асиметрична, домігантою виступає мурована кам'яна вежа в центральній частині будівлі, аналогічні вежі розміщені на флангах двоповерхового об'єму. Перший поверх відображає інтер'єр Хотинської фортеці, другий поверх стилізовано під XVII-XVIII століття, окремо розміщено VIP-зал, який передає стиль життя Карпатського краю в XVII-XVIII столітті. Центральний вхід має трапезієподібне завершення, у вигляді двостулкових дерев'яних дверей, декоративно обрамлених футринами, аналогічно оформлені вікна першого поверху головного фасаду. Решта вікон прямокутної форми та з арочним завершенням. Наметові та двоскатні дахи покриті металевою черепицею.</p>	 <p>Джерело: фото автора.</p>

5. Літня тераса відпочинкового комплексу «Карпати Мигове» в с. Мигове Вижницького району. Розміщена на складному рельєфі, у внутрішньому дворі відпочинкового комплексу. Одноповерхова, каркасної конструкції, у плані прямокутної форми. Головним акцентом виступає декоративно оформлений вхід на терасу у вигляді підковоподібної арки з гнучого дерева, підкреслений двоскатним дашком. Відкрита тераса має дерев'яне огороження. Двоскатний дах покритий бітумною черепицею.

Джерело: фото автора.

6. В'їзні вежі гірсько-туристичного комплексу «Мигове» в с. Мигове, Вижницького району. Розміщені на похилому рельєфі. Триповерхові, на невисоких мурованих цоколях складається з двох дзеркально симетричних веж, що поступово звужуються вгору. Споруди зрубної конструкції, у плані квадратної форми. Віконні отвори дерев'яні, прямокутної конфігурації. На рівні третього поверху з боку внутрішніх фасадів розташовані дверні отвори для ймовірного переходу між вежами. Наметові дахи із заломами покриті металевою черепицею.

Джерело: фото автора.

7. Ресторан-колиба «Червона рута» в с. Підзахаричі Путильського району на перевалі Німчич. Розміщений на складному рельєфі. Двоповерховий на невисокому цоколі, зрубної конструкції, складної конфігурації в плані. Асиметрична композиція фасадів підкреслена двоскатними шпильцевими дашками. Головний вхід у будівлю у вигляді закритого ганку під односкатним дахом, з двостулковим дерев'яним дверним отвором. Інтер'єр будівлі оформлений з елементами народного побуту. Віконні отвори прямокутної форми, у площині під трикутними дашками вікна повторюють форму даху і мають зрізані верхні кути. Складної форми дах покритий металевою черепицею.

Фото з сайту: http://heritage-ua-ro.org/objects_view.php?id=CV420

8. Ресторан «Plato» відпочинкового комплексу «Ozeria» в смт Берегомет Вижницького району. Розміщений на похилому рельєфі. Одноповерховий на невисокому цоколі, дворівневий, комбінованої конструкції, у плані має форму витягнутого прямокутника. На центральній осі симетричного головного фасаду розташований вхід у будівлю. Віконні отвори вітринні, без обрамлень і декору: прямокутної форми на першому рівні, на другому – верхня частина вікон підкреслює форму даху. Двоскатні дахи покриті металевим профілем.

Джерело: фото автора.

Будівлі для проживання відпочиваючих (рекреаційне житло)

1. Котедж «Гостинна садиба» у с. Виженка Вижницького району. Розміщений на похилому рельєфі. Двоповерховий на невисокому цоколі, зрубної конструкції, у плані має форму видовженого прямокутника. Симетрична композиція фасадів у центральній частині акцентована трьома двоскатними дашками. На другому поверсі по всій довжині фасаду влаштований балкон, який підтримується випустами вінців зрубу першого. Головний вхід розміщений на головній композиційній осі фасаду. Віконні отвори прямокутної форми, на рівні другого поверху під дашками та з боку бічних фасадів вікна мають трикутну конфігурацію. Двоскатні дахи покриті металевою черепицею.

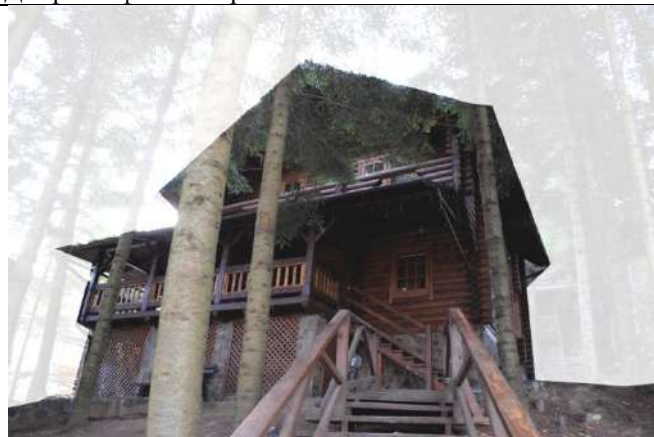
Фото з сайту: <https://www.karpaty.info/ua/uk/ch/vz/vyzhenka/houses/hostynna.sadyba/>

2. Готель котеджного типу «Норіс» у с. Мигове Вижницького району. Розміщений на рівнинному рельєфі. Триповерховий з мансардою на невисокому цоколі, перший поверх мурований, решта – зрубні, у плані має форму прямокутника з уступами. Головний фасад асиметричний. Акцентами виступають різновисокі дахи будівлі, якими наділені окремі архітектурні об'єми. Декоративними елементами фасадів виступають випусти вінців зрубу, оформлення фронтонів, відкриті балкони другого поверху з дерев'яним огороженням. Входи в будівлю влаштовані з боку головного фасаду Віконні отвори прямокутної форми, обрамлені лиштвою. Багатошпцевий дах покритий металевою черепицею.

Джерело: фото автора.

3. Котедж відпочинкового комплексу «Гостинний двір» у с. Мигове Вижницького району. Розміщений на складному рельєфі. Двоповерховий на високому мурованому цокольному поверсі, зрубної конструкції, у плані прямокутної форми з уступами. Асиметрична композиція головного фасаду завершена трикутним фронтоном. Декоративними елементами будівлі є: дерев'яне огороження відкритої тераси першого та лоджії другого поверхів, випусти вінців зрубу та декоративно різьблене обрамлення віконних отворів. Головний вхід влаштований з боку головного фасаду, до якого веде одномаршова сходові клітка. Віконні отвори дерев'яні, прямокутної форми. Двоскатний дах покритий металевою черепицею.

Джерело: фото автора.

4. Відпочинковий котедж комплексу «Шале Фльорі» в с. Мигове Вижницького району. Розміщений на складному рельєфі. Одноповерховий з мансардою, на високому мурованому цокольному поверсі, зрубної конструкції, у плані прямокутної конфігурації. Композиція фасаду асиметрична, завершена трикутним фронтоном. Акцентами структури головного фасаду є відкрита тераса першого поверху та балкон мансардного, дерев'яне огороження яких виступає декоративними елементами будівлі. Вхід у будівлю має тригранний виступ, розміщений на рівні першого поверху. Вікна прямокутної форми, обрамлені футринами. Двоскатний дах покритий металевою черепицею.

Джерело: фото автора.

5. Приватний відпочинковий котедж у с. Мигове, Вижницького району. Розміщений на рівнинному рельєфі. Одноповерховий з мансардою, на високому мурованому цокольному поверсі, зрубної конструкції, у плані прямокутної конфігурації. Композиція фасаду асиметрична, завершена трикутним декорованим фронтоном. Декоративними елементами будівлі виступають випусти вінців зрубу та обрамлення футринами віконних та дверних отворів. Вхід у будівлю розташований з боку головного фасаду. Вікна прямокутної конфігурації. Двоскатний дах покритий металевою черепицею.

Джерело: фото автора.

6. Приватний відпочинковий котедж у с. Мигове, Вижицького району. Розміщений на складному рельєфі. Двоповерховий з мансардою на високому мурованому цокольному поверсі, зрубної конструкції, у плані прямокутної конфігурації. Асиметричний головний фасад завершений трикутним фронтоном. Акцентом будівлі виступає конструкція сходової клітки з балконами, з якої здійснюється вхід до кімнат котеджу.

Декоративними елементами будівлі є випусти вінців зрубу, обрамлення футринами віконних та дверних отворів та дерев'яне огороження сходових кліток та балконів. Вікна прямокутної конфігурації. Двоскатний дах покритий металевою черепицею.

Джерело: фото автора.

7. Відпочинковий котедж комплексу «Затишна хатина» в с. Мигове Вижицького району.

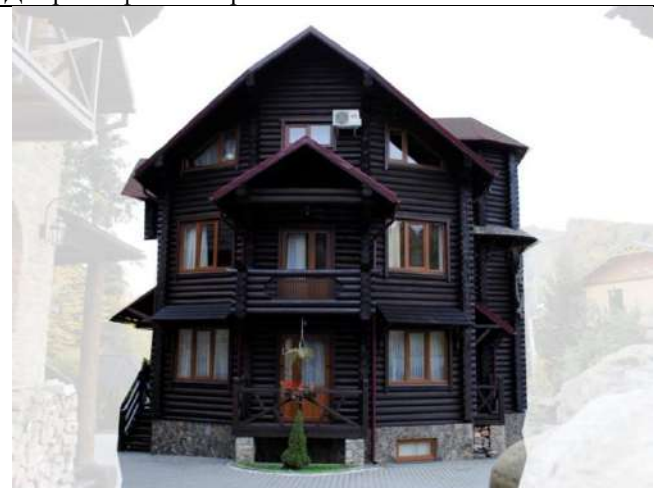
Розміщений на складному рельєфі. Одноповерховий з мансардою, на високому мурованому цокольному поверсі, зрубної конструкції з плениць, у плані прямокутної конфігурації. Композиція головного фасаду симетрична. Акцентами будівлі виступають трикутні фронтони мансардного поверху з відкритими балконами. Головний вхід дерев'яний, двостулковий, влаштований з боку головного фасаду. Перед входом розміщена відкрита оглядова тераса з дерев'яним огороженням. Вікна прямокутної форми, обрамлені футринами. Двоскатні дахи покриті металевою черепицею.

Джерело: фото автора.

8. Відпочинковий котедж в с. Мигове Вижицького району.

Розміщений на похилому рельєфі. Двоповерховий з мансардою, на високому мурованому цокольному поверсі, зрубної конструкції, у плані складної конфігурації. Симетрія головного фасаду порушена планувальною структурою бічних фасадів: лівий має тригранну будову, правий – двогранний. Домінантою є п'ятикутний у плані виступ на всю висоту будівлі. Декоративні елементи будівлі: випусти вінців зрубу, дерев'яне огороження балконів та обрамлення лиштвами віконних і дверних прорізів. Вхід в будівлю здійснюється з боку дворового фасаду, до нього веде одномаршова сходова клітка з дерев'яним огороженням. Віконні отвори прямокутної форми. Дахи будівлі покриті бітумною черепицею. Між другим та мансардним поверхами влаштований дашок з гонтовим покриттям.

Джерело: фото автора.

9. Котедж у с. Мигове Вижицького району.

Розміщений на похилому рельєфі. Двоповерховий на невисокому цоколі, зрубної конструкції, у плані прямокутної конфігурації з уступами. Асиметрична композиція головного фасаду акцентована входом у будівлю, над яким розташована лоджія другого поверху з дерев'яним огороженням. З боку головного та дворового фасадів добудовані одноповерхові об'єми під односкілими дахами. Декоративними елементами будівлі є випусти вінців зрубу та обрамлення лиштвами віконних отворів. Дахи покриті металевою черепицею.

Джерело: фото автора.

10. Відпочинковий котедж у с. Мигове

Вижницького району. Розміщений на похилому рельєфі. Двоповерховий на невисокому цоколі, зрубної конструкції, у плані прямокутної форми з уступами. Асиметрична композиція фасаду акцентована балконом другого поверху з дерев'яним огородженням. З головного та дворового фасадів влаштовані відкриті тераси, з яких здійснюється вхід у будівлю. Віконні отвори прямокутної конфігурації. Двоскатний дах покритий бітумною черепицею.

Джерело: фото автора.

11. Котедж готельно-відпочинкового комплексу «Карпати Мигове» на вул. Буковинській, 178 в с. Мигове Вижницького району.

Розміщений на складному рельєфі. Двоповерховий з мансардою, на високому мурованому цокольному поверсі, зрубної конструкції, у плані прямокутної форми з уступами. Головний фасад має асиметричну будову, акцентом виступає динамічна форма даху на висоту другого і мансардного поверхів. Декоративними елементами будівлі є випусти вінців зрубу, оформлення фронтона, дерев'яне різьблене огороження відкритої оглядової тераси першого поверху та огороження балконів другого і мансардного поверхів. Головний вхід розміщений з боку внутрішнього дворового фасаду. Віконні отвори прямокутної форми, обрамлені лиштвою. Двоскатний дах покритий металеву черепицею.

Джерело: фото автора.

12. Готель відпочинкового комплексу «Перевал Німчич» у с. Підзахаричі Путильського району.

Розміщений на складному рельєфі. Двоповерховий з мансардою, на високому мурованому цокольному поверсі, зрубної конструкції, у плані прямокутної форми. Симетрію головного фасаду порушує влаштована сходові клітка на правому фланзі. Дворовий фасад має симетричну композицію. Декоративними елементами будівлі є випусти вінців зрубу, дерев'яне огороження відкритих балконів, розташованих на всіх поверхах будівлі. Центральний вхід розміщений з боку головного фасаду. Віконні отвори прямокутної форми, обрамлені лиштвою. Двоскатний дах покритий металеву черепицею.

Фото з сайту:

<https://www.facebook.com/nimchich/photos/a.102131437294878/425093548331997/?type=3&theater>

Місце розташування та загальна характеристика об'єкта	Фото об'єкта
Львівська область Заклади харчування	
<p>1. Проект ресторану в с. Воля Якубова Дрогобицького району. Будинок розміщений на рівнинному рельєфі. Різновисокі об'єми складаються з одно-, дво- та триповерхових частин будівлі на невисокому цоколі, зрубної конструкції. У плані складної конфігурації, центральна частина виділена восьмигранним залом, до якого примикають решта елементів планувальної структури. Асиметрична композиція підкреслена головним входом у будівлю під двоскатним дашком, позаду якого здійснюється наметовий дах із заломом, увінчаний світловим ліхтарем. Домінантою виступає триярусна вежа, останній рівень якої має відкриту конструкцію з дерев'яним огородженням під наметовим дахом. Основними декоративними елементами виступають випусти вінців зрубу, дерев'яне огороження відкритих терас і балконів, декоративне оформлення трикутних фронтонів. Віконні отвори прямокутної форми, обрамлені лиштвою. Додаткові світлові отвори прямокутної та трикутної форми влаштовані в конструкції даху.</p>	 <p>Джерело: креслення надані архітектором проекту.</p>
<p>2. Ресторан-колиба «Вулик» у с. Дуліби Стрийського району. Розміщений на рівнинному рельєфі. Дворівневий на невисокому мурованому цоколі, зрубної конструкції, у плані Г-подібної конфігурації з уступами. Композиція фасадів має асиметричну будову. Домінантою виступає центральна частина будівлі, увінчана наметовим дахом із слуховими віконними отворами під двоскатними дашками. До головного входу веде ганок з дерев'яним огороженням під двоскатним дашком. З боку східного бічного фасаду влаштована відкрита тераса з дерев'яним огороженням. Основними декоративними елементами фасадів є випусти вінців зрубу. Віконні отвори прямокутної форми, обрамлені лиштвами. Слухові вікна зі зрізаними верхніми кутами, що повторюють форму даху. Двосхилі та вальмові дахи будівлі покриті металевою черепицею.</p>	 <p>Джерело: фото автора.</p>
<p>3. Ресторан-колиба «Куфер» у с. Любинці Стрийського району. Розміщений на рівнинному рельєфі. Дворівневий на невисокому мурованому цоколі, зрубної конструкції, північно-західна частина мурована, очевидно, добудована пізніше. Прямокутний план будівлі в центральній частині перетинає восьмикутник. Симетрично-осьова композиція головного фасаду завершена двоскатним дахом і із заломом. Декоративними елементами є випусти вінців зрубу, дерев'яне огороження балкону другого рівня та відкритої тераси першого. Віконні отвори дерев'яні, прямокутної форми, декоровані футринами, слухові вікна даху трикутної форми під двоскатними дашками. Центральний вхід у вигляді дерев'яних двостулкових дверей, розміщений з боку головного фасаду. Домінантою виступає центральний восьмикутний об'єм, покритий наметовим дахом, увінчаний сліпим ліхтарем під наметовим дахом із заломом. Дахи покриті бітумною черепицею.</p>	 <p>Джерело: фото автора.</p>

4. Колиба відпочинкового комплексу «Панська садиба» в с. Плав'я Сколівського району.

Розміщена на похилому рельєфі. Одноповерхова будівля зрубної конструкції, складається з восьмикутного основного об'єму, в якому розміщується зал, та прямокутного, де є виробничі приміщення. Головний фасад симетричний відносно центральної осі. Домінантою виступає наметовий дах із заломом, завершений сліпим ліхтарем під аналогічним дашком. Декоративними елементами фасадів є випусти вінців зрубу та обрамлення футринами віконних і дверних прорізів. Основними світловими отворами є вікна прямокутної форми та трикутної, що розміщені в конструкції даху. Будівля покрита бітумною черепицею.

Фото з сайту: <https://www.karpaty.info/>

5. Колиба відпочинкового комплексу «Цісарське урочище» на вул. Підберезній, 7 в с. Розгірче Стрийського району.

Розміщена на рівнинному рельєфі. Одноповерхова з мансардою, на високому кам'яному цоколі, зрубної конструкції, у плані наближена до прямокутника, з уступами. Композиція головного фасаду має асиметричну будову. Основними декоративними елементами є випусти вінців зрубу, оздоблення трикутного фронтона, дерев'яне огородження відкритої тераси першого поверху та обрамлення лиштвою віконних і дверних прорізів. Вхід у будівлю у вигляді двостулкових дверей розташований з боку головного фасаду. Віконні отвори прямокутної форми. Двосхилий та вальмовий дахи покриті металевою черепицею.

Джерело: фото автора.

6. Колиба в смт Славське Сколівського району.

Розміщена на вершині гори, неподалік верхньої станції оглядового підйомника. Одноповерхова на невисокому стовпчастому фундаменті, зрубної конструкції, у плані прямокутної конфігурації. Перед входом у будівлю влаштований ганок з дерев'яним огородженням, дах якого підтримується масивними дерев'яними стовпами. Основними декоративними елементами фасадів виступають випусти вінців зрубу. Віконні отвори дерев'яні, прямокутної форми. Дах двоскатний, із заломом з боку головного фасаду, покритий шифером.

Джерело: фото автора.

7. Колиба відпочинкового комплексу «Карпатський рай» у смт Славське Сколівського району.

Розміщена на рівнинному рельєфі. Одноповерхова, зрубної конструкції з профільованого бруса, у плані має форму шестикутника. Симетрична композиція фасаду завершена сліпим ліхтарем під наметовим дашком з флюгером. Декоративними елементами будівлі є випусти вінців зрубу. Вхід у будівлю у вигляді двостулкового дверного полотна розміщений з боку головного фасаду. Основними світловими отворами є вікна прямокутної форми. Наметовий дах покритий бітумною черепицею.

Джерело: фото автора.

8. Літня тераса «Шашлична на озері» в смт Східниця Бориславської міської ради.

Розміщена на рівнинному рельєфі. Одноповерхова, каркасної конструкції, складається з основного восьмикутного об'єму та примикаючого до нього прямокутного. Асиметрична будова фасаду акцентована головним входом у вигляді піднятого даху. Наметовий дах над основною восьмикутною частиною будівлі завершений сліпим ліхтарем з аналогічним дашком, прямокутний об'єм під двоскатним дахом. Будівля покрита горизонтальними дошками

Джерело: фото автора.

9. Етноресторан «Е-мое» на вул. Городище, 8 в м. Трускавець. Дворівневий на високому кам'яному цоколі, комбінована конструкція зрубних стін, які заповнюють проміжки між кам'яними стовпами зовнішніх стін та вертикальних дерев'яних опор усередині, у плані має форму багатокутника, до якого примикають з боків прямокутні об'єми. Симетрична композиція фасадів виділена входами в будівлю під двоскатними дашками з декорованими фронтонами. Будинок має динамічний силует, підкреслений різновисокими дахами. Інтер'єр оформлений з елементами народного побуту. Вікна прямокутної форми, вікна другого рівня розташовані в даху. Поєднання шатрового даху над основним об'ємом та двосхилих над бічними, покриті бітумною черепицею.

Фото з сайту: <http://emoe.club/outside.html>

10. Ресторан «Козацький хутір» на вул. Дрогобицькій, 75 в м. Трускавець. Розміщений на рівнинному рельєфі, у лісовій зоні. Двоповерховий на невисокому мурованому цоколі, зрубної конструкції, у плані наближений до квадрата з уступами. Асиметрична композиція фасадів будівлі акцентована трикутними щипцями та слуховими вікнами даху під двосхилими дашками. Двостулковий дерев'яний вхід розташований з боку головного фасаду під двосхилим дашком. Віконні отвори дерев'яні, прямокутної форми, з боку східного фасаду один отвір у вигляді ромба, слухові вікна та вікна на щипцях трикутної конфігурації. Основний об'єм будівлі покритий наметовим, бічні частини – одно- та двоскатними дахами. Покриття даху – бітумної черепиці.

Джерело: фото автора.

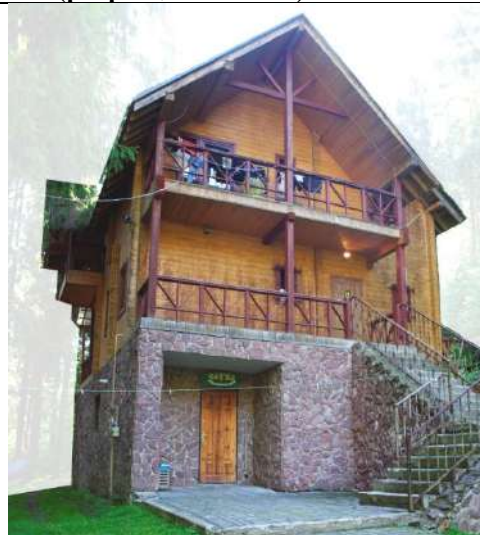
11. Літня тераса ресторану «Корчма» в м. Трускавець. Розміщена на похилому рельєфі. Одноповерхова на невисокому мурованому цоколі, каркасної конструкції, у плані має форму видовженого прямокутника. Композиція головного фасаду асиметрична. Акцентами виступають два трикутні фронтони з оздобленням підковоподібної форми. Декоративними елементами є дерев'яні різьблені огороження тераси. Двоскатний дах із заломом покритий бітумною черепицею.

Джерело: фото автора.

Будівлі для проживання відпочиваючих (рекреаційне житло)

1. Котедж відпочинкового комплексу «Сім вітрів» в с. Волосянка Сколівського району. Розміщений на складному рельєфі. Двоповерховий на мурованому кам'яному цокольному поверсі, зрубної конструкції з профільованого бруса, у плані прямокутної форми з уступами. Асиметричний головний фасад завершений трикутним фронтоном. Акцентами будівлі є двомаршова сходові клітка, тераса першого поверху та балкони другого. Декоративні елементи це – випуски вінців зрубу, обрамлення футринами віконних отворів, оздоблення фронтона, металеве огороження сходової клітки та дерев'яне, влаштоване на терасі та балконах. Вікна прямокутної форми. Двосхилий дах покритий бітумною черепицею.

Джерело: фото автора.

2. Міні-готель «Скеля» в с. Волосянка

Сколівського району. Розміщений на складному рельєфі. За рахунок перепаду рельєфу головний фасад має два поверхи, тильний – одноповерховий з масивними кам'яними колонами. Будівля зрубної конструкції з оциліндрованого бруса, у плані має форму видовженого прямокутника. Композиція фасаду симетрично-осьова, кожна вісь підкреслена вікном прямокутної конфігурації. Центральна частина фасаду акцентована трьома слуховими вікнами трикутної форми під двоскатними дашками. Дворовий фасад з широким піддашсям виділений головними входами в будівлю. Декоративними елементами є випуски вінців зрубу та обрамлення лиштвами віконних отворів. Двоскатний дах із заломом покритий металевою черепицею.

Джерело: фото автора.

3. Котедж в с. Гребенів Сколівського району.

Розміщений на рівнинному рельєфі. Двоповерховий на невисокому кам'яному цоколі, зрубної конструкції. У плані складної конфігурації. З боку головного та правого бічного фасадів розташовані виступаючі об'єми прямокутної форми, які завершені двоскатними дашками. Асиметрична композиція головного фасаду в центральній частині акцентована головним входом у будівлю під двоскатним дашком. З боку правого бічного фасаду влаштований балкон другого поверху з дерев'яним огородженням, з боку лівого розміщена тераса під односхилим дахом. Вікна прямокутної форми, обрамлені декоративно різьбленими футринами. Дахи покриті бітумною черепицею.

Джерело: фото автора.

4. Котедж дачного типу в с. Корчин

Сколівського району. Розміщений на рівнинному рельєфі. Одноповерховий з мансардою, на невисокому кам'яному цоколі, зрубної конструкції з профільованого бруса, у плані наближений до Г-подібної конфігурації. Асиметричний головний фасад будівлі акцентований двома трикутними декорованими фронтонами. Віконні отвори прямокутної форми, обрамлені футринами, з боку головного фасаду розташоване одне вікно трикутної форми. Втоплений у площину стіни одностулковий дерев'яний вхід у будівлю розміщений з боку головного фасаду. Двоскатні дахи покриті металевою черепицею.

Фото з сайту:

<https://santaproperty.com/property/563/budynok-z-derev-ianoho-brusu-v-s-korchyn-skolivskyi-raion>

5. Котедж відпочинкового комплексу «Осоння» в с. Ластівка Турківського району.

Розміщений на складному рельєфі. Двоповерховий з мансардою, на високому мурованому цоколі, зрубної конструкції з оциліндрованого бруса, у плані прямокутної конфігурації. Головний фасад має симетричну будову, акцентом виступає двоскатна форма даху на висоту другого і мансардного поверхів. Декоративними елементами є випуски вінців зрубу, дерев'яне огороження балконів, що розміщені на всіх поверхах будівлі. Входи в будівлю – з боку головного фасаду. Віконні отвори прямокутної форми, обрамлені лиштвом. Двоскатний дах покритий бітумною черепицею.

Фото з сайту: <https://www.karpaty.info/>

6. Відпочинковий котедж бази відпочинку «Царинка» в с. Нижня Рожанка Сколівського району. Розміщений на похилому рельєфі. Триповерховий на високому кам'яному цокольному поверсі, зрубної конструкції, у плані прямокутної конфігурації. Композиція головного фасаду симетрично-осьова. Центральна вісь виділена головним входом на першому поверсі та балконами другого і третього поверхів під двоскатними дашками. Аналогічні балкони влаштовані з боку бічних фасадів. Декоративними елементами будівлі є випусти вінців зрубу, дерев'яне огороження балконів, оздоблення фронтонів та обрамлення лиштвами віконних отворів. Динамічного розвитку форми будівлі надають ритмічно розташовані гостроверхі дахи зі слуховими вікнами трикутної форми, покриті металевою черепицею.

Джерело: фото автора.

7. Котедж відпочинкового комплексу «Панська садиба» в с. Плав'я Сколівського району. Розміщений на рівнинному рельєфі. Двоповерховий на високому кам'яному цоколі, зрубної конструкції, у плані наближений до прямокутної форми з уступами. Асиметрична композиція фасаду виділена на першому поверсі головним входом у будівлю, до якого веде відкрита тераса з дерев'яним огороженням, на другому – відкритим балконом. Лівий бічний фасад акцентований тригранним виступом, який завершується балконом під двоскатним дахом. Правий бічний фасад підкреслений двома балконами другого поверху під двоскатними дахами. Декоративними елементами є випусти вінців зрубу, дерев'яне огороження балконів та обрамлення футринами віконних отворів. Віконні отвори прямокутної форми. Складної форми дахи покриті металевою черепицею.

Фото з сайту: <https://www.karpaty.info/>

8. Відпочинковий котедж у с. Розгірче Стрийського району. Розміщений на складному рельєфі. Одноповерховий з мансардою, на високому кам'яному цоколі, зрубної конструкції з профільованого бруса, у плані Т-подібної конфігурації. Симетрична композиція головного фасаду виділена балконом першого поверху, над яким розташований балкон мансардного під двосхилим дашком з оздобленим фронтоном. Аналогічно оформлений фронтон розташований на гребені даху, який повторює форму вищезгаданого. Бічні фасади підкреслені балконами мансардного поверху. Декоративними елементами є випусти вінців зрубу, дерев'яне огороження балконів. Двоскатні дахи будівлі під металевим профілем.

Джерело: фото автора.

9. Відпочинковий котедж комплексу «Цісарські палати» в с. Розгірче Стрийського району. Розміщений на рівнинному рельєфі. Одноповерховий на невисокому кам'яному цоколі, зрубної конструкції, у плані прямокутної конфігурації. Композиція фасаду симетрично-осьова, акцентована відкритою терасою з головним входом. Центральна вісь завершена трикутним фронтоном з вікном прямокутної форми. Декоративними елементами будівлі є випусти вінців зрубу, дерев'яне огороження тераси та обрамлення різьбленими футринами віконних отворів. Вікна прямокутної конфігурації. Двосхилий дах покритий бітумним шифером.

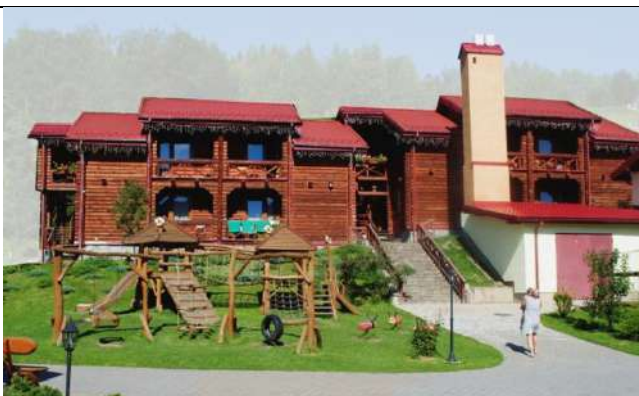
Джерело: фото автора.

10. Блоквані котеджі відпочинкового комплексу «Бойківська хата» в смт Славське Сколівського району. Дзеркально розміщені, на похилому рельєфі. Двоповерховий на невисокому цоколі, зрубної конструкції з плениць, у плані має форму видовженого прямокутника. Симетрична композиція фасадів акцентована щипцевими двоскатними дашками. Центральна вісь виділена головним входом у будівлю під двоскатним дашком. Аналогічно оформлені всі входи зовнішніх фасадів, над ними влаштовані щипцеві двоскатні дашки. Входи в будівлю з боку внутрішніх фасадів здійснюються з відкритих терас. Вікна прямокутної форми, обрамлені лиштвами, на першому поверсі декоровані віконницями з одними і двома дверцятами. Двоскатні дахи покриті бітумною черепицею

Джерело: фото автора.

11. Котедж відпочинкового комплексу «Слов'янка» в смт Славське Сколівського району. Розміщений на похилому рельєфі. Двоповерховий на невисокому цоколі, зрубної конструкції, у плані має форму видовженого прямокутника з уступами. Симетрично-осьову композицію головного фасаду порушує вхід у будівлю, влаштований з боку лівого бічного фасаду у вигляді відкритої сходової клітки. Центральна частина підкреслена лоджіями на першому і другому поверхах. Декоративними елементами є випуси вінців зрубу, дерев'яне огороження лоджій та обрамлення віконних прорізів. Вікна будівлі прямокутної форми. Ступінчасті різновисокі двосхилі дахи покриті металевою черепицею.

Джерело: фото автора.

12. Котедж дачного типу в с. Смерічка Старосамбірського району. Розміщений на похилому рельєфі. Одноповерховий з мансардою, на масивному цокольному поверсі, який виконаний з вертикальних кам'яних стовпів, зрубної конструкції з профільованого бруса, у плані прямокутної конфігурації. Симетрична композиція головного фасаду виділена входом у будівлю, над яким розташований балкон мансардного поверху. За рахунок широкого піддашся з боку головного та правого бічного фасадів будівля має відкриту галерею з дерев'яним огороженням. Декоративними елементами є випуси вінців зрубу, огороження галереї та балкона. Будівля під наметовим дахом покрита металевою черепицею, акцентами виступають слухові вікна трикутної форми.

Фото з сайту:
<http://yulius-architects.com/66-zhitloviy-budinok-s-smerechka-lvivska-obl/>

13. Котедж «Forest House exclusive» в смт Східниця Бориславської міської ради. Розміщений на складному рельєфі. Одноповерховий на високому кам'яному цоколі, конструкція з дикого зрубу, у плані складної конфігурації. Асиметрична композиція головного фасаду акцентована головним двостулковим входом у будівлю. До входу веде відкрита тераса з дерев'яним огороженням, покрита односхилим дахом, який підтримується масивними дерев'яними стовпами. Динаміки статичній композиції будівлі додають різної форми слухові вікна під двоскатними дахами. Основними декоративними елементами виступають різнорозмірні є вінців зрубу, огороження тераси та відкриті частини кроквяної системи. Дахи покриті бітумною черепицею.

Фото з сайту: <https://www.karpaty.info/>

14. Блоквані котеджі в смт Східниця

Бориславської міської ради. Розміщені на рівнинному рельєфі. Одноповерхові з мансардою, на невисокому цоколі, зрубної конструкції, у плані складної конфігурації. Головний фасад має асиметричну композицію, яка умовно поділяє його на дві частини: ліва частина фасаду має закриту конструкцію з одним вікном, права – акцентована відкритою терасою першого та другого поверхів. Центральний вхід розміщений з боку головного фасаду. Декоративними елементами будівлі є випуски вінців зрубу, обрамлення віконних отворів, дерев'яне огороження терас. Вікна прямокутної форми. Динамічна форма двосхилого даху, права частина якого виступає на всю висоту будівлі, покрита металевою черепицею.

Джерело: фото автора.

15. Ековілла «ДаяРТа» в смт Східниця

Бориславської міської ради. Розміщена на похилому рельєфі. Триповерхова з мансардою, на невисокому цоколі, зрубної конструкції, у плані прямокутної конфігурації. Симетрію головного фасаду порушує влаштований вхід у будівлю на правому фланзі першого поверху. Бічні фасади завершені щипцями під двоскатними дашками. До тильного фасаду примикає триповерховий мурований будинок. Декоративними елементами будівлі є випуски вінців зрубу, обрамлення віконних отворів, оформлення фронтонів, дерев'яне огороження відкритих балконів, розташованих на всіх поверхах будівлі. Віконні отвори прямокутної форми, обрамлені лиштвою. Дах покритий металевою черепицею.

Джерело: фото автора.

16. Вілла «Юран» у смт Східниця Бориславської

міської ради. Розміщена на рівнинному рельєфі. Одноповерхова на невисокому цоколі, зрубної конструкції, у плані прямокутної конфігурації. Асиметрична композиція головного фасаду виділена одноствулковим дерев'яним входом у будівлю під трисхилим дахом. З правого боку до фасаду примикає одноповерховий об'єм. Декоративними елементами будівлі є випуски вінців зрубу та обрамлення вирізьбленими лиштвами віконних отворів. Будівля під вальмовим дахом покрита бітумною черепицею, акцентами виступають слухові вікна трикутної форми.

Джерело: фото автора.

Місце розташування та загальна характеристика об'єкта

Фото об'єкта

Закарпатська область

Громадські заклади

1. Колиба-музей-кафе-ресторан у с. Ділове Рахів-

ського району. Розміщена на рівнинному рельєфі. Двоповерхова на невисокому мурованому цоколі, зрубної конструкції з оциліндрованого бруса, у плані шестикутної конфігурації. Композиція головного фасаду симетрично-осьова, центральна вісь виділена головним входом у вигляді двостулкових дерев'яних дверей під двоскатним дашком. Акцентами виступають великі трикутні вікна другого поверху, обмежені двоскатними дашками. Завершують композицію будівлі слухові вікна трикутної форми. Вікна першого поверху дерев'яні, прямокутної форми. Інтер'єр будівлі оформлений з елементами декоративного та ужиткового мистецтва. Дахи покриті дракною.

Джерело: фото автора.

2. Літня тераса бази відпочинку «Руслана» в смт Солотвино Тячівського району. Розміщена на рівній ділянці з незначним ухилом рельєфу впритул до озера. Одноповерхова на невисокому цоколі, поєднання зрубної конструкції контуру основи будівлі з каркасною верхньою частиною для підтримки конструкції даху. У плані Т-подібної форми з бічними гранчастими фасадами. Симетрична композиція фасаду акцентована виступаючими прямокутними світловими отворами з балконами під односхилими дахами. Права частина будівлі має відкриту терасу з дерев'яним огороженням. Центральний вхід влаштований з боку головного фасаду. Віконні отвори дерев'яні, прямокутної форми, декоративно обрамлені футринами. Дах покритий бітумними листами.

Джерело: фото автора.

3. Колиба готелю «Горянин» у с. Пилипець Міжгірського району. Розміщена на похилому рельєфі. Дворівнева, на високому кам'яному цокольному поверсі, зрубної конструкції, основна частина будівлі у плані має форму восьмикутника, до якого примикає п'ятикутний об'єм. Симетрична композиція фасаду підкреслена головним входом у вигляді одностулкового дверного полотна. Випуски крокв даху, які опираються на косі дерев'яні стовпи, утворюють літню терасу по периметру будівлі. Декоративними елементами є випуски вінців зрубу та обрамлення лиштвами віконних та дверного отворів. Основними світловими отворами є вікна прямокутної форми. Домінантою будівлі виступає світловий ліхтар під наметовим дашком та світлові віконні отвори трикутної форми. Наметовий дах із заломом покритий бітумною черепицею.

Фото з сайту: <https://stepdream.com/pilipec/Highlander>

4. Ресторан відпочинкового комплексу «Арніка» в с. Синевирська Поляна, урочище Красний, Міжгірського району. Розміщений на рівнинному рельєфі. Одноповерховий з восьмикутним у плані основним об'ємом та прямокутними бічними, на невисокому кам'яному цоколі, зрубної конструкції з дикого зрубу. Композиція головного фасаду симетрична, акцентом виступає центральна частина будівлі, в якій влаштований головний вхід під двоскатним дашком з масивним фронтоном. В інтер'єрі будівлі зберігаються цінні предмети декоративно-прикладного мистецтва, зразки флори та фауни. Центральний вхід у вигляді двостулкових дерев'яних дверей. Віконні отвори прямокутної форми, обрамлені футринами та трикутної конфігурації, влаштовані в конструкції даху. Поєднання наметового даху над основним об'ємом та двосхилого над бічними, покриті бітумною черепицею.

Фото з сайту: http://dorogovkaz.com/otel_arnika.php

5. Відпочинковий комплекс «Справжня казка» в с. Подобовець Міжгірського району. Розміщений на рівнинному рельєфі. Одно-, двоповерховий, зрубної конструкції, у плані наближений до Г-подібної форми. Комплекс складається з прямокутної форми готелю та колиби у плані неправильного восьмикутника. Асиметрична композиція головного фасаду виділена входом у вигляді двостулкового дверного полотна під двосхилим дашком з масивним фронтоном. Акцентами виступають слухові вікна під одно- та двосхилими дашками. Вікна прямокутної форми, декоративно обрамлені різьбленими лиштвами. Дахи покриті гонтом.

Фото з сайту: <http://ukraine.1001idea.info/hotel/spravzhnya-kazka-gotel/>

6. Колиба відпочинкового комплексу «Річка» в с. Річка Міжгірського району. Розміщена на рівнинній ділянці рельєфу. Одноповерхова з мансардою, на високому кам'яному цокольному поверсі, зрубної конструкції, план складається з основного восьмикутного об'єму та примикаючого до нього прямокутного. Головний фасад симетричний відносно центральної осі, акцентом виступає вхід у будівлю під односкілим дашком. Випуски крокв даху, які опираються на косі дерев'яні стовпи, утворюють літню терасу з дерев'яним огороженням по периметру будівлі. Основними світловими отворами є вікна прямокутної форми. Наметовий дах із заломом та двоскатний покриті металевим профілем.

Фото з сайту: <https://www.booking.com/hotel/ua/rest-home-river.uk.html>

7. Ресторан-колиба «Колиба опришків» в с. Нижнє Селище Хустського району. Розміщений на рівнинному рельєфі. Дворівневий на високому кам'яному цоколі, зрубної конструкції, у плані має форму восьмикутника. Симетрична композиція фасаду підкреслена головним входом у будівлю під трисхилим дашком. Декоративними елементами будівлі є випуски вінців зрубу. Вхід у будівлю у вигляді одностулкового дверного полотна. Основними світловими отворами є слухові вікна трикутної форми. Наметовий дах увінчаний світловим ліхтарем під наметовим дашком, покритий гонтою.

Фото з сайту: <https://thecity.com.ua/koliba-oprishkiv-nizhnye-selishhe.html>

8. Колиба відпочинкового комплексу «Новий сезон» у с. Вишка Великоберезнянського району. Розміщена на похилому рельєфі. Дворівнева на високому кам'яному цокольному поверсі, зрубної конструкції, складається з основного восьмигранного та примикаючого прямокутного об'ємів. Головний фасад симетричної композиції, акцентований головним входом у будівлю під двоскатним дашком, який опирається на масивні різьблені стовпи. Основними світловими отворами є вікна прямокутної форми та слухові, ритмічно розташовані, трикутної конфігурації, обрамлені декоративно різьбленими футринами. Увінчує будівлю світловий ліхтар під наметовим дашком. Двоскатний дах над прямокутним об'ємом та наметовий над восьмикутним покриті гонтою.

Фото з сайту: http://turizm-karpaty.com.ua/index.php?view_content=2194&lang=ukr

9. Ресторан-колиба «У Степана» в смт Ясіня, Рахівського району. Розміщений на складному рельєфі. Двоповерховий, на високому кам'яному цокольному поверсі, зрубної конструкції, складається з основного восьмигранного та примикаючого до нього прямокутного об'ємів. Головний фасад асиметричної будови, акцентований головним входом у будівлю та відкритою терасою першого поверху з дерев'яним огороженням і різьбленими стовпами. До входу у вигляді одностулкового дерев'яного полотна веде міст на мурованих кам'яних опорах. Віконні отвори прямокутної форми, обрамлені декоративно різьбленими футринами. Наметовий дах, влаштований над восьмикутним об'ємом і завершений світловим ліхтарем та двоскатний – над прямокутним покриті бляхою. Дахи підкреслені слуховими вікнами трикутної форми.

Фото з сайту: <http://dragobrat.polnaya.info>

10. Колиба відпочинкового комплексу «Поляна квасова» в с. Поляна Свалявського району.

Розміщена на рівнинному рельєфі. Одноповерхова будівля на невисокому кам'яному цоколі, зрубної конструкції, складається з восьмикутного основного об'єму, в якому розміщується зал, та прямокутного з додатковими приміщеннями. Головний фасад асиметричний відносно центральної осі, акцентом виступає вхід у будівлю у вигляді двостулкового дверного полотна під двоскатним дашком. Випусти вінців зрубу є основними декоративними елементами будівлі. Світлові отвори виступають вікна прямокутної форми, обрамлені футринами. Наметовий дах над восьмикутним об'ємом та двосхилий над прямокутним покриті металевою черепицею.

Фото з сайту:
http://limon.turov.com.ua/hotels/carpathians/poljana/poljana_kvasova/

Будівлі для проживання відпочиваючих (рекреаційне житло)

1. Міні-готель бази відпочинку «Руслана» в смт Солотвино Тячівського району. Розміщений на рівнинному рельєфі. Двоповерховий з мансардою, каркасної конструкції, у плані має форму видовженого прямокутника. Симетрично-осьова композиція фасаду в центральній частині завершена масивним трикутним фронтоном. На всіх поверхах по довжині фасаду влаштовані відкриті галереї, з яких здійснюється вхід у відпочинкові кімнати. Бічні фасади акцентовані відкритими сходовими клітками. Декоративними елементами будівлі є дерев'яне огороження галерей і сходових маршів та імітація фахверку на фасадах. Віконні отвори прямокутної форми. Вальмовий та двоскатний дахи покриті бітумними листами.

Джерело: фото автора.

2. Міні-готель бази відпочинку «Даллас» у смт Солотвино Тячівського району. Розміщений на рівнинному рельєфі. Двоповерховий з мансардою, зрубної конструкції з оциліндрованого бруса, у плані має форму видовженого прямокутника. Симетрично-осьова композиція фасаду акцентована влаштованими відкритими терасами на всіх поверхах по довжині головного фасаду, з яких здійснюється вхід у відпочинкові кімнати. Бічні фасади акцентовані відкритими сходовими клітками. Декоративними елементами будівлі є дерев'яне огороження терас та сходових маршів, обрамлення віконних та дверних прорізів. Вікна прямокутної форми. Двоскатний дах покритий металевим профілем.

Джерело: фото автора.

3. Відпочинковий котедж бази відпочинку «Магніт» у смт Солотвино Тячівського району. Розміщений на рівнинному рельєфі. Двоповерховий на невисокому цоколі, зрубної конструкції, у плані має форму видовженого прямокутника. Асиметрична композиція головного фасаду завершена трикутним фронтоном. Вхід у будівлю здійснюється з відкритих терас першого та другого поверхів, до якого веде одномаршова сходові клітка. Декоративними елементами будівлі є: дерев'яне огороження відкритих тераси та сходового маршу, випусти вінців зрубу, обрамлення віконних і дверних отворів. Вікна прямокутної форми. Двоскатний дах покритий металевим профілем.

Джерело: фото автора.

4. Приватний відпочинковий котедж у с. Чинадійово Мукачівського району. Розміщений на складному рельєфі. Одноповерховий з мансардою, на високому мурованому цокольному поверсі, зрубної конструкції з оциліндрованого бруса, у плані Г-подібної конфігурації. Композиція головного фасаду асиметрична, завершена трикутними фронтонами. Акцентами структури фасадів є відкрита тераса першого поверху та балкони мансардного. Вхід у будівлю влаштований з боку головного фасаду. Декоративними елементами є дерев'яне огороження відкритої тераси та балконів, випуск вінців зрубу, обрамлення віконних і дверних отворів та оздоблення фронтонів. Вікна прямокутної форми. Двоскатні дахи покриті бітумною черепицею.

Фото з сайту:

https://ua.dorogovkaz.com/kottedzh_v_chinadievo.php

5. Відпочинковий котедж «Золота модрина» в с. Вишка Великоберезнянського району. Розміщений на рівнинному рельєфі. Двоповерховий на високому кам'яному цоколі, зрубної конструкції з профільованого бруса, у плані прямокутної конфігурації. Симетрично-осьова композиція фасаду в центральній частині виділена гранчастим об'ємом, покритим наметовим дахом зі слуховим трикутним вікном. Бічні осі акцентовані балконами другого поверху, завершені фронтонами. Вхід в будівлю влаштований з боку головного фасаду у вигляді одностулкового дверного полотна. Декоративними елементами будівлі виступають випуск вінців зрубу, огороження балконів та обрамлення футринами віконних і дверних отворів. Вікна прямокутної конфігурації, в центральній частині влаштовані великі панорамні. Наметовий та багатосхилі дахи покриті металеву черепицею.

Фото з сайту:

https://www.karpaty.info/ua/uk/zk/vb/vyshka/houses/zolota_modryna/

6. Котедж відпочинкового комплексу «Новий сезон» в с. Вишка, Великоберезнянського району. Розміщений на складному рельєфі. Одноповерховий з мансардою, на високому мурованому кам'яному цоколі, зрубної конструкції, у плані прямокутної конфігурації. Асиметричний головний фасад завершений трикутним різьбленим фронтоном, поле якого прикрашене орнаментом рослинного характеру. Акцентами будівлі виступає тераса першого поверху та балкон другого, з яких здійснюється вхід до відпочинкових номерів котеджу. Декоративними елементами будівлі виступають є вінців зрубу, обрамлення різьбленими футринами віконних та дверних отворів та дерев'яне огороження тераси і балкону та оздоблення фронтону. Вікна прямокутної конфігурації. Двосхилий дах покритий гонтою, підкреслений слуховими вікнами трикутної форми.

Фото з сайту: <http://novysezon.com/files/gallery/hotel.html>

7. Відпочинковий котедж «У Петрівни» у с. Вишка Великоберезнянського району. Розміщений на похилому рельєфі. Одноповерховий з мансардою, на високому мурованому кам'яному цоколі, зрубної конструкції, у плані прямокутної конфігурації. Асиметричний головний фасад завершений трикутним фронтоном та балконом мансардного поверху. З боку бічного фасаду розташована відкрита галерея, з якої здійснюється головний вхід у будівлю. Декоративними елементами є випуск вінців зрубу, обрамлення різьбленими футринами віконних і дверних отворів та дерев'яне огороження галереї та балкону. Вікна прямокутної конфігурації. Двосхилий дах покритий шифером.

Фото з сайту: http://www.karpaty.info/ua/uk/zk/vb/vyshka/houses/u_petrivny/

8. Міні-готель «Газдівська хижа» в с. Пилипець Міжгірського району. Розміщений на рівнинному рельєфі. Двоповерховий на високому кам'яному цоколі, зрубної конструкції з оциліндрованого бруса, у плані прямокутної форми. Композиція головного фасаду симетрично-осьова, центральна та наріжні частини виділені лоджіями першого та другого поверхів. Домінантою виступають двоскатні дахи наріжних частин будівлі. Вхід на територію готелю у вигляді дерев'яних різьблених стовпів, завершених двоскатними дашками, з дерев'яною огорожею. Декоративними елементами є випуски вінців зрубу, дерев'яне огороження лоджій та обрамлення лиштвами віконних та дверних прорізів. Головний вхід розташований з боку головного фасаду. Вікна прямокутні. Багатосхилий дах покритий бітумною черепицею.

Фото з сайту: <http://ukraine.1001idea.info/bronyuvannya-zhytla-v-karpatah-i-na-mori/zarynok-gotel-copy/>

9. Котеджі відпочинкового комплексу «Річка» в с. Річка Міжгірського району. Розміщені на рівнинній ділянці рельєфу. Одноповерхові, зрубної конструкції, у плані прямокутної конфігурації. Асиметрична композиція головного фасаду акцентована входом у будівлю, завершена фронтоном під двохилим дахом значного виносу. Конструкція даху опирається на масивні дерев'яні стовпи з огороження. Основними декоративними елементами будівлі є випуски вінців зрубу, оздоблення фронтона та обрамлення лиштвами віконних отворів. Дахи покриті металеву черепицею.

Фото з сайту: <http://richka.com.ua/photo-kompleks/>

10. Готель «Маріка» в смт Ясіня, ур. Драгобрат Рахівського району. Розміщений на складному рельєфі. За рахунок перепаду рельєфу будівля має різну поверховість, комбінованої конструкції, у плані прямокутної форми з уступами. Асиметрична композиція головного фасаду підкреслена головним входом у будівлю під двохилим дашком. Динамічна композиція фасаду утворена лінією двоскатних дахів, які його завершують, та випустами вінців зрубу, що надають вертикального розвитку будівлі. Вікна прямокутної форми, декоративно обрамлені футринами. Центральний вхід у вигляді двостулкового дверного полотна. Багатосхилий дах покритий бітумною черепицею, підкреслені слуховими вікнами прямокутної форми.

Фото з сайту: <https://booking.karpaty.ua/uk/houses/marika>

11. Готель «Вотавілю» в смт Ясіня, ур. Драгобрат Рахівського району. Розміщений на складному рельєфі. За рахунок перепаду рельєфу будівля має різну поверховість: п'ятиповерховий з боку головного фасаду та шестиповерховий зі сторони – з бічних. Будинок зрубної конструкції з мансардним тривіневим поверхом, у плані прямокутної форми з уступами. Головний фасад має асиметричну будову, акцентами виступають центральна частина з головним входом під двохилим дашком, яка завершена слуховими вікнами, та відкрита тераса з дерев'яним огороженням. Лівий бічний фасад виділений відкритими лоджіями та прямокутним у плані виступом на всю висоту будівлі, покритий двоскатним дахом. Дворовий фасад підкреслений ритмічно розташованими прямокутними слуховими вікнами. Декоративними елементами є випуски вінців зрубу, огороження тераси і лоджій та обрамлення віконних отворів. Вікна прямокутної форми. Багатосхилий дах покритий бітумною черепицею.

Фото з сайту: <https://karpaty.nezabarom.ua/ua/dragobrat/votavilyu/>

12. Котеджі відпочинкового комплексу «Поляна квасова» в с. Поляна, Свалявського району. Розміщені на похилому рельєфі. Одноповерхові з мансардою, на високому мурованому цокольному поверсі, зрубної конструкції, у плані прямокутної форми. Симетрично-осьова композиція фасаду акцентована відкритою терасою першого поверху та балконом другого. Декоративними елементами будівель є випусти вінців зрубу, дерев'яне огороження тераси і балкону, обрамлення віконних і дверного отворів різьбленими футринами. Центральний вхід розміщений з боку головного фасаду. Віконні отвори прямокутної форми на першому поверсі, зі зрізаними кутами на рівні – мансардного. Двосхилий дах покритий металевою черепицею.

Фото з сайту:

http://limon.turov.com.ua/hotels/carpathians/poljana/poljana_kvasova/

13. Відпочинковий котедж «У Романа» в с. Поляна Свалявського району. Розміщений на рівнинному рельєфі. Одноповерховий з мансардою, на невисокому кам'яному цоколі, зрубної конструкції, у плані прямокутної форми. Асиметрична композиція фасаду акцентована головним входом у будівлю та відкритим балконом мансардного поверху. Декоративними елементами є випусти вінців зрубу, дерев'яне огороження балкона, обрамлення віконних і дверного отворів різьбленими футринами. Віконні отвори прямокутної форми. Двосхилий дах покритий металевою черепицею.

Фото з сайту: <https://www.karpaty.info/ua/uk/zk/sv/polyana/houses/u.romana/>

14. Садиба «Ерташ» у с. Вишка, Великоберезнянського району. Розміщена на складному рельєфі. Двоповерхова на високому кам'яному цокольному поверсі, зрубної конструкції, у плані складної конфігурації. Симетрична композиція головного фасаду підкреслена оглядовою терасою першого поверху та входом у будівлю на рівні цокольного. З боку дворового фасаду за рахунок перепаду рельєфу влаштований додатковий вхід на рівні першого поверху. Фасад виділений балконом другого поверху. Декоративними елементами є випусти вінців зрубу, дерев'яне огороження балкона та тераси, обрамлення віконних і дверного отворів різьбленими футринами. Вікна прямокутної форми. Дах покритий металевою черепицею.

Фото з сайту:

<https://www.karpaty.info/ua/uk/zk/vb/vyshka/houses/ertash/>

15. Відпочинковий котедж «Анастасія» в с. Дийда Березівського району. Розміщений на рівнинному рельєфі. Одноповерховий з мансардою, на невисокому кам'яному цоколі, зрубної конструкції, у плані прямокутної форми. Асиметрична композиція фасаду акцентована головним входом у будівлю та відкритою галереєю. Декоративними елементами є випусти вінців зрубу, дерев'яне огороження галереї, обрамлення віконних і дверного отворів футринами. Вікна на першому поверсі прямокутної форми, зі зрізаними кутами, що повторюють лінію даху, – на мансардному. Двосхилий дах покритий металевою черепицею.

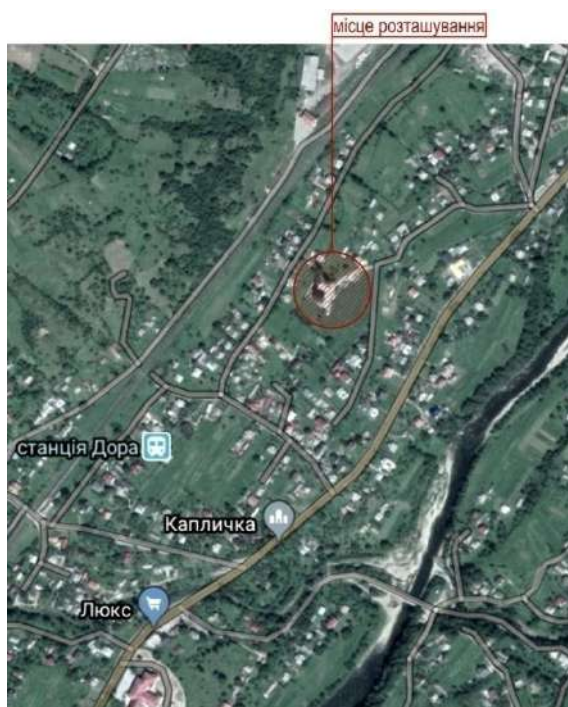
Фото з сайту:

<https://www.karpaty.info/ua/uk/zk/br/dyjda/houses/anastasija/>

Приклад інвентаризації об'єкта дослідження

ІНВЕНТАРНА КАРТКА ОБ'ЄКТА ДЕРЕВ'ЯНОЇ РЕКРЕАЦІЙНОЇ АРХІТЕКТУРИ

10.1 Ситуаційний план

10.2. Схема розміщення об'єктів на ділянці

1. Адреса: <u>с. Дора Яремчанської міськради</u>
1.2. Власник: приватна особа
1.3. Назва об'єкта чи комплексу: <u>гостьовий житловий будинок-сауна</u>
1.4. Форма власності: <u>приватна</u>
1.5. Автор (и): <u>ГАП: Гнесь Ю.І., архітектор: Гнесь Н.Ю.</u>
1.6. Будівельник (підрядник):
1.7. Дата побудови: <u>2017 рік</u>
2. Тип об'єкта: - готель; - ресторан; - котедж; - притулок; - рекреаційна споруда (МАФ); - колиба; - сауна, баня; - база відпочинку; <u>- інше: гостьовий будинок-сауна</u>
3. Поточне використання (функція) будівлі: <u>- відпочинкова;</u> <u>- розважальна;</u> <u>- лікувально-оздоровча;</u> <u>- інше: _____</u>
4. Послуги, які надаються закладом: <u>проживання з можливістю</u> <u>самостійного приготування їжі,</u> <u>оздоровлення</u>
5. Рівень сервісу: <u>апартаменти</u>
6. Стилістична характеристика: <u>регіональний стиль («шале»)</u>
7. Терміни та етапи будівництва:

	<p>8. Характеристика цінності:</p> <p>- історія; - мистецтво; - архітектура; - археологія; - містобудування; - ландшафт; - техніка; - інше: _____.</p>
	<p>9. Наявність цінних предметів мистецтва:</p> <p>☒ <u>в екстер'єрі</u> ☒ <u>в інтер'єрі</u></p> <p>☐ скульптура; ☐ мозаїка; ☐ живопис; ☐ вітраж; ☐ метал; ☐ розпис; ☐ меблі; ☐ різьблення; ☐ кераміка; - інше: _____ ☐ декоративне; _____ оздоблення; _____.</p>

<p>11. Наявність цінних предметів техніки:</p> <p>☒ <u>на ділянці</u>   ☒ <u>в інтер'єрі</u>   ☒ обладнання;   ☐ інструменти;   ☒ прилади;   ☐ атрибути;   ☐ демонстраційні моделі;</p> <p><u>Високоякісні столярні вироби, електричне обладнання сауни.</u></p>
<p>12. Наявність наступних видів культурних цінностей:</p> <p>- мінералогічні зразки; - зразки флори; - зразки фауни, зоологічні колекції; - унікальні музичні інструменти;</p> <p><u>Культурні цінності відсутні</u></p>
<p>13. Технічний стан:</p> <p>☒ <u>даху</u>   ☒ <u>основної будівлі</u>   ☒ <u>добрий</u>;   ☐ незадовільний;   ☐ задовільний;   ☐ аварійний;</p>
<p>14. Інженерні комунікації: <u>- вода;</u>   <u>- каналізація;</u>   <u>- газ;</u>   <u>- електрика;</u>   <u>- опалення;</u>   <u>- сист. кондиціонування;</u> - система відеоспостереження; - пожежна сигналізація; - система пожежогашіння; <u>- телебачення;</u> - інтернет; - _____.</p>
<p>15. Конструкція дерев'яної будівлі:</p> <p>- зрубна: <u>«дикий зруб»</u>, з оциліндрованого бруса, <u>з профільованого бруса</u>, з клеєного бруса, протеси і тесанці; - каркасна: <u>каркасно-щитова, каркас заповнений протесами, панельна;</u> - комбінована: <u>колоди профільовані з внутрішнього та зовнішнього боку будівлі.</u></p>
<p>16. В'язання вінців зрубу:</p> <p><u>- охряпка;</u> - простий замок; - замок із зубом; - канадський замок; - норвезький замок;</p>

17. Фото фасадів:

18. ТЕРИТОРІЯ:

- загальна характеристика (розмір, форма, рельєф, оточення і т. д.): досліджуваний котедж знаходиться поряд з індивідуальним житловим будинком, у якому проживають власники. Ділянка багатокутної форми з рівнинним рельєфом, оточена індивідуальною житловою забудовою.

- композиційна характеристика, функціонально-декоративні елементи: найменування (огорожа, ворота, лави, ліхтарі, басейни МАФи і т. д.), характеристика (матеріал, форма, колір, стан), час побудови: територія огорожена дерев'яним парканом на металевому каркасі з

вертикальними вставками, заповненими щебенем різної фракції. До котеджу примикає п'ятикутної форми басейн відкритого типу.

- перелік будівель і споруд на ділянці, їх функціональне призначення та конструкції:

1. Двоповерховий мурований індивідуальний житловий будинок власників.

2. Невеликі господарські споруди з гаражем.

3. Досліджуваний котедж.

- характеристика містобудівної ситуації (розташування відносно магістральних доріг, центрів населених пунктів, оцінка розміщення території в містобудівній та просторовій структурі): котедж розташовується в зоні малоповерхової садибної забудови (с. Дора, яке входить в структуру Яремчанської міської ради), на відстані близько 500 м від автомобільної дороги національного значення Н-09.

19. ЕКСТЕР'ЄР: фундамент і наявність підвалу чи цокольного поверху, кількість поверхів, ярусів; матеріали оздоблення стін, перекриття, матеріал покриття: двоповерховий будинок (другий поверх – мансардний) на невисокому монолітному стрічковому фундаменті, облицьованому природним каменем. Стіни зі зрубу, покриті акриловою фарбою бежевого кольору. Перекриття по дерев'яних балках, які на першому поверсі є частиною оздоблення стелі, пофарбовані у сірий колір. Дах покритий бітумною черепицею.

19.1. ЕЛЕМЕНТИ КОМПОЗИЦІЇ ФАСАДІВ: найменування (галерея (тераса), ганок, балкон і т.д.); характеристика (матеріал, форма, колір, стиль, стан); часова характеристика; кількість; мистецька цінність: асиметрична композиція фасадів з «втопленим» головним входом, літньою терасою, яка забезпечує доступ до басейну і додатковий вихід з сауни. Тераса виконана з модринової дошки, що сприяє довговічності її експлуатації. Великі панорамні вікна мансардного поверху.

19.2. ЕЛЕМЕНТИ ДЕКОРУ ФАСАДІВ: найменування (випуст, гзимс (карниз), кронштейн, сволок, різьба, рельєф, розпис і т.д.); характеристика (матеріал, форма, колір, стиль, сюжет, стан); часова характеристика; кількість; мистецька цінність: випусти вінци зрубу першого поверху, випусти балок перекриття першого поверху, які підтримують конструкцію виступу мансардного поверху над «втопленим» входом у будівлю. Випусти двох верхніх вінци зрубу поздовжніх стін мансардного поверху, які підтримують значний виступ стріхи даху.

20. ДАХ: форма, тип, матеріал, конструкція, вікна, комини, декоративні елементи, колір: двоскатний дах, покритий бітумною черепицею сірого кольору (кут даху 17°). Кроквяна конструкція даху з похилим гребенем (кут нахилу 5°).

21. ВІКНА: матеріал, форма, колір, стан, автентичність, кількість: віконні дерев'яні отвори зі склопакетом, прямокутної форми, декоративно обрамлені. На першому поверсі чотири вікна, на другому – велике панорамне, яке складається з чотирьох модульних частин.

22. ДВЕРІ: матеріал, форма, колір, стан, стиль, автентичність, кількість, мистецька цінність:

- ВХОДОВІ дверні отвори прямокутної форми, дерев'яної конструкції, пофарбовані у сірий колір.

- ВНУТРІШНІ двері прямокутної форми, дерев'яної конструкції.

23. ПІДВАЛ: наявність, матеріал, стан, доступність, використання: підвал відсутній.

24. ІНТЕР'ЄР: загальна характеристика (стилістика, часова характеристика, стан, цінність): інтер'єр будівлі у відмінному стані, в оздобленні інтер'єру застосовуються природні матеріали: дерево, метал, керамічна плитка, декоративна гіпсова мозаїка, високотехнологічне сантехнічне та побутове обладнання.

24.1. СХОДОВА КЛІТКА: східці, огороження, матеріал, форма, колір, стан, освітлення, цінність: Конструкція сходової клітки виконана з дерева (модрина), огороження у вигляді квадратних стовпців, покриття – прозорий паркетний лак.

24.2. ПІДЛОГИ: місцезнаходження, матеріал, колір, мистецька цінність: підлога у вигляді керамічної плитки на першому поверсі, дерев'яна – на другому.

24.3. СТЕЛІ: місцезнаходження, склепіння, матеріал, форма, стан, колір, характеристика: в оздобленні стелі першого поверху використана конструкція перекриття по дерев'яних балках, пофарбованих у сірий колір.

24.4. ФУНКЦІОНАЛЬНІ ЕЛЕМЕНТИ ІНТЕР'ЄРУ: найменування (огороження, колони, каміни, печі, клямки, таблички і т. д.); характеристика (колір, форма, матеріал, стан); час виконання, стиль, цінність.

24.5. ДЕКОРАТИВНІ ЕЛЕМЕНТИ ІНТЕР'ЄРУ: найменування (різьблення, рельєф, розпис, мозаїка, вітраж і т. д.); місцезнаходження; характеристика (форма, матеріал, сюжет, стан); автентичність, кількість, час виготовлення, цінність.

24.6. ЦІННІ МЕБЛІ: найменування (столи, стільці, шафи і т. д.); характеристика (форма, матеріал, колір, стиль); кількість, часова характеристика.

24.7. ЦІННІ ПРЕДМЕТИ ТЕХНІКИ: найменування (обладнання, інструменти, прилади, атрибути, демонстраційні моделі); місцезнаходження, характеристика (форма, матеріал, колір, стиль); кількість, часова характеристика.

24.8. НАЯВНІ КУЛЬТУРНІ ЦІННОСТІ: найменування (мінералогічні зразки, зразки флори, фауни, зоологічні колекції, анатомічні зразки, унікальні музичні інструменти); місцезнаходження, опис цінності; кількість, часова характеристика

25. БІБЛІОГРАФІЯ.

26. АВТОР Савчук А. І.

Дата заповнення: липень 2017 р.

27. ДОДАТКИ

27.1. ФОТОФІКСАЦІЯ

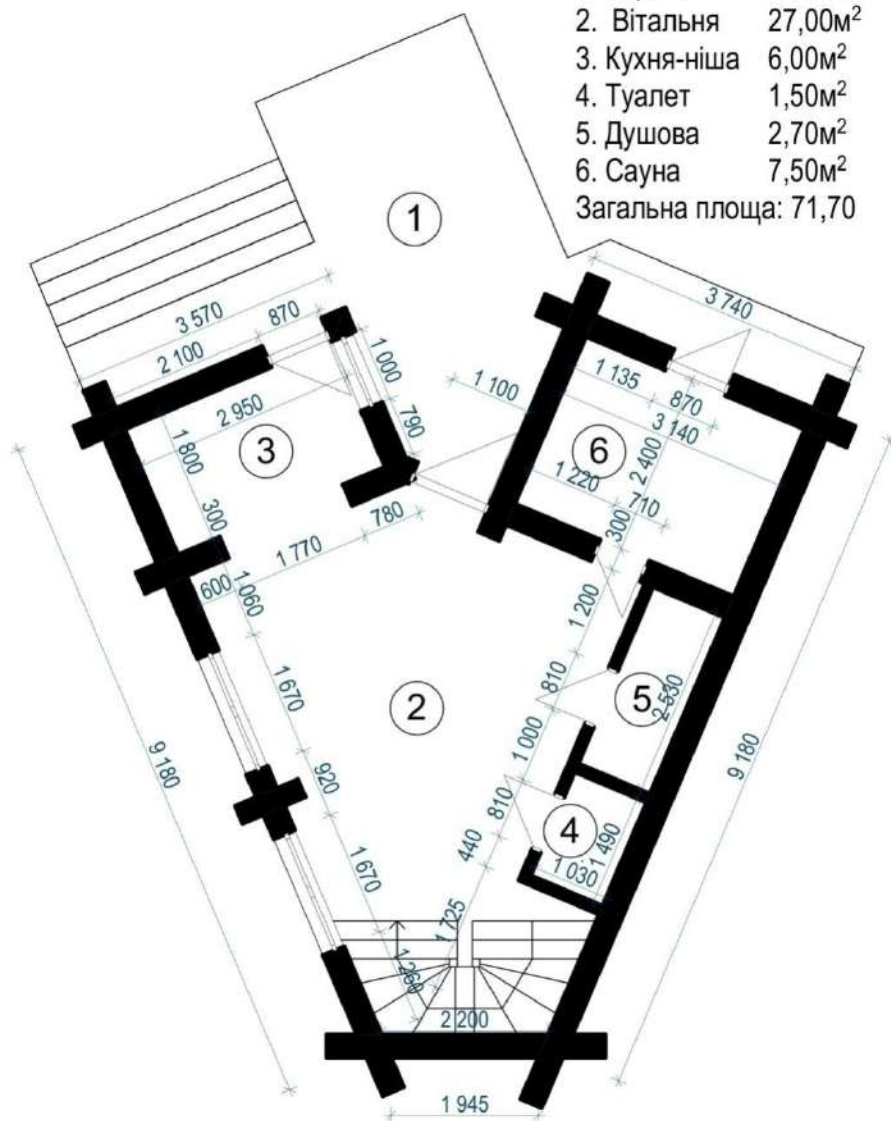

27.4. ПОВЕРХОВІ ПЛАНИ ТА ФАСАДИ

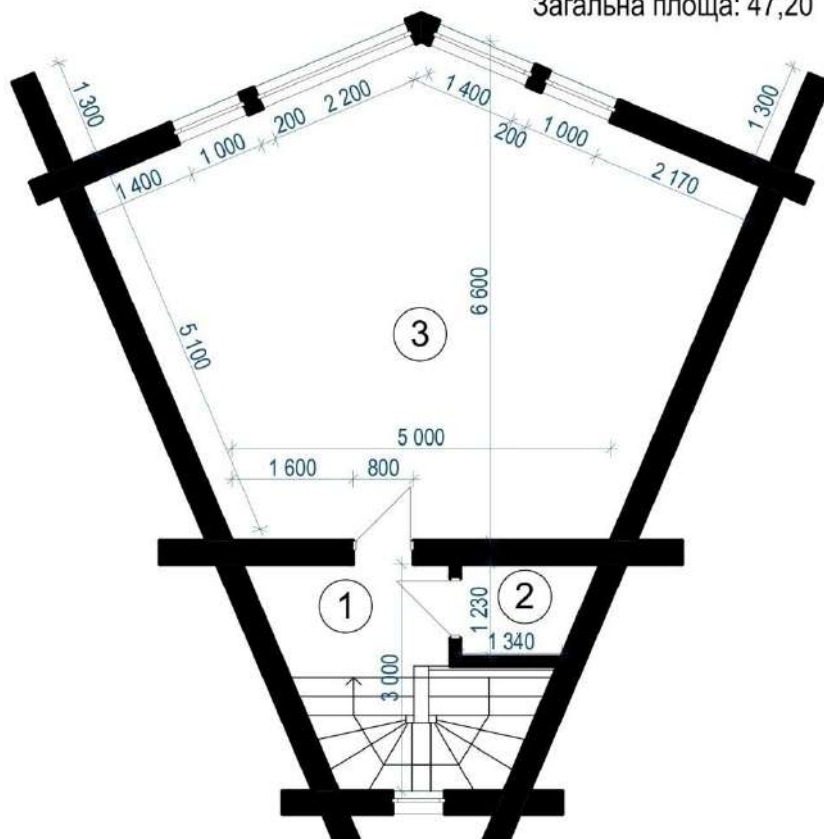
Експлікація приміщень:

1. Тераса	27,00м ²
2. Вітальня	27,00м ²
3. Кухня-ніша	6,00м ²
4. Туалет	1,50м ²
5. Душова	2,70м ²
6. Сауна	7,50м ²
Загальна площа:	71,70

Експлікація приміщень:

1. Коридор	3,90м ²
2. Туалет	1,90м ²
3. Кімната	41,40м ²
Загальна площа: 47,20	

Анотація

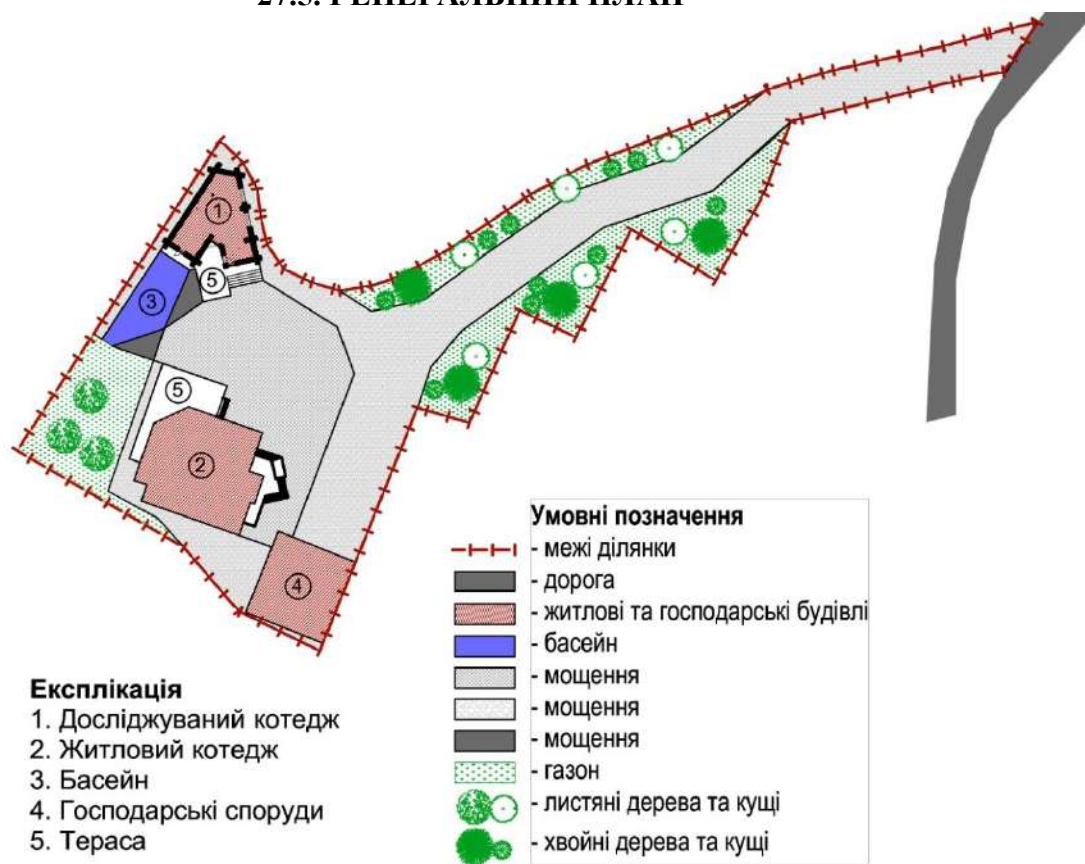

27.5. ГЕНЕРАЛЬНИЙ ПЛАН

Анотація
